

สถาบันภาษาและกิจการต่างประเทศ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย

Language Institute and Global Affairs, Chiang Rai Rajabhat University

มังรายสาร

Mangrai Saan

Journal of Humanities and Social Sciences

ปีที่ 11 ฉบับที่ 2 (กรกฎาคม - ธันวาคม 2566)
Vol. 11 No. 2 (July - December 2023)

ISSN Print : 2672 - 9113
ISSN Online : 2673 - 0170

มังรายสาร วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

สถาบันภาษาและกิจการต่างประเทศ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่

Mangrai Saan Journal of Humanities and Social Sciences

Language Institute and Global Affairs, CRRU

วัตถุประสงค์

เพื่อเป็นสื่อกลางเผยแพร่ผลงานทางวิชาการ ประเภทยุทธศาสตร์วิจัย และบทความวิชาการ ทางด้าน Social Sciences แยกเป็นสาขาย่อย ได้แก่ General Arts and Humanities, Language and Linguistics, Religious studies, Education, Cultural Studies และสาขาอื่นที่เกี่ยวข้อง โดยเผยแพร่ผลงานวิชาการให้แก่อาจารย์ นักศึกษาและนักวิจัยทั้งในและนอกสถาบัน

ฉบับที่ตีพิมพ์

ฉบับที่ 2 ปีที่ 11 กรกฎาคม - ธันวาคม 2566

บรรณาธิการอำนวยการ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ศรัชย์ มุ่งไธสง

มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่

บรรณาธิการ

อาจารย์ ดร.อดิสรณ์ ประทุมถิ่น

มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่

ผู้ช่วยบรรณาธิการ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุทัศน์ คล้ายสุวรรณ

มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่

กองบรรณาธิการ

รองศาสตราจารย์ ดร.เปรมวิทย์ วิวัฒน์เศรษฐ์

มหาวิทยาลัยพะเยา

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ปฏิพันธ์ อุทยานกุล

มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ณรงค์กร รอดทรัพย์

มหาวิทยาลัยนเรศวร

Senior lecturer ดร.ศศิวิมล คล้ายคลึง

National University of Singapore

อาจารย์ ดร.วรรณวิรัตน์ ตุงคะเวทย์

มหาวิทยาลัยศิลปากร

อาจารย์ ดร.ปฐมพงษ์ สุขเล็ก

มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม

อาจารย์ ดร.สุภาวดี เพชรเกตุ

มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

อาจารย์ ดร.กมลลภา นาคแทน

มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์

อาจารย์ ดร.ทัตพิชา สกุลสืบ

มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง

อาจารย์ ดร.รัชดา มาอากาศ

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา (พิษณุโลก)

บทความที่ตีพิมพ์ในมังรายสาร วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ ได้ผ่านการตรวจสอบเชิงวิชาการ
จากกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 3 ท่านต่อบทความ
ทัศนะและข้อคิดเห็นของบทความที่ปรากฏในวารสารฉบับนี้เป็นของผู้เขียนแต่ละท่าน ไม่ถือว่าเป็นทัศนะ
และความรับผิดชอบของกองบรรณาธิการวารสาร
บทความที่ลงพิมพ์ในวารสารฯ เป็นลิขสิทธิ์ของสถาบันภาษาและกิจการต่างประเทศ
มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย

จากบรรณาธิการ

มังกรรายสาร วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ เป็นวารสารที่จัดอยู่ในกลุ่ม 1 ของศูนย์ดัชนีการอ้างอิงวารสารไทย (Thai - Journal Citation Index Center : TCI) มีวัตถุประสงค์เพื่อเป็นสื่อกลางเผยแพร่ผลงานทางวิชาการ ประเภทบทความวิจัยและบทความวิชาการ ทางด้าน Social Sciences แยกเป็นสาขาย่อย ได้แก่ General Arts and Humanities, Language and Linguistics, Religious studies, Education, Cultural Studies และสาขาอื่นที่เกี่ยวข้อง โดยเผยแพร่ผลงานวิชาการของอาจารย์ นักศึกษา และนักวิจัยทั้งในและนอกสถาบัน

วารสารฉบับนี้ จัดตีพิมพ์ ฉบับที่ 2 ปีที่ 11 ประจำเดือน กรกฎาคม - ธันวาคม พ.ศ. 2566 ประกอบด้วยบทความวิจัย จำนวน 10 เรื่อง โดยบทความได้นำเสนอในด้านของการศึกษาภาษาและการแปลความหมาย รวมทั้งการวิเคราะห์ภาษาทั้งภาษาไทยและภาษาต่างประเทศ ได้แก่ กลวิธีความไม่สุภาพในปริศนาตรรกการสัมภาษณ์บุคคลจากข่าวในกระแส การตั้งชื่อเรื่องภาษาไทยของซีรีส์เกาหลี การศึกษาการแปลแบบถอดเสียงชื่อโบราณสถานภาษาไทยเป็นภาษาจีนในเขตอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ จากงานชาติพันธุ์วรรณนาของมิชชันนารีผู้งานเขียนชาตินิยม: กรณีศึกษา “The Tai Race: Elder Brother of the Chinese” “หลง”: การศึกษาเชิงประวัติ หน้าที่และความหมาย และประเภทของพจนานุกรมภาษาล้านนา ส่วนบทความที่เกี่ยวข้องกับสถานการณ์โควิด-19 ได้แก่ ปัจจัยส่งเสริมให้นักท่องเที่ยวชาวไทยเข้าพักโรงแรมในจังหวัดเชียงรายช่วงสถานการณ์โควิด-19 ดุษฎีนิพนธ์การประพันธ์เพลง: “อู่อัน” ตำนานชัยชนะแห่งมนุษยชาติ สำหรับวงแจ๊สสองซอมเบลอร์ร่วมสมัย อีกทั้งยังมีการศึกษาภาษาในเชิงคติชนวิทยาที่เกี่ยวข้องกับภูมิปัญญาไทย ได้แก่ ภูมิปัญญาช่างทองอำเภอลับแล จังหวัดอุดรธานี: กรณีศึกษากระบวนการสกัดทองคำและเงินบริสุทธิ์ด้วยวิธีกัฏกรต และการศึกษาในเชิงวรรณกรรมวิจารณ์ที่เกี่ยวข้องกับสิ่งแวดล้อมและธรรมชาติ ได้แก่ ความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับธรรมชาติในงานของ คามิน คมนีย์: วิเคราะห์เชิงวาทกรรม

กองบรรณาธิการฯ หวังเป็นอย่างยิ่งว่าท่านผู้อ่านจะได้รับประโยชน์จากบทความ ที่นำเสนอในวารสารฉบับนี้ พร้อมทั้งสามารถนำไปต่อยอดทางด้านวิชาการต่อไป และขอประชาสัมพันธ์สำหรับท่านที่มีบทความวิจัย หรือบทความวิชาการ กองบรรณาธิการฯ ขอเชิญชวนส่งบทความเสนอพิจารณาตีพิมพ์กับมังกรรายสาร วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ ในฉบับต่อ ๆ ไป

บรรณาธิการ
พฤศจิกายน 2566

สารบัญ

เรื่อง

หน้า

กลวิธีความไม่สุภาพในปริจเฉทรายการสัมภาษณ์บุคคลจากข่าวในกระแส
Impoliteness Strategies in the Discourse of Interviewing People
in Trendy news

นันทพร ศรีจิตติ, ณรงค์กรณ รอดทรัพย์

Nantaporn Sornjitti, Narongkan Rodsap

1

การตั้งชื่อเรื่องภาษาไทยของซีรีส์เกาหลี

Naming of Korean Series Title in Thai

พรรณวดี รัตนศักดิ์, สุทธา รัตนศักดิ์

Panwadee Rattanasak, Suttha Rattanasak

16

ปัจจัยส่งเสริมให้นักท่องเที่ยวชาวไทยเข้าพักโรงแรมในจังหวัดเชียงราย
ช่วงสถานการณ์โควิด-19

Factors encouraging Thai tourists to stay at hotels in

Chiang Rai Province during the COVID-19 situation

มนสิชา ซาวคำ, สุริยา สัมจันทร์, ประกอบศิริ ภักดีพิณีจ, นีรมล พรหมนิล

Monsicha Saokham, Suriya Somchan, Prakobsiri Pakdeepinit, Niramol Promnil

33

ภูมิปัญญาช่างทองอำเภอลับแล จังหวัดอุตรดิตถ์ :

กรณีศึกษากระบวนการสกัดทองคำและเงินบริสุทธิ์ด้วยวิธีกักกรด

The Wisdom of Goldsmiths in Lap-Lae, Uttaradit:

A Study of Gold and Silver Purification Processes Using Acid Extraction
Methods

สุทธา รัตนศักดิ์, พรรณวดี รัตนศักดิ์

Suttha Rattanasak, Panwadee Rattanasak

48

ดุซงึนนิพนธ์การประพันธ์เพลง: “อู่ฮั่น” ตำนานชัยชนะแห่งมนุษยชาติ

สำหรับวงแจ๊สสองซอมเบลอร่วมสมัย

Doctoral Music Composition: “Wuhan”, The Legend of Mankind Victory
for Contemporary Jazz Ensemble

พุทธร ลิ่วเศข, วีระชาติ เปรมานนท์

Puttaporn Leeviset, Weerachat Premanda

64

สารบัญ (ต่อ)

เรื่อง

หน้า

ประเภทของพจนานุกรมภาษาล้านนา

Types of Lanna Language Dictionaries

ภาคภค เทียมทัน

Pakapot Thiamthan

82

ความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับธรรมชาติในงานของ คามิน คมนีย์:

วิเคราะห์เชิงวาทกรรม

The Relationship of Human and Nature in Kamin Kamani's Literary Works:
Discourse Analysis

อุไรวรรณ สิงห์ทอง, ธนพร หมูคำ, วัฒนชัย หมั่นยั้ง, ภูริวรรณ วรานุสาสน์

Uraiwan Singthong, Thanaporn Mookham, Watanachai Munying,

Puriwan Waranusant

99

การศึกษาการแปลแบบถอดเสียงชื่อโบราณสถานภาษาไทยเป็นภาษาจีน

ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่

A Study of Thai - Chinese Transliteration for Archaeological Sites' Names
in Mueang District, Chiang Mai Province

นิรัตน์ ทองขาว, สมยศ จันทร์บุญ, สุริยา กীরตินันท์พัฒน์

Nirat Tongkaw, Somyos Chanboon, Suriya Keeratinanthiphat

117

จากงานชาติพันธุ์วรรณนาของมิชชันนารีสู่งานเขียนชาตินิยม: กรณีศึกษา

“The Tai Race: Elder Brother of the Chinese”

From Missionaries' Ethnography to Nationalist Writings: A Study of

“The Tai Race: Elder Brother of the Chinese”

ดารุณี สมศรี

Darunee Somsri

136

“หลวง”: การศึกษาเชิงประวัติ หน้าที่และความหมาย

Luang: A Study of Diachrony, Function and Meaning

อรทัย ชันโท, บุษราคัม ยอดชะลูด, เบญจมาภรณ์ สุริยาวงศ์

Oratai Khanto, Bussarakham Yodchalood, Benjamaporn Suriyawong

153

กลวิธีความไม่สุภาพในปริจเฉทรายการสัมภาษณ์บุคคล จากข่าวในกระแส¹

นันทพร ศรีจิตติ

นิสิตดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาภาษาไทย
คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร
lovelittledn@gmail.com

ณรงค์กรรณ รอดทรัพย์

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร., อาจารย์
ภาควิชาภาษาไทย
คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร
narongkanr@nu.ac.th

รับบทความ: 8 สิงหาคม 2566

แก้ไขบทความ: 12 กันยายน 2566

ตอบรับบทความ: 27 กันยายน 2566

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาวิเคราะห์กลวิธีความไม่สุภาพในการใช้ภาษาของผู้สัมภาษณ์และผู้ร่วมรายการซึ่งเป็นคู่สนทนาที่มีทัศนคติแตกต่างกันในปริจเฉทรายการสัมภาษณ์บุคคลจากข่าวในกระแส เก็บข้อมูลการสัมภาษณ์บุคคลจากรายการโทรทัศน์และรายการต่างชนิดกัน ระหว่างเดือนมิถุนายน 2561 – เดือนมิถุนายน 2562 ผลการศึกษาพบว่า กลวิธีความไม่สุภาพที่ปรากฏใช้มี 2 กลวิธีหลัก

กลวิธีที่หนึ่ง คือ การถาม จำแนกเป็น 1.การถามในเชิงดูถูกเพื่อข่มขู่ข่มขู่ 2.การถามแย้ง 3.การถามขึ้นาคำตอบ 4.การถามด้วยถ้อยคำบ่งชี้เรื่องเพศและกามารมณ์ 5.การถามรู้ได้ด้วยคำถามต่อเนื่อง 6.การถามในลักษณะใส่ความหรือตดลั่นซ้ำๆ ส่วนกลวิธีที่สอง คือ กลวิธีอื่น ๆ จำแนกเป็น 1.กลวิธีกล่าวเตือน 2.กลวิธีแสดงความเห็นในเชิงวิพากษ์วิจารณ์ 3.กลวิธีการพรุสวาท การสบถโดยใช้คำต้องห้าม การใช้คำสแลงที่บ่งชี้ถึงคำหรือเรื่องต้องห้าม ทั้งนี้ผู้วิจัยพบว่ากลวิธีความไม่สุภาพทั้ง 2 กลวิธีหลักดังกล่าวปรากฏในรายการสัมภาษณ์บุคคลจากข่าวในกระแสทั้งในการใช้ภาษาของผู้สัมภาษณ์หรือผู้ดำเนินรายการ และในการใช้ภาษาของผู้ร่วมรายการซึ่งเป็นคู่สนทนาที่มีทัศนคติแตกต่างกัน นอกจากนี้ ผลการวิจัยยังพบว่าการใช้ภาษาระหว่างผู้ร่วมรายการซึ่งเป็นคู่สนทนา 2 ฝ่ายนั้นจะปรากฏกลวิธีความไม่สุภาพหลากหลายกลวิธีกว่าการใช้ภาษาของผู้สัมภาษณ์หรือผู้ดำเนินรายการใช้สนทนากับผู้ร่วมรายการอีกด้วย

คำสำคัญ: กลวิธีความไม่สุภาพ, การใช้ภาษา, รายการสัมภาษณ์, บุคคลจากข่าวในกระแส

¹ บทความนี้เป็นส่วนหนึ่งของปริญญาดุษฎีบัณฑิตสาขาวิชาภาษาไทย เรื่อง กลวิธีความไม่สุภาพและการกู่ภาพลักษณ์ในปริจเฉทรายการสัมภาษณ์บุคคลจากข่าวในกระแส

Impoliteness Strategies in the Discourse of Interviewing People in Trendy news

Nantaporn Sornjitti

Doctoral's students Thai Language
Faculty of Humanities, Naresuan University
lovelittledn@gmail.com

Narongkan Rodsap

Assistant Professor, Ph.D., Lecturer
Thai Language Department
Faculty of Humanities, Naresuan University
narongkanr@nu.ac.th

Received: August 8, 2023

Revised: September 12, 2023

Accepted: September 27, 2023

Abstract

This article aimed to study and analyze impoliteness strategies in the language used by interviewers and participants, who hold differing views, during interviews featured on news trending shows. Data was gathered from personal interviews on "Hone-Krasae" and "Tang Khon Tang Khit" between June 2018 and June 2019. The findings revealed two primary impoliteness strategies:

The 1st strategy called Questioning Strategy which comprises six sub-strategies: 1. Asking in a derogatory way to provoke emotions, 2. Challenging questions, 3. Leading questions, 4. Questioning using gender and sexuality, 5. Aggressive questioning with continuous questions, and 6. Judgmental questioning. The 2nd strategy called Other Strategies which includes: 1. Warning, 2. Expressing opinions in a critical manner, 3. Cursing and using taboo words or slang indicating forbidden words or topics. The researcher identified that these two central impoliteness strategies were evident in interviews from trending news, in both the language of the interviewer/host and the participants, who held divergent views. Moreover, the study found that the dialogue between participants exhibited a broader range of impoliteness strategies compared to the language used by the interviewer or host when interacting with the participants.

Keywords: Impoliteness Strategies, Language Usage, The Interviewing, People in Trendy News

บทนำ (Introduction)

ปัจจุบันนี้การดำเนินชีวิตของคนในสังคมล้วนเกี่ยวข้องกับข่าวสารต่าง ๆ ตลอดเวลา สื่อมวลชนจึงมีอิทธิพลเป็นอย่างมากในยุคโลกาภิวัตน์หรือยุคแห่งข้อมูลข่าวสารที่ไร้พรมแดนนี้ และเมื่อพิจารณาข่าวสารที่ปรากฏให้เห็นในชีวิตประจำวันแล้วจะพบว่า ข่าวประเด็นร้อนหรือข่าวในกระแส เป็นข่าวประเภทหนึ่ง ที่ได้รับความนิยมอย่างแพร่หลาย เนื่องจากทันต่อเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในสังคม อีกทั้งเนื้อหาข่าวที่มีสีสันจึงมักดึงดูดความสนใจของผู้รับสารได้ง่าย และสื่อมวลชนเองก็พึงพอใจที่จะตอบสนองความต้องการของผู้รับสาร โดยการผลิตรายการที่มีลักษณะดังกล่าวเพื่อผลประโยชน์เชิงธุรกิจของตน

รูปแบบรายการของสื่อสารมวลชนประเภทหนึ่งที่ได้รับการนิยมเสมอมา คือรายการสัมภาษณ์บุคคลจากข่าวในกระแสทางสื่อโทรทัศน์ ซึ่งผู้วิจัยพบว่าปัจจุบันมีรายการลักษณะนี้ปรากฏทางสื่อโทรทัศน์หลายช่อง เนื่องจากการแข่งขันของวงการสื่อโทรทัศน์ของไทยที่นับวันยิ่งทวีความเข้มข้นมากขึ้น จากเดิมที่มีเพียงช่องฟรีทีวีหลักเพียง 6 ช่อง ได้แก่ ช่อง 3 5 7 9 11 และ ไทยพีบีเอส ปัจจุบันยังมีช่องทางเลือกต่าง ๆ อีกหลากหลายช่องที่ได้รับการพัฒนาระบบขึ้นมา เช่น ช่องไทยรัฐทีวี ช่อง Amarin TV HD และ ช่อง One เป็นต้น ดังนั้นผู้ผลิตรายการจึงต้องปรับเปลี่ยนรูปแบบรายการให้มีสีสันและอรรถรสที่ชวนติดตาม เพื่อกระตุ้นความสนใจของผู้ชม อันจะนำไปสู่กระแสความนิยมและเป็นที่กล่าวขานในวงกว้าง กับทั้งตอบสนองด้านรายได้อันพึงประสงค์ให้แก่ธุรกิจสื่อมวลชนของตน

อนึ่ง รูปแบบรายการสัมภาษณ์บุคคลจากข่าวกระแสนั้นมุ่งนำเสนอเกี่ยวกับเรื่องที่กำลังเป็นประเด็นที่ได้รับความนิยมในขณะนั้น และเป็นการสัมภาษณ์เพื่อเผยแพร่ข้อเท็จจริงสู่สาธารณะ ฉะนั้นบริบทการสื่อสารในรายการสัมภาษณ์จะเป็นไปในลักษณะที่ผู้สัมภาษณ์ต้องซักถามผู้เกี่ยวข้องในประเด็นที่กำลังเป็นข่าวเพื่อหาข้อเท็จจริงที่ผู้ชมต้องการทราบ ในขณะที่ผู้สัมภาษณ์ก็เปิดโอกาสให้ผู้ให้สัมภาษณ์ได้ชี้แจงข้อเท็จจริงหรือโต้แย้งในประเด็นต่าง ๆ ที่สังคมกำลังวิพากษ์วิจารณ์อยู่ในขณะนั้น

แม้ว่าจะมีรายการโทรทัศน์หลายรายการที่มีวัตถุประสงค์และรูปแบบของการดำเนินรายการเป็นการสัมภาษณ์ในลักษณะดังกล่าวข้างต้น แต่ผู้วิจัยได้เลือกข้อมูลการสัมภาษณ์จากรายการโหนกระแสและรายการต่างคนต่างคิดเพื่อเป็นตัวแทนของปริมณฑลรายการสัมภาษณ์ประเภทนี้ เนื่องจาก รายการโหนกระแส ซึ่งออกอากาศทุกวันจันทร์ – วันศุกร์ ทางสถานีวิทยุโทรทัศน์ไทยทีวีสีช่อง 3 ดำเนินรายการโดย กรรชัย กำเนิดพลอย และรายการต่างคนต่างคิด ซึ่งออกอากาศทุกวันจันทร์ – วันศุกร์ ทางสถานีโทรทัศน์ อัมรินทร์ ทีวีเอชดี ดำเนินรายการโดย พุทธอภิวรรณ องค์กรพระบารมี ทั้งสองรายการนี้เป็นรายการสัมภาษณ์ข่าวที่มีรูปแบบเดียวกัน ซึ่งในวงการสื่อมวลชนเรียกว่า “รายการแนวฮาร์ดทอล์ก” (Hard talk) (แจ้วริมจ่อ, 2562: ออนไลน์) คือ การหยิบยกประเด็นร้อนที่เป็นกระแสสังคมมาสัมภาษณ์ เพื่อเผยแพร่ข้อมูลที่เป็นจริงให้สังคมได้รับรู้

อย่างไรก็ดี สถานการณ์การสื่อสารในบริบทรายการสัมภาษณ์บุคคลจากข่าวในกระแสนั้นนับว่าน่าสนใจศึกษาในประเด็นเรื่องกลวิธีความไม่สุภาพเป็นอย่างมาก และจากการทบทวนเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องที่ผ่านมาพบว่า งานวิจัยที่ศึกษากลวิธีความไม่สุภาพในรายการสัมภาษณ์ของไทยมีเพียงงานวิจัยของอรวิ บุนนาค (2559) เท่านั้น ซึ่งศึกษาเรื่อง “กลวิธีความไม่สุภาพในการสัมภาษณ์บุคคลในกระแสของพิธีกรช่องทางเลือกใหม่” ฉะนั้นการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยจึงมุ่งเน้นวิเคราะห์กลวิธีความไม่สุภาพของผู้สัมภาษณ์หรือผู้ดำเนินรายการในการใช้ภาษาสัมภาษณ์แก่ผู้ให้สัมภาษณ์เพื่อเปรียบเทียบความคล้ายคลึงและความแตกต่างของผลการศึกษาวิจัยที่เป็นปริมณฑลรายการสัมภาษณ์เช่นเดียวกัน นอกจากนี้ผู้วิจัยจะวิเคราะห์กลวิธีความไม่สุภาพของผู้ให้สัมภาษณ์ที่เป็นคู่สนทนา 2 ฝ่ายซึ่งมีทรรคนะแตกต่างกัน ซึ่งผู้วิจัย

พบว่าเป็นปรากฏการณ์ด้านการใช้ภาษาที่น่าสนใจอีกประเด็นหนึ่งในปริจเฉทรายการสัมภาษณ์บุคคลจากข่าวในกระแสทางโทรทัศน์ และการศึกษาวิเคราะห์ในแง่มุมดังกล่าวจะช่วยขยายขอบเขตการศึกษาภาษากับความไม่สุภาพในสังคมไทยให้กว้างขวางครอบคลุมยิ่งขึ้น ทั้งนี้ผู้วิจัยเห็นว่าหากมีการศึกษาวิถีทางภาษาที่มุ่งเน้นการศึกษาในเรื่องความไม่สุภาพอาจจะทำให้เห็นลักษณะการใช้ภาษาของคนในสังคมในอีกรูปแบบหนึ่ง นอกจากความสำคัญดังกล่าวแล้ว การศึกษาวิจัยนี้ยังเป็นการพัฒนาองค์ความรู้ในเรื่องการใช้ภาษา อีกทั้งเป็นแนวทางการศึกษาวิจัยเชิงภาษาศาสตร์ที่เชื่อมโยงกับการศึกษาวิจัยด้านสื่อสารมวลชนได้อีกด้วย

วัตถุประสงค์การวิจัย (Research Objectives)

1. เพื่อวิเคราะห์กลวิธีความไม่สุภาพในการใช้ภาษาของผู้สัมภาษณ์ในปริจเฉทรายการสัมภาษณ์บุคคลจากข่าวในกระแส
2. เพื่อวิเคราะห์กลวิธีความไม่สุภาพในการใช้ภาษาของผู้ให้สัมภาษณ์ซึ่งเป็นคู่สนทนาสองฝ่ายที่มีทัศนคติแตกต่างกันในปริจเฉทรายการสัมภาษณ์บุคคลจากข่าวในกระแส

วิธีดำเนินการวิจัย (Research Methods)

การศึกษาวเคราะห์กลวิธีความไม่สุภาพในปริจเฉทรายการสัมภาษณ์บุคคลจากข่าวในกระแส ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอนต่อไปนี้

1. การศึกษาข้อมูล

ผู้วิจัยศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องในประเด็นต่อไปนี้ ได้แก่ แนวคิดเรื่องลักษณะและประเภทของปริจเฉทการสัมภาษณ์ แนวคิดทฤษฎีความสุภาพ และแนวคิดทฤษฎีความไม่สุภาพ

2. การเลือกแหล่งข้อมูล

ข้อมูลที่ใช้ในการวิจัยนี้ คือคลิปวิดีโอรายการสัมภาษณ์บุคคลจากข่าวในกระแส ซึ่งผู้วิจัยคัดเลือกข้อมูลด้วยวิธีการสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ได้ข้อมูลที่ใช้ศึกษาจำนวน 2 รายการ ได้แก่ รายการโหนกระแส ซึ่งเป็นตัวแทนของรายการสัมภาษณ์ทางสถานีโทรทัศน์ช่องฟรีทีวี และรายการ ต่างคนต่างคิด ซึ่งเป็นตัวแทนของรายการสัมภาษณ์ทางสถานีโทรทัศน์ช่องทางเลือกใหม่

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยจะเก็บข้อมูลคลิปวิดีโอรายการสัมภาษณ์ดังกล่าว ตั้งแต่เดือนมิถุนายน 2561 - เดือนมิถุนายน 2562 โดยคัดเลือกเฉพาะตอนที่ปรากฏจำนวนครั้งของการเข้าชมนอกที่สุ่มของแต่ละเดือนผ่านทางหน้าเพจเฟซบุ๊กของรายการโหนกระแส <https://www.facebook.com/HKS2017/> (Ch3thailand, 2560: ออนไลน์) และเพจเฟซบุ๊กของรายการต่างคนต่างคิด <https://www.facebook.com/tangkhontangkhit/> (AmarinTV, 2557: ออนไลน์) รวมข้อมูลที่ใช้ศึกษาทั้งสิ้นจำนวน 24 คลิป แบ่งเป็นคลิปวิดีโอรายการโหนกระแสจำนวน 12 คลิป และรายการต่างคนต่างคิดจำนวน 12 คลิป และผู้วิจัยได้ถ่ายถอดเสียงคลิปวิดีโอรายการสัมภาษณ์ดังกล่าวเป็นลายลักษณ์อักษร แยกเป็นข้อมูลส่วนผู้สัมภาษณ์และผู้ให้สัมภาษณ์

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยจะวิเคราะห์กลวิธีความไม่สุภาพ โดยใช้กรอบการวิเคราะห์ตามแนวคิดของอริ บุนนาค (2559) ในบทความวิจัยเรื่อง “กลวิธีความไม่สุภาพในการสัมภาษณ์บุคคลในกระแสของพิธีกรช่องโทรทัศน์ทางเลือกใหม่” เพื่อใช้เป็นแนวทางการวิเคราะห์กลวิธีความไม่สุภาพลักษณะต่าง ๆ ที่ปรากฏในปริจเฉทรายการสัมภาษณ์บุคคลจากข่าวในกระแสในงานวิจัยของตนเอง

การศึกษาวิจัยนี้ ผู้วิจัยจะจำแนกการวิเคราะห์กลวิธีความไม่สุภาพเป็น 2 ประเด็นหลัก ดังนี้ 1.วิเคราะห์กลวิธีความไม่สุภาพในการใช้ภาษาของผู้สัมภาษณ์ในปริศนารายการสัมภาษณ์บุคคลจากข่าวในกระแส และ 2.วิเคราะห์กลวิธีความไม่สุภาพในการใช้ภาษาของผู้ให้สัมภาษณ์ซึ่งเป็นคู่สนทนาสองฝ่ายที่มีทัศนคติแตกต่างกันในปริศนารายการสัมภาษณ์บุคคลจากข่าวในกระแส นอกจากนี้ผู้วิจัยจะวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติเพื่อหาความถี่และร้อยละของการปรากฏใช้จริงของข้อมูลการใช้กลวิธีความไม่สุภาพที่พบในการศึกษาปริศนารายการสัมภาษณ์บุคคลจากข่าวในกระแส โดยใช้วิธีการนับความถี่ ทุกครั้งที่ปรากฏ ทั้งนี้เพื่อผู้วิจัยจะได้ใช้เป็นข้อมูลประกอบการสรุปและอภิปรายผลต่อไป

5.การสรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

ผลการวิจัย (Research Results)

บริบทของรายการสัมภาษณ์บุคคลจากข่าวในกระแสนั้นเอื้อให้เกิดการใช้กลวิธีความไม่สุภาพในการสื่อสาร เนื่องจากสถานการณ์การสัมภาษณ์จะเป็นไปในลักษณะที่ผู้สัมภาษณ์จะใช้ภาษาในการสัมภาษณ์ที่ชัดเจน ตรงไปตรงมา การป้อนคำถามเพื่อให้ได้ข้อมูลในเชิงลึก และในบางครั้งแซกรับเชิญของรายการก็คือคู่สนทนาสองฝ่ายที่มีทัศนคติแตกต่างกัน ซึ่งทางรายการได้เปิดโอกาสให้ผู้ร่วมรายการหรือผู้ให้สัมภาษณ์ทั้ง 2 ฝ่ายสามารถแสดงทัศนคติของตนเองโดยอิสระเพื่อชี้แจงหรือโต้แย้งคู่กรณีสร้างความชอบธรรมให้กับฝ่ายของตนเอง ดังนั้นจึงมักปรากฏลักษณะการใช้ภาษาที่ไม่สุภาพ และคุกคามหน้ากัน

ในบทความนี้ผู้วิจัยจะนำเสนอผลการวิเคราะห์กลวิธีความไม่สุภาพในรายการสัมภาษณ์ดังกล่าวนี้ ซึ่งใช้กรอบแนวคิดเรื่องกลวิธีความไม่สุภาพของอรวี บุณนาค (2559) ประกอบการวิเคราะห์ ผลการศึกษาพบกลวิธีความไม่สุภาพ 2 กลวิธีหลัก ได้แก่ 1.กลวิธีคำถาม มี 6 กลวิธีย่อยดังนี้คือ การถามในเชิงดูถูกเพื่อยั่วอารมณ์ การถามแย้ง การถามขึ้นาคำตอบ การถามด้วยถ้อยคำบ่งชี้เรื่องเพศและกามารมณ์ การถามรู้ไล่ด้วยคำถามต่อเนื่อง การถามในลักษณะใส่ความหรือตดสันซัด และ 2.กลวิธีอื่น ๆ มี 3 กลวิธีย่อยดังนี้คือ กลวิธีกล่าวเตือน กลวิธีการแสดงความเห็นในเชิงวิพากษ์วิจารณ์ กลวิธีการมรสุวาท การสบถโดยใช้คำต้องห้าม การใช้คำสแลงที่บ่งชี้ถึงคำหรือเรื่องต้องห้าม ทั้งนี้ผู้วิจัยพบว่ากลวิธีความไม่สุภาพทั้ง 2 กลวิธีหลักดังกล่าวปรากฏในรายการสัมภาษณ์บุคคลจากข่าวในกระแสทั้งในการใช้ภาษาของผู้สัมภาษณ์หรือผู้ดำเนินรายการ และในการใช้ภาษาของผู้ร่วมรายการซึ่งเป็นคู่สนทนาที่มีทัศนคติแตกต่างกัน ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1.กลวิธีคำถาม

1.1. การถามในเชิงดูถูกเพื่อยั่วอารมณ์ หมายถึง การที่ผู้สัมภาษณ์ใช้คำถามแสดงการดูถูกผู้ให้สัมภาษณ์ ส่งผลให้ผู้ให้สัมภาษณ์รู้สึกว่าตนเองต่ำต้อย หรือมีพฤติกรรมที่ไม่ได้รับการยกย่องจากสังคม (อรวี บุณนาค, 2559, หน้า 18) จากการวิเคราะห์ข้อมูล ปรากฏการใช้กลวิธีคำถามดังกล่าวทั้งในการใช้ภาษาของผู้สัมภาษณ์ และในการใช้ภาษาของผู้ร่วมรายการซึ่งเป็นคู่สนทนาที่มีทัศนคติแตกต่างกัน ตัวอย่างเช่น

ตัวอย่างที่ 1

ร่างทรงพระพิณเศ (พ่อบอยคลองหนึ่ง): เพื่ออะไร คุณจะแสดงตัวเพื่ออะไร คุณบอกว่าคุณทูล
ศาล ศาลพระภูมิไม่มีจริง เจ้าที่เจ้าทางไม่มีจริง เขียมอมรินทร์ทีวีเมื่อไหร่ให้มา คุณทูลเลย กล้าเปล่า

รุ่งโรจน์ ผู้ประกอบพิธีร่างทรง: ทูลเลย ทูลสิ

ร่างทรงพระพิณเศ (พ่อบอยคลองหนึ่ง): พระพรหมสี่แยก อะ อะไรนะ คุณทูลหน่อย

(รายการต่างคนต่างคิด มิถุนายน 2561 ตอน หมอปลา เผชิญหน้า ร่างทรง องค์กร หรือ มโน?)

จากตัวอย่างข้างต้นชี้ให้เห็นว่าผู้พูดใช้กลวิธีการถามเชิงดูถูกเพื่อยั่วยุอารมณ์คู่สนทนาอีกฝ่ายหนึ่ง
กล่าวคือ ผู้พูดโจมตีผู้ฟังด้วยการแสดงท่าทีดูหมิ่นและท้าทายผู้ฟังที่ปฏิเสธถึงเรื่องแนวคิดความเชื่อและสิ่ง
ศักดิ์สิทธิ์ซึ่งเป็นที่เคารพในศาสนาพราหมณ์ฮินดู โดยเสนอแนะในลักษณะท้าทายให้ผู้ฟังทูลศาลพระภูมิ ซึ่ง
เป็นศาลที่สร้างขึ้นเพื่อความเป็นสิริมงคลแก่บ้านเรือนที่อยู่อาศัยและสถานประกอบการต่าง ๆ รวมถึงทูลศาล
พระพรหมซึ่งเป็นศาลที่เป็นที่รู้จักอย่างกว้างขวางและมีประชาชนให้ความเคารพศรัทธาอย่างมาก กล่าวได้ว่า
กลวิธีการใช้ภาษาในลักษณะดังกล่าวเป็นการใช้ภาษาในลักษณะหาเรื่องผู้ฟัง คุณความหน้า อีกทั้งยังอาจสร้าง
ความขุ่นเคืองใจและก่อให้เกิดการทะเลาะวิวาทตามมาได้

1.2 การถามแย้ง หมายถึง การที่ผู้พูดถามแย้งเพื่อแสดงความไม่เห็นด้วยหรือไม่เชื่อกับคำตอบ
ก่อนหน้านี้ของคู่สนทนา จึงเลือกถามด้วยการนำเนื้อหาที่ตรงกันข้ามกับคำตอบก่อนหน้านี้ของอีกฝ่ายหนึ่ง
ขึ้นมาถาม เพื่อให้คู่สนทนาได้ตอบคำถามใหม่โดยการชี้แจงหรืออธิบายโต้แย้งอีกครั้ง การถามแย้งเป็น
การแสดงความไม่สุภาพด้านการแสดงความเห็นพ้องคือคู่สนทนามีความเห็นไม่ตรงกัน ก่อให้เกิดความขัดแย้ง
กันได้ นอกจากนี้ยังแสดงการคุกคามหน้าด้านบวกของคู่สนทนา เนื่องจากทำให้คู่สนทนาและผู้ชมรายการ
ตีความได้ว่าผู้พูดคิดว่าข้อมูลคำตอบของอีกฝ่ายหนึ่งเป็นเท็จ (อรวี บุณนาค, 2559, หน้า 18) ผลการวิเคราะห์
ข้อมูลปรากฏการใช้กลวิธีการถามดังกล่าวทั้งในการใช้ภาษาของผู้สัมภาษณ์ และในการใช้ภาษาของผู้ร่วม
รายการซึ่งเป็นคู่สนทนาที่มีทัศนคติแตกต่างกัน ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ตัวอย่างที่ 2

ผู้สัมภาษณ์: ผมเห็นภาพมีผู้หญิงเนี่ยเต้น เต้นกันใหญ่เลย คืออะไร

อาจารย์คิง: ก็อันนั้นเป็นพิธีบวงสรวง มันบวงสรวงแม่สะ ก็คือเชิญ

ผู้สัมภาษณ์: นี ๆ ๆ

อาจารย์คิง: ก็คือทุกคน ครับ

ผู้สัมภาษณ์: อันนี้เขาไม่ได้โดนน้ำกระโจมมาใช่ไหม

อาจารย์คิง: ไม่ ๆ ๆ ครับ

อาจารย์แอ้: อันนี้มา...

ผู้สัมภาษณ์: ไปโดนตัวไหนมารีเปล่า

อาจารย์คิง: โห่ ก็โดนกาถูตี่นี้แหละฮะ

(รายการโหนกระแส มีนาคม 2562 ตอน พิธีกรรมพิลึก "เจ้าแม่กาถูตี่" ลงเล่นที่สุดพิสดาร ชาวบ้านดำกระเจาย)

จากตัวอย่างนี้เป็นบริบทการสื่อสารที่ผู้สัมภาษณ์หรือผู้ดำเนินรายการแสดงความไม่เห็นด้วยและรู้สึกไม่เชื่อถือในคำตอบของผู้ให้สัมภาษณ์เกี่ยวกับประเด็นภาพของเหล่าบรรดาผู้หญิงในสถานที่ประกอบพิธีกรรมซึ่งกำลังเดินร่ำด้วยท่าทางที่ไม่สำรวม ทั้งนี้ผู้ดำเนินรายการใช้กลวิธีการถามในลักษณะการถามแย้งโดยสื่อความหมายเปรียบเปรยด้วยการเน้นย้ำถึง 2 ครั้ง ผ่านถ้อยคำภาษาที่กล่าวว่า “ไม่ได้โดนน้ำกระท่อมมาใช่ไหม” และ “ไปโดนตัวไหนมา” ซึ่งมีนัยความหมายเกี่ยวกับการเสพสารเสพติดประเภทที่ออกฤทธิ์กล่อมประสาท ทำให้คึกคักและกระปรี้กระเปร่ามากกว่าปกติ กลวิธีการใช้ภาษาลักษณะดังกล่าวช่วยดึงดูดความสนใจของผู้ชม สร้างความขบขัน ซึ่งส่งผลทำให้บรรยากาศของการรับชมรายการน่าติดตามมากขึ้น แต่ในขณะเดียวกันกลวิธีการใช้ภาษาในการถามดังกล่าวก็มีลักษณะที่คุกคามหน้าผู้ให้สัมภาษณ์ด้วยเช่นกัน กล่าวคือ ทำให้ผู้ให้สัมภาษณ์รู้สึกเสียหน้าได้ว่าพิธีกรรมของตนนั้นไม่น่าเชื่อถือ

1.3 การถามขึ้นนำคำตอบ หมายถึง การที่ผู้พูดถามคำถามโดยมีเนื้อความขึ้นนำหรือกำหนดให้ผู้ฟังตอบตามแนวทางที่ผู้พูดต้องการ ซึ่งการถามลักษณะดังกล่าวเป็นการคุกคามหน้าผู้ฟังได้ เนื่องจากทำให้ผู้ฟังขาดความเป็นอิสระในการตอบคำถาม และจำเป็นต้องตอบตามแนวทางที่ผู้พูดกำหนดไว้โดยไม่มีทางเลือกจากการวิเคราะห์ข้อมูล ปรากฏการใช้กลวิธีการถามดังกล่าวทั้งในการใช้ภาษาของผู้สัมภาษณ์ และในการใช้ภาษาของผู้ร่วมรายการซึ่งเป็นคู่สนทนาที่มีทัศนคติแตกต่างกัน ตัวอย่างเช่น

ตัวอย่างที่ 3

ผู้สัมภาษณ์: สรุปรุ่มไหม

คุณบอล ธงแก้ว (พ่อค้าขายไถ่อย่าง): รุ่มไหมมีคนรุ่มผมไหม

คุณเต็นท์ (ผู้พินพ่อค้าขายไถ่อย่าง): ผมและเลือดผมออก ผมออกผมก็ไม่วิ่งตามแล้ว

คุณบอล ธงแก้ว (พ่อค้าขายไถ่อย่าง): ไม่ใช่ มีคนออกมาวิ่งช่วยแกลไหม

คุณเต็นท์ (ผู้พินพ่อค้าขายไถ่อย่าง): มี ก็มี

คุณโชค (เพื่อนผู้พินพ่อค้าขายไถ่อย่าง): มี พวกผมก็มาเพราะว่าเขา เพราะพี่ผมพอแล้ว เขาเลือดออกไหมเขาก็พอ เขาก็ออกมา เสร็จแล้ว เขายังไม่จบพี่ เขายังไม่จบ เขาจะเดินมาต่อพี่เต็นท์อีก

คุณบอล ธงแก้ว (พ่อค้าขายไถ่อย่าง): ไม่ใช่ มันนัวก่อน

(รายการโหนกระแส กุมภาพันธ์ 2562 ตอนเจอกันครั้งแรกหลังถูกฟันยับ! “คนขายไถ่อย่างและคู่กรณี”)

จากตัวอย่างนี้ ผู้พูดเลือกใช้กลวิธีทางภาษาด้วยการถามขึ้นนำคำตอบ เพื่อต้องการให้ผู้ฟังได้ยินย่นย่นว่าเหตุการณ์ทะเลาะวิวาทและทำร้ายร่างกายนี้ ทางฝ่ายของคู่กรณีนั้นได้นำบุคคลอื่น ๆ มาร่วมช่วยรุมทำร้ายตนเองจริง อย่างไรก็ตาม การถามด้วยการขึ้นนำคำตอบลักษณะดังกล่าว จัดว่าเป็นกลวิธีความไม่สุภาพที่ทำให้คู่สนทนาเกิดภาวะอึดอัด เพราะเสมือนถูกบังคับให้ต้องตอบเพื่อยืนยันข้อเท็จจริงโดยมิได้เต็มใจนัก และในขณะเดียวกันก็เป็นกลวิธีที่สร้างความได้เปรียบให้กับผู้พูด เนื่องจากเมื่อคู่กรณีกล่าวยอมรับความผิดที่ได้กระทำ ย่อมให้ประโยชน์ต่อรูปคดีแก่ฝ่ายของผู้พูดนั่นเอง

1.4 กลวิธีการถามด้วยถ้อยคำที่บ่งชี้เรื่องเพศและกามารมณ์ หมายถึงการถามในลักษณะที่มีเนื้อหาระบุถึงเรื่องที่เกี่ยวข้องกับเพศหรือความสัมพันธ์ทางกายระหว่างเพศ ผลการวิเคราะห์ข้อมูล ปรากฏการใช้กลวิธีการถามดังกล่าวทั้งในการใช้ภาษาของผู้สัมภาษณ์ และในการใช้ภาษาของผู้ร่วมรายการซึ่งเป็นคู่สนทนาที่มีพรรณณะแตกต่างกัน ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ตัวอย่างที่ 4

ผู้สัมภาษณ์: ฉันทชื่อกาฬุตรอย่างงี้

อาจารย์คิง: ชื่อกาฬุระนะฮะ จริง ๆ ชื่อกาฬุระ

ผู้สัมภาษณ์: อ้อ กาฬุระ

อาจารย์คิง: แต่ตรีเนี่ยก็คือผมมองในสายปรีศนาธรรม ก็คือเกิดขึ้น ตั้งอยู่ ดับไป คือหนึ่ง สอง สาม เนี่ยก็คือให้มันเกิดขึ้นมา ทุกสิ่งทุกอย่างก็คือถ้าคนเราดำรงรักษาไว้ ก็คือปฏิบัติดี ทำคุณงามความดี มันก็จะอยู่กับเรา แต่ก็คือถ้าดับไปก็คือถ้าคนเราไม่มีศีลมีธรรม บุญไม่ได้ครับ ไม่มีอาการแน่นอน ผมบอกได้เลย แล้วก็ไม่ใช่ว่าของต่ำ เพราะมนตร์กามสูตรจริง ๆ เป็นศาสตร์ชั้นสูง

ผู้สัมภาษณ์: อ้าว แล้วทำไมถึงจะต้องนั่งอาขาอย่างนี้ฮะ

อาจารย์คิง: ก็ที่บอกคือผมสร้างมาเป็นปรีศนา คือถ้าคุณมอง คือจิตใจถ้ามองคิดแบบไหนก็คือจะมองแบบนั้น แต่ถ้าเรามองเหรียญสองด้านเหมือนกัน ถ้ามองเจ็ยคือผมมองก็คือทำเหมือนลักษณะนั่งอาขาออกมา ก็คือเหมือนเป็นการคลอเคลิบเคลิ้ม

ผู้สัมภาษณ์: อ้อ

อาจารย์คิง: นะครับ ก็คือเหมือนเป็นผู้ให้กำเนิดลูก

(รายการโทรทัศน์ แสง มินาม 2562 ตอน พิธีกรรมพิลึก "เจ้าแม่กาฬุตรี" ลงเสนอสุดพิสดาร ชาวบ้านดำกระเจาย)

จากตัวอย่างข้างต้นเป็นสถานการณ์การสื่อสารที่ผู้ให้สัมภาษณ์อธิบายถึงที่มาของชื่อพระแม่กาฬุตรี ที่ตนนับถือศรัทธาว่าเป็นปรีศนาธรรมและเวทมนตร์คาถาที่ตนใช้ก็สัมพันธ์กับคัมภีร์กามสูตร ซึ่งเป็นตำราคำสอนสำหรับหญิงชายที่ว่าด้วยความรู้ด้านเพศศึกษาอย่างครบครัน และเป็นศาสตร์ชั้นสูง แต่ผู้ดำเนินรายการรู้สึกขัดแย้งจึงใช้กลวิธีการถามด้วยถ้อยคำบ่งชี้เกี่ยวกับลักษณะกิริยาอาการที่เกี่ยวข้องกับเพศ คือคำว่า “นั่งอาขา” ซึ่งหมายถึง อาการที่นั่งถ่างขาอย่างเปิดเผย โดยใช้รูปภาษาว่า หากพระแม่กาฬุตรีและพิธีกรรมต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องนั้นเป็นศาสตร์ชั้นสูงและศักดิ์สิทธิ์ เหตุใดจึงปรากฏภาพกิริยาอาการนั่งอาขาของหญิงสาวที่เข้าทำพิธีซึ่งพิจารณาแล้วไม่สอดคล้องเพราะแสดงออกถึงพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมแต่อย่างใด ซึ่งจากการวิเคราะห์คำถามการสัมภาษณ์ร่วมกับคำตอบของผู้ให้สัมภาษณ์จะสังเกตได้ว่าผู้ให้สัมภาษณ์มีท่าทีแสดงอารมณ์ความรู้สึกเชิงลบต่อข้อคำถามที่สื่อความไม่สุภาพนั้น เนื่องจากรู้สึกเสียหน้าในสายตาผู้รับชมนั่นเอง

1.5 การถามรุกไล่ด้วยคำถามต่อเนื่อง หมายถึง การที่ผู้สัมภาษณ์ถามคำถามต่อเนื่องในทันทีที่ผู้ให้สัมภาษณ์ตอบคำถามแรกเสร็จสิ้น ซึ่งเป็นคำถามที่เกิดขึ้นในช่วงเงียบของการเปลี่ยนผลการพูดที่สั้นมากหรือแทบไม่มีช่วงเงียบเลย เป็นการถามที่ผู้สัมภาษณ์รับผลการพูดโดยไม่มีการหยุดเว้นระยะหรือบางครั้งก็เป็นการถามแทรกขึ้นมาระหว่างที่ผู้ให้สัมภาษณ์ยังตอบคำถามไม่เสร็จสิ้น (ประไพพรรณ พิงฉิม, 2542, หน้า 83) จากการวิเคราะห์ข้อมูล ปรากฏการใช้กลวิธีการถามดังกล่าวทั้งในการใช้ภาษาของผู้สัมภาษณ์ และในการใช้ภาษาของผู้ร่วมรายการซึ่งเป็นคู่สนทนาที่มีพรรณณะแตกต่างกัน ตัวอย่างเช่น

ตัวอย่างที่ 5

ผู้สัมภาษณ์: อะ ขอตรงนีก่อน ทางพระแม่อุมา เอาไมค์ให้พระแม่อุมาหน่อยอะ พระแม่อุมา เกิดวันไหนอะ ?

ร่างทรงพระแม่อุมา: เกิดวันไหนหมายถึงอะไรอะ

ผู้สัมภาษณ์: วันที่เกิดอะ วันที่พระแม่อุมาเกิดอะ...

ร่างทรงพระแม่อุมา : ...

ผู้สัมภาษณ์: อ้าว เป็นร่างทรงพระแม่อุมา มันมีคำถามที่สังคมอยากรู้ เป็นร่างทรงแล้วร่างไม่เคยบอกหรือพระแม่อุมาจุติวันไหน

ร่างทรงพระแม่อุมา: อ้อ พอตีเพ็งเข้ามาในวงการนี้ แต่หนูจะเป็นคนที่บูชาพระแม่มาตลอด

(รายการต่างคนต่างคิด มิถุนายน 2561 ตอน หมอปลา เผชิญหน้า ร่างทรง องค์ลง หรือ มโน?)

จากตัวอย่างข้างต้นแสดงให้เห็น ผู้สัมภาษณ์ใช้กลวิธีการถามในลักษณะการถามรูกลไวด้วยคำถามอย่างต่อเนื่อง เป็นการสร้างสีสันให้กับรายการเพราะเป็นประเด็นที่กระตุ้นความสนใจผู้ชม ทำให้บรรยากาศของการรับชมรายการน่าติดตามมากขึ้น และอาจเป็นได้ว่าการใช้กลวิธีการรูกลไวด้วยคำถามอย่างต่อเนื่องดังกล่าวนี้เป็นเพราะผู้สัมภาษณ์ขาดความเชื่อถือผู้ให้สัมภาษณ์และมีเจตนาเผยให้เห็นพิรุณของผู้ให้สัมภาษณ์นั่นเอง อย่างไรก็ตามกลวิธีการใช้ภาษาในการถามดังกล่าวส่งผลให้ผู้ร่วมรายการหรือผู้ให้สัมภาษณ์มีเวลาในการคิดคำตอบไม่มากและมีเนื้อหาที่แสดงความกดดันผู้ให้สัมภาษณ์อย่างต่อเนื่อง จึงจัดว่าเป็นกลวิธีความไม่สุภาพลักษณะหนึ่งซึ่งทำให้ผู้ให้สัมภาษณ์ขาดอิสระในการใช้เวลาตอบคำถาม

1.6 การถามในลักษณะใส่ความหรือตัดสินชี้ขาด หมายถึง การที่ผู้พูดใช้คำถามในลักษณะการกล่าวหาหรือกล่าวโทษผู้ฟัง โดยผู้พูดทำหน้าที่เป็นผู้ตัดสินว่าผู้ฟังมีพฤติกรรมในทางลบ กลวิธีดังกล่าวจัดเป็นความไม่สุภาพที่แสดงให้เห็นว่าผู้พูดไม่ได้ให้ความสำคัญต่อการรักษาความสัมพันธ์อันดีระหว่างคู่สนทนาคือผู้ฟัง อีกทั้งยังทำให้ผู้ฟังเกิดความรู้สึกในด้านลบ ตลอดจนเป็นการคุกคามหน้าผู้ฟัง ทำให้ผู้ฟังเกิดความอับอายรู้สึกเสียหน้าท่ามกลางสายตาผู้ชม(อรวี บุนนาค, 2559, หน้า 20) ผลการวิเคราะห์ข้อมูล ปรากฏการใช้กลวิธีการถามดังกล่าวทั้งในการใช้ภาษาของผู้สัมภาษณ์ และในการใช้ภาษาของผู้ร่วมรายการซึ่งเป็นคู่สนทนาที่มีพรตชนะแตกต่างกัน ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ตัวอย่างที่ 6

ผู้สัมภาษณ์: ถ้ามึงจริงหะจะคุณสร้างเรื่องหรืออุปโลกนอะไรขึ้นมารีเปลา

อาจารย์คิง: เนี่ย

ผู้สัมภาษณ์: คือคุณสร้างเรื่องเพื่อให้นักเข้ามา เข้ามาหาคุณหรือเปล่า

อาจารย์คิง: ก็คือ ไม่ครับพี่ คนที่เข้ามาหาผมเนี่ย เขาไม่ได้ชอบชี้หน้าผมด้วยซ้ำ แต่เขาเข้ามาด้วยคำพูดที่ผมทำหายเขาว่า ถ้าคุณแน่จริงคุณมาหาผม คุณมาพิสูจน์สิ่งที่ผมพูดเสียก่อน

(รายการโหนกระแส มีนาคม 2562 ตอน พิธีกรรมพิลึก "เจ้าแม่กาลูตริ" ลงเล่นที่สุดพิสดาร ชาวบ้านด่ากระเจาย)

ตัวอย่างนี้ปรากฏกลวิธีความไม่สุภาพด้วยการที่ผู้ดำเนินรายการใช้คำถามในลักษณะของการกล่าวหาผู้ให้สัมภาษณ์ผ่านตัวภาษาอย่างชัดเจนคือคำว่า “สร้างเรื่อง” และ “อุปโลกน์” ซึ่งหมายถึง ทุเรื่องปั้นแต่งเรื่องราวขึ้นเอง จัดเป็นการคุกคามหน้าผู้ฟังที่ส่งผลให้เกิดความรู้สึกเสียภาพลักษณ์ เนื่องจากอาจทำให้สังคมคิดเห็นคล้อยตามผู้สัมภาษณ์หรือผู้ดำเนินรายการได้ว่าผู้ให้สัมภาษณ์นั้นสร้างเรื่องเท็จว่ามีวิชาอาคมเพื่อหลอกลวงผู้อื่นจริงก็เป็นได้

2. กลวิธีอื่น ๆ

2.1 กลวิธีการกล่าวเตือน จัดเป็นกลวิธีทางภาษาที่คุกคามหน้าของผู้ฟัง กล่าวคือ การตักเตือนเป็นการกล่าวถึงความผิดพลาดหรือข้อบกพร่องเกี่ยวกับการกระทำบางอย่างของผู้ฟัง โดยผู้พูดมีเจตนาที่ต้องการบอกให้ผู้ฟังรับรู้ถึงความผิดพลาดหรือข้อบกพร่องของการกระทำซึ่งอาจทำให้เกิดผลกระทบต่อผู้ฟังหรือบุคคลที่เกี่ยวข้อง เพื่อผู้ฟังจะได้เกิดความตระหนักหรือปรับเปลี่ยนพฤติกรรมดังกล่าว จากการวิเคราะห์ข้อมูลปรากฏการใช้กลวิธีการกล่าวเตือนดังกล่าวทั้งในการใช้ภาษาของผู้สัมภาษณ์ และในการใช้ภาษาของผู้ร่วมรายการซึ่งเป็นคู่สนทนาที่มีพรศนะแตกต่างกัน ตัวอย่างเช่น

ตัวอย่างที่ 7

ผู้สัมภาษณ์: เตียวนะ ๆ แปปนึ่ง คือตอนนี้อะคะอยากให้คุณบอกว่าไปสักอะไม่เจ็บอย่างนั้นหรือไหม

คุณนิกกี้(เจ้าของร้านสัก): ไม่ใช่นะ ก็แค่จะบอกว่าที่น้องบอกว่าไม่สนใจนั่งตั้งแต่การที่เข้าโรงบาลตั้งแต่อยู่ในร้านก็สนใจแล้วว่าน้องจะเจ็บปวดไหมถ้าน้องเจ็บปวดแล้วทรมานทรมานคงไม่ปล่อยให้น้องกลับหรือว่าเป็นปัญหาตั้งแต่ในร้าน

ผู้สัมภาษณ์: อะโอเค อันนั้นเป็นประเด็นแรก

คุณนิกกี้(เจ้าของร้านสัก): แต่อย่าแกลงข่าวแบบนั้นเพราะว่าการแกลงข่าวแบบนี้มันทำให้ร้านก็จะดูเหมือนกับว่าทรมานทุกคนที่เป็นลูกค้า สักไปทั้ง ๆ ที่เขาทรมานหรือเจ็บ นี่คือนิสัยที่ก็จะบอก อย่าพูดอะไรชั่วด้วยที่ตัวเองไม่ได้รู้ด้วยซ้ำว่ากลองวงจรปิดตัวเองอะมันก็ไวว่าอะไรบ้าง

(รายการโหนกระแส กันยายน 2561 ตอน การเผชิญหน้าของ สาวสักปากติดหนอง กับ เจ้าของร้านสัก นิกกี้ พรตต์เงินล้าน)

ตัวอย่างคำพูดในบทสนทนาข้างต้น จะเห็นได้ชัดว่าผู้ให้สัมภาษณ์ซึ่งเป็นเจ้าของร้านสักแสดงความรู้สึกไม่พอใจที่ผู้เสียหายแกลงข่าวให้สัมภาษณ์กับสื่อมวลชนก่อนหน้านี้ว่า ได้รับความเจ็บปวดทรมานอย่างมากในระหว่างการสักปากที่ร้านเสริมความงามของตน แต่ในขณะที่กำลังเข้าร่วมสัมภาษณ์ในรายการกลับบอกว่าระหว่างสักรู้สึกเจ็บปวดเพียงเล็กน้อย จึงกล่าวเตือนเชิงตำหนิผู้เสียหายผ่านภาษาที่กล่าวว่า “อย่าแกลงข่าวแบบนั้น” และ “อย่าพูดชั่วซ้ำ” ซึ่งในที่นี้หมายถึง อย่าพูดมั่วง่าย ๆ กลับไปกลับมาโดยไม่คำนึงถึงผลกระทบอันอาจสร้างความเดือดร้อนแก่ผู้อื่นได้ ทั้งนี้จะสังเกตได้ว่าภาษาดังกล่าวนี้แสดงถึงความไม่สุภาพ เนื่องจากชี้ให้เห็นเจตนาของผู้พูดที่ต้องการให้ผู้ฟังยุติการกระทำเหล่านั้น กล่าวได้ว่าละเมิดหลักความสุภาพในแง่ที่เป็นการสื่อความด้วยการสั่งหรือบังคับผู้ฟังให้ต้องปฏิบัติตาม

2.2 กลวิธีการแสดงความเห็นในเชิงวิพากษ์วิจารณ์ หมายถึง ผู้สัมภาษณ์หรือผู้ดำเนินรายการแสดงความเห็นโดยใช้ความรู้สึกส่วนตัวของตนมาตัดสินหรือวิพากษ์วิจารณ์คำตอบ การกระทำหรือพฤติกรรมของผู้ให้สัมภาษณ์ โดยมากจะเป็นความคิดเห็นในเชิงลบ กลวิธีดังกล่าวเป็นการคุกคามหน้าผู้ฟังกล่าวคือ

ทำให้ผู้ฟังรู้สึกไม่ดี (อรวี บุณนาค 2559, หน้า 18) จากการวิเคราะห์ข้อมูล ปรากฏการใช้กลวิธีการแสดงความเห็นในเชิงวิพากษ์วิจารณ์ดังกล่าวทั้งในการใช้ภาษาของผู้สัมภาษณ์ และในการใช้ภาษาของผู้ร่วมรายการซึ่งเป็นคู่สนทนาที่มีทัศนคติแตกต่างกัน ตัวอย่างเช่น

ตัวอย่างที่ 8

นายชัยรัตน์ ยอดพรม (ปทุมธานี): ไข่ครับ ผมจะแ่งดีหรือไม่ดีผมก็ไม่เคยทำให้ใครเดือดร้อนไม่เคยมีประวัติเสียในสังคมนะครับผมไม่เคยไปทำให้คนอื่นเสียทรัพย์สินหรือไปหลอกเขาด้วยวิชาอาคมอะไร ต่าง ๆ อย่างคุณมาร์คพิบูลเนี่ยนะครับบอกว่าผมลงโลกแล้วทำไมไม่จับล่ะ ก็ได้แค่เห่าหรือแค่ได้แค่พูดเฉย ๆ

ผู้สัมภาษณ์: อู๊ย! ได้แค่เห่า เขาเป็นคนนะ เขาเห่าได้งั้น

นายชัยรัตน์ ยอดพรม (ปทุมธานี): เอ้า! ก็เขาบอกว่าเขาเป็นพิบูล

ผู้สัมภาษณ์: ก็เลยต้องเห่า

นายชัยรัตน์ ยอดพรม (ปทุมธานี): เห่าสิครับ

(รายการโทรทัศน์ ทรูสปาร์ค 2562 ตอน สะเทือนสำนัก! "ปทุมธานี" โสฬัณวีเนยสาว ล้นฝักจิตมาตีตะบะไม่แตก)

จากตัวอย่างนี้ ผู้ให้สัมภาษณ์กล่าววิพากษ์วิจารณ์ถึงคุณลักษณะของตนเอง นั่นคือ คุณมาร์ค พิบูล โดยนำพฤติกรรมของสุนัขมาเปรียบกับพฤติกรรมของบุคคลนั้นผ่านรูปภาษาที่กล่าวว่า “ได้แค่เห่า” ซึ่งในที่นี้หมายถึง การที่บุคคลนั้นได้แต่พูดกล่าวหาและโจมตีอีกฝ่ายหนึ่งเพียงอย่างเดียว แต่ไม่กล้าดำเนินการขั้นเด็ดขาดแต่อย่างใด ทั้งนี้ผู้ให้สัมภาษณ์ได้เสริมความว่าเหตุผลที่แท้จริงคือตนเองมิใช่เป็นคนลงโลก ไม่เคยหลอกลวงเรื่องวิชาอาคมให้คนอื่นเสียทรัพย์สิน ดังนั้นย่อมถือว่าตนมิได้มีความผิดแต่ประการใดนั่นเอง อย่างไรก็ตามการที่ผู้ให้สัมภาษณ์กล่าวเช่นนั้นไม่สุภาพและจัดว่าเป็นการคุกคามหน้าผู้ฟัง เนื่องจากนำลักษณะกิริยาอาการของสัตว์มากล่าวเทียบเคียงกับพฤติกรรมของบุคคลฝ่ายตรงข้าม อาจทำให้ผู้ฟังรู้สึกเสียหน้าและไม่พึงพอใจได้

2.3 การผรุสวาท การสบถโดยใช้คำต้องห้าม การใช้คำสแลงที่บ่งชี้ถึงคำหรือเรื่องต้องห้าม หมายถึง การที่ผู้พูดใช้ถ้อยคำที่เป็นคำด่าหรือคำหยาบคาย ซึ่งเป็นการหลุดถ้อยคำต้องห้ามที่รุนแรงออกมาเพื่อแสดงอารมณ์ความรู้สึก ผลการวิเคราะห์ข้อมูล ปรากฏการใช้กลวิธีความไม่สุภาพกลวิธีดังกล่าวเฉพาะในการใช้ภาษาของผู้ร่วมรายการซึ่งเป็นคู่สนทนาที่มีทัศนคติแตกต่างกันเท่านั้น ไม่ปรากฏในการใช้ภาษาของผู้สัมภาษณ์แต่อย่างใด ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ตัวอย่างที่ 9

หมอปลา : หลวงพี่อย่าเสียเวลาเลย เอาเวลาไปหาเห็บหมาดีกว่า คือ เขาก็แกลไปเรื่อยอะ ผมถามว่า ทำไมองค์ไม่เลือกผม ผมตอบอย่างเดียว ผมตอบแหละไม่เป็นพี่

พระมหาไพฑูริย์ วรณโณ (พระนักเทศน์นักคิด วัดสร้อยทอง): จะไม่ต่อยกันใช่ไหม

ผู้สัมภาษณ์: ไม่ต่อยครับไม่ต่อย ถ้าต่อยผมก็ปิดรายการอะครับ ต่างคนต่างไป

ร่างทรงพระพิฆเนศ (พ่อบอยคลองหนึ่ง): คือจะบอกว่าคุณตอบแหละไม่เป็นเนี่ยคุณหมอปลา ฉันไม่ว่าคุณตอบแหละออก องค์จะเลือกคุณหรือไม่เลือกคุณ ฉันไม่รู้ แต่คุณไม่สมควรที่มาก้าวก่ายถิ่นของผม คุณนะอยู่ฝั่งกะโน้น คุณก็คิดส่วนของคุณ ผมอยู่ฝั่งของผม ผมก็คิดส่วนของผม

(รายการต่างคนต่างคิด มิถุนายน 2561 ตอน หมอปลา เผชิญหน้าร่างทรง องค์ลง หรือ มโน?)

จากตัวอย่างข้างต้นนี้จะเห็นได้ว่าผู้พูดกล่าวคำสแลงที่โดยปรกติจัดว่าเป็นคำต้องห้ามไม่เหมาะสมที่จะใช้สนทนากับผู้ที่ไม่คุ้นเคยกัน ได้แก่ คำว่า “แถ” และ “ต่อแหล” จึงเป็นความไม่สุภาพตามบรรทัดฐานทางสังคม กล่าวคือ เป็นการใช้ภาษาที่คนส่วนใหญ่ในสังคมตัดสินว่าเป็นคำหยาบคาย โดยบทสนทนาของผู้ให้สัมภาษณ์ฝ่ายหนึ่งนั้นเป็นผู้เริ่มต้นการใช้ถ้อยคำที่ไม่สุภาพดังกล่าวก่อน ทำให้ผู้ให้สัมภาษณ์อีกฝ่ายหนึ่งเกิดความอึดอัดและโต้ตอบผ่านรายการสัมภาษณ์ด้วยการกล่าววาทะย้อนคู่กรณีด้วยถ้อยคำไม่สุภาพลักษณะเดียวกัน

อนึ่ง จากการศึกษาปริจเฉทรายการสัมภาษณ์บุคคลจากข่าวในกระแส พบว่าผู้สัมภาษณ์หรือผู้ดำเนินรายการ และผู้ร่วมรายการ 2 ฝ่ายซึ่งเป็นคู่สนทนาที่มีทัศนคติแตกต่างกัน ใช้กลวิธีความไม่สุภาพทั้ง 2 กลวิธีหลักตามกรอบแนวคิดของอรวี บุญนา (2559) ได้เสนอไว้ แต่จะปรากฏกลวิธีย่อยแตกต่างกันบ้างเล็กน้อย อย่างไรก็ตาม เมื่อพิจารณาความถี่ของการปรากฏกลวิธีความไม่สุภาพแต่ละกลวิธี จะสามารถจำแนกข้อมูลได้ดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 1 กลวิธีความไม่สุภาพของผู้สัมภาษณ์ในปริจเฉทรายการสัมภาษณ์บุคคลจากข่าวในกระแสและความถี่ของการปรากฏ

กลวิธีความไม่สุภาพของผู้สัมภาษณ์	จำนวนครั้ง	ร้อยละ
1. กลวิธีการถาม	393	100
1.1 การถามในเชิงดูถูกเพื่อข่มขู่อารมณ์	63	16.03
1.2 การถามแย้ง	70	17.81
1.3 การถามขึ้นคำตอบ	57	14.50
1.4 การถามด้วยถ้อยคำบ่งชี้เรื่องเพศและกามารมณ์	17	4.33
1.5 การถามรุกรุ่นด้วยคำถามต่อเนื่อง	68	17.30
1.6 การถามในลักษณะใส่ความหรือตัดสินชี้ขาด	118	30.03
2. กลวิธีอื่น ๆ	88	100
2.1 กลวิธีการกล่าวเตือน	46	52.27
2.2 กลวิธีการแสดงความเห็นในเชิงวิพากษ์วิจารณ์	42	47.73

ตารางที่ 2 กลวิธีความไม่สุภาพของผู้ร่วมรายการซึ่งเป็นคู่สนทนาที่มีทัศนคติแตกต่างกันในปริจเฉทรายการสัมภาษณ์บุคคลจากข่าวในกระแสและความถี่ของการปรากฏ

กลวิธีความไม่สุภาพของผู้ร่วมรายการซึ่งเป็นคู่สนทนาที่มีทัศนคติแตกต่างกัน	จำนวนครั้ง	ร้อยละ
1. กลวิธีการถาม	71	100
1.1 การถามในเชิงดูถูกเพื่อข่มขู่อารมณ์	36	50.70
1.2 การถามแย้ง	14	19.72
1.3 การถามขึ้นคำตอบ	4	5.63
1.4 การถามด้วยถ้อยคำบ่งชี้เรื่องเพศและกามารมณ์	2	2.82

1.5 การถามรูกได้ด้วยคำถามต่อเนื่อง	6	8.45
1.6 การถามในลักษณะใส่ความหรือตัดสิน ชี้ขาด	9	12.68
2. กลวิธีอื่น ๆ	103	100
2.1 กลวิธีการกล่าวเตือน	14	13.59
2.2 กลวิธีการแสดงความเห็น ในเชิงวิพากษ์วิจารณ์	68	66.02
2.3 กลวิธีการพรูสวาหา การสบถโดยใช้คำ ต้องห้าม การใช้คำสแลงที่บ่งชี้ถึงคำ หรือเรื่องต้องห้าม	21	20.39

อภิปรายผลการวิจัย (Research Discussion)

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลปริณัยการสัมภาษณ์บุคคลจากข่าวในกระแส พบกลวิธีความ ไม่สุภาพ กลวิธีหลักที่ผู้สัมภาษณ์ใช้ โดยปรากฏรูปแบบการใช้กลวิธีการถามมากกว่ารูปแบบการใช้กลวิธีอื่น ๆ กล่าวคือ เป็นรูปแบบการใช้กลวิธีการถามร้อยละ 81.70 และรูปแบบการใช้กลวิธีอื่น ๆ เป็นลำดับรองลงมา คิดเป็น ร้อยละ 18.30 ซึ่งผลการวิเคราะห์ดังกล่าวนี้สอดคล้องกับบริบทการสื่อสารในปริณัยการสัมภาษณ์ บุคคลจากข่าวในกระแส เนื่องจากข้อเท็จจริงประการหนึ่งนั่นคือ เป็นรายการที่มุ่งค้นหาความจริงจากผู้ให้ สัมภาษณ์เกี่ยวกับประเด็นเรื่องราวต่าง ๆ ซึ่งกำลังเป็นกระแสกล่าวถึงกันอย่างกว้างขวาง ดังนั้นจึงมักปรากฏ ลักษณะการใช้กลวิธีการถามรูปแบบต่าง ๆ ซึ่งบ่อยครั้งก็มักจะเสี่ยงความไม่สุภาพได้ยาก ทั้งนี้เพราะ ผู้สัมภาษณ์จำเป็นต้องใช้คำถามเพื่อค้นหาข้อมูลความจริงให้ปรากฏแก่สาธารณชนได้มากที่สุดนั่นเอง

ส่วนผลการวิเคราะห์ข้อมูลกลวิธีความไม่สุภาพกลวิธีหลักที่ผู้สัมภาษณ์ใช้รูปแบบของกลวิธีการถาม นั้น ปรากฏกลวิธีย่อยของการใช้การถามทั้งสิ้น 6 กลวิธีย่อย ซึ่งผู้วิจัยพบว่าผู้สัมภาษณ์ใช้การถามในลักษณะ ใส่ความหรือตัดสินชี้ขาดมากที่สุด ซึ่งการใช้ข้อความที่มีความหมายในเชิงลบมาถามในลักษณะใส่ความหรือ ตัดสินชี้ขาดผู้ให้สัมภาษณ์ว่าได้กระทำการอันไม่เหมาะสมใด ๆ ก็ตาม เป็นกลวิธีทางภาษาที่ เร่งเร้าให้ผู้ สัมภาษณ์จำเป็นต้องตอบคำถามโดยการอธิบายหรือโต้แย้งกลับมาจนกระทั่งผู้สัมภาษณ์ได้รับข้อมูลหรือ ข้อเท็จจริงต่าง ๆ เพิ่มเติมจากผู้ให้สัมภาษณ์นั่นเอง สำหรับกลวิธีย่อยของการใช้การถามถัดลงมาจะเป็นการ ถามแย้ง การถามรูกได้ด้วยคำถามต่อเนื่อง การถามในเชิงดูถูกเพื่อขยี้อารมณ์ การถามชี้หน้าคำตอบ และการ ถามด้วยถ้อยคำบ่งชี้เรื่องเพศและกามารมณ์ ตามลำดับ ส่วนข้อมูลกลวิธีความไม่สุภาพกลวิธีหลักที่ผู้สัมภาษณ์ ใช้รูปแบบของกลวิธีอื่น ๆ นั้น ปรากฏกลวิธีย่อยทั้งสิ้น 2 กลวิธีย่อย เรียงตามลำดับการปรากฏของข้อมูลจาก มากไปน้อยได้ดังนี้ คือ กลวิธีการกล่าวเตือน และกลวิธีการแสดงความเห็นในเชิงวิพากษ์วิจารณ์

อย่างไรก็ตาม รายการสัมภาษณ์บุคคลจากข่าวในกระแสนั้นมักจะเชิญคู่สนทนาสองฝ่ายที่เป็น คู่กรณีหรือมีทัศนคติแตกต่างกันนั้นมาร่วมรายการ โดยทางรายการได้เปิดโอกาสให้ผู้ให้สัมภาษณ์ทั้ง 2 ฝ่าย สามารถแสดงทัศนคติของตนเองโดยอิสระ เพื่อชี้แจงหรือโต้แย้งคู่กรณี สร้างความชอบธรรมให้กับฝ่าย ของตนเอง ดังนั้นจึงมักปรากฏลักษณะการใช้ภาษาที่ไม่สุภาพลักษณะต่าง ๆ ดังรายละเอียดต่อไปนี้

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลปริณัยการสัมภาษณ์บุคคลจากข่าวในกระแส พบกลวิธีความไม่สุภาพ กลวิธีหลักที่ผู้ร่วมรายการซึ่งเป็นคู่สนทนาที่มีทัศนคติแตกต่างกันใช้ โดยปรากฏรูปแบบการใช้กลวิธีอื่น ๆ มากกว่ารูปแบบการใช้กลวิธีการถาม กล่าวคือ เป็นรูปแบบการใช้กลวิธีอื่น ๆ ร้อยละ 59.20 และรูปแบบ การใช้กลวิธีการถาม คิดเป็นร้อยละ 40.80 ทั้งนี้ข้อมูลกลวิธีความไม่สุภาพกลวิธีหลักที่ผู้สัมภาษณ์ใช้รูปแบบ ของกลวิธีอื่น ๆ นั้น ปรากฏกลวิธีย่อยทั้งสิ้น 3 กลวิธีย่อย เรียงลำดับตามการปรากฏของข้อมูลจากมากไป

น้อยได้ดังนี้ คือ และกลวิธีการแสดงความเห็นในเชิงวิพากษ์วิจารณ์ กลวิธีการพรุสวาท การสบถโดยใช้คำต้องห้าม การใช้คำสแลงที่บ่งชี้ถึงคำหรือเรื่องต้องห้าม และกลวิธีการกล่าวเตือน ตามลำดับ

ส่วนผลการวิเคราะห์ข้อมูลกลวิธีความไม่สุภาพกลวิธีหลักที่ผู้ร่วมรายการซึ่งเป็นคู่สนทนาที่มีพรศนะแตกต่างกันใช้รูปแบบของกลวิธีการถามนั้น ปรากฏกลวิธีย่อยของการใช้การถามทั้งสิ้น 6 กลวิธีย่อย ซึ่งผู้วิจัยพบว่าผู้ให้สัมภาษณ์ซึ่งเป็นคู่สนทนาที่มีพรศนะแตกต่างใช้การถามในเชิงดูถูกเพื่อยั่วอารมณ์มากที่สุด รองลงมาได้แก่ การถามแย้ง การถามในลักษณะใส่ความหรือตดสนซ้ำๆ การถามรู้ไล่ด้วยคำถามต่อเนื่อง การถามขึ้นาคำตอบ และการถามด้วยถ้อยคำบ่งชี้เรื่องเพศและการมารมณ์ ตามลำดับ

จะเห็นได้ว่าผลการวิเคราะห์ดังกล่าวนี้สอดคล้องกับข้อเท็จจริงเกี่ยวกับสถานะของคู่สนทนาที่มีพรศนะแตกต่างหรือเป็นคู่กรณีกันซึ่งได้รับเชิญให้มาร่วมรายการสัมภาษณ์นั้นย่อมแสดงออกทางด้านอารมณ์ความรู้สึกตลอดจนแสดงความคิดเห็นได้อย่างเป็นอิสระมากกว่าผู้ดำเนินรายการหรือผู้ให้สัมภาษณ์นั่นเอง ดังนั้นจึงมักปรากฏลักษณะการใช้กลวิธีการแสดงความเห็นเชิงวิพากษ์วิจารณ์ กลวิธีการพรุสวาท การสบถโดยใช้คำต้องห้าม การใช้คำสแลงที่บ่งชี้ถึงคำหรือเรื่องต้องห้าม หรือแม้แต่กลวิธีการใช้การถามรูปแบบการถามในเชิงดูถูกเพื่อยั่วอารมณ์ค่อนข้างบ่อยครั้ง ทั้งนี้เนื่องจากสถานการณ์การสื่อสารนี้ผู้ให้สัมภาษณ์ทราบดีอยู่แล้วว่าต้องมาชี้แจงข้อมูลหรือมาอธิบายเพื่อสร้างความชอบธรรมให้กับตนเอง ดังนั้นจึงใช้กลวิธีทางภาษาดังที่กล่าวมานี้เพื่อสร้างความได้เปรียบให้กับฝ่ายของตน กระตุ้นให้คู่กรณีเกิดความขุ่นเคืองหรือไม่พึงพอใจ ทำให้ขาดความระมัดระวังเรื่องการแสดงออกถึงกิริยาอาการที่ก้าวร้าว และอาจส่งผลให้ผู้ชมเลือกข้างให้กับฝ่ายที่มามีทุนรอนน้อยกว่าได้นั่นเอง

จากผลการวิจัยข้างต้นแสดงให้เห็นว่ากลวิธีความไม่สุภาพจัดเป็นลักษณะเด่นของการใช้ภาษาของผู้สัมภาษณ์หรือผู้ดำเนินรายการ และการใช้กลวิธีทางภาษาในลักษณะดังกล่าวก็สอดคล้องกับรูปแบบรายการที่มุ่งเน้นการนำเสนอเนื้อหาการสัมภาษณ์ผู้ร่วมรายการซึ่งเป็นบุคคลที่เกี่ยวข้องกับข่าวในกระแสดังตรงไปตรงมา เพื่อสร้างบรรยากาศของรายการให้ชวนติดตาม นอกจากนี้ยังพบว่ากลวิธีความไม่สุภาพจัดเป็นลักษณะเด่นของการใช้ภาษาของผู้ร่วมรายการซึ่งเป็นคู่สนทนาที่มีพรศนะแตกต่างกันอีกด้วย ทั้งนี้เนื่องจากคู่สนทนาโดยส่วนใหญ่ในรายการสัมภาษณ์นี้เป็นคู่กรณีกัน ดังนั้นจึงปรากฏกลวิธีความไม่สุภาพในการใช้ภาษาลักษณะต่าง ๆ เพื่อต้องการโจมตี ทำให้ฝ่ายตรงข้ามไม่เป็นที่ยอมรับและไม่ได้รับความน่าเชื่อถือนั่นเอง

ทั้งนี้ หากเปรียบเทียบกลวิธีความไม่สุภาพในการใช้ภาษาระหว่างผู้สัมภาษณ์กับผู้ร่วมรายการและระหว่างผู้ร่วมรายการ 2 ฝ่ายที่มีพรศนะแตกต่างกันนั้นจะพบว่า การใช้ภาษาระหว่างผู้ร่วมรายการซึ่งเป็นคู่สนทนา 2 ฝ่ายนั้นจะปรากฏกลวิธีความไม่สุภาพหลากหลายกลวิธีมากกว่าการใช้ภาษาที่ผู้สัมภาษณ์ใช้สนทนากับผู้ร่วมรายการ ซึ่งนับว่าสอดคล้องกับความเป็นจริงที่ผู้ร่วมสนทนา 2 ฝ่ายจะมีอิสระในการพูดหรือแสดงความคิดเห็นอย่างตรงไปตรงมาได้มากกว่าผู้สัมภาษณ์ที่จำเป็นต้องรักษาภาพลักษณ์ของตนในการกล่าวถ้อยคำต่าง ๆ ผ่านสื่อสาธารณะ ทั้งนี้เพราะสังคมได้วางบรรทัดฐานว่าผู้สัมภาษณ์หรือพิธีกรนั้นจะต้องมีภาพลักษณ์ที่ดีเป็นแบบอย่างที่เหมาะสมทั้งในด้านพฤติกรรมและด้านวาจา อีกทั้ง วางตนให้เป็นกลางมากที่สุดทั้งในมิติรัฐศาสตร์หรือมิติสื่อสารมวลชนนั่นเอง

นอกจากนี้เมื่อศึกษาเปรียบเทียบกลวิธีความไม่สุภาพในปริเฉทรายการสัมภาษณ์บุคคลจากข่าวในกระแสดังผู้วิจัยนี้กับงานวิจัยของ อรวิ บุนนาค (2559) ซึ่งมีปริเฉทการสื่อสารที่เป็นรายการสัมภาษณ์เช่นเดียวกัน ปรากฏว่าในประเด็นการศึกษากลวิธีความไม่สุภาพของผู้สัมภาษณ์หรือผู้ดำเนินรายการนั้นไม่พบกลวิธีความไม่สุภาพบางกลวิธีดังที่ปรากฏในงานวิจัยของอรวิ นั่นคือ กลวิธีการพรุสวาทหรือการสบถของผู้ดำเนินรายการ เนื่องจากบริบทรายการสัมภาษณ์แนว Hard Talk ที่ผู้วิจัยศึกษานั้นค่อนข้างมีลักษณะเป็น

ทางการมากกว่างานวิจัยของอรวิ บุณนาค (2559) ที่เน้นศึกษาพฤติกรรมการสัมภาษณ์บุคคลในกระแสซึ่งส่วนใหญ่ได้แก่ ดารา หรือเซเลบริตี้ บุคคลสาธารณะต่าง ๆ ซึ่งมีชื่อเสียงในสังคม โดยสถานการณ์การสื่อสารจะมีลักษณะค่อนข้างเป็นกันเองและเป็นไปในรูปแบบของการสื่อสารที่มีความบันเทิงแทรกอยู่ด้วย

อย่างไรก็ดี แม้รูปแบบรายการสัมภาษณ์บุคคลจากข่าวในกระแสทางสื่อโทรทัศน์นี้จะปรากฏพฤติกรรมการสัมภาษณ์ที่ดูความสนุกสนานบ่อยครั้ง แต่กลับได้รับการตอบรับจากผู้ชม และกระแสความนิยมของรายการเป็นที่กล่าวถึงอย่างกว้างขวาง ซึ่งอาจกล่าวได้ว่า ผู้ผลิตรายการรวมทั้งผู้สัมภาษณ์หรือผู้ดำเนินรายการเองต่างก็เลือกใช้กลวิธีความไม่สุภาพนี้มาใช้เพื่อเป็นจุดขายที่สำคัญ สร้างความจดจำและความน่าสนใจแก่ผู้รับชม สอดคล้องกับข้อเสนอแนะในงานวิจัยเรื่อง “กลวิธีความไม่สุภาพในรายการเดอะเฟซไทยแลนด์” ของวุฒินันท์ แก้วจันทร์เกตุ และ วิภาดา รัตนดิลก ณ ภูเก็ต (2561, หน้า 200) ซึ่งให้ทรรศนะว่า “ความไม่สุภาพนับว่าเป็นปรากฏการณ์ทางภาษาที่น่าสนใจในสังคมไทยปัจจุบัน และยังมีงานวิจัยไม่มากนักที่สนใจศึกษาในแง่มุมนี้ จึงควรศึกษาความไม่สุภาพในรายการโทรทัศน์ รวมทั้งสื่อมวลชนแขนงอื่น ๆ ต่อไปเพื่อยืนยันให้เห็นว่า ความไม่สุภาพเป็นเครื่องมือการตลาดสำคัญของสื่อมวลชนไทยปัจจุบัน”

ข้อเสนอแนะการวิจัย (Research Suggestions)

1. ควรศึกษาพฤติกรรมการไม่สุภาพจากแหล่งข้อมูลหรือสื่อประเภทอื่น ๆ
2. ควรศึกษาพฤติกรรมการไม่สุภาพโดยนำปัจจัยทางสังคม เช่น เพศ อายุ ฯลฯ มาวิเคราะห์เปรียบเทียบ

เอกสารอ้างอิง (References)

- แจ่มริมจ. (2562). *ของเค้าดีจริง*. สืบค้นเมื่อ 3 สิงหาคม 2562, จาก <https://www.thairath.co.th/entertain/news/1622985>
- ประไพพรรณ พิงฉิม. (2542). *กลวิธีการถามในปริทัศน์การสัมภาษณ์ทางโทรทัศน์สองประเภท*. ปรินญาอักษรศาสตร์มหาบัณฑิต. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วุฒินันท์ แก้วจันทร์เกตุ และ วิภาดา รัตนดิลก ณ ภูเก็ต. (2561). *กลวิธีความไม่สุภาพในรายการเดอะเฟซไทยแลนด์*. Journal of the Faculty of Arts, 40(2). หน้า 177-201.
- อรวิ บุณนาค. (2559). *กลวิธีความไม่สุภาพในการสัมภาษณ์บุคคลในกระแสของพิธีกรช่องโทรทัศน์ทางเลือกใหม่*. วารสารช่อพะยอม, 27(2). หน้า 13-24.
- AmarinTV. (2557). *ต่างคนต่างคิด*. สืบค้นเมื่อ 11 สิงหาคม 2562, จาก <https://www.facebook.com/tangkhontangkhith/>
- Ch3thailand. (2560). *โหมกระแส*. สืบค้นเมื่อ 11 สิงหาคม 2562, จาก <https://www.facebook.com/HKS2017/>

การตั้งชื่อเรื่องภาษาไทยของซีรีส์เกาหลี

พรรณวดี รัตนศักดิ์

อาจารย์

สำนักวิชาศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง

panwadee@mfu.ac.th

สุทธา รัตนศักดิ์

อาจารย์

สำนักวิชาศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง

suttha.rat@mfu.ac.th

รับบทความ: 8 สิงหาคม 2566

แก้ไขบทความ: 9 กันยายน 2566

ตอบรับบทความ: 20 กันยายน 2566

บทคัดย่อ

การศึกษาครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาพฤติกรรมการตั้งชื่อเรื่องภาษาไทยของซีรีส์เกาหลี โดยเก็บรวบรวมข้อมูลชื่อเรื่องภาษาไทยของซีรีส์เกาหลี จากแอปพลิเคชัน Viu หมวดซีรีส์พากย์ไทย ตั้งแต่วันที่ 1-31 มกราคม 2565 พบชื่อเรื่องภาษาไทยของซีรีส์เกาหลี จำนวน 161 ชื่อ

ผลการศึกษากลวิธีทางภาษาที่ใช้ในการตั้งชื่อเรื่องภาษาไทยของซีรีส์เกาหลี พบว่ามีจำนวนทั้งหมด 15 กลวิธี โดยพบการใช้โวหารภาพพจน์มากที่สุด รองลงมาพบการใช้คำคล้องจอง การใช้ คำทับศัพท์ ภาษาต่างประเทศ การใช้คำนำหน้าชื่อและชื่อคน การใช้คำสแลง และคำภาษาปาก การใช้คำบอกตำแหน่ง และคำบอกอาชีพ การใช้คำซ้ำ คำซ้อน และคำที่สร้างขึ้นใหม่ การใช้คำธรรมดาเข้าใจง่าย การใช้คำรุนแรง การใช้ตัวเลข คำบอกจำนวนนับ และคำบอกเวลา การใช้คำสรรพนาม การใช้คำบอกสถานที่ การใช้คำลงท้าย การใช้คำแสดงคำถาม และการใช้คำเชื่อมเพื่อให้เกิดความตรงกันข้าม ตามลำดับ นอกจากนี้ยังพบว่า การตั้งชื่อเรื่อง 1 ชื่อสามารถใช้กลวิธีทางภาษาได้ตั้งแต่ 1 ถึง 6 กลวิธีด้วยกัน ซึ่งจากงานวิจัยนี้พบว่า มีการตั้งชื่อแบบใช้ 2 กลวิธีมากที่สุด รองลงมาคือ ใช้เพียง 1 กลวิธี

คำสำคัญ: การตั้งชื่อเรื่อง, ซีรีส์เกาหลี, กลวิธีทางภาษา

Naming of Korean Series Title in Thai

Panwadee Rattanasak

Lecturer

School of Liberal Arts, Mae Fah Luang University

panwadee@mfu.ac.th

Suttha Rattanasak

Lecturer

School of Liberal Arts, Mae Fah Luang University

suttha.rat@mfu.ac.th

Received: August 8, 2023

Revised: September 9, 2023

Accepted: September 20, 2023

Abstract

This study aimed to analyze the linguistic strategies used for naming Korean series titles in Thai. The data were collected from Korean series title in Thai from Viu application, under Thai subtitle section retrieved from 1-31 January 2022. There were 161 Korean series titles in Thai.

The study revealed that there were 15 linguistic strategies used for naming Korean series titles in Thai. The most frequently used strategy was the figure of speech, followed by the use of rhymes; the use of foreign words; the use of name's title, slangs, colloquial expressions; the use of words indicating titles; the use of words indicating professions; the use of synonymous compounds, reduplicated words and new word formation; the use of common words; the use of offensive words; the use of number; quantifiers; expressions of time; the use of pronouns; the use of prepositions; the use of endings; the use of question words; and the use of transition words indicating opposite words. In addition, it was found that there could be 1-6 linguistic strategies for naming Korean series title in Thai. In this research, the most used technique for naming Korean series titles was using two linguistic strategies and using a single strategy.

Keywords: Naming, Korean series, Linguistic strategies

บทนำ (Introduction)

ภาษาเป็นเครื่องมือที่มนุษย์ใช้ในการติดต่อสื่อสาร ถ่ายทอดความรู้ ความคิด อารมณ์ ความรู้สึก หรือแลกเปลี่ยนข้อมูลเหล่านั้นกับคนอื่นได้ กาญจนา นาคสกุล (2559: 5) กล่าวว่า ภาษาเป็นเครื่องมือในการคิดของมนุษย์ เป็นสื่อที่ใช้แสดงความคิดเห็นที่เป็นนามธรรมให้ผู้อื่นเข้าใจ นอกจากนี้ภาษายังช่วยจรรโลงใจ ทำให้มนุษย์เกิดความพอใจและเพลิดเพลิน โดยอาจออกมาในรูปแบบของงานสร้างสรรค์ต่าง ๆ เช่น นิทาน เพลง นวนิยาย ภาพยนตร์ และละคร

ละคร และภาพยนตร์เป็นผลงานสร้างสรรค์ทางภาษาที่สามารถถ่ายทอดความรู้ ความคิดของผู้ประพันธ์นั้น ๆ การตั้งชื่อละครและภาพยนตร์จึงเป็นสิ่งดึงดูดความสนใจของผู้ชมว่าเมื่อเห็นชื่อเรื่องแล้วอยากติดตามชมเรื่องนั้นต่อไปจนจบเรื่องหรือไม่ ชวนะ ภวานันท์ (2530: 5) กล่าวว่า ภาษาที่ใช้ในการตั้งชื่อภาพยนตร์ต้องน่าสนใจ ทันสมัย ชวนติดตาม สอดคล้องกับ ชุดิมา บุญอยู่ (2549: 5) ได้กล่าวว่า ชื่อภาพยนตร์ส่วนใหญ่จะมีการตั้งด้วยถ้อยคำแปลก ๆ และมีการใช้กลวิธีทางด้านต่าง ๆ เพื่อเน้นย้ำให้ชื่อภาพยนตร์นั้น ๆ เป็นที่สนใจและตรงกับจุดขายมากที่สุด เช่น กลวิธีทางด้านคำ ในภาพยนตร์ไทยเรื่อง “เพื่อเพื่อน เพื่อฝัน เพื่อวันเกียรติยศ” มีการเน้นคำว่า “เพื่อ” การตั้งชื่อละครและภาพยนตร์จึงเป็นการใช้ภาษาในการโฆษณาประชาสัมพันธ์เพื่อเรียกความสนใจจากผู้รับสารให้ได้มากที่สุดนั่นเอง

ปัจจุบันซีรีส์เกาหลีได้รับความนิยมในประเทศไทยเป็นอย่างมาก จะเห็นได้จากสื่อต่าง ๆ ที่ล้วนมีการนำซีรีส์เกาหลีมาเผยแพร่ทั้งช่องทางทีวีดิจิทัล เว็บไซต์ และแอปพลิเคชันต่าง ๆ เมื่อปี พ.ศ. 2543 สถานีวิทยุโทรทัศน์กองทัพบกช่อง 5 ได้นำซีรีส์เกาหลีเข้ามาออกอากาศในประเทศไทยเป็นเรื่องแรก คือ เรื่อง “ลิขิตแห่งรัก” (All About Eve) จากนั้นสถานีโทรทัศน์อีกหลายช่องก็นำซีรีส์เกาหลีเรื่องต่าง ๆ มาออกอากาศอีกหลายเรื่อง โดยซีรีส์ เรื่อง “แดจังกึม จอมนางแห่งวังหลวง” (Dae Jang Keum) ได้รับความนิยมในไทยเป็นอย่างมาก (ยุทธศักดิ์ คณาสวัสดิ์, 2549: 60-65)

ซีรีส์เกาหลีที่เข้ามาในประเทศไทยในปัจจุบันมีทั้งแบบบรรยายไทยและพากย์ไทย โดยซีรีส์ที่บรรยายไทยมักจะไม่มีชื่อเรื่องเป็นภาษาไทย แต่ซีรีส์แบบพากย์ไทยจะมีการตั้งชื่อด้วยภาษาไทยแล้ว ซึ่งแต่ละเรื่องมีกลวิธีทางภาษาในการตั้งชื่อที่น่าสนใจและหลากหลาย เช่น เรื่อง “แดจังกึม จอมนางแห่ง วังหลวง” มีการใช้กลวิธีทางด้านคำ คือ มีการใช้คำทับศัพท์ภาษาเกาหลี มีการสร้างคำใหม่ คือ คำว่า “จอมนาง” และมีการใช้กลวิธีทางด้านการเรียบเรียง โดยการสร้างส่วนหน้าและส่วนเสริมความขยายด้วยส่วนหลัง

จากลักษณะดังกล่าว ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษากลวิธีทางภาษาที่ใช้ในการตั้งชื่อเรื่องภาษาไทยของซีรีส์เกาหลี ทั้งนี้เพื่อเป็นแนวทางในการศึกษาภาษาที่ใช้ในการตั้งชื่อในวงการอื่น ๆ ต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย (Research Objectives)

เพื่อศึกษากลวิธีทางภาษาที่ใช้ในการตั้งชื่อเรื่องภาษาไทยของซีรีส์เกาหลี

แนวคิดสำคัญ

งานวิจัยเรื่องนี้ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องต่าง ๆ ดังนี้

1. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับซีรีส์เกาหลีที่เข้ามาในประเทศไทย

ปัจจุบัน “Soft power” ถือเป็นนโยบายที่หลายประเทศนำมาใช้ในการส่งออกวัฒนธรรม Soft power หรือ อำนาจอ่อน หรือ พลังอ่อน คำนี้ โจเซฟ เนย์ (Joseph Nye) เป็นผู้คิดค้นขึ้นในปลายปี ค.ศ.1980 ซึ่งปัจจุบันมีผู้นำแนวคิดนี้ไปใช้กันอย่างแพร่หลาย โดยการใช้ Soft power คือ การค่อย ๆ

โน้มน้าว ชักจูง หรือดึงดูดให้ผู้อื่นเกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม หรือตอบสนองปฏิบัติตามที่เรากำลังต้องการ โดยไม่มีความรู้สึกที่กำลังถูกบังคับ (Joseph S. Nye, 2004)

เกาหลีใต้ก็นำนโยบาย Soft Power มาใช้ในการส่งออกวัฒนธรรมเช่นกัน โดยเริ่มเมื่อปลาย ค.ศ. 1990 เพื่อต้องการฟื้นฟูประเทศจากวิกฤตเศรษฐกิจ ซึ่งเราคนไทยสามารถเห็นได้จากสินค้าทางวัฒนธรรมต่าง ๆ เช่น อาหาร ภาษา การแต่งกาย การท่องเที่ยว เพลง และโดยเฉพาะซีรีส์เกาหลี เป็นต้น จากการวางแผนกลยุทธ์ที่มีประสิทธิภาพของรัฐบาลเกาหลีใต้ที่พยายามสร้างภาพลักษณ์ความเป็นประเทศเกาหลี และให้ความสำคัญในการโฆษณาสินค้า ทำให้เกิดกระแสเกาหลีนิยมไปทั่วโลกช่วยส่งเสริมการท่องเที่ยวและเศรษฐกิจภายในประเทศได้อย่างรวดเร็ว (แสงสุรีย์ ทัศนพูนชัย, 2549 และ กฤตพร แซ่อึ้ง, 2562) ในประเทศไทยเองก็มีการทำธุรกิจมากมายเพื่อรองรับสินค้าดังกล่าว อาทิ ร้านอาหารเกาหลี โรงเรียนสอนภาษา ร้านขายเครื่องสำอาง และเสื้อผ้า บริษัททัวร์ หรือแม้แต่สถานีโทรทัศน์และ แอปพลิเคชันต่าง ๆ ก็มีการนำซีรีส์เกาหลีแต่ละเรื่องเข้ามาออกอากาศอีกด้วย

ซีรีส์เกาหลีที่เข้ามาในประเทศไทย เมื่อปี พ.ศ. 2543 และได้รับความนิยมเป็นเรื่องแรก คือ เรื่อง “ลิขิตแห่งรัก” (All About Eve) ซึ่งออกอากาศทางสถานีวิทยุโทรทัศน์กองทัพบกช่อง 5 ต่อมา สถานีโทรทัศน์ไอทีวี ได้นำซีรีส์ เรื่อง “รักนี้ฉันวันนิรันดร์” (Autumn in My Heart) มาออกอากาศในปี พ.ศ. 2544 จนทำให้คนไทยชื่นชอบซีรีส์เกาหลีมากยิ่งขึ้น และตามมาด้วยในปี พ.ศ. 2545 ก็ได้นำซีรีส์ เรื่อง “เพลงรักในสายลมหนาว” (Winter Sonata หรือ Winter Love Song) ให้คนไทยได้รับชมจนทำให้ เบ ยอง จุน ดารานำชายในเรื่องรวมถึงเกะนามิที่เป็นสถานที่ถ่ายทำได้รับความนิยม และคนไทยอยากไปเที่ยวเป็นจำนวนมาก

จากนั้นในปี พ.ศ. 2547 สถานีโทรทัศน์กองทัพบกช่อง 7 ได้นำซีรีส์ เรื่อง “สะกดรักที่פקใจ” (Full House) มาออกอากาศและประสบความสำเร็จเป็นอย่างสูง และในปี พ.ศ. 2549 สถานีโทรทัศน์ ไทยทีวีสีช่อง 3 ได้นำซีรีส์ เรื่อง “แดจังกึม จอมนางแห่งวังหลวง” (Dae Jang Geum) มาออกอากาศ จนทำให้ผู้ชมชาวไทยสนใจประเทศเกาหลีและวัฒนธรรมต่าง ๆ ของเกาหลีมากยิ่งขึ้น (ยุทธศักดิ์ คณาสวัสดิ์, 2549 และ สิริดา เตจ๊ะสา, 2551)

จากที่กล่าวมาข้างต้น จะเห็นได้ว่า กระแสความนิยมในซีรีส์เกาหลีเริ่มมีตั้งแต่ปี พ.ศ. 2543 และยังคงเป็นที่นิยมเรื่อยมา ดังจะเห็นได้จากทีวีดิจิทัลช่องต่าง ๆ เว็บไซต์ และแอปพลิเคชันมากมายมีการนำซีรีส์เกาหลีหลายเรื่องมาแพร่ภาพอย่างต่อเนื่องมาจนถึงปัจจุบันนี้

2. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการตั้งชื่อในงานเขียนเชิงสร้างสรรค์

ซีรีส์หรือละครส่วนใหญ่มาจากบทประพันธ์ของนักเขียน ผู้วิจัยจึงศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการตั้งชื่อในงานเขียนเชิงสร้างสรรค์ประเภทต่าง ๆ ทั้งบทความ สารคดี บันเทิงคดี และการเขียนโฆษณา พบว่า การตั้งชื่อเรื่องให้ดึงดูดความสนใจสะดุดตาสอดคล้องผู้ชมเป็นสิ่งสำคัญมาก เพราะชื่อเรื่องคือสิ่งแรกที่ผู้ชมเห็น และจะพิจารณาว่าอยากติดตามเรื่องราวต่อไปหรือไม่ (ชลอ รอดลอย, 2551: 37-39) ผู้วิจัยสามารถสรุปแนวทางในการตั้งชื่อเรื่องบทความ สารคดี บันเทิงคดี และการเขียนโฆษณาได้ ดังนี้ (สมพร มั่นตะสูตร, 2525: 175, ปานฉาย ฐานธรรม, 2547: 48-49, วชิรณที วงศ์ศิริอำนวย, 2542: 9-10, ปรีชา ช้างขวัญยืน, 2525 อ้างใน วนิดา บำรุงไทย, 2545: 61, มาลี บุญศิริพันธ์, 2536: 68-71, เสาวนีย์ สิกขา บัณฑิต, 2540: 34 และประสิทธิ์ กาพย์กลอน, 2518) ใช้คำสั้นกระชับตรงไปตรงมา สื่อความหมายได้ง่าย ใช้คำกริยาแสดงอาการที่สามารถดึงดูดความสนใจจากผู้อ่านได้ ใช้สำนวน สุภาษิต คำพังเพย คำคม

คำประพันธ์ ใช้คำที่มีความหมายตรงกันข้าม ใช้คำคล้องจอง หรือเล่นคำเพื่อให้เกิดความไพเราะ ใช้คำที่โน้มน้าว หรือชักชวนให้ผู้อ่านปฏิบัติตามความคิดที่ผู้เขียนต้องการ ใช้เหตุการณ์สำคัญของเรื่อง ตั้งชื่อตรงกับเนื้อเรื่อง หรือบอกเนื้อหาในเรื่อง ใช้คำถาม เพื่อกระตุ้นให้ผู้อ่านเกิดความสนใจ ใช้การเปรียบเทียบ ใช้ชื่อบุคคลสำคัญหรือตัวละครเอกของเรื่อง ใช้คำเด่น แปลก น่าฟัง หรือคำ ขวบนสนทนาที่ประหลาดใจ เพื่อสร้างความสนใจ ใช้แนวคิดของเรื่อง ใช้ชื่อสถานที่สำคัญ ใช้คำรุนแรงให้หนักแน่น และใช้คำซ้ำ ๆ ให้จำได้

นอกจากนี้ชื่อเรื่องซีรี่ย์เกาหลีจะมีการใช้โวหารภาพพจน์ เพื่อให้ผู้อ่านเกิดการสร้างจินตนาการตามไปด้วย ดังนั้นผู้วิจัยจึงได้ศึกษาเกี่ยวกับการใช้โวหารภาพพจน์ต่าง ๆ ดังนี้

ภาพพจน์ (Figure of Speech) หมายถึง ถ้อยคำที่เป็นสำนวนโวหารทำให้นึกเห็นภาพ, ถ้อยคำที่เรียบเรียงอย่างมีชั้นเชิงเป็นโวหาร มีเจตนาให้มีประสิทธิผลต่อความคิด ความเข้าใจ ให้จินตนาการและถ่ายทอดอารมณ์ได้อย่างกว้างขวางลึกซึ้งกว่าการบอกเล่าที่ตรงไปตรงมา (พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554, 2556: 867) สมเกียรติ รักขมณี (2538: 55) กล่าวว่า โวหารภาพพจน์ จะช่วยให้ผู้อ่านสามารถรับรู้รสและสุนทรีย์รสในบทประพันธ์ได้เป็นอย่างดี สอดคล้องกับสุจริต เพียรชอบ (2539: 45) ที่กล่าวว่า การใช้โวหารภาพพจน์จะทำให้มองเห็นภาพได้ชัดเจนทั้งก่อให้เกิด ความซาบซึ้งในรสคำ เกิดจินตนาการ นอกจากนี้ยังสามารถทำให้จดจำได้ง่าย เช่นเดียวกับ พระอริการอาณนั และกฤษณ์ ทองเลิศ (2563: 10) กล่าวว่า การใช้โวหารภาพพจน์ทำให้ผู้รับสาร เกิดความสนใจ เป็นการจุดประกายความคิดและจินตนาการให้ผู้รับสารได้เป็นอย่างดี

จากการศึกษาประเภทของโวหารภาพพจน์สามารถสรุปได้ ดังนี้ (คณาจารย์ภาควิชา ภาษาไทย, 2544: 10-15, สุจริต เพียรชอบ, 2539: 45, อีรารัตน์ บุญกองแสน, 2543: 13-14 และปฏิพันธ์ อุทยานกุล, 2562: 124-140)

1. อุปมา (Simile) คือ การเปรียบเทียบหนึ่งเหมือนกับอีกสิ่งหนึ่ง เช่น ผู้หญิงคนนั้นสวยราวกับภาพวาด
2. อุปลักษณ์ (Metaphor) คือ การนำสิ่งหนึ่งที่มีลักษณะเหมือนหรือคล้ายกันมากแล้วแทนอีกสิ่งหนึ่ง เพื่อให้เกิดจินตภาพได้มากกว่าโดยไม่ใช้คำแสดงการเปรียบเทียบแต่ก็สามารถรับรู้ได้ว่าหมายถึงสิ่งใด เช่น สวรรค์อยู่ในอกนรกอยู่ในใจ
3. บุคลาธิษฐาน (Personification) คือ การเปรียบเทียบโดยทำให้สิ่งต่าง ๆ ทั้งที่มีชีวิต และไม่มีชีวิต รวมทั้งสิ่งที่เป็นนามธรรม ให้แสดงความรู้สึกและทำกิจต่าง ๆ เหมือนกับมนุษย์ เช่น ต้นไม้พากันร้องไห้เพราะฝนไม่ตกมาหลายเดือน
4. อธิพจน์ (Hyperbole) คือ การกล่าวเกินจริง โดยนำสิ่งที่เกินความจริงมาเปรียบเทียบกับสิ่งที่ต้องการกล่าวถึง เพื่อเน้นความรู้สึกมากกว่าความเป็นเหตุเป็นผล เช่น ภรรยาอยากจะมีสามีออก เป็นชิ้น ๆ เพราะความโกรธ
5. นามนัย (Metonymy) คือ การเปรียบเทียบโดยใช้คำที่บ่งบอกลักษณะสำคัญหรือคุณสมบัติที่เป็นจุดเด่นของสิ่งใดสิ่งหนึ่ง หรือการนำส่วนใดส่วนหนึ่งของสิ่งใด ๆ มากล่าวแทนคำที่ใช้เรียกสิ่งนั้นโดยตรง เช่น ศึกษาลูกหนังวันนี้ไม่รู้ว่าเป็นใครจะเป็นผู้ชนะ
6. สมัญนาม (Antonomasia) คือ การใช้ชื่อที่ตั้งขึ้นใหม่แทนชื่อเดิมที่ต้องการจะกล่าวถึง ทั้งนี้อาจเข้าใจความหมายได้กับคนบางกลุ่มที่มีประสบการณ์ร่วมกันเท่านั้น เช่น ผัดแดง กำลังวางแผนการแข่งในคืนนี้

7. ปฏิทรรศน์ ปฏิภาคพจน์ หรือ ปฏิพจน์ (Paradox) คือ การใช้ถ้อยคำที่มีความหมายตรงกันข้ามหรือคำที่ขัดแย้งกันมากล่าวร่วมกันได้อย่างกลมกลืน เช่น น้ำร้อนปลาเป็นน้ำเย็นปลาตาย

8. สัทพจน์ (Onomatopoeia) คือ การใช้คำเลียนเสียงจากธรรมชาติ เช่น เสียงสัตว์ เสียงดนตรี เสียงอาการต่าง ๆ ของคน เพื่อให้ผู้ฟังหรือผู้อ่านรู้สึกหรือได้บรรยากาศเหมือนจริง เช่น ฟาผ่าดังเปรี้ยง ๆ

9. สัญลักษณ์ (Symbol) คือ การเปรียบเทียบสิ่งหนึ่งโดยใช้คำอื่นแทน โดยคำนั้นเกิดจากการเปรียบเทียบหรือตีความ และเป็นคำที่มีความหมายเข้าใจกันโดยทั่วไป เช่น ลิงหมายถึงความซุกซน

นอกจากนี้การตั้งชื่อเรื่องซีรีส์เกาหลีมักมีการใช้คำภาษาพูดเพื่อเป็นการสร้างความคุ้นเคย และทำให้ผู้ชมเกิดความสนใจติดตามดูเรื่องจนจบต่อด้วย ดังนั้นผู้วิจัยจึงศึกษาการใช้คำในภาษาพูดดังนี้ (สิริวรรณ นันทจันทุล, 2549: 72-78)

1. มีการใช้คำธรรมดาแต่ทำให้เข้าใจได้โดยง่าย เช่น พ่อ แม่ เธอ ฉัน

2. มีการใช้คำขยายเพื่อให้เกิดความเข้าใจความหมายได้ชัดเจนยิ่งขึ้น เช่น ขนมที่เธอซื้อมาหวาน เจี๊ยบเลย

3. มีการใช้คำเสริมเพื่อเน้นเจตนาหรือบอกสถานภาพของผู้ส่งสารกับผู้รับสาร เช่น กินข้าวด้วยกันก่อนนะ (ชักชวน)

4. มีการใช้คำเรียกคำร้อง คำเรียกคือคำที่ผู้พูดใช้เรียกผู้อื่นอาจเป็นชื่อเล่น คำแสดงสถานภาพหรือคำสรรพนาม เช่น คุณครูคะ คำร้องคือเสียงที่เปล่งเพื่อแสดงอารมณ์ความรู้สึก เช่น เอ๊ะ อ้อ อ้าว

5. มีการตัดส่วนของคำเพื่อให้เกิดการสั่นกระซิบ เช่น เจอกันอีกทีเดือนมะษาละนะ

6. มีการใช้ชื่อย่อและอักษรย่อ เช่น ส.ส. (สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร)

7. มีการใช้คำไม่สุภาพ คำสแลงคำเฉพาะกลุ่ม เช่น ฟ่อง ชิว ๆ

8. มีการใช้คำทับศัพท์ภาษาต่างประเทศ เช่น คินนี่แคนเซลแล้วนะไม่ไปละ

9. มีการใช้คำที่มีความหมายแฝงหรือความหมายโดยนัย เช่น เดือนนี้เราจะต้องรัดเข็มขัดกันแล้ว ละทุกคน

10. มีการใช้คำทักทาย เช่น ท่านผู้ชมคะ

11. มีการใช้ชื่อจริง ชื่อเล่น คำลำดับญาติ คำบอกสถานภาพ คำบอกอาชีพ เช่น อาจะไปไหน ป้าจะไปด้วยคะ

12. มีการใช้คำบริบทใหม่คือการใช้ภาษาที่แปลกใหม่ทำให้ผู้รับสารสนใจและสร้างความแตกต่างไปจากเดิมเพื่อให้เกิดการรับสารที่ต่อเนื่อง เช่น วันนี้ท่านจะได้สัมผัสกับความมหัศจรรย์ของลัทธิแบบที่ ไม่เคยเจอที่ไหนมาก่อน

13. มีการใช้คำประสม คำซ้อน คำซ้ำ และคำเสริมสร้อยเพื่อเน้นย้ำให้เข้าใจความหมายได้ชัดเจนยิ่งขึ้น เช่น

คำประสม ปีนีมีน้กท่องเทียวเข้ามาเยอะมาก

คำซ้อน ต่อไปนี้เธอไม่ต้องหลบซ่อนอีกต่อไปแล้ว

คำซ้ำ มีแต่อาหารเดิม ๆ ไม่น่ากินเลย

14. มีการใช้คำภาษาถิ่น เช่น ต้มยำนีแซ่บมาก

15. มีการเขียนคำตามเสียงที่พูด เช่น วันนี้เป็นยังงั

16. มีการเขียนโดยใช้คำบอกจำนวนนับหน้าคำนามทั่วไป เช่น 3 โจร 2 ดารา

3. งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับชื่อหรือการตั้งชื่อ

ธีรรัตน์ บุญทองแสง (2543) ศึกษาเรื่อง การศึกษาการตั้งชื่อภาษาไทยของภาพยนตร์อเมริกัน มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาลักษณะภาษาในกระบวนการตั้งชื่อภาษาไทย และปัจจัยที่กำหนดการตั้งชื่อภาษาไทย โดยการรวบรวมและศึกษาลักษณะภาษาในชื่อภาษาไทยของภาพยนตร์อเมริกันที่ฉายใน พ.ศ. 2540 - 2541 จำนวน 230 ชื่อ และสัมภาษณ์ผู้ตั้งชื่อภาษาไทย 3 ราย ทั้งที่เป็นบุคคลและกลุ่มบุคคล

จากการศึกษาพบลักษณะการตั้งชื่อภาษาไทยของภาพยนตร์อเมริกันโดยใช้ภาษาใน การสื่อความหมายถึงตัวเอง เนื้อหา และบรรยากาศของภาพยนตร์ และเมื่อเทียบกับชื่อภาษาอังกฤษพบว่า ชื่อภาษาไทยเกิดจากการถ่ายทอดสาร 3 วิธี คือ การทับศัพท์ การแปล และการตั้งชื่อใหม่ ทั้งนี้ ยังพบวิธีการสร้างสารในชื่อภาษาไทย คือ วิธีการด้านเสียง วิธีการด้านหน่วยคำ และวิธีการด้านลีลาภาษา ซึ่งผู้ตั้งชื่อใช้วิธีการเหล่านี้ด้วยเหตุผลทั้งทางด้านภาษา ด้านวัฒนธรรม และด้านธุรกิจ ทั้งนี้ เพื่อให้เกิดความน่าสนใจและสามารถสื่อสารได้เข้าใจ

ชุดิมา บุญอยู่ (2549) ศึกษาเรื่อง วิเคราะห์โครงสร้างภาษาและกลวิธีการตั้งชื่อภาพยนตร์ไทย ในช่วง 2 ทศวรรษ (พ.ศ. 2526 - พ.ศ. 2545) มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์โครงสร้างภาษาที่ใช้ตั้งชื่อภาพยนตร์ไทย และเพื่อวิเคราะห์กลวิธีการตั้งชื่อภาพยนตร์ไทยในช่วง 2 ทศวรรษ (พ.ศ. 2526 - พ.ศ. 2545) โดยการรวบรวมข้อมูลรายชื่อภาพยนตร์ไทยจากหอภาพยนตร์แห่งชาติและสมาคมสมาพันธ์ภาพยนตร์แห่งชาติจำนวน 842 ชื่อ

จากการศึกษาด้านโครงสร้างภาษาพบชื่อภาพยนตร์ส่วนใหญ่จะมีโครงสร้างภาษาระดับวลีมากที่สุด รองลงมาคือระดับประโยค ระดับคำ และระดับพยางค์ประกอบ ตามลำดับ ส่วนการศึกษาด้านกลวิธีการตั้งชื่อจากการวิเคราะห์ 3 ด้าน คือ กลวิธีทางด้านเสียง กลวิธีทางด้านคำ และกลวิธีทางด้าน การเรียบเรียงนั้น พบว่า ชื่อภาพยนตร์แต่ละเรื่องอาจใช้หลายกลวิธีร่วมกันในการตั้งชื่อก็ได้

ปริศนา พงศ์ธณย์ (2550) ศึกษาเรื่อง การใช้ภาษาไทยในการตั้งชื่อภาพยนตร์จีน มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์การใช้ภาษาไทยในการตั้งชื่อภาพยนตร์จีน และเพื่อเปรียบเทียบความหมายของชื่อเดิมของภาพยนตร์จีนกับความหมายของชื่อใหม่ที่ใช้ภาษาไทยตั้งชื่อ โดยการรวบรวมรายชื่อภาพยนตร์จีนที่มี การใช้ไปปิดภาพยนตร์ในการโฆษณาจากแหล่งข้อมูลทางอินเทอร์เน็ตตั้งแต่วันที่ 1 เมษายน พ.ศ. 2546 ถึงวันที่ 30 เมษายน พ.ศ. 2549 จำนวน 428 เรื่อง และได้นำชื่อภาพยนตร์จีนทั้งหมดมาแปลชื่อเดิมภาพยนตร์จีนแต่ละชื่อเป็นภาษาไทยแบบตรงตัว แล้วนำรายชื่อแต่ละชื่อภาพยนตร์จีนที่แปลใหม่ไปเปรียบเทียบกับแต่ละชื่อภาพยนตร์จีนที่มีผู้แปลเป็นภาษาไทยไว้แล้ว

จากการศึกษาพบการตั้งชื่อโดยใช้ตัวละครเอกมากที่สุด ตามด้วยเนื้อหา สิ่งของ และสถานที่ในเรื่อง พบการใช้ภาษาในการตั้งชื่อภาพยนตร์จีนเป็นภาษาไทย เช่น การใช้คำธรรมดา คำสแลง คำภาษาตลาด และคำทับศัพท์ และจากการเปรียบเทียบความหมายพบว่าภาษาไทยที่ใช้ตั้งชื่อภาพยนตร์จีนมีความหมายแตกต่างไปจากชื่อเดิมในภาษาจีน

จิน ฮี ยู (2552) ศึกษาเรื่อง การศึกษาเปรียบเทียบกลวิธีและการใช้ภาษาในการตั้งชื่อละครโทรทัศน์และภาพยนตร์เกาหลี มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์กลวิธีและการใช้ภาษาในการตั้งชื่อละครโทรทัศน์และภาพยนตร์เกาหลี และเพื่อเปรียบเทียบความหมายของชื่อเดิมของละครโทรทัศน์และภาพยนตร์เกาหลีกับความหมายของชื่อใหม่ที่ใช้ภาษาไทยตั้งชื่อ โดยการรวบรวมรายชื่อละครโทรทัศน์ และภาพยนตร์เกาหลีที่ออกอากาศทางโทรทัศน์และฉายในโรงภาพยนตร์รวมถึงหน้าปกที่มีชื่อภาษาเกาหลีกับภาษาไทยของสื่ออิเล็กทรอนิกส์ และโฆษณาละครโทรทัศน์และภาพยนตร์เกาหลีทางอินเทอร์เน็ต เริ่มตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม

พ.ศ. 2547 ถึงวันที่ 31 มีนาคม พ.ศ. 2551 แล้วสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง ได้กลุ่มตัวอย่างละครโทรทัศน์เกาหลี 97 ชื่อ และภาพยนตร์เกาหลี 286 ชื่อ

จากการศึกษาพบการตั้งชื่อละครโทรทัศน์และภาพยนตร์เกาหลีโดยใช้เนื้อหาในเรื่องมากที่สุด รองลงมาเป็นการตั้งชื่อโดยใช้ตัวละครเอก สิ่งของ และสถานที่ในเรื่อง ตามลำดับด้านการใช้ภาษาพบว่ามีการใช้คำประสม คำซ้อน และคำซ้ำมากที่สุด รองลงมาคือการใช้คำคล้องจองในการตั้งชื่อละครโทรทัศน์เกาหลีเป็นภาษาไทย ส่วนการใช้ภาษาในการตั้งชื่อภาพยนตร์เกาหลีเป็นภาษาไทย พบการใช้คำคล้องจองมากที่สุด รองลงมา คือ การใช้คำประสม คำซ้อน และคำซ้ำ ตามลำดับ และจากการเปรียบเทียบความหมาย พบว่าชื่อที่แปลจากภาษาเกาหลีมีความหมายสัมพันธ์กับชื่อที่ตั้งใหม่มากที่สุด รองลงมา คือ มีความหมายตรงกัน โดยการแปลเป็นภาษาไทย

นลินี ศิริพรไพศาล (2558) ศึกษาเรื่อง การศึกษาเปรียบเทียบการตั้งชื่อภาพยนตร์ไทยและภาพยนตร์จีน มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาเปรียบเทียบการตั้งชื่อภาพยนตร์ไทยและภาพยนตร์จีน และศึกษาเปรียบเทียบภาพสังคมที่สะท้อนจากการตั้งชื่อภาพยนตร์ไทยและภาพยนตร์จีน โดยการรวบรวมข้อมูลภาพยนตร์ไทยและภาพยนตร์จีนตั้งแต่ปี พ.ศ. 2544 - 2554 พบภาพยนตร์ไทยจำนวน 470 ชื่อ และภาพยนตร์จีนจำนวน 535 ชื่อ

จากการศึกษา ด้านจำนวนพยางค์ พบว่า ภาพยนตร์ไทยนิยมตั้งชื่อภาพยนตร์จำนวน 3 พยางค์ และภาพยนตร์จีนนิยมตั้งชื่อภาพยนตร์จำนวน 4 พยางค์ ด้านโครงสร้าง พบว่า ทั้งภาพยนตร์ไทยและภาพยนตร์จีนนิยมตั้งชื่อโดยใช้โครงสร้างระดับวลี และมีจำนวน 1 องค์ประกอบมากที่สุด ด้านความสัมพันธ์ระหว่างชื่อภาพยนตร์กับประเภทของภาพยนตร์ พบว่า นิยมใช้คำที่มีความสัมพันธ์กันระหว่างชื่อภาพยนตร์และประเภทของภาพยนตร์ ส่วนภาพสังคมที่สะท้อนจากการตั้งชื่อ พบว่า ภาพยนตร์ไทยและภาพยนตร์จีนมีความเชื่อเกี่ยวกับความรัก แนวคิดเกี่ยวกับการยกย่องวีรชน แนวคิดเกี่ยวกับการใช้สัญลักษณ์ และแนวคิดเกี่ยวกับการดำเนินชีวิตคล้ายคลึงกัน แต่ในเรื่องความเชื่อเกี่ยวกับศาสนาและสิ่งเหนือธรรมชาติ และแนวคิดเกี่ยวกับเพศที่สามนั้นมีความแตกต่างกัน

กัลยา เต็มศักดิ์ (2563) ศึกษาเรื่องกลวิธีการตั้งชื่อละครโทรทัศน์เกาหลีเป็นภาษาไทย มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์กลวิธีการตั้งชื่อละครโทรทัศน์เกาหลีเป็นภาษาไทย และศึกษาความสัมพันธ์ของชื่อภาษาไทยกับชื่อภาษาเกาหลีของละครโทรทัศน์เกาหลี โดยการรวบรวมชื่อละครโทรทัศน์เกาหลี ที่ปรากฏบนแอปพลิเคชัน Netflix ที่มีชื่อภาษาเกาหลีและชื่อภาษาไทย ตั้งแต่เดือนมกราคม พ.ศ. 2547 - เดือนกุมภาพันธ์ พ.ศ. 2564 จำนวน 229 ชื่อ

จากการศึกษาพบกลวิธีการตั้งชื่อละครโทรทัศน์เกาหลีเป็นภาษาไทย 5 ลักษณะ คือ การตั้งชื่อตามองค์ประกอบของละครโทรทัศน์ การตั้งชื่อตามประเภทของละครโทรทัศน์ การตั้งชื่อแบบทับศัพท์ การตั้งชื่อแบบแปล และการตั้งชื่อแบบผสม ซึ่งพบการตั้งชื่อตามประเภทของละครมากที่สุด รองลงมาคือ การตั้งชื่อโดยใช้บทบาทหรืออาชีพของตัวละครเอก และพบว่ามีการใช้กลวิธีในการตั้งชื่อ 2 กลวิธีขึ้นไป ส่วนการศึกษาความสัมพันธ์ของชื่อภาษาไทยกับชื่อภาษาเกาหลี พบว่าชื่อภาษาไทยและภาษาเกาหลีของละครโทรทัศน์เกาหลีไม่มีความสัมพันธ์กันมากที่สุด รองลงมาคือความสัมพันธ์แบบการแปลเอาความ และความสัมพันธ์กันแบบใช้ความเปรียบกับลักษณะเด่นของตัวละครเอก ตามลำดับ

ขอบเขตการวิจัย

ศึกษาเฉพาะชื่อเรื่องภาษาไทยของซีรีส์เกาหลี ที่พบในแอปพลิเคชัน Viu หมวดซีรีส์พากย์ไทย ตั้งแต่วันที่ 1-31 มกราคม 2565 เท่านั้น

วิธีดำเนินการวิจัย (Research Methods)

1. ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัยนี้
2. เก็บรวบรวมข้อมูล โดยเก็บรวบรวมชื่อภาษาไทยของซีรีส์เกาหลีที่พบในแอปพลิเคชัน Viu หมวดซีรีส์พากย์ไทย ตั้งแต่วันที่ 1-31 มกราคม 2565 เลือกเก็บข้อมูลจากแอปพลิเคชัน Viu เนื่องจากเป็นแอปพลิเคชันที่มีการรวมซีรีส์ รายการทีวี (Variety) และรายการเพลง อย่างถูกต้องตามกฎหมาย เป็นแอปพลิเคชันที่มีการร่วมมือกับรายการโทรทัศน์ชั้นนำของประเทศเกาหลี 3 ช่องหลัก ได้แก่ SBS KBS และ MBC โดยให้บริการนำเสนอเนื้อหาในรูปแบบวิดีโอออนไลน์ในภูมิภาคเอเชียแปซิฟิก ซึ่งสามารถรับชมรายการบันเทิงชั้นนำที่กำลังออกอากาศอยู่ พร้อมคำบรรยายภาษาอังกฤษและไทย ในเวลาใกล้เคียงกับประเทศเกาหลี
3. วิเคราะห์ข้อมูล
 - 3.1. นำชื่อภาษาไทยของซีรีส์เกาหลีที่ได้มาวิเคราะห์หลักวิธีการตั้งชื่อตามแนวคิดที่ได้ศึกษาไว้ โดยจะบันทึกข้อมูลของแต่ละเรื่องลงในโปรแกรมคอมพิวเตอร์
 - 3.2. จำแนกชื่อภาษาไทยของซีรีส์เกาหลีตามกลวิธีการตั้งชื่อที่ปรากฏ
4. นำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล
5. สรุป อภิปรายผล และเสนอแนะ

ผลการวิจัย (Research Results)

การศึกษากลวิธีทางภาษาที่ใช้ในการตั้งชื่อเรื่องภาษาไทยของซีรีส์เกาหลี พบ 2 ประเด็น ดังนี้

1. กลวิธีทางภาษาที่ใช้ในการตั้งชื่อเรื่องซีรีส์เกาหลี

จากการศึกษาพบว่า ชื่อเรื่อง 1 ชื่อสามารถใช้กลวิธีทางภาษาในการตั้งชื่อได้มากกว่า 1 กลวิธี ดังนั้น จากการวิจัยพบการตั้งชื่อเรื่องโดยใช้กลวิธีทางภาษา 15 กลวิธี คือ

1. การใช้คำทับศัพท์ภาษาต่างประเทศ

งานวิจัยนี้ผู้วิจัยให้ความหมายของคำทับศัพท์ภาษาต่างประเทศว่าหมายถึง คำที่ภาษาหนึ่งยืมจากอีกภาษาหนึ่งเข้ามาใช้โดยวิธีการถ่ายเสียงและถอดอักษรเพื่อให้เข้ากับภาษาของตน จากการวิจัยพบชื่อเรื่องภาษาไทยของซีรีส์เกาหลีทั้งหมด 35 ชื่อ คิดเป็นร้อยละ 8.41 เช่น กระทะเลิฟเสิร์ฟรัก (Wok of Love) ใช้คำทับศัพท์ภาษาอังกฤษ คำว่า “เลิฟ” และ “เสิร์ฟ”

2. การใช้โวหารภาพพจน์

ภาพพจน์ หมายถึง ถ้อยคำที่เป็นสำนวนโวหารทำให้นึกเห็นภาพ จากผลการวิจัยพบชื่อเรื่องภาษาไทยของซีรีส์เกาหลีทั้งหมด 103 ชื่อ คิดเป็นร้อยละ 24.76 โดยมีรายละเอียด ดังนี้

2.1 การใช้โวหารภาพพจน์บุคคลาธิฐาน

งานวิจัยนี้ผู้วิจัยให้ความหมายของบุคคลาธิฐานว่าหมายถึง การเปรียบเทียบโดยทำให้สิ่งต่าง ๆ ทั้งที่มีชีวิต และไม่มีชีวิต รวมทั้งสิ่งที่เป็นนามธรรม ให้แสดงความรู้สึกและทำกิจต่าง ๆ เหมือนกับมนุษย์

จากการวิจัยพบชื่อเรื่องภาษาไทยของซีรีส์เกาหลี 12 ชื่อ คิดเป็นร้อยละ 2.88 เช่น จันทราโอบตะวัน (The Moon Embracing The Sun) ใช้โวหารภาพพจน์บุคลาธิษฐาน ในคำว่า “จันทรา” ที่หมายถึงพระจันทร์ซึ่งไม่มีชีวิต แต่นำมาใส่คำกริยาให้เกิดการกระทำ คือ โอบ

2.2 การใช้โวหารภาพพจน์สัญลักษณ์

งานวิจัยนี้ผู้วิจัยให้ความหมายของสัญลักษณ์ว่าหมายถึง การเปรียบเทียบสิ่งหนึ่งโดยใช้คำอื่นแทน โดยคำนั้นเกิดจากการเปรียบเทียบหรือตีความ และเป็นคำที่มีความหมายเข้าใจกันโดยทั่วไป จากการวิจัยพบชื่อเรื่องภาษาไทยของซีรีส์เกาหลี 33 ชื่อ คิดเป็นร้อยละ 7.94 เช่น มัจจุราชพิพากษา (The Devil Judge) ใช้โวหารภาพพจน์สัญลักษณ์ ในคำว่า “มัจจุราช” ซึ่งหมายถึง เจ้าแห่งความตาย หรือ ความตาย

2.3 การใช้โวหารภาพพจน์อุปลักษณ์

งานวิจัยนี้ผู้วิจัยให้ความหมายของอุปลักษณ์ว่าหมายถึง การนำสิ่งหนึ่งที่มีลักษณะเหมือนหรือคล้ายกันมากแล้วแทนอีกสิ่งหนึ่ง เพื่อให้เกิดจินตภาพได้มากกว่าโดยไม่ใช้คำแสดงการเปรียบเทียบแต่ก็สามารถรับรู้ได้ว่าหมายถึงสิ่งใด จากการวิจัยพบชื่อเรื่องภาษาไทยของซีรีส์เกาหลี 16 ชื่อ คิดเป็นร้อยละ 3.85 เช่น รักชมปนหวาน (Sweet Munchies) ใช้โวหารภาพพจน์อุปลักษณ์ โดยเปรียบเทียบความรัก คือ อาหารที่มีรสชาติขมและหวาน

2.4 การใช้โวหารภาพพจน์นามนัย

งานวิจัยนี้ผู้วิจัยให้ความหมายของนามนัยว่าหมายถึง การเปรียบเทียบโดยใช้คำที่บ่งบอกลักษณะสำคัญหรือคุณสมบัติที่เป็นจุดเด่นของสิ่งใดสิ่งหนึ่ง หรือการนำส่วนใดส่วนหนึ่งของสิ่งใด ๆ มากแล้วแทนคำที่ใช้เรียกสิ่งนั้นโดยตรง จากการวิจัยพบชื่อเรื่องภาษาไทยของซีรีส์เกาหลี 32 ชื่อ คิดเป็นร้อยละ 7.69 เช่น บันทิตหน้าใส หัวใจวุ่น (Sungkyunkwan Scandal) ใช้โวหารภาพพจน์นามนัย ในคำว่า “บันทิต” แทนลักษณะหรือความสามารถของตัวละครเอกที่เป็นคนเก่ง เฉลียวฉลาด และมีความรู้ความสามารถ

2.5 การใช้โวหารภาพพจน์สัทพจน์

งานวิจัยนี้ผู้วิจัยให้ความหมายของสัทพจน์ว่าหมายถึง การใช้คำเลียนเสียงจากธรรมชาติ เช่น เสียงสัตว์ เสียงดนตรี เสียงอาการต่าง ๆ ของคน เพื่อให้ผู้รับสารรู้สึกหรือได้บรรยากาศเหมือนจริง จากการวิจัยพบชื่อเรื่องภาษาไทยของซีรีส์เกาหลี 2 ชื่อ คิดเป็นร้อยละ 0.48 เช่น เรียกเหมียวเหมียว เดี่ยวเจอรัก (Meow, the Secret Boy) ใช้โวหารภาพพจน์สัทพจน์ ในคำว่า “เหมียวเหมียว” ซึ่งเป็นการเลียนเสียงร้องของแมว

2.6 การใช้โวหารภาพพจน์ปฏิพจน์

งานวิจัยนี้ผู้วิจัยให้ความหมายของปฏิพจน์ว่าหมายถึง การใช้ถ้อยคำที่มีความหมายตรงกันข้ามหรือคำที่ขัดแย้งกันมากแล้วร่วมกันได้อย่างกลมกลืน จากการวิจัยพบชื่อเรื่องภาษาไทยของซีรีส์เกาหลี 8 ชื่อ คิดเป็นร้อยละ 1.92 เช่น นกดู ผมเป็นแม่มาครีบ (The Tale of Nokdu) ใช้คำที่มีความหมายตรงกันข้ามในคำว่า “ผม” ที่เป็นคำสรรพนามแทนเพศชาย แต่เป็นแม่มาซึ่งเป็นผู้หญิง

3. การใช้คำคล้องจอง

คำคล้องจอง หมายถึง คำที่มีเสียงสัมผัสกัน จากการวิจัยพบชื่อเรื่องภาษาไทยของซีรีส์เกาหลีทั้งหมด 90 ชื่อ คิดเป็นร้อยละ 21.64 โดยมีรายละเอียด ดังนี้

3.1 การใช้คำที่มีเสียงสัมผัสพยัญชนะ

งานวิจัยนี้ผู้วิจัยให้ความหมายของคำที่มีเสียงสัมผัสพยัญชนะว่าหมายถึง คำที่มีเสียงพยัญชนะเหมือนกันมาอยู่ใกล้ หรือติดติดกัน จากการวิจัยพบชื่อเรื่องภาษาไทยของซีรีส์เกาหลี 33 ชื่อ คิดเป็น ร้อยละ

7.94 เช่น คุณคลั่งแค้น (Doctor Prisoner) ใช้คำคล้องจอง คือ มีเสียงสัมผัสพยัญชนะ “ค” /kh/ ในคำว่า “คุก” กับ “คลั่ง” และ “แค้น”

3.2 การใช้คำที่มีเสียงสัมผัสสระ

งานวิจัยนี้ผู้วิจัยให้ความหมายของการใช้คำที่มีเสียงสัมผัสสระว่าหมายถึง คำที่มีเสียงสระเหมือนกันมาอยู่ใกล้ หรือชิดติดกัน จากการวิจัยพบชื่อเรื่องภาษาไทยของซีรีส์เกาหลี 57 ชื่อ คิดเป็น ร้อยละ 13.70 เช่น คำสาปจันทร์หา กาลเวลาแห่งรัก (Hotel Del Luna) ใช้คำคล้องจอง คือ มีเสียงสัมผัสสระ “อา” /aa / ในคำว่า “จันทร์หา” กับ “เวลา”

4. การใช้คำซ้ำ คำซ้อน และคำที่สร้างขึ้นใหม่ จากการวิจัยพบชื่อเรื่องภาษาไทยของซีรีส์เกาหลีทั้งหมด 21 ชื่อ คิดเป็นร้อยละ 5.05 โดยมีรายละเอียด ดังนี้

4.1 การใช้คำซ้ำ หรือเน้นคำ

งานวิจัยนี้ผู้วิจัยให้ความหมายของคำซ้ำ หรือเน้นคำหมายถึง คำคำเดียวกันกล่าวซ้ำกัน ทำให้ได้ความหมายหนักแน่นขึ้น ความหมายเป็นพหูพจน์ หรือความหมายไม่เจาะจง จากการวิจัยพบชื่อเรื่องภาษาไทยของซีรีส์เกาหลี 15 ชื่อ คิดเป็นร้อยละ 3.61 เช่น ย้อนรัก ย้อนวัยฝัน (18 Again) ใช้ การซ้ำคำเน้นคำ ที่คำว่า “ย้อน”

4.2 การใช้คำซ้อน

งานวิจัยนี้ผู้วิจัยให้ความหมายของคำซ้อนว่าหมายถึง การนำคำที่มีความหมายอย่างเดียวกัน หรือใกล้เคียงกันมาซ้อนกัน ทำให้ได้ความหมายชัดเจนมากขึ้น จากการวิจัยพบชื่อเรื่องภาษาไทยของซีรีส์เกาหลี 1 ชื่อ คิดเป็นร้อยละ 0.24 คือ รอยรักยากลืมเลือน (Find Me in Your Memory) ใช้คำซ้อน ในคำว่า “ลืมเลือน”

4.3 การใช้คำที่สร้างขึ้นใหม่

งานวิจัยนี้ผู้วิจัยให้ความหมายของคำที่สร้างขึ้นใหม่ว่าหมายถึง คำที่เกิดขึ้นใหม่จากการรวมหน่วยคำอื่น ๆ เข้าด้วยกัน เพื่อดึงดูดความสนใจของผู้รับสาร จากการวิจัยพบชื่อเรื่องภาษาไทยของซีรีส์เกาหลี 5 ชื่อ คิดเป็นร้อยละ 1.20 เช่น ยอดหญิงอินหนึ่ง (One the Woman) ใช้การสร้างคำขึ้นใหม่ คือ คำว่า “อินหนึ่ง”

5. การใช้ตัวเลข คำบอกจำนวนนับ และคำบอกเวลา จากการวิจัยพบชื่อเรื่องภาษาไทยของซีรีส์เกาหลีทั้งหมด 14 ชื่อ คิดเป็นร้อยละ 3.37 โดยมีรายละเอียด ดังนี้

5.1 การใช้ตัวเลข

งานวิจัยนี้ผู้วิจัยให้ความหมายของตัวเลขว่าหมายถึง สัญลักษณ์ที่ใช้แทนจำนวนจริง เพื่อบ่งบอกช่วงเวลา จากการวิจัยพบชื่อเรื่องภาษาไทยของซีรีส์เกาหลี 4 ชื่อ คิดเป็นร้อยละ 0.96 เช่น 30 ยังใส หัวใจ 17 (Thirty but Seventeen) ใช้ตัวเลข คือ “30” และ “17” ซึ่งเป็นอายุ

5.2 การใช้คำบอกจำนวนนับตามด้วยลักษณนาม

งานวิจัยนี้ผู้วิจัยให้ความหมายของคำบอกจำนวนนับ ว่าหมายถึง คำที่บ่งบอกถึงจำนวนที่ใช้แทนการนับ จากการวิจัยพบชื่อเรื่องภาษาไทยของซีรีส์เกาหลี 7 ชื่อ คิดเป็นร้อยละ 1.69 เช่น รัก 100 วันของฉันท และองค์ชาย (100 Days My Prince) ใช้คำบอกจำนวนนับตามด้วยลักษณนาม คำว่า “100 วัน”

5.3 การใช้คำบอกจำนวนนับนำหน้าคำนาม

จากการวิจัยพบชื่อเรื่องภาษาไทยของซีรีส์เกาหลี 2 ชื่อ คิดเป็นร้อยละ 0.48 เช่น อัจฉริยะหมอ 2 แผ่นดิน (Doctor Stranger) ใช้คำบอกจำนวนนับนำหน้าคำนาม คำว่า “2 แผ่นดิน”

5.4 การใช้คำบอกเวลา

งานวิจัยนี้ผู้วิจัยให้ความหมายของคำบอกเวลาว่าหมายถึง คำที่บ่งบอกถึงช่วงเหตุการณ์ต่าง ๆ ว่าเกิดขึ้นเมื่อใด จากการวิจัยพบชื่อเรื่องภาษาไทยของซีรีส์เกาหลี 1 ชื่อ คิดเป็นร้อยละ 0.24 คือ พรุ่งนี้ยังมีเธอ (Tomorrow with You) ใช้คำบอกเวลา คำว่า “พรุ่งนี้”

6. การใช้คำสแลงและคำภาษาปาก จากการวิจัยพบชื่อเรื่องภาษาไทยของซีรีส์เกาหลีทั้งหมด 27 ชื่อ คิดเป็นร้อยละ 6.49 โดยมีรายละเอียด ดังนี้

6.1 การใช้คำสแลง

งานวิจัยนี้ผู้วิจัยให้ความหมายของคำสแลงว่าหมายถึง คำที่ใช้คลาดเคลื่อนไปจากปกติ ใช้กันเฉพาะกลุ่มชั่วขณะหนึ่ง ไม่ใช่ภาษาที่ยอมรับกันว่าถูกต้องตามหลักภาษา จากการวิจัยพบชื่อเรื่องภาษาไทยของซีรีส์เกาหลี 8 ชื่อ คิดเป็นร้อยละ 1.92 เช่น เกิดใหม่ทั้งที พี่ขอปิง ๆ (Come Back Alive) ใช้คำสแลง ในคำว่า “ปิง” ซึ่งหมายถึง ตีเลิศ ยอดเยี่ยม

6.2 การใช้คำภาษาปาก

งานวิจัยนี้ผู้วิจัยให้ความหมายของคำภาษาปากว่าหมายถึง คำที่คนทั่วไปใช้พูดโดยไม่คำนึงถึงความถูกต้อง แต่สามารถใช้ในการสื่อสารได้ดี เป็นภาษาที่ไม่เป็นทางการ จากการวิจัยพบชื่อเรื่องภาษาไทยของซีรีส์เกาหลี 19 ชื่อ คิดเป็นร้อยละ 4.57 เช่น แก้วป่วน ก๊วนบ้านไวเกียกิ (Welcome to Waikiki) ใช้คำภาษาปาก คำว่า “แก๊ง” ซึ่งหมายถึง กลุ่มคน และ “ก๊วน” หมายถึง กลุ่มคนที่สนิทสนมและร่วมทำกิจกรรมกันเป็นประจำ

7. การใช้คำนำหน้าชื่อ และชื่อคน จากการวิจัยพบชื่อเรื่องภาษาไทยของซีรีส์เกาหลีทั้งหมด 28 ชื่อ คิดเป็นร้อยละ 6.73 โดยมีรายละเอียด ดังนี้

7.1 การใช้คำนำหน้าชื่อ

งานวิจัยนี้ผู้วิจัยให้ความหมายของคำนำหน้าชื่อว่าหมายถึง คำที่ใส่เพิ่มไปในชื่อของบุคคลเพื่อบ่งบอกถึงสถานภาพ ยศ ตำแหน่ง หรือบรรดาศักดิ์ จากการวิจัยพบชื่อเรื่องภาษาไทยของซีรีส์เกาหลี 19 ชื่อ คิดเป็นร้อยละ 4.57 เช่น รักสุดใจ นายเทวดาตัวป่วน (Angel's Last Mission-Love) ใช้คำนำหน้าชื่อ คำว่า “นาย”

7.2 การใช้ชื่อคน

งานวิจัยนี้ผู้วิจัยให้ความหมายของชื่อคนว่าหมายถึง ชื่อของตัวละครที่มีบทบาทหลักในการดำเนินเรื่อง จากการวิจัยพบชื่อเรื่องภาษาไทยของซีรีส์เกาหลี 9 ชื่อ คิดเป็นร้อยละ 2.16 เช่น สาวน้อยจอมพลัง โดบงซุน (Strong Woman Do Bong Soon) ใช้ชื่อตัวละครในการตั้งชื่อ คือ ตัวละครชื่อ โดบงซุน

8. การใช้คำบอกตำแหน่ง และคำบอกอาชีพ จากการวิจัยพบชื่อเรื่องภาษาไทยของซีรีส์เกาหลีทั้งหมด 24 ชื่อ คิดเป็นร้อยละ 5.77 โดยมีรายละเอียด ดังนี้

8.1 การใช้คำบอกตำแหน่ง

งานวิจัยนี้ผู้วิจัยให้ความหมายของคำบอกตำแหน่งว่าหมายถึง คำที่บ่งบอกถึงหน้าที่การงาน ฐานะ สถานภาพ หรือเกียรติยศของบุคคลที่ปรากฏในสังคม จากการวิจัยพบชื่อเรื่องภาษาไทยของซีรีส์เกาหลี 10 ชื่อ คิดเป็นร้อยละ 2.40 เช่น จักรพรรดินีพลิกบัลลังก์ (An Empress's Dignity) ใช้คำบอกตำแหน่ง คำว่า “จักรพรรดินี”

8.2 การใช้คำบอกอาชีพ

งานวิจัยนี้ผู้วิจัยให้ความหมายของคำบอกอาชีพว่าหมายถึง คำที่บ่งบอกถึงงานที่ทำเป็นประจำ เพื่อเลี้ยงชีพ จากการวิจัยพบชื่อเรื่องภาษาไทยของซีรีส์เกาหลี 14 ชื่อ คิดเป็นร้อยละ 3.37 เช่น หมอหัตถ์ เทวดา (Doctor John) ใช้คำบอกอาชีพ คำว่า “หมอ”

9. การใช้คำธรรมชาติเข้าใจง่าย

งานวิจัยนี้ผู้วิจัยให้ความหมายของคำธรรมชาติเข้าใจง่ายว่าหมายถึง คำที่ใช้ติดต่อกันทั่วๆ ไป ในชีวิตประจำวัน จากการวิจัยพบชื่อเรื่องภาษาไทยของซีรีส์เกาหลีทั้งหมด 20 ชื่อ คิดเป็นร้อยละ 4.81 เช่น เกลียตนัก รักชะเลย (Love with Flaws)

10. การใช้คำเชื่อมเพื่อให้เกิดความตรงกันข้าม

การใช้คำเชื่อมเพื่อให้เกิดความตรงกันข้าม จากการวิจัยพบชื่อเรื่องภาษาไทยของซีรีส์เกาหลีทั้งหมด 2 ชื่อ คิดเป็นร้อยละ 0.48 เช่น เลิกรา แต่ไม่เลิกรัก (Now, We Are Breaking Up) ใช้คำเชื่อมเพื่อให้เกิดความตรงกันข้าม โดยใช้ คำว่า “แต่”

11. การใช้คำสรรพนาม

งานวิจัยนี้ผู้วิจัยให้ความหมายของคำสรรพนามว่าหมายถึง คำที่ใช้แทนชื่อคน สัตว์ และสิ่งของ จากการวิจัยพบชื่อเรื่องภาษาไทยของซีรีส์เกาหลีทั้งหมด 12 ชื่อ คิดเป็นร้อยละ 2.88 เช่น ลิขิตฝันฉันและเธอ (While You Were Sleeping) ใช้คำสรรพนาม คำว่า “ฉัน” และ “เธอ”

12. การใช้คำรุนแรง

งานวิจัยนี้ผู้วิจัยให้ความหมายของคำรุนแรงว่าหมายถึง คำที่ทำให้เกิดภาพความก้าวร้าว ความรุนแรง การทำลายล้าง และความชั่วร้าย จากการวิจัยพบชื่อเรื่องภาษาไทยของซีรีส์เกาหลีทั้งหมด 20 ชื่อ คิดเป็นร้อยละ 4.81 เช่น เกมเชือด มรดกเลือด (Chip In) ใช้คำรุนแรง คำว่า “เชือด” และ “เลือด”

13. การใช้คำบอกสถานที่

งานวิจัยนี้ผู้วิจัยให้ความหมายของคำบอกสถานที่ว่าหมายถึง คำที่บ่งบอกถึง แหล่ง หรือที่ตั้ง จากการวิจัยพบชื่อเรื่องภาษาไทยของซีรีส์เกาหลีทั้งหมด 9 ชื่อ คิดเป็นร้อยละ 2.16 เช่น คู่กัด ห้องฉุกเฉิน (Emergency Couple) ใช้คำบอกสถานที่ คำว่า “ห้องฉุกเฉิน”

14. การใช้คำแสดงคำถาม

งานวิจัยนี้ผู้วิจัยให้ความหมายของคำแสดงคำถามว่าหมายถึง คำพูดที่ต้องการคำตอบ จากการวิจัยพบชื่อเรื่องภาษาไทยของซีรีส์เกาหลีทั้งหมด 5 ชื่อ คิดเป็นร้อยละ 1.20 เช่น อวแบบนี่ พี่รักไหม? (Oh My Venus) ใช้คำแสดงคำถาม คำว่า “ไหม”

15. การใช้คำลงท้าย

งานวิจัยนี้ผู้วิจัยให้ความหมายของคำลงท้ายว่าหมายถึง คำที่ใช้ลงท้ายคำหรือประโยคเพื่อแสดง ความสุภาพ หรือแสดงสถานะของเหตุการณ์ จากการวิจัยพบชื่อเรื่องภาษาไทยของซีรีส์เกาหลีทั้งหมด 6 ชื่อ คิดเป็นร้อยละ 1.44 เช่น แฟนผม เป็นจิ้งจอกครับ! (My Girlfriend is Gumihoh) ใช้คำลงท้าย คำว่า “ครับ”

2. จำนวนกลวิธีทางภาษาที่ใช้ในการตั้งชื่อเรื่องภาษาไทยของซีรีส์เกาหลี 1 เรื่อง โดยเรียงลำดับจากมากไปน้อย

จากการศึกษาพบว่า ชื่อเรื่อง 1 ชื่อสามารถใช้กลวิธีทางภาษาในการตั้งชื่อได้มากกว่า 1 กลวิธี ดังนั้น จากการวิจัยพบ 1 ชื่อเรื่องสามารถใช้กลวิธีทางภาษาต่าง ๆ แบ่งตามจำนวนได้ ดังนี้

1. ชื่อเรื่องภาษาไทยของซีรีส์เกาหลีที่พบว่าใช้กลวิธีทางภาษาในการตั้งชื่อ 6 กลวิธี จากการวิจัยพบทั้งหมด 1 ชื่อ คิดเป็นร้อยละ 0.62 คือ ยกใจยัยจอมฮึด คิมบักจู (Weightlifting Fairy Kim Bok Joo) พบกลวิธีดังนี้

การใช้คำทับศัพท์ภาษาต่างประเทศ ใช้คำทับศัพท์ภาษาเกาหลี คำว่า “คิมบักจู”

การใช้โวหารภาพพจน์

- การใช้โวหารภาพพจน์นามนัย ในคำว่า “ยัยจอมฮึด” แทนลักษณะเด่นของตัวละครที่มีความอดทน มุ่งมั่น

การใช้คำคล้องจอง

- การใช้คำที่มีเสียงสัมผัสพยัญชนะ คือ มีเสียงสัมผัสพยัญชนะ “ย” /y/ ในคำว่า “ยก” กับ “ยัย” และ “จ” /C/ “ใจ” กับ “จอม”

- การใช้คำที่มีเสียงสัมผัสสระ คือ มีเสียงสัมผัสสระ “อะ” /a/ ในคำว่า “ใจ” กับ “ยัย”

การใช้คำซ้ำ คำซ้อน และคำที่สร้างขึ้นใหม่

- การใช้คำที่สร้างขึ้นใหม่ ในคำว่า “จอมฮึด”

การใช้คำสแลง และคำภาษาปาก

- การใช้คำภาษาปาก ในคำว่า “ยัย” ซึ่งหมายถึง ยายที่ใช้เป็นคำนำหน้าชื่อ

การใช้คำนำหน้าชื่อ และชื่อคน

- การใช้คำนำหน้าชื่อ ในคำว่า “ยัย”

- การใช้ชื่อคน โดยใช้ชื่อตัวละครในการตั้งชื่อ คือ คิมบักจู

2. ชื่อเรื่องภาษาไทยของซีรีส์เกาหลีที่พบว่าใช้กลวิธีทางภาษาในการตั้งชื่อ 5 กลวิธี จากการวิจัยพบทั้งหมด 6 ชื่อ คิดเป็นร้อยละ 3.73 เช่น นกดู ผมเป็นแม่หม้ายครับ (The Tale of Nokdu) พบกลวิธีดังนี้

การใช้คำทับศัพท์ภาษาต่างประเทศ ใช้คำทับศัพท์ภาษาเกาหลี คำว่า “นกดู”

การใช้โวหารภาพพจน์

- การใช้โวหารภาพพจน์ปฏิพจน์ ใช้คำที่มีความหมายตรงกันข้าม ในคำว่า “ผม” ที่เป็น คำสรรพนามแทนเพศชาย แต่เป็นแม่หม้ายซึ่งเป็นผู้หญิง

การใช้คำนำหน้าชื่อ และชื่อคน

- การใช้ชื่อคน โดยใช้ชื่อตัวละครในการตั้งชื่อ คือ นกดู

การใช้คำสรรพนาม ในคำว่า “ผม”

การใช้คำลงท้าย ในคำลงท้าย คำว่า “ครับ”

3. ชื่อเรื่องภาษาไทยของซีรีส์เกาหลีที่พบว่าใช้กลวิธีทางภาษาในการตั้งชื่อ 4 กลวิธี จากการวิจัยพบทั้งหมด 17 ชื่อ คิดเป็นร้อยละ 10.56 เช่น รัก 100 วันของฉันทและองค์ชาย (100 Days My Prince) พบกลวิธีดังนี้

การใช้คำคล้องจอง

- การใช้คำที่มีเสียงสัมผัสสระ คือ มีเสียงสัมผัสสระ “อะ” /a/ ในคำว่า “วัน” กับ “ฉันท”

การใช้ตัวเลข คำบอกจำนวนนับ และคำบอกเวลา

- การใช้คำบอกจำนวนนับตามด้วยลักษณนาม ในคำว่า “100 วัน”

การใช้คำบอกตำแหน่ง และคำบอกอาชีพ

- การใช้คำบอกตำแหน่ง ในคำว่า “องค์ชาย”

การใช้คำสรรพนาม ในคำว่า “ฉัน”

4. ชื่อเรื่องภาษาไทยของซีรีส์เกาหลีที่พบว่าใช้กลวิธีทางภาษาในการตั้งชื่อ 3 กลวิธี จากการวิจัยพบทั้งหมด 39 ชื่อ คิดเป็นร้อยละ 24.22 เช่น เลขาน้ำใส ป่วนหัวใจท่านรอง (What's Wrong With Secretary Kim?) พบกลวิธีดังนี้

การใช้คำคล้องจอง

- การใช้คำที่มีเสียงสัมผัสสระ คือ มีเสียงสัมผัสสระ “อะ” /a/ ในคำว่า “น้ำใส” กับ “หัวใจ”

การใช้คำสแลง และคำภาษาปาก

- การใช้คำสแลง ในคำว่า “ป่วน” ซึ่งหมายถึง วุ่นวาย ยุ่ง

การใช้คำบอกตำแหน่ง และคำบอกอาชีพ

- การใช้คำบอกตำแหน่ง ในคำว่า “ท่านรอง”

- การใช้คำบอกอาชีพ ในคำว่า “เลขา”

5. ชื่อเรื่องภาษาไทยของซีรีส์เกาหลีที่พบว่าใช้กลวิธีทางภาษาในการตั้งชื่อ 2 กลวิธี จากการวิจัยพบทั้งหมด 57 ชื่อ คิดเป็นร้อยละ 35.40 เช่น ลิขิตฝันฉันและเธอ (While You Were Sleeping) พบกลวิธีดังนี้

การใช้คำคล้องจอง

- การใช้คำที่มีเสียงสัมผัสสระ คือ มีเสียงสัมผัสสระ “อะ” /a/ ในคำว่า “ฝัน” กับ “ฉัน”

การใช้คำสรรพนาม ในคำว่า “ฉัน” และ “เธอ”

6. ชื่อเรื่องภาษาไทยของซีรีส์เกาหลีที่พบว่าใช้กลวิธีทางภาษาในการตั้งชื่อ 1 กลวิธี จากการวิจัยพบทั้งหมด 41 ชื่อ คิดเป็นร้อยละ 25.47 เช่น รักนี้ผิเจ้าให้ (The Master's Sun) พบกลวิธีดังนี้

การใช้คำคล้องจอง

- การใช้คำที่มีเสียงสัมผัสสระ คือ มีเสียงสัมผัสสระ “อิ” /ii/ ในคำว่า “นี้” กับ “ผิ”

สรุปและอภิปรายผล

จากการศึกษาการตั้งชื่อเรื่องภาษาไทยของซีรีส์เกาหลีทั้ง 161 ชื่อเรื่อง พบกลวิธีทางภาษาที่ใช้ในการตั้งชื่อทั้งหมด 15 กลวิธี โดยกลวิธีที่พบมากที่สุด คือ การใช้โวหารภาพพจน์ และรองลงมา คือ การใช้คำคล้องจอง ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการใช้โวหารภาพพจน์จะทำให้ผู้ชมซึ่งเห็นเพียงชื่อเรื่องเกิดความรู้สึกสนใจและนึกภาพตาม ดังที่สุจริต เพียรชอบ (2539: 45) ได้กล่าวถึงผลการใช้ภาพพจน์ว่าจะ ทำให้ผู้อ่านสามารถมองเห็นภาพได้ชัดเจน เกิดจินตนาการและทำให้จดจำได้ง่าย ซึ่งผลการวิจัยสอดคล้องกับผลการศึกษาของชุดิมา บุญอยู่ (2549) ที่พบว่ามีการใช้กลวิธีที่ทำให้ชื่อภาพยนตร์น่าสนใจขึ้นโดยใช้การเปรียบเทียบหรือโวหารภาพพจน์ เนื่องจากความเปรียบเทียบทำให้สื่อความหมายได้ดีกว่าการกล่าวแบบตรงไปตรงมา ซึ่งพบ 4 ลักษณะคือ อุปมา อุปลักษณ์ นามนัย และสัญลักษณ์ ส่วนงานวิจัยนี้พบ 6 ลักษณะ คือ อุปลักษณ์ นามนัย สัญลักษณ์ บุคลาธิษฐาน สัทพจน์ และปฏิพจน์ แต่ไม่พบอุปมา ทั้งนี้อาจเป็นเพราะมีการใช้โวหารภาพพจน์หรือกลวิธีทางภาษาอื่นในการดึงดูดความสนใจควบคู่กันไป ในขณะที่ จิน ฮี ยู (2552) พบว่าการใช้ภาษา

ในการตั้งชื่อภาพยนตร์เกาหลีเป็นภาษาไทยมีการใช้ คำคล้องจองมากที่สุด ส่วนการตั้งชื่อละครโทรทัศน์เกาหลีเป็นภาษาไทยมีการใช้คำคล้องจองเป็นอันดับรองลงมา ซึ่งก็สอดคล้องกับการวิจัยนี้ที่พบการใช้คำคล้องจองรองลงมาเช่นกัน ทำให้เห็นว่านอกจาก ผู้ตั้งชื่อเรื่องภาษาไทยของซีรีส์เกาหลีจะนิยมใช้โวหารภาพพจน์แล้วยังนำการใช้คำคล้องจองมาตั้งชื่อ เพื่อดึงดูดให้ผู้ชมสนใจอยากติดตามเรื่องต่ออีกด้วย

ส่วนจำนวนกลวิธีทางภาษาที่ใช้ในการตั้งชื่อเรื่องภาษาไทยของซีรีส์เกาหลี 1 ชื่อเรื่อง พบว่ามี การใช้กลวิธีทางภาษาในการตั้งชื่อตั้งแต่ 1 ถึง 6 กลวิธีด้วยกัน ซึ่งจากงานวิจัยนี้พบว่ามีผู้ตั้งชื่อแบบใช้ 2 กลวิธีมากที่สุด รองลงมาคือ ใช้เพียง 1 กลวิธี สอดคล้องกับกัลยา เต็มศักดิ์ (2563) ที่พบการตั้งชื่อละครโทรทัศน์เกาหลีเป็นภาษาไทยว่ามีผู้ตั้งชื่อโดยใช้ 2 กลวิธีขึ้นไปมากที่สุด ทำให้เห็นว่าผู้ตั้งชื่อเรื่องภาษาไทยของซีรีส์เกาหลีนิยมใช้เพียง 1-2 กลวิธีเพื่อดึงดูดความสนใจของผู้ชมไม่จำเป็นต้องใช้หลายกลวิธีประกอบกัน

ข้อเสนอแนะการวิจัย (Research Suggestions)

นอกจากการศึกษาการตั้งชื่อเรื่องภาษาไทยของซีรีส์เกาหลีแล้ว ผู้ที่สนใจเกี่ยวกับกลวิธีทางภาษาที่ใช้ในการตั้งชื่อเรื่องภาษาไทยสามารถศึกษาเพิ่มเติมกับชื่อซีรีส์ หรือชื่อภาพยนตร์ต่างประเทศอื่น ๆ ได้ เช่น ซีรีส์จีน ซีรีส์ญี่ปุ่น หรือซีรีส์อินเดีย และยังสามารถศึกษาภาษาที่ใช้ในการตั้งชื่อในวงการอื่น ๆ ต่อไป

เอกสารอ้างอิง (References)

- กฤตพร แซ่อึ้ง. (2562). *นโยบาย Soft power กับการส่งออกวัฒนธรรมของเกาหลีใต้ ค.ศ.1997-ปัจจุบัน*. บทความวิจัย หลักสูตรปริญญาอักษรศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาเอเชียศึกษา, มหาวิทยาลัยศิลปากร. นครปฐม.
- กัลยา เต็มศักดิ์. (2563). *กลวิธีการตั้งชื่อละครโทรทัศน์เกาหลีเป็นภาษาไทย*. บทความวิจัย หลักสูตรปริญญาอักษรศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาเอเชียศึกษา, มหาวิทยาลัยศิลปากร. นครปฐม.
- กาญจนา นาคสกุล. (2559). *ระบบเสียงภาษาไทย*. (พิมพ์ครั้งที่ 8). กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- คณาจารย์ภาควิชาภาษาไทย คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. (2544). *การใช้ภาษาไทย 2*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- จิน ฮี ยู. (2552). *การศึกษาเปรียบเทียบกลวิธีและการใช้ภาษาในการตั้งชื่อละครโทรทัศน์และภาพยนตร์เกาหลี*. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาภาษาไทย, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. กรุงเทพฯ.
- ชลอ รอดลอย. (2551). *การเขียนสารคดี*. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: ภาควิชาภาษาไทย คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- ชวนะ ภวานันท์. (2530). *บทบาทของสารโฆษณาที่มีต่อภาพยนตร์ไทย*. กรุงเทพฯ: คณะวารสารศาสตร์ และสื่อสารมวลชน มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ชุดิมา บุญอยู่. (2549). *วิเคราะห์โครงสร้างภาษาและกลวิธีการตั้งชื่อภาพยนตร์ไทยในช่วง 2 ทศวรรษ (พ.ศ. 2526 - พ.ศ. 2545)*. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาภาษาไทย, มหาวิทยาลัยทักษิณ. สงขลา.
- ธีรรัตน์ บุญกองแสน. (2543). *การศึกษาการตั้งชื่อภาษาไทยของภาพยนตร์อเมริกัน*. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยมหิดล. กรุงเทพฯ.

- ปฏิพันธ์ อุทยานกุล. (2562). โวหารภาพพจน์ในนวนิยายเรื่องเจ้าจันทร์ผมหอม นิราศพระธาตุอินทร์แขวน. *วิธีวรรณสาร*, 3(1), 123-142.
- ประสิทธิ์ ภาพกลอน. (2518). *การเขียนภาคปฏิบัติ*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช.
- ปริศนา พงศ์ธัญ. (2550). *การใช้ภาษาไทยในการตั้งชื่อภาพยนตร์จีน*. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาภาษาไทย, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. กรุงเทพฯ.
- ปานฉาย ฐานธรรม. (บรรณาธิการ). (2547). *สื่อสารด้วยการเขียน : เขียนให้เป็น เขียนให้ถูก*. กรุงเทพฯ: ทิพย์อักษรการพิมพ์.
- พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554. (2556). (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: บริษัทนานมีบุ๊คส์พับลิเคชั่นส์ จำกัด.
- พระอธิการอนันต์ อตถยุตโต สมศักดิ์ และกฤษณ์ ทองเลิศ. (2563). โวหารภาพพจน์เพื่อการสื่อสารธรรมของสวนโมกขพลาราม จังหวัดสุราษฎร์ธานี. *วารสารนิเทศศาสตร์ปริทัศน์*, 24(2), 7-25.
- มาลี บุญศิริพันธ์. (2536). *การเขียนสารคดีสำหรับสื่อสิ่งพิมพ์*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์ประกายประกิ.
- ยุทธศักดิ์ คณาสวัสดิ์. (2549). เส้นทางสู่ความยิ่งใหญ่ของภาพยนตร์เกาหลีใต้. *วารสารส่งเสริมการลงทุน*, 17(1), 2-5.
- วชิรณี วงศ์ศิริอำนวย. (2542). *การเขียนบทความ*. เชียงใหม่: บี.เอส.การพิมพ์.
- วนิดา บำรุงไทย. (2545). *สารคดี : กลวิธีการเขียนและแนววิจารณ์*. กรุงเทพฯ: สุริยสาส์น.
- สมเกียรติ รักษ์มณี. (2538). โวหารภาพพจน์ในบทเพลงของ ธงไชย แมคอินไตย์. *วารสารมนุษยศาสตร์วิชาการ*, 3(1), 55-63.
- สมพร มั่นตะสูตร. (2525). *การเขียนสร้างสรรค์*. กรุงเทพฯ: บาร์มการพิมพ์.
- สิรดา เตจ๊ะสา. (2551). *ปัจจัยที่มีผลต่อการเลือกรับชมละครเกาหลีทางโทรทัศน์ของผู้ชมในเขตเทศบาลนครเชียงใหม่*. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชานิเทศศาสตร์, มหาวิทยาลัยแม่โจ้. เชียงใหม่.
- สิริวรรณ นันทจันทร์. (2549). *ภาษาไทยในสื่อมวลชน*. กรุงเทพมหานคร: ภาควิชาภาษาไทย คณะมนุษยศาสตร์มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- สุจิต เพียรชอบ. (2539). *หนังสือชุดความรู้ภาษาไทย ศิลปะการใช้ภาษา*. กรุงเทพฯ: สถาบันภาษาไทย กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ.
- เสาวนีย์ ลีขาบัณฑิต. (2540). *การเขียนสำหรับเพื่อการสื่อสาร*. กรุงเทพฯ: ดวงกลม.
- แสงสุรีย์ ทัศนพูนชัย. (2549). *เยาวชนไทยได้อะไรจากเกาหลีพีเวอร์. For Quality of Life*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ ส.เอเซียเพรส จำกัด.
- Joseph S. Nye, Jr. (2004). *Soft Power: The Means to Success in World Politics*. New York: Public Affairs.

ปัจจัยส่งเสริมให้นักท่องเที่ยวชาวไทยเข้าพักโรงแรมในจังหวัดเชียงราย ช่วงสถานการณ์โควิด-19

มนสิชา ซาวคำ

นิสิตปริญญาตรีบัณฑิต สาขาการจัดการการท่องเที่ยวและโรงแรม
คณะบริหารธุรกิจและนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา
phannipha.sao@cruu.ac.th

สุริยา สัมจันทร์

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร., อาจารย์
คณะบริหารธุรกิจและนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา
somchanup@gmail.com

ประกอบศิริ ภัคดีพินิจ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร., อาจารย์
คณะบริหารธุรกิจและนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา
prakobsirip@hotmail.com

นิรมล พรหมนิล

อาจารย์ ดร.,
คณะบริหารธุรกิจและนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา
niramolpr@gmail.com

รับบทความ: 11 สิงหาคม 2566

แก้ไขบทความ: 6 กันยายน 2566

ตอบรับบทความ: 20 กันยายน 2566

บทคัดย่อ

ปัจจัยที่ช่วยส่งเสริมให้นักท่องเที่ยวชาวไทยเข้าพักโรงแรมในระยะที่ 6 ของการควบคุมการระบาดของโรคโควิด-19 พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดของปัจจัยด้านราคาและความคุ้มค่า คือ ช่องทางการชำระเงินที่หลากหลาย เช่น เงินสด บัตรเครดิต ชำระออนไลน์ ในด้านสุขอนามัย (Hygiene) พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ห้องพักมีความสะอาด ด้านสภาพแวดล้อม (Environment) พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ มีการระบายอากาศที่ดี มีอัตราการหมุนเวียนของอากาศเพียงพอในอาคาร ด้านความปลอดภัย (Safety) พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ มีการจัดเตรียมเจลล้างมือ หน้ากาก รวมทั้งตู้ฆ่าเชื้อโรคสำหรับแขกที่มาพัก ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก (Facilities) พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ การจัดบริการในสถานบริการภายในโรงแรม เช่น ฟิตเนส สปา สถานบันเทิง และอื่น ๆ ปฏิบัติตามมาตรการปลอดภัยสำหรับองค์กร

(COVID Free Setting) ด้านการบริการ (Service) พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ พนักงานให้บริการด้วยความยิ้มแย้มแจ่มใส มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี และค่าเฉลี่ยรวมทุกด้านของปัจจัยที่เป็นแรงจูงใจในการเข้าพักโรงแรมในช่วงสถานการณ์วิกฤต โรคระบาดโควิด-19 สามารถสรุปได้ดังต่อไปนี้ ปัจจัยด้านการบริการ ปัจจัยด้านราคาและความคุ้มค่า ปัจจัยด้านสุขอนามัย ปัจจัยด้านสภาพแวดล้อม ปัจจัยด้านความปลอดภัย และสุดท้ายคือ ปัจจัยด้านสิ่งอำนวยความสะดวก ตามลำดับ

คำสำคัญ: นักท่องเที่ยวชาวไทย, โรคโควิด-19, ช่วงการระบาด, การเข้าพักโรงแรม

Factors encouraging Thai tourists to stay at hotels in Chiang Rai Province during the COVID-19 situation

Monsicha Saokham

Doctor of Philosophy students, Tourism and Hotel Management major
School of Business and Communication Arts, University of Phayao
phannipha.sao@crru.ac.th

Suriya Somchan

Assistant Professor, Ph.D., Lecturer
School of Business and Communication Arts, University of Phayao
somchanup@gmail.com

Prakobsiri Pakdeepinit

Assistant Professor, Ph.D., Lecturer
School of Business and Communication Arts, University of Phayao
prakobsirip@hotmail.com

Niramol Promnil

Ph.D., Lecturer
School of Business and Communication Arts, University of Phayao
niramolpr@gmail.com

Received: August 11, 2023

Revised: September 6, 2023

Accepted: September 20, 2023

Abstract

Based on data collection of Thai tourists staying at hotels in Chiang Rai during the sixth phase of disease transition periods, it was found that factors influencing hotel occupancy the most was a variety of payment channels such as cash, credit card, online payment, etc. For hygiene, it was found that clean room was at the highest average. For environment, it was found that good ventilation was at the highest average. For safety, it was found that supplying hand sanitizer, masks, and disinfection cabinets was at the highest average. For facilities, it was found that hotel facilities such as fitness centers, spas, entertainment venues, and others in compliance with safety measures for organizations

(COVID Free Setting) was at the highest average. For service, it was found that service-minded staff was at the highest average. Overall, factors that drive tourist to stay hotel stays during the COVID-19 pandemic crisis include service, price, hygiene, environmental, safety, and facilities respectively.

Keywords: Thai tourist, COVID-19 outbreak, Pandemic period, Hotel staying

บทนำ (Introduction)

รูปแบบวิกฤตที่เกิดขึ้นในโลกมีหลายรูปแบบไม่ว่าจะเป็นวิกฤตทางการเงิน วิกฤตทางบุคลากร วิกฤตทางองค์กร วิกฤตทางเทคโนโลยี และวิกฤตทางธรรมชาติ (HRNOTE, 2565) ซึ่งวิกฤตล่าสุดที่เกิดขึ้นคือ วิกฤตโรคระบาดโควิด-19 ที่ส่งผลการบริหารงานของรัฐบาลและกระทบต่อการดำเนินธุรกิจโดยเฉพาะธุรกิจ ที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวและการบริการ ทำให้เศรษฐกิจหลายประเทศเกิดการชะลอตัว รวมทั้งประเทศไทยที่เศรษฐกิจพึ่งพาการท่องเที่ยวสูง (สำนักงานการต่างประเทศ กรุงเทพมหานคร, 2564) ธุรกิจโรงแรมเป็นส่วนหนึ่งที่สำคัญของอุตสาหกรรมท่องเที่ยวและได้รับผลกระทบอย่างรุนแรงทั้งในส่วนของ การจัดการรายได้และบริหารองค์กร กว่า 2 ปี ที่ประเทศไทยปิดรับนักท่องเที่ยวตั้งแต่ต้นปี 2563 เพื่อลด การแพร่ระบาดของ โรค ช่วงเวลาดังกล่าวรัฐบาลได้พยายามกระตุ้นการท่องเที่ยวภายในประเทศเพื่อนำไปสู่ การฟื้นตัวระยะแรกภายใต้มาตรการที่หลากหลาย อาทิเช่น 1) โครงการกำลังใจ ที่ให้เฉพาะบุคลากร ทางแพทย์เดินทางท่องเที่ยวผ่านบริษัทนำเที่ยว โครงการเราเที่ยวด้วยกัน ที่ให้สิทธิบุคคลทั่วไปได้สิทธิ ส่วนลดค่าห้องพัก ร้อยละ 40 ส่วนลดค่าอาหารและบริการด้านท่องเที่ยว มูลค่า 600 บาทต่อวัน และส่วนลด ค่าตัวเครื่องบิน ร้อยละ 40 เป็นการส่งเสริมการท่องเที่ยวในประเทศและอนุญาตให้ข้าราชการกลุ่มเป้าหมาย สามารถเดินทางท่องเที่ยว ได้ตามแนวทางส่งเสริมโดยไม่ถือเป็นวันลารวมถึงส่งเสริมให้ประชาชนทั่วไป เดินทางท่องเที่ยวในช่วงวันหยุดต่อเนื่อง กระตุ้นให้คนไทยเดินทางท่องเที่ยวในประเทศ ซึ่งจากมาตรการ ที่รัฐบาลได้ออกมาช่วย “เราเที่ยวด้วยกัน” Krungthai COMPASS (2563) ประเมินว่ารายได้จากผู้เดินทาง ไปเที่ยวต่างจังหวัดจากโครงการ “เราเที่ยวด้วยกัน” จะสามารถชดเชยรายได้จากนักท่องเที่ยวต่างชาติที่ หายไปได้กว่าร้อยละ 30 ถึงแม้จะไม่สามารถชดเชยรายได้ท่องเที่ยวจากต่างชาติที่หายไปได้ทั้งหมด แต่ก็ทำให้ ภาคท่องเที่ยวมีรายรับเพิ่มขึ้นบ้าง และทำให้บางจังหวัดกลับมาคึกคักเหมือนเดิมได้ ซึ่งรายรับที่เพิ่มขึ้น ในช่วงที่มีมาตรการ อาจพอทำให้ธุรกิจท่องเที่ยวสามารถอยู่รอดได้นานขึ้น จากการกระตุ้นการท่องเที่ยว ภายในประเทศให้คนไทยเที่ยวในประเทศ ทำให้หลายโรงแรมต้องปรับตัวสำหรับการให้บริการแขกชาวไทย จากเดิมที่รับเฉพาะชาวต่างชาติโดยคำนึงถึงหลักสาธารณสุขตามประกาศของรัฐบาลและความต้องการ ของแขกเข้าด้วยกันเพื่อสร้างความประทับใจให้แก่แขกและเป็นการสร้างตลาดใหม่

การวิจัยนี้ได้นำแนวคิดและทฤษฎีที่นิยมใช้ในการแบ่งส่วนการตลาดซึ่งเป็นแนวคิดและทฤษฎี ประชากรศาสตร์ ประกอบไปด้วย อายุ เพศ ลักษณะ ครอบครัวย รายได้ อาชีพ และ การศึกษา (ศิริวรรณ เสรีรัตน์, 2550) และการวิเคราะห์พฤติกรรมนักท่องเที่ยว ด้วยคำถาม 6W1H ประกอบด้วย Who? What? Why? Whom? When? Where? และ How? (ศิริวรรณ เสรีรัตน์, 2546) รวมทั้งได้ศึกษาพฤติกรรม นักท่องเที่ยวในการตัดสินใจท่องเที่ยว ซึ่งเป็นปฏิกิริยาของนักท่องเที่ยวที่ได้รับหรือการใช้บริการทาง การท่องเที่ยว ผ่านกระบวนการต่าง ๆ ในการตัดสินใจ (บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา, 2548) นำมาประยุกต์ทฤษฎี เป็นกรอบแนวคิดในการศึกษาหาปัจจัยในการตัดสินใจเข้าพักโรงแรมขนาดกลางในจังหวัดเชียงรายของ นักท่องเที่ยวชาวไทยในช่วงวิกฤตโรคระบาดโควิด-19 ซึ่งโรงแรมขนาดกลาง หมายถึง โรงแรมในจังหวัด เชียงรายที่มีจำนวนห้องพักที่มีไม่น้อยกว่า 30 แต่ไม่เกิน 100 ห้อง อ้างอิงจากเว็บไซต์เกี่ยวกับงานโรงแรม ของใช้ในโรงแรม และอุปกรณ์โรงแรม (Enrich Hotel Products, 2020)

ดังนั้น การวิจัยนี้จึงเป็นการหาปัจจัยในการตัดสินใจเข้าพักโรงแรมขนาดกลางในจังหวัดเชียงราย ของนักท่องเที่ยวชาวไทยในช่วงวิกฤตโรคระบาดโควิด-19 เพื่อประโยชน์ในการส่งเสริมให้นักท่องเที่ยว ชาวไทย เข้าพักโรงแรมในจังหวัดเชียงรายช่วงสถานการณ์โควิด-19

วัตถุประสงค์การวิจัย (Research Objectives)

เพื่อหาปัจจัยในการตัดสินใจเข้าพักโรงแรมขนาดกลางในจังหวัดเชียงรายของนักท่องเที่ยวชาวไทยในช่วงวิกฤตโรคระบาดโควิด-19

วิธีดำเนินการวิจัย (Research Methods)

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) มีรายละเอียดดังนี้

ประชากรในการวิจัย ได้แก่ นักท่องเที่ยวชาวไทยที่เดินทางเข้ามาในจังหวัดเชียงราย จากสถิติของกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา ปี 2563 พบว่า จำนวน 2,059,088 คน (กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา, 2564)

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักท่องเที่ยวชาวไทยที่เดินทางเข้ามาในจังหวัดเชียงราย จากคำนวณขนาดกลุ่มตัวอย่าง สูตรของทาโร ยามาเน่ (Yamane, 1973) กำหนดค่าความเชื่อมั่นร้อยละ 95 และระดับค่าความคลาดเคลื่อนร้อยละ 5 (กัลยา วานิชย์บัญชา, 2548) การคำนวณสูตรของกลุ่มตัวอย่าง

ในการวิจัยครั้งนี้มีกลุ่มตัวอย่างเท่ากับ 335 คน โดยใช้วิธีการเลือกตัวอย่างแบบเจาะจง (purposive sampling) โดยเลือกกลุ่มตัวอย่างเฉพาะที่เป็นไปตามเกณฑ์กล่าวคือ เป็นนักท่องเที่ยวชาวไทยที่เดินทางมา พักแรมในจังหวัดเชียงรายช่วงที่เกิดโรคระบาดโควิด-19

เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูลครั้งนี้ คือ แบบสอบถาม (questionnaire) ลักษณะคำถามปลายปิด (close-ended questionnaire) และแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ครอบคลุมข้อมูลปัจจัยด้านลักษณะประชากรศาสตร์และพฤติกรรมของผู้ตอบแบบสอบถาม ต่อการตัดสินใจเข้าพักโรงแรมในช่วงสถานการณ์วิกฤต ลักษณะข้อคำถามเป็นแบบเลือกแบบ (Check list) ซึ่งก่อนนำไปใช้จริงได้ให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบ ความตรงด้านเนื้อหาและทดลองใช้ (try out) จำนวน 30 ชุด

สำหรับการแปลความหมายลักษณะข้อคำถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) แต่ละคำถามมีคำตอบให้เลือกตอบเป็น มาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ซึ่งเป็นระดับการวัดข้อมูลแบบอัตราภาคขึ้น (Interval Scale) มีดังนี้ ค่าเฉลี่ย 1.00 – 1.80 หมายถึง อยู่ในระดับน้อยที่สุด, ค่าเฉลี่ย 1.81 – 2.60 หมายถึง อยู่ในระดับน้อย, ค่าเฉลี่ย 2.61 – 3.40 หมายถึง อยู่ในระดับปานกลาง, ค่าเฉลี่ย 3.41 – 4.20 หมายถึง อยู่ในระดับมาก และค่าเฉลี่ย 4.21 – 5.00 หมายถึง อยู่ในระดับมากที่สุด

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สถิติ T-test และการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว

ผลการวิจัย (Research Results)

1. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับลักษณะประชากรศาสตร์

การวิเคราะห์ข้อมูลด้านประชากรศาสตร์ของนักท่องเที่ยวชาวไทยที่เข้ามาใช้บริการโรงแรมขนาดกลางในจังหวัดเชียงราย จำแนกตามเพศ พบว่า ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิงคิดเป็นร้อยละ 61.50 และเป็นเพศชายคิดเป็นร้อยละ 38.50 ตามลำดับ จำแนกตามสถานภาพ พบว่า ส่วนใหญ่มีสถานภาพโสดคิดเป็นร้อยละ 52.80 รองลงมาคือสถานภาพสมรส ร้อยละ 32.80 แยกกันอยู่ ร้อยละ 7.50 และอื่น ๆ น้อยที่สุด ร้อยละ 6.90 ตามลำดับ จำแนกตามภูมิลำเนา 3 ลำดับแรก พบว่า ส่วนใหญ่มีภูมิลำเนาอยู่ภาคเหนือ ร้อยละ 70.40 รองลงมาคือภาคกลาง ร้อยละ 14.60 และภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ร้อยละ 5.40 ตามลำดับ จำแนกตามระดับการศึกษา 3 ลำดับแรกพบว่า ส่วนใหญ่มีระดับการศึกษาปริญญาตรีร้อยละ 49.30 รองลงมา คือ

ระดับมัธยมศึกษาปริญญาโท/สูงกว่า ร้อยละ 14.60 และ มัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช. ร้อยละ 14.00 จำแนกตามอาชีพ 3 ลำดับแรก พบว่า ส่วนใหญ่มีอาชีพธุรกิจส่วนตัวร้อยละ 27.50 รองลงมามีอาชีพพนักงาน/ลูกจ้างบริษัทเอกชน ร้อยละ 17.60 และนักเรียน/นักศึกษา ร้อยละ 17.60 เช่นกัน จำแนกตามอายุ 3 ลำดับแรกพบว่า ส่วนใหญ่มีช่วงอายุ 20 - 30 ปี ร้อยละ 46.00 รองลงมามีช่วงอายุ 31 - 40 ปี ร้อยละ 35.50 และช่วงอายุ 51 - 60 ปี ร้อยละ 3.00 จำแนกตามรายได้เฉลี่ยต่อเดือน 3 ลำดับแรกพบว่า ส่วนใหญ่มีรายได้อยู่ที่ 15,001 - 30,001 บาท คิดเป็นร้อยละ 41.20 รองลงมามีรายได้ต่ำกว่าหรือเท่ากับ 15,000 บาท คิดเป็น ร้อยละ 32.80 และรายได้อยู่ที่ 30,001 - 45,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 19.40 จำแนกตามวัตถุประสงค์ในการเดินทาง นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่มีวัตถุประสงค์เพื่อพักผ่อนท่องเที่ยว ร้อยละ 76.10 รองลงมาคือเยี่ยมญาติ/เพื่อน ร้อยละ 13.40 และประชุม/สัมมนา ร้อยละ 6.30 จำแนกตามผู้ร่วมเดินทางเข้าพัก พบว่า นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่เข้าพักกับครอบครัว/ญาติ ร้อยละ 35.20 รองลงมาคือเพื่อน เป็นร้อยละ 28.40 และ แฟน/คู่รัก ร้อยละ 18.50 จำแนกตามช่องทางในการจองห้องพัก นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่จองห้องพักจากช่องทาง เว็บไซต์ OTA : Online Travel Agency ร้อยละ 38.20 รองลงมา คือจองกับโรงแรมโดยตรง ร้อยละ 21.80 และจองผ่านโทรศัพท์ร้อยละ 18.80 จำแนกตามช่องทางการรับรู้ข้อมูลข่าวสาร นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่รับรู้ข้อมูลข่าวสารจากเฟซบุ๊กร้อยละ 39.40 รองลงมาคือ รับรู้ข่าวสารจากเว็บไซต์ของโรงแรมร้อยละ 36.40 และจากเพื่อน/คนรู้จัก ร้อยละ 15.20 จำแนกตามระยะเวลาการเข้าพัก นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่ใช้ระยะเวลาการเข้าพัก 1 คืน คิดเป็นร้อยละ 40.30 รองลงมาคือเข้าพัก 2 คืน ร้อยละ 37.00 และเข้าพัก 3 คืน ร้อยละ 14.60 จำแนกค่าใช้จ่ายในการเข้าพัก (ต่อครั้ง) นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่มีค่าใช้จ่ายในการเข้าพัก (ต่อครั้ง) อยู่ที่ ต่ำกว่า 2,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 50.70 รองลงมาอยู่ที่ 2,000 - 3,000 บาท ร้อยละ 22.70 และ มากกว่า 4,000 บาท ร้อยละ 17.00

2. ข้อมูลเกี่ยวกับพฤติกรรมนักท่องเที่ยวชาวไทยต่อการตัดสินใจเข้าพักโรงแรมในช่วงสถานการณ์วิกฤตโควิด-19

ตารางที่ 1 จำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม

ข้อมูลทั่วไป	จำนวน	ร้อยละ
1. วัตถุประสงค์ในการเดินทางขณะมาเข้าพักโรงแรมในจังหวัดเชียงราย		
พักผ่อน/ท่องเที่ยว	255	76.1
เยี่ยมญาติ/เพื่อน	45	13.4
ทัศนศึกษา	7	2.1
ประชุม/สัมมนา	21	6.3
อื่น ๆ	7	2.1
2. ผู้ร่วมเดินทาง		
เดินทางคนเดียว	47	14
ครอบครัว/ญาติ	118	35.2
แฟน/คู่รัก	62	18.5
เพื่อน	95	28.4
เพื่อนร่วมงาน	13	3.9
3. วิธีการจองห้องพัก		
โทรศัพท์	136	40.6
เว็บไซต์ของโรงแรม	52	15.5

	เอเจนซี่ (Travel Agent)	14	4.2
	เว็บไซต์ OTA : Online Travel Agency เช่น Agoda, Trip และ Traveloka	128	38.2
	อื่น ๆ	5	1.5
4. ช่องทางการรับข้อมูลข่าวสาร			
	เว็บไซต์ของโรงแรม	122	36.4
	เฟซบุ๊ก	132	39.4
	เพื่อน/คนรู้จัก	51	15.2
	สื่อสิ่งพิมพ์	10	3
	อื่น ๆ	20	6
5. ระยะเวลาการเข้าพัก			
	1 คืน	135	40.3
	2 คืน	124	37
	3 คืน	49	14.6
	4 คืน	26	7.8
	5 คืนขึ้นไป	1	.3
6. ค่าใช้จ่ายในการเข้าพัก			
	ต่ำกว่า 2,000 บาท	170	50.7
	2,001-3,000 บาท	76	22.7
	3,001-4,000 บาท	32	9.6
	มากกว่า 4,000 บาท	57	17

จากตารางที่ 1 พบว่า กลุ่มตัวอย่างนักท่องเที่ยวชาวไทยที่เดินทางมาจังหวัดเชียงรายในช่วงสถานการณ์โควิด-19 จำนวน 335 คน ส่วนใหญ่มีวัตถุประสงค์ในการเดินทางเข้าพักโรงแรมเพื่อการพักผ่อน และการท่องเที่ยว (ร้อยละ 76.1) ส่วนมากเดินทางมาเข้าพักพร้อมครอบครัวหรือญาติ (ร้อยละ 35.2) โดยวิธีการจองห้องพักมากที่สุดคือการผ่าน โทรศัพท์ (ร้อยละ 40.6) มีช่องทางการรับรู้ข้อมูลข่าวสารผ่าน เฟซบุ๊ก (ร้อยละ 39.4) มีระยะเวลาการเข้าพัก 1 คืน (ร้อยละ 40.3) และค่าใช้จ่ายในการเข้าพักต่ำกว่า 2,000 บาท (ร้อยละ 50.7)

3. การวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับแรงจูงใจการเข้าพักโรงแรมในช่วงสถานการณ์วิกฤตโรคระบาดโควิด-19

ตารางที่ 2 ตารางแสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานด้านราคาและความคุ้มค่า

ปัจจัยด้านราคาและความคุ้มค่า (Price and Value)	$\bar{x}$	S.D.	แปลผล
ช่องทางการชำระที่หลากหลาย เช่น เงินสด บัตรเครดิต	4.26	.88	มากที่สุด
ชำระออนไลน์ เป็นต้น			
ราคาห้องพักมีให้เลือกหลากหลาย	4.20	.76	มาก
ค่าบริการมีความเหมาะสมกับคุณภาพการบริการ	4.15	.79	มาก
ราคาเหมาะสมสอดคล้องกับฤดูกาล	4.08	.91	มาก
เฉลี่ยรวม	4.14	.86	มาก

จากตารางที่ 2 ด้านราคาและความคุ้มค่า (Price and Value) พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ช่องทางการชำระที่หลากหลาย เช่น เงินสด บัตรเครดิต ชำระออนไลน์ เป็นต้น รองลงมาคือ ราคาห้องพัก มีให้เลือกหลากหลาย และ ค่าบริการมีความเหมาะสมกับคุณภาพการบริการ ตามลำดับ

ตารางที่ 3 ตารางแสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานด้านสุขอนามัย (Hygiene)

ปัจจัยด้านสุขอนามัย (Hygiene)	$\bar{x}$	S.D.	แปลผล
ห้องพักมีความสะอาด	4.21	.75	มากที่สุด
จัดให้มีจุดบริการล้างมือด้วยสบู่และน้ำ หรือเจลแอลกอฮอล์	4.20	.85	มาก
อย่างเพียงพอ และจัดวางในบริเวณที่เหมาะสมใช้งานได้สะดวก			
ห้องอาหารมีความสะอาด	4.08	.87	มาก
สภาพการระบายอากาศห้องพักและพื้นที่สาธารณะ	4.00	.87	มาก
มีการใช้เทคโนโลยีในการฆ่าเชื้อ เช่น การฆ่าเชื้อด้วย รังสียูวี	3.97	.89	มาก
เทคโนโลยีเครื่องปรับอากาศ เป็นต้น			
เฉลี่ยรวม	4.09	.85	มาก

จากตารางที่ 3 ด้านสุขอนามัย (Hygiene) พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ห้องพักมีความสะอาด รองลงมาคือ จัดให้มีจุดบริการล้างมือด้วยสบู่และน้ำ หรือเจลแอลกอฮอล์อย่างเพียงพอ และจัดวางในบริเวณที่เหมาะสมใช้งานได้สะดวก และห้องอาหารมีความสะอาด ตามลำดับ

ตารางที่ 4 ตารางแสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานด้านสภาพแวดล้อม (Environment)

ปัจจัยด้านสภาพแวดล้อม (Environment)	$\bar{x}$	S.D.	แปลผล
มีการระบายอากาศที่ดี มีอัตราการหมุนเวียนของอากาศอย่างเพียงพอ	4.12	.89	มาก
ภายในอาคาร			
มีคำแนะนำและข้อปฏิบัติตนเกี่ยวกับโรคระบาด (เอกสารหรือบุคลากรหรือ	4.11	.80	มาก
ป้ายประกาศหรืออื่น ๆ) อย่างชัดเจน			
ความสะอาดโดยรอบโรงแรม	4.09	.84	มาก
โรงแรมมีสิ่งแวดล้อมที่ดี	4.09	.86	มาก
พื้นที่สาธารณะมีการทำความสะอาดและฆ่าเชื้อตลอดเวลา	3.93	.89	มาก
เฉลี่ยรวม	4.07	.87	มาก

จากตารางที่ 4 ด้านสภาพแวดล้อม (Environment) พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ มีการระบายอากาศที่ดี มีอัตราการหมุนเวียนของอากาศอย่างเพียงพอภายในอาคาร รองลงมาคือ มีคำแนะนำและข้อปฏิบัติตนเกี่ยวกับโรคระบาด (เอกสารหรือบุคลากรหรือป้ายประกาศหรืออื่น ๆ) อย่างชัดเจน และปัจจัยด้านความสะอาดโดยรอบโรงแรม ตามลำดับ

ตารางที่ 5 ตารางแสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานด้านความปลอดภัย (Safety)

ปัจจัยด้านความปลอดภัย (Safety)	$\bar{x}$	S.D.	แปลผล
มีการจัดเตรียมเจลล้างมือ หน้ากาก รวมทั้งผู้ฆ่าเชื้อโรคสำหรับแขกที่มาพัก	4.22	1.78	มากที่สุด
พนักงานมีการแต่งตัวมิดชิด ใส่หน้ากาก และมีการตรวจอุณหภูมิร่างกาย	4.08	.93	มาก
ผู้ประกอบการโรงแรม ที่พัก ให้ปฏิบัติตามมาตรการที่ราชการกำหนดอย่างเคร่งครัด	4.04	.89	มาก
โรงแรม ที่พัก ผ่านเกณฑ์ประเมิน Thai Stop COVID plus และมี Certificate	4.02	.90	มาก
แสดงในบริเวณที่สามารถเห็นได้อย่างชัดเจน			

มีการใช้เทคโนโลยีในโรงแรมเพื่อลดการแพร่เชื้อโรค	3.91	.87	มาก
เฉลี่ยรวม	4.05	1.07	มาก

จากตารางที่ 5 ด้านความปลอดภัย (Safety) พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ มีการจัดเตรียมเจลล้างมือ หน้ากาก รวมทั้งตู้ฆ่าเชื้อโรคสำหรับแขกที่มาพัก รองลงมาคือ พนักงานมีการแต่งตัวมิดชิด ใส่หน้ากาก และมีการตรวจอุณหภูมิร่างกาย และผู้ประกอบการโรงแรม ที่พัก ให้ปฏิบัติตามมาตรการที่ราชการกำหนดอย่างเคร่งครัด ตามลำดับ

ตารางที่ 6 ตารางแสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานด้านปัจจัยด้านสิ่งอำนวยความสะดวก(Facilities)

ปัจจัยด้านสิ่งอำนวยความสะดวก (Facilities)	$\bar{x}$	S.D.	แปลผล
การจัดบริการในสถานบริการภายในโรงแรม เช่น ฟิตเนส สปา สถานบันเทิง และอื่น ๆ ปฏิบัติตามมาตรการปลอดภัยสำหรับองค์กร (COVID Free Setting)	4.11	.82	มาก
การดำเนินการทำความสะอาดและฆ่าเชื้ออย่างละเอียดถี่ถ้วน	4.08	.84	มาก
การสถานที่ให้บริการคำนึงถึงการเว้นระยะห่าง	4.00	.83	มาก
มีการปรับลดความจุในพื้นที่	3.99	.88	มาก
การให้ข้อมูลเกี่ยวกับการป้องกันจากโรคระบาดทางเดินหายใจอย่างละเอียด	3.98	.86	มาก
เฉลี่ยรวม	4.03	.85	มาก

จากตารางที่ 6 ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก (Facilities) พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ การจัดบริการในสถานบริการภายในโรงแรม เช่น ฟิตเนส สปา สถานบันเทิง และอื่น ๆ ปฏิบัติตามมาตรการปลอดภัยสำหรับองค์กร (COVID Free Setting) รองลงมาคือ มีการดำเนินการทำความสะอาดและฆ่าเชื้ออย่างละเอียดถี่ถ้วน และสถานที่ให้บริการคำนึงถึงการเว้นระยะห่าง ตามลำดับ

ตารางที่ 7 ตารางแสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานด้านการบริการ (Service)

ปัจจัยด้านการบริการ (Service)	$\bar{x}$	S.D.	แปลผล
พนักงานให้บริการด้วยความยิ้มแย้มแจ่มใส มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี	4.27	.86	มากที่สุด
พนักงานแต่งตัวเรียบร้อย สะอาด สวมหน้ากากอนามัยหรือหน้ากากผ้าตลอดเวลาที่ปฏิบัติงาน	4.25	.82	มากที่สุด
พนักงานมีความรู้ ความสามารถ ในการปฏิบัติงาน	4.20	.82	มาก
พนักงานให้บริการเอาใจใส่เป็นอย่างดี มีความกระตือรือร้น	4.20	.82	มาก
พนักงานให้บริการอย่างถูกต้องและรวดเร็ว	4.13	.85	มาก
เฉลี่ยรวม	4.21	.83	มากที่สุด

จากตารางที่ 7 ด้านการบริการ (Service) พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ พนักงานให้บริการ ด้วยความยิ้มแย้มแจ่มใส มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี รองลงมาคือ พนักงานแต่งตัวเรียบร้อย สะอาด สวมหน้ากากอนามัยหรือหน้ากากผ้าตลอดเวลาที่ปฏิบัติงาน และพนักงานมีความรู้ ความสามารถ ในการปฏิบัติงาน ตามลำดับ

ตารางที่ 8 ตารางแสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานแรงจูงใจการเข้าพักโรงแรมในช่วงสถานการณ์
วิกฤตโรคระบาดโควิด-19

แรงจูงใจการเข้าพักโรงแรมในช่วงสถานการณ์วิกฤตโรคระบาด โควิด-19	$\bar{x}$	S.D.	แปลผล
ปัจจัยด้านการบริการ (Service)	4.21	.68	มากที่สุด
ปัจจัยด้านราคาและความคุ้มค่า (Price and Value)	4.15	.66	มาก
ปัจจัยด้านสุขอนามัย (Hygiene)	4.09	.66	มาก
ปัจจัยด้านสภาพแวดล้อม (Environment)	4.07	.70	มาก
ปัจจัยด้านความปลอดภัย (Safety)	4.05	.80	มาก
ปัจจัยด้านสิ่งอำนวยความสะดวก (Facilities)	4.03	.66	มาก
เฉลี่ยรวม	4.10	.69	มาก

จากตารางที่ 8 ค่าเฉลี่ยรวมทุกด้านของปัจจัยที่เป็นแรงจูงใจในการเข้าพักโรงแรมในช่วงสถานการณ์วิกฤตโรคระบาดโควิด-19 สามารถสรุปได้ดังต่อไปนี้ ปัจจัยด้านการบริการ ปัจจัยด้านราคาและความคุ้มค่า ปัจจัยด้านสุขอนามัย ปัจจัยด้านสภาพแวดล้อม ปัจจัยด้านความปลอดภัย และสุดท้าย คือ ปัจจัยด้านสิ่งอำนวยความสะดวก ตามลำดับ

4. การทดสอบความสัมพันธ์ (Chi-Square) ในการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างเพศ อายุ สถานภาพ ภูมิฐานะ ระดับการศึกษา อาชีพ และ รายได้ต่อเดือน กับพฤติกรรมนักท่องเที่ยวชาวไทยต่อการตัดสินใจ เข้าพักโรงแรมในช่วงวิกฤตโรคระบาดโควิด-19

การทดสอบความสัมพันธ์ (Chi-Square) ในการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างเพศ อายุ สถานภาพ ภูมิฐานะ ระดับการศึกษา อาชีพ และ รายได้ต่อเดือน กับพฤติกรรมนักท่องเที่ยวชาวไทยต่อการตัดสินใจ เข้าพักโรงแรมในช่วงวิกฤตโรคระบาดโควิด-19 โดยมีระดับความสัมพันธ์กันที่ระดับนัยสำคัญที่ 0.05 สรุปผลได้ดังนี้ เพศไม่มีความสัมพันธ์กับวัตถุประสงค์ในการเดินทางขณะมาเข้าพักโรงแรมขนาดกลางในจังหวัดเชียงราย (Sig. = 0.501) เพศไม่มีความสัมพันธ์กับผู้ร่วมเดินทางเข้าพัก (Sig. = 0.167) เพศไม่มีความสัมพันธ์กับช่องทางการจองห้องพัก (Sig. = 0.201) เพศไม่มีความสัมพันธ์กับช่องทางการรับรู้ข่าวสาร (Sig. = 0.354) เพศไม่มีความสัมพันธ์กับระยะเวลาการเข้าพัก (Sig. = 0.303) และเพศไม่มีความสัมพันธ์กับค่าใช้จ่ายในการเข้าพัก (Sig. = 0.303)

อายุไม่มีความสัมพันธ์กับวัตถุประสงค์ในการเดินทางขณะมาเข้าพักโรงแรมขนาดกลางในจังหวัดเชียงราย (Sig. = 0.068) อายุไม่มีความสัมพันธ์กับช่องทางการรับรู้ข่าวสาร (Sig. = 0.107) อายุไม่มีความสัมพันธ์กับระยะเวลาการเข้าพัก (Sig. = 0.718) อายุไม่มีความสัมพันธ์กับค่าใช้จ่ายในการเข้าพัก (Sig. = 0.957) แต่อายุมีความสัมพันธ์กับผู้ร่วมเดินทางเข้าพัก (Sig. = 0.00) และอายุมีความสัมพันธ์กับช่องทางการจองห้องพัก (Sig. = 0.00)

สถานภาพไม่มีความสัมพันธ์กับวัตถุประสงค์ในการเดินทางขณะมาเข้าพักโรงแรมขนาดกลางในจังหวัดเชียงราย (Sig. = 0.531) สถานภาพไม่มีความสัมพันธ์กับช่องทางการจองห้องพัก (Sig. = 0.195) สถานภาพไม่มีความสัมพันธ์กับระยะเวลาการเข้าพัก (Sig. = 0.306) สถานภาพไม่มีความสัมพันธ์กับค่าใช้จ่ายในการเข้าพัก (Sig. = 0.142) แต่สถานภาพมีความสัมพันธ์กับผู้ร่วมเดินทางเข้าพัก (Sig. = 0.00) และสถานภาพมีความสัมพันธ์กับช่องทางการรับรู้ข่าวสาร (Sig. = 0.015)

ภูมิลาเนามีความสัมพันธ์กับวัตถุประสงค์ในการเดินทางขณะมาเข้าพักโรงแรมขนาดกลางในจังหวัดเชียงราย (Sig. = 0.006) ภูมิลาเนามีความสัมพันธ์กับผู้ร่วมเดินทางเข้าพัก (Sig. = 0.018) ภูมิลาเนามีความสัมพันธ์กับช่องทางการรับรู้ข่าวสาร (Sig. = 0.002) แต่ภูมิลาเนาไม่มีความสัมพันธ์กับระยะเวลาการเข้าพัก (Sig. = 0.453) ภูมิลาเนาไม่มีความสัมพันธ์กับค่าใช้จ่ายในการเข้าพัก (Sig. = 0.719) และภูมิลาเนาไม่มีความสัมพันธ์กับช่องทางการจองห้องพัก (Sig. = 0.05)

การศึกษามีความสัมพันธ์กับวัตถุประสงค์ในการเดินทางขณะมาเข้าพักโรงแรมขนาดกลางในจังหวัดเชียงราย (Sig. = 0.00) การศึกษามีความสัมพันธ์กับผู้ร่วมเดินทางเข้าพัก (Sig. = 0.025) การศึกษามีความสัมพันธ์กับช่องทางการจองห้องพัก (Sig. = 0.00) การศึกษามีความสัมพันธ์กับระยะเวลาการเข้าพัก (Sig. = 0.003) แต่การศึกษามีความสัมพันธ์กับช่องทางการรับรู้ข่าวสาร (Sig. = 0.775) และการศึกษาไม่มีความสัมพันธ์กับค่าใช้จ่ายในการเข้าพัก (Sig. = 0.05)

อาชีพมีความสัมพันธ์กับวัตถุประสงค์ในการเดินทางขณะมาเข้าพักโรงแรมขนาดกลางในจังหวัดเชียงราย (Sig. = 0.00) อาชีพมีความสัมพันธ์กับผู้ร่วมเดินทางเข้าพัก (Sig. = 0.00) อาชีพมีความสัมพันธ์กับช่องทางการจองห้องพัก (Sig. = 0.00) อาชีพมีความสัมพันธ์กับประเภทช่องทางการรับรู้ข่าวสาร (Sig. = 0.02) อาชีพมีความสัมพันธ์กับระยะเวลาการเข้าพัก (Sig. = 0.038) แต่อาชีพไม่มีความสัมพันธ์กับค่าใช้จ่ายในการเข้าพัก (Sig. = 0.066)

รายได้ มีความสัมพันธ์กับวัตถุประสงค์ในการเดินทางขณะมาเข้าพักโรงแรมขนาดกลางในจังหวัดเชียงราย (Sig. = 0.015) รายได้มีความสัมพันธ์กับผู้ร่วมเดินทางเข้าพัก (Sig. = 0.002) รายได้มีความสัมพันธ์กับช่องทางการจองห้องพัก (Sig. = 0.00) แต่รายได้ไม่มีความสัมพันธ์กับช่องทางการรับรู้ข่าวสาร (Sig. = 0.729) รายได้ไม่มีความสัมพันธ์กับระยะเวลาการเข้าพัก (Sig. = 0.057) และรายได้ไม่มีความสัมพันธ์กับค่าใช้จ่ายในการเข้าพัก (Sig. = 0.277)

5. ข้อคิดเห็นและเสนอแนะอื่น ๆ สามารถอธิบายแต่ละด้านได้ดังนี้

ด้านราคาและความคุ้มค่า สามารถสรุปได้ว่า ราคามีความเหมาะสมกับที่พัก คุ้มค่ากับเงินที่จ่ายเป็นราคาที่เหมาะสมไม่สูงเกินไป และนักท่องเที่ยวไทยเข้าถึงได้ แต่ราคามีไม่หลากหลายมากนักและควรมีโปรโมชั่นมากกว่านี้

ด้านสุขอนามัย สามารถสรุปได้ว่า โรงแรมส่วนใหญ่มีการทำความสะอาดที่เหมาะสมต่อสถานการณ์โควิด-19 มีการจัดการด้านสาธารณสุข แต่ควรการบริการเจลแอลกอฮอล์และเจลล้างมือมากกว่านี้ รวมถึงการบริการหน้ากอนามัยตามจุดสาธารณะของโรงแรม

ด้านสภาพแวดล้อม สามารถสรุปได้ว่า โรงแรมส่วนใหญ่มีการระบายอากาศที่ดี อากาศปลอดโปร่งไม่อึดอัดคับแคบ สิ่งแวดล้อมโดยรวมมีมาตรฐานยอมรับได้

ด้านความปลอดภัย สามารถสรุปได้ว่า โรงแรมมีการจัดวางเครื่องวัดอุณหภูมิบริเวณจุดเข้าออก แต่ควรเพิ่มจุดที่แขกในโรงแรมใช้ร่วมกัน สำหรับภายนอกมีการรักษาความปลอดภัยที่ดี มีการรักษาความปลอดภัย 24 ชั่วโมง แต่ควรเพิ่มกล้องวงจรปิด

ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก สามารถสรุปได้ว่า โรงแรมมีสัญลักษณ์และป้ายให้ความรู้เกี่ยวกับการปฏิบัติในสถานการณ์โควิด-19 โรงแรมมีสิ่งอำนวยความสะดวกที่ความเหมาะสมกับราคาที่จ่าย แต่มีค่อนข้างน้อยเพราะถูกจำกัดด้วยจำนวนและข้อปฏิบัติของกระทรวงสาธารณสุข อาทิ ห้องบันเทิงสันทนาการ สระว่ายน้ำ ฟิตเนส และสปา เป็นต้น ในห้องพักควรมีสบู่และแชมพูให้มากกว่านี้

ด้านการบริการ สามารถสรุปได้ว่า พนักงานให้บริการดี สุภาพ เป็นมิตร แต่บริการช้าเนื่องจากพนักงานมีน้อย อาหารไม่หลากหลายเหมือนก่อนสถานการณ์โควิด-19

อภิปรายผลการวิจัย (Research Discussion)

ผลจากการแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ทำให้พฤติกรรมการท่องเที่ยวเปลี่ยนแปลงไป สามารถอธิบายได้ 2 รูปแบบ กล่าวคือ

1. พฤติกรรมที่เกิดจากการกระตุ้นของหน่วยงานภาครัฐ ด้วยมาตรการด้านการท่องเที่ยว ซึ่งการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (ททท.) เปิดให้ประชาชนใช้สิทธิ์เข้าร่วมโครงการ “เราเที่ยวด้วยกัน” ครั้งแรกเมื่อวันที่ 15 กรกฎาคม 2563 มีการทำโปรโมชั่นที่พิกัดให้ราคาถูกลง หรือมีแพ็คเกจห้องพักราคาพิเศษ อาทิ โครงการเราเที่ยวด้วยกัน เป็นต้น ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยด้านพฤติกรรมนักท่องเที่ยวชาวไทยต่อการตัดสินใจเข้าพักโรงแรมที่มีค่าใช้จ่ายในการเข้าพักต่ำกว่า 2,000 บาทต่อครั้งมากที่สุด สอดคล้องกับงานวิจัยของ ชนพัฒน์ ช่วยครุฑ, อมรฤทัย ภูสมรม และอรอนงค์ เดชมณี (2563) ที่ปัจจัยด้านค่าใช้จ่ายส่งผลกระทบต่อพฤติกรรมการท่องเที่ยวของเยาวชนคนไทยส่วนใหญ่ โดยเฉพาะค่าใช้จ่ายสำหรับห้องพักและงานวิจัย กองวิจัยการตลาดการท่องเที่ยวของการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย TAT Review (2022) ระบุว่าโปรโมชั่น ทำให้อยากเดินทางไปเที่ยวที่ที่ให้ประสบการณ์พิเศษที่ไม่สามารถทำได้ในช่วงเวลาที่ราคาปกติ นักท่องเที่ยวชาวไทยให้ความคิดเห็นว่าเป็นราคาที่สามารถจ่ายได้ มีความคุ้มค่า และพฤติกรรมนักท่องเที่ยวชาวไทยในสถานการณ์โควิด-19 ด้านงบประมาณที่ใช้ มีสัดส่วนภาพรวมของการใช้จ่ายที่ลดลง แต่มีค่าใช้จ่ายที่เพิ่มขึ้นในหมวดหมู่ของการเดินทางหรือค่าใช้จ่ายที่เกิดจากการต้องระมัดระวังมากขึ้น เลือกร้านอาหารที่มีคุณภาพดี มีมาตรฐานมากขึ้น

2. พฤติกรรมที่ถูกกระตุ้นจากเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น กล่าวคือ การปิดประเทศทำให้ไม่สามารถเดินทางเดินทางออกนอกประเทศได้ นักท่องเที่ยวจึงเลือกเดินทางท่องเที่ยวภายในประเทศที่คนไม่พลุกพล่าน และสามารถเที่ยวใกล้ ๆ สั้น ๆ ขับรถไปได้ เป็นกลุ่มเดินทางเฉพาะครอบครัว สอดคล้องกับผลการวิจัยที่แสดงให้เห็นว่าระยะเวลาการเข้าพัก 1 คืนมีมากที่สุด (พชรพจน์ นันทธามาต, กิตติพงษ์ เรือนทิพย์ และจารุวรรณ เหล่าสัมฤทธิ์, 2563) อีกทั้งยังสอดคล้องกับผลวิจัย กล่าวคือ กลุ่มตัวอย่างนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาจังหวัดเชียงรายมีภูมิลำเนาอยู่ภาคเหนือมากที่สุด ด้วยเหตุผลด้านความปลอดภัยจากโควิด-19 ในการท่องเที่ยว หลีกเลี่ยงสถานที่ที่มีคนเยอะ

จากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ทำให้มีการปิดน่านฟ้า ยกเลิกการเดินทางระหว่างประเทศรวมทั้งประเทศไทยเพื่อหยุดการแพร่กระจายของเชื้อโรค ทำให้ธุรกิจการท่องเที่ยวต้องพึ่งพิงนักท่องเที่ยวชาวไทยในการขับเคลื่อนธุรกิจและเศรษฐกิจโดยรวม มีการส่งเสริมการท่องเที่ยวให้คนไทยเที่ยวในประเทศอย่างเป็นทางการหลังจากที่รัฐบาลสามารถรับมือกับการระบาดของโควิด-19 ได้ ทำให้ประชาชนมีความมั่นใจมากขึ้นที่จะเดินทางท่องเที่ยวภายใต้มาตรการสาธารณสุขต่าง ๆ อาทิ มาตรฐาน SHA+ และ COVID Free Setting เป็นต้น แม้ว่าปัจจัยด้านสุขอนามัยและความปลอดภัยจะมีความสำคัญกับการเลือกที่พัก แต่จากผลของการวิจัยนักท่องเที่ยวชาวไทยที่เป็นกลุ่มตัวอย่างที่เดินทางมาจังหวัดเชียงรายยังให้ความสำคัญกับการบริการมากที่สุด ซึ่งการบริการเป็นประเด็นสำคัญของงานโรงแรมตั้งแต่อ่อนสถานการณ์โควิด-19 กระทั่งเมื่อเกิดเหตุการณ์การแพร่ระบาดของโควิด-19 พฤติกรรมนักท่องเที่ยวเปลี่ยนไปใช้เทคโนโลยีมากขึ้น แต่ยังคงคุ้นชินและให้ความสำคัญกับการได้รับบริการ หลายโรงแรมที่ไม่เคยรับนักท่องเที่ยวชาวไทยเนื่องจากตลาดเดิมรับเฉพาะชาวต่างชาติ ต้องปรับเปลี่ยนมารับนักท่องเที่ยวชาวไทย

และด้วยพฤติกรรมนักท่องเที่ยวชาวไทยมีความหลากหลาย ทำให้หลายโรงแรมต้องมีการปรับกลยุทธ์ การดำเนินงานและ การบริการเพื่อรับนักท่องเที่ยวชาวไทย อาทิ ที่พักมีสไตล์การตกแต่ง มีบริการที่ได้มาตรฐาน และราคาเหมาะสม เป็นต้น

ข้อเสนอแนะการวิจัย (Research Suggestions)

1. การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ทำให้ภาครัฐต้องออกมาตรการต่าง ๆ ทั้งด้านสาธารณสุขและการกระตุ้นเศรษฐกิจในเวลาเดียวกัน ดังนั้นอาจมีการศึกษานโยบายของภาครัฐที่ออกมากระตุ้นเศรษฐกิจในแต่ละครั้ง
2. การศึกษาครั้งต่อไปควรมีการเปรียบเทียบการตัดสินใจเลือกที่พักของนักท่องเที่ยวชาวไทยในแต่ละกลุ่ม เพื่อประโยชน์ในการวางแผนดำเนินธุรกิจและทำการตลาด
3. ควรมีการศึกษาผู้ประกอบการในด้านการดำเนินธุรกิจ แผนกลยุทธ์ และการรับมือกับระดับความรุนแรงของสถานการณ์วิกฤตที่เกิดขึ้น

ข้อจำกัดในการวิจัย

สถานการณ์การระบาดของ COVID-19 สามารถแบ่งออกได้เป็น 6 ระยะตามประกาศกระทรวงสาธารณสุข (พ.ศ. 2565) ได้แก่ 1) ระยะก่อนเกิดการระบาดในประเทศ (ธันวาคม 2562) 2) ระยะแรกของการระบาดในประเทศ (31 มกราคม 2563 – 3 พฤษภาคม 2563) 3) มาตรการผ่อนคลายเป็นช่วงสถานการณ์ (4 พฤษภาคม – 14 ธันวาคม 2563) 4) สถานการณ์โรคระบาดระลอกที่ 2 (15 ธันวาคม 2563 – 31 มีนาคม 2564) 5) สถานการณ์โรคระบาดระลอกที่ 3 (1 เมษายน – 31 ธันวาคม 2564) และ 6) ระยะเวลาที่เกิดการระบาดในประเทศ คลื่นลูกที่ 4 (1 มกราคม 2565 – 1 กรกฎาคม 2565)

จากการเก็บข้อมูลของงานวิจัยนี้อยู่ในช่วงระหว่างสู่โรคประจำถิ่นหรือระยะที่ 6 เป็นช่วงที่สถานการณ์ได้คลี่คลายบ้างแล้ว ดังนั้น ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจมาเชียงรายจึงอาจแตกต่างจากช่วงเวลาอื่น ๆ ส่งผลต่อการส่งเสริมให้นักท่องเที่ยวชาวไทยเข้าพักโรงแรมในจังหวัดเชียงราย

เอกสารอ้างอิง (References)

- กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา. (2564). *สถานการณ์การท่องเที่ยวในประเทศไทย รายจังหวัดปี 2563* (Domestic Tourism Statistic (classify by region and province 2020)). ค้นเมื่อ 8 พฤษภาคม 2566 จาก <https://www.mots.go.th/news/category/594>
- กระทรวงสาธารณสุข. (2565). *แผนและมาตรการการบริหารจัดการสถานการณ์โรคโควิด 19 สู่โรคประจำถิ่น*. ค้นเมื่อ 8 พฤษภาคม 2566 จาก www.spko.moph.go.th/wp-content/uploads/2022/05/แผนและมาตรการ-การบริหารจัดการสถานการณ์โรคโควิด-19.pdf
- กัลยา วานิชย์บัญชา. (2548). *การวิเคราะห์สถิติขั้นสูงด้วย SPSS for Windows*. กรุงเทพฯ: ภาควิชาสถิติ คณะพาณิชยศาสตร์และการบัญชี จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ชนพัฒน์ ช่วยครุฑ, อมรฤทัย ภูสมร และอรอนงค์ เดชมณี. (2563). ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อพฤติกรรมการท่องเที่ยวของเยาวชนไทยหลังยุคโควิด-19. *วารสารวิชาการและวิจัยมหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ*, 10(3), 187-201.
- บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา. (2548). *การพัฒนาและการอนุรักษ์แหล่งท่องเที่ยว*. กรุงเทพฯ.

- พชรพจน์ นันทรามาศ, กิตติพงษ์ เรือนทิพย์ และจารุวรรณ เหล่าสัมฤทธิ์. (2563). เจาะพฤติกรรมท่องเที่ยวใน New Normal: เมื่อโควิดทำชีวิตเปลี่ยน. *Krungthai Compass*, p7.
- ศิริวรรณ เสรีรัตน์. (2546). *การบริหารการตลาด*. กรุงเทพมหานคร : พัฒนาศึกษา.
- ศิริวรรณ เสรีรัตน์. (2550). *พฤติกรรมผู้บริโภค*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์ บริษัท อีระฟิล์ม และไซเท็ก จำกัด.
- สำนักงานการท่องเที่ยวต่างประเทศ กรุงเทพมหานคร. (2564). *ยุทธศาสตร์การฟื้นฟูภาคการท่องเที่ยวในช่วงการแพร่ระบาดของโรคโควิด-19*. ค้นเมื่อ 8 พฤษภาคม 2566 จาก <https://iao.bangkok.go.th/content-detail/22438>
- Enrich Hotel Products. (2020). *การจัดแบ่งประเภทของที่พักรวมหรือโรงแรม*. สืบค้นเมื่อ 3 กันยายน 2566 จาก https://www.enrhotelproducts.co.th/content_topic.php?id=40
- HRNOTE. (2565). *ทำความเข้าใจ crisis Management ในวันนี้โลกนี้ไม่มีความแน่นอน*. ค้นเมื่อ 8 พฤษภาคม 2566 จาก <https://th.hrnote.asia/personnel-management/220506-crisis-management>
- Krungthai COMPASS. (2563). *Research Note: Krungthai COMPASS ประเมิน “เราเที่ยวด้วยกัน กระตุ้นท่องเที่ยวไทยได้ 3.6-6.2 หมื่นล้านบาท*. Jul 20, 2020.
- TAT Review. (2022). *พฤติกรรมนักท่องเที่ยวไทยในสถานการณ์ COVID-19*. งานวิจัย กองวิจัยการตลาดการท่องเที่ยว ททท. ค้นเมื่อ 9 กันยายน 2566 จาก <https://tatreviewmagazine.com/article/thai-travel-behavior-in-covidmosphere>
- Yamane, T. (1973). *Statistics: An Introductory Analysis*. 3rd. New York: Harper and Row Publication.

ภูมิปัญญาช่างทองอำเภอลับแล จังหวัดอุตรดิตถ์ : กรณีศึกษากระบวนการสกัดทองคำและเงินบริสุทธิ์ด้วยวิธีกัดกรด

สุทธา รัตนศักดิ์

อาจารย์

สำนักวิชาศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง

suttha.rat@mfu.ac.th

พรณวดี รัตนศักดิ์

อาจารย์

สำนักวิชาศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง

panwadee@mfu.ac.th

รับบทความ: 8 สิงหาคม 2566

แก้ไขบทความ: 9 กันยายน 2566

ตอบรับบทความ: 21 กันยายน 2566

บทคัดย่อ

งานวิจัยเรื่องนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อจัดการความรู้ภูมิปัญญาเรื่องการสกัดทองคำและเงินบริสุทธิ์ด้วยวิธีกัดกรด ของช่างทองอำเภอลับแล จังหวัดอุตรดิตถ์ และเพื่อประเมินค่าความบริสุทธิ์ของทองคำและเงินที่ผ่านการสกัดด้วยวิธีกัดกรด โดยมีการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive Random Sampling) คือผู้ที่ได้รับการถ่ายทอดองค์ความรู้ภูมิปัญญาช่างทอง ของร้านทองเจียนบุญนาค ตำบลศรีพนมมาศ อำเภอลับแล จังหวัดอุตรดิตถ์ ที่ยังมีชีวิตอยู่ในปัจจุบัน ได้แก่ ผู้วิจัยเพียงผู้เดียวเท่านั้น ดังนั้นผู้วิจัยจึงเป็นผู้ถ่ายทอดองค์ความรู้และจัดการความรู้ภูมิปัญญาด้วยตนเอง

ผู้วิจัยดำเนินการจัดการความรู้ภูมิปัญญา ตามกระบวนการถ่ายทอดความรู้ซ่อนเร้น ให้เป็นความรู้เด่นชัด ใช้วิธีการสาธิตในรูปแบบวีดิทัศน์และภาพนิ่งพร้อมการพรรณนาวิเคราะห์ เพื่อจัดเก็บเป็นคลังความรู้ สำหรับเผยแพร่ความรู้ ตามลำดับ

ผลการวิจัยพบว่า การจัดการความรู้ภูมิปัญญาเรื่องการสกัดทองคำและเงินบริสุทธิ์ด้วยวิธีกัดกรด ประกอบด้วย 3 องค์ประกอบ ได้แก่ 1. วัสดุและอุปกรณ์ 2. ขั้นตอนและกระบวนการ 3. การประเมินผล ซึ่งผู้วิจัยสามารถสรุปองค์ความรู้โดยการประยุกต์ และสร้างรูปแบบการสกัดโลหะมีค่าในแบบจำลองที่มีชื่อว่า “SUTTHA R. MODEL” ตามขั้นตอนดังต่อไปนี้ ได้แก่ S (Smelt) หลอม - U (Unify) รวม - T (Thin) รีด - T (Truncate) ตัด - H (Hasten Corrosion) กัด - A (Amass) เก็บ - R (Refinery) กลับ

เมื่อนำทองคำและเงินที่ผ่านการสกัดด้วยวิธีกัดกรดไปวิเคราะห์เพื่อประเมินค่าความบริสุทธิ์ของโลหะด้วยเครื่องวิเคราะห์โลหะมีค่าพบว่า ทองคำมีค่าความบริสุทธิ์อยู่ในระดับร้อยละ 99.34 และเงินมีค่าความบริสุทธิ์อยู่ในระดับร้อยละ 99.56 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ผู้วิจัยตั้งไว้

คำสำคัญ: การจัดการความรู้ภูมิปัญญา, การสกัดโลหะมีค่า, SUTTHA R. MODEL

The Wisdom of Goldsmiths in Lap-Lae, Uttaradit: A Study of Gold and Silver Purification Processes Using Acid Extraction Methods

Suttha Rattanasak

Lecturer

School of Liberal Arts, Mae Fah Luang University

suttha.rat@mfu.ac.th

Panwadee Rattanasak

Lecturer

School of Liberal Arts, Mae Fah Luang University

panwadee@mfu.ac.th

Received: August 8, 2023

Revised: September 9, 2023

Accepted: September 21, 2023

Abstract

This research aimed to document the wisdom knowledge and expertise of gold and silver purification processes employed by goldsmiths in Lap-Lae District, Uttaradit Province. Furthermore, it sought to verify the purity of gold and silver extracted through these processes. Employing the Purposive Random Sampling method, the researcher selected individuals who have received knowledge and expertise in extracting gold and pure silver through the acid etching method from JianBoonnak Gold Shop in Siphanommat Sub-district, Laplae District, Uttaradit Province, who are still alive today, namely the only researcher and manage knowledge and wisdom by oneself.

The researcher implemented Wisdom Knowledge Management by facilitating the conversion of Tacit Knowledge into Explicit Knowledge. This was achieved through various means, including the creation of demonstration videos, as well as photographs accompanied by informative captions (Descriptive research). These Knowledge Assets were utilized for the purpose of disseminating and sharing knowledge with a wider audience (Knowledge Publicizing).

The research findings revealed that the wisdom knowledge of gold and silver purification processes can be classified into three main categories: 1) materials and equipment; 2) procedure; and 3) evaluation. Furthermore, a comprehensive model, referred

to as the “SUTTHA R. MODEL,” was developed to illustrate the step-by-step process of purifying these precious metals. The model serves as a practical framework for understanding and implementing the purification methods effectively. According to the following steps. S (Smelt) - U (Unify) - T (Thin) - T (Truncate) - H (Hasten Corrosion) - A (Amass) - R (Refine)

The gold and silver obtained through these processes were subsequently analysed for their purity using a Precious Metal Analyser. The analyses revealed that the gold had a purity of 99.34 %, while the silver had a purity of 99.56 %. These findings were consistent with the research hypotheses.

Keywords: Wisdom Knowledge Management, Refinery, SUTTHA R. MODEL

บทนำ (Introduction)

ภูมิปัญญา หมายถึง องค์ความรู้ด้านต่าง ๆ ของมนุษย์ ทั้งที่เป็นนามธรรมและรูปธรรม ได้แก่ ความรู้ ความคิด ความเชื่อ ความสามารถ ประสบการณ์ ทักษะ รวมถึงเทคนิคและวิธีการ ที่ดำรงอยู่ในสังคม เป็นทั้งความรู้ในกฎธรรมชาติและความรู้ทางวิชาการ อันผ่านกระบวนการเรียนรู้ สังเกต ลองผิดลองถูก เลือกรร กลั่นกรอง สังสม สร้างสรรค์ ประยุกต์ พัฒนา และสืบทอดผ่านวิถีชีวิตจากรุ่นสู่รุ่น มีการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงให้เหมาะสมกับยุคสมัย สัมพันธ์กับสภาพแวดล้อม เศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรม เพื่อประโยชน์ ในการดำรงชีวิต การแก้ปัญหา และการพัฒนาคุณภาพชีวิตของมนุษย์ (ศูนย์คติชนวิทยา. 2550)

องค์ความรู้ช่างทองเป็นภูมิปัญญาด้านหัตถกรรม โดยปกติการถ่ายทอดวิชาความรู้จะกระทำกัน ภายในครอบครัวแบบระบบเครือญาติ เนื่องจากทองคำมีราคาสูง ครูช่างทองจึงถ่ายทอดความรู้ให้เฉพาะ คนที่ไว้วางใจได้เท่านั้น ได้แก่ พี่ น้อง บุตร หลาน ญาติ เพื่อนสนิท หรือระหว่างเจ้าของร้านกับลูกจ้าง ด้วยวิธีการสอนแบบบอกให้จำ (ฟัง) ทำให้ดู (สาธิต) และครูพักลักจำ (สังเกต) จากนั้นผู้เรียนต้องฝึกปฏิบัติ ทำซ้ำ ๆ จนเกิดความชำนาญ ผู้ที่จะเรียนวิชาช่างทองจึงต้องมีความใกล้ชิดกับครูช่าง มีความซื่อสัตย์สุจริตเป็นสำคัญ ดังที่วิวัฒน์ จูฑะวิภาต (2535 : 63) กล่าวว่าครูช่างทองบางท่านมีลักษณะหวงวิชา ไม่ยอมถ่ายทอดความรู้ เช่น สูตร ส่วนผสม วิธีทำ เทคนิค หรือเคล็ดลับต่าง ๆ ให้ผู้ใดง่าย ๆ ซึ่งอาจมีสาเหตุมาจากที่ครูช่างทองแต่ละ ท่านต้องอาศัยการลองผิดลองถูกด้วยตนเอง เสียเวลาหรือทรัพย์สินเป็นจำนวนมาก กว่าจะได้วิชาความรู้ เหล่านั้นมานั่นเอง

เมื่อปี พ.ศ. 2470 นายเจียน และนางบุญนาค รัตนาคะ (แซ่แห้ว) สองสามีภรรยาได้เปิดกิจการ ร้านขายทองคำและรับทำทองคำรูปพรรณขึ้นชื่อ “ร้านทองเจียนบุญนาค” เป็นร้านแรกและร้านเดียว ของตำบลศรีพนมมาศ อำเภอลับแล จังหวัดอุตรดิตถ์ โดยนายเจียนมีหลานชายชื่อนายฟุ้ง รัตนาคะ (แซ่แห้ว) เป็นช่างทองภายในร้าน ร่วมกับช่างทองคนอื่นอีก 3-4 คน

ร้านทองเจียนบุญนาคได้ปิดกิจการลง เมื่อปี พ.ศ. 2520 ช่างทองเกือบทั้งหมดจึงเปลี่ยนไปประกอบ อาชีพอื่น มีเพียงนายฟุ้งเท่านั้นที่ยังคงประกอบอาชีพช่างทองเรื่อยมา จึงนับได้ว่าเป็นช่างทองเพียงคนเดียว และคนสุดท้ายของอำเภอลับแล แต่นายฟุ้งก็ยังมิได้ถ่ายทอดองค์ความรู้ให้กับผู้หนึ่งผู้ใดโดยเฉพาะ เนื่องจาก ไม่มีภรรยาและทายาทที่จะสืบทอดความรู้ดังกล่าว กระทั่งในปี พ.ศ. 2538 นายฟุ้งมีอายุ 85 ปี ผู้วิจัยซึ่งเป็น หลานของนายเจียนและนางบุญนาค และมีศักดิ์เป็นหลานของนายฟุ้ง มีความคิดว่าหากคนรุ่นหลัง ไม่รักษา ภูมิปัญญาช่างทองของบรรพบุรุษไว้ ในอนาคตองค์ความรู้เหล่านั้นย่อมขาดช่วงและสูญหายไป ตามกาลเวลา

ดังนั้นผู้วิจัยจึงได้ขอศึกษาเรียนรู้วิชาช่างทองจากนายฟุ้งตั้งแต่นั้นเป็นต้นมา นับเป็นศิษย์ เพียงคนเดียวและคนสุดท้ายที่ได้รับการถ่ายทอดภูมิปัญญาช่างทองของนายฟุ้งไว้ทั้งหมด องค์ความรู้สำคัญ ประการหนึ่งที่นายฟุ้งได้ถ่ายทอดให้แก่ผู้วิจัยคือ กระบวนการสกัดทองคำและเงินบริสุทธิ์ ด้วยวิธีกักกรด เพื่อ ประโยชน์ในการหมุนเวียนโลหะทองคำและเงินนำกลับมาใช้ใหม่ในกระบวนการผลิตเครื่องประดับรูปพรรณ ต่าง ๆ (Refinery) จนกระทั่งนายฟุ้งเสียชีวิตเมื่อปี พ.ศ. 2545 อายุ 92 ปี จากนั้นผู้วิจัยได้ฝึกปฏิบัติเพื่อให้เกิดความชำนาญ และทดลองปรับเทคนิควิธีการอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้ได้กระบวนการ ที่เหมาะสม แล้ว สังเคราะห์เป็นองค์ความรู้ของตนเอง

องค์ความรู้ที่ผู้วิจัยสังเคราะห์ขึ้น จัดว่าเป็นความรู้ที่เกิดขึ้นในระดับปัจเจกบุคคล ซึ่งประพนธ์ ฝาสุขยัต (2547: 83-89) เรียกว่า “ความรู้ซ่อนเร้น” (Tacit Knowledge) หรือความรู้แบบนามธรรม คือเป็น ความรู้ที่แฝงอยู่ในตัวบุคคล อันได้แก่ ความคิด ประสบการณ์ ทักษะ พรสวรรค์หรือสัญชาตญาณ เฉพาะตน ถ่ายทอดออกมาเป็นคำพูดหรือลายลักษณ์อักษรได้ยาก ดังนั้นจึงควรดำเนินการ “จัดการความรู้ ภูมิปัญญา”

(Wisdom Knowledge Management) อย่างเป็นระบบโดยการถ่ายทอดให้เป็น “ความรู้เด่นชัด” (Explicit Knowledge) หรือความรู้แบบรูปธรรม คือเป็นความรู้ที่สามารถรวบรวมและถ่ายทอดได้โดยผ่าน วิธีต่าง ๆ เช่น การบันทึกเป็นลายลักษณ์อักษร ในรูปแบบทฤษฎี เอกสารวิชาการ ตำรา หรือคู่มือต่าง ๆ การบันทึกเป็นภาพนิ่งหรือภาพเคลื่อนไหวในรูปแบบภาพประกอบหรือวีดิทัศน์ เพื่อจัดเก็บเป็น “คลังความรู้” (Knowledge Assets) สำหรับ “เผยแพร่ความรู้” (Knowledge Publicizing) ให้ผู้ที่สนใจสามารถเข้าถึงข้อมูลได้โดยง่าย

การทำวิจัยลักษณะนี้เป็นการปกป้องคุ้มครองและอนุรักษ์มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมหรือมรดกวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ (Intangible Cultural Heritage) ในเรื่องที่เกี่ยวข้องการสูญหายให้คงอยู่สืบไป (ประกาศ กระทรวงวัฒนธรรม. 2554: 62) โดยเป็นไปตาม “อนุสัญญาว่าด้วยการสงวนรักษามรดกวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ ค.ศ. 2003 ขององค์การสหประชาชาติเพื่อการศึกษาวิทยาศาสตร์และวัฒนธรรม (ยูเนสโก)” ซึ่งให้คำนิยาม “การสงวนรักษา” (Preservation) ว่าหมายถึง มาตรการเพื่อให้มรดกวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ดำรงอยู่รอดต่อไป ซึ่งรวมไปถึงการจำแนก การบันทึกหลักฐาน การวิจัย ปกป้อง คุ้มครอง ส่งเสริม เชิดชู ถ่ายทอด โดยเฉพาะอย่างยิ่งผ่านทางการศึกษาในระบบและนอกระบบ รวมทั้งการฟื้นฟูมรดกดังกล่าวในด้านต่าง ๆ (กรมส่งเสริมวัฒนธรรม กระทรวงวัฒนธรรม. 2558: 1-7)

ดังนั้นองค์ความรู้เรื่องการสกัดทองคำและเงินบริสุทธิ์จึงจัดเป็น มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมสาขางานช่างฝีมือดั้งเดิม รายการลักษณะเฉพาะในชุมชน ท้องถิ่น ที่เสี่ยงต่อการสูญหาย ใกล้ขาดผู้สืบทอด ผู้วิจัยจึงดำเนินการ “จัดการความรู้ภูมิปัญญา” อย่างเป็นระบบ โดยการถ่ายทอด “ความรู้ซ่อนเร้น” ให้เป็น “ความรู้เด่นชัด” เพื่อจัดเก็บเป็น “คลังความรู้” สำหรับ “เผยแพร่ความรู้” อันเป็น “การสงวนรักษา” และสืบทอดมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมของช่างทองไทยให้คงอยู่สืบไป

วัตถุประสงค์การวิจัย (Research Objectives)

1. เพื่อจัดการความรู้ภูมิปัญญาเรื่องการสกัดทองคำและเงินบริสุทธิ์ด้วยวิธีกักรด ของช่างทองอำเภอลับแล จังหวัดอุตรดิตถ์
2. เพื่อประเมินค่าความบริสุทธิ์ของทองคำและเงินที่ผ่านการสกัดด้วยวิธีกักรด

สมมติฐานของการวิจัย

การสกัดทองคำและเงินบริสุทธิ์ด้วยวิธีกักรด ทำให้โลหะมีค่าความบริสุทธิ์มากกว่าร้อยละ 98

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. ภูมิปัญญาช่างทอง (Goldsmith Wisdom) หมายถึง องค์ความรู้ประเภทหัตถกรรม สาขางานช่างทอง ที่ผู้วิจัยได้รับการถ่ายทอดมาจากช่างทองของร้านทองเจียนบุญนาค ตำบลศรีพนมมาศ อำเภอลับแล จังหวัดอุตรดิตถ์
2. การสกัด (Extraction) หมายถึง การแยกโลหะทองคำและเงินออกจากโลหะชนิดอื่น ด้วยกระบวนการทางเคมีด้วยวิธีกักรด (Inquartation และ Parting) เพื่อทำให้เนื้อโลหะมีความบริสุทธิ์ มากที่สุด
3. ทองคำและเงินบริสุทธิ์ (Pure Gold and Silver) หมายถึง โลหะทองคำและเงินหลังการสกัดด้วยวิธีกักรด มีค่าความบริสุทธิ์ของเนื้อโลหะร้อยละ 98-99

4. การจัดการความรู้ภูมิปัญญา (Wisdom Knowledge Management) หมายถึง การถ่ายทอดความรู้ซ่อนเร้น (Tacit Knowledge) ให้เป็นความรู้เด่นชัด (Explicit Knowledge) เพื่อจัดเก็บเป็นคลังความรู้ (Knowledge Assets) สำหรับเผยแพร่ความรู้ (Knowledge Publicizing)

แนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. ความรู้ที่เกี่ยวข้องกับโลหะทองคำ
2. ความรู้ที่เกี่ยวข้องกับการสกัดโลหะ
3. ความรู้ที่เกี่ยวข้องกับภูมิปัญญาและการจัดการความรู้ภูมิปัญญา
4. ความรู้ที่เกี่ยวข้องกับอำเภอลับแล จังหวัดอุตรดิตถ์
5. ความรู้ที่เกี่ยวข้องกับช่างทองของอำเภอลับแล จังหวัดอุตรดิตถ์
6. งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการสกัดทอง
7. งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับช่างทอง
8. งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการอนุรักษ์ภูมิปัญญาช่างทอง

ความรู้ที่เกี่ยวข้องกับการสกัดโลหะ

สถาบันทองคำเที่ยงธรรม (2556) อธิบายลักษณะการสกัดโลหะมีค่า (Refinery) ว่าหมายถึง การนำเศษชิ้นงานโลหะมีค่ามาหลอมและแยกโลหะ แล้วทำให้บริสุทธิ์ด้วยกระบวนการสกัดในรูปแบบต่าง ๆ จากนั้นจึงนำโลหะมีค่าที่มีความบริสุทธิ์ไปทำเป็นรูปพรรณใหม่ การสกัดที่นิยมมี 4 วิธี ได้แก่

1. วิธีการ Inquartation และ Parting หรือวิธีกิมซัว เป็นกระบวนการสกัดแบบโบราณ ที่นิยมใช้กันมากในประเทศไทย โดยใช้กรดไนตริกหรือกรดดินประสีว (Nitric Acid) เป็นตัวทำปฏิกิริยา แล้วใช้ความร้อนเป็นตัวเร่งปฏิกิริยา (Catalyst) วิธีนี้ต้องใช้โลหะเงินเป็นจำนวนมากในการหลอมผสม เข้ากับทองคำที่ต้องการสกัด ซึ่งจะทำได้โลหะที่มีความบริสุทธิ์ระหว่างร้อยละ 98-99
2. วิธีการ Aqua Regia เป็นกระบวนการสกัดที่นิยมมากในต่างประเทศ เพราะให้ ความบริสุทธิ์ที่สูงกว่าวิธีการสกัดแบบกิมซัว โดยใช้กรด 2 ชนิด ได้แก่ กรดไนตริกหรือกรดดินประสีว (Nitric Acid) ผสมกับกรดไฮโดรคลอริกหรือกรดเกลือ (Hydrochloric Acid) เป็นตัวทำปฏิกิริยา วิธีนี้ไม่จำเป็นต้องใช้โลหะเงินมาเป็นส่วนผสม ซึ่งจะทำได้โลหะที่มีความบริสุทธิ์ร้อยละ 99.9
3. วิธีการ Chorination เป็นกระบวนการสกัดโดยใช้แก๊สคลอรีน (Chlorine) เป็นตัวทำปฏิกิริยา ให้ได้ความบริสุทธิ์ ซึ่งจะทำได้โลหะที่มีความบริสุทธิ์ร้อยละ 99.5
4. วิธีการ Electrolysis เป็นกระบวนการสกัดที่ดีที่สุดในปัจจุบัน โดยใช้ไฟฟ้าเป็นตัวทำปฏิกิริยา และใช้คอมพิวเตอรืเป็นตัวควบคุมกระแสไฟฟ้า ซึ่งจะทำได้โลหะที่มีความบริสุทธิ์ร้อยละ 99.99

ความรู้ที่เกี่ยวข้องกับภูมิปัญญาและการจัดการความรู้ภูมิปัญญา

ศูนย์คตินวิทยา (2550 : 38-42) วิเคราะห์และสังเคราะห์ความหมายของภูมิปัญญาท้องถิ่น ตามแนวคิดเชิงระบบ (Input-Output Process) แนวคิดหลัก (Theme) และแนวคิดจากผู้เชี่ยวชาญ สรุปได้ว่า

1. ภูมิปัญญาเป็นกระบวนการ หมายถึง กระบวนการทางปัญญาที่มนุษย์คิดขึ้นจากการเรียนรู้ การถ่ายทอดมาจากรบรรพบุรุษ หรือประสบการณ์ทั้งทางตรงและทางอ้อม โดยใช้กระบวนการวิจัยพื้นบ้าน กระทั่งกลายเป็นเอกลักษณ์ของแต่ละท้องถิ่น

2. ภูมิปัญญาเป็นผล หมายถึง องค์ความรู้ที่คิดขึ้น สังคม และสืบทอดเพื่อการดำรงชีวิต ทั้งที่เป็นนามธรรม เช่น ความคิด ความเชื่อ ปรัชญา และรูปธรรม เช่น วัตถุ สิ่งของ เครื่องมือ เครื่องใช้ต่าง ๆ

3. ภูมิปัญญา หมายถึง องค์ความรู้ ประสบการณ์ ความสามารถของชุมชน พื้นเพ รากฐาน ทุกสิ่งทุกอย่าง แบบแผนวิถีชีวิต ทนทางปัญญา และกระบวนการเรียนรู้ของมนุษย์

4. ภูมิปัญญา หมายถึง องค์ความรู้ กระบวนการเรียนรู้ ระบบความรู้ทั้งหมดของมนุษย์ ที่ค้นพบหรือคิดขึ้นจากการเรียนรู้ มีการสะสมและถ่ายทอดประสบการณ์มาจากบรรพบุรุษ เป็นภูมิปัญญาในชุมชน เพื่อพัฒนาเชื่อมโยงกับความรู้และวิทยาการสมัยใหม่ เป็นผลึกองค์ความรู้ที่มาจากกระบวนการวิจัยแบบพื้นบ้าน มีลักษณะเป็นเอกลักษณ์ (Identity) ของแต่ละท้องถิ่น

เอกวิทย์ ณ ถลาง (2546) กล่าวว่า การจัดการความรู้ภูมิปัญญา ในส่วนกระบวนการรวบรวมความรู้ต้องอาศัยการวิจัยเชิงคุณภาพ เพราะเป็นการหาความรู้จากการสัมภาษณ์เชิงลึก (Indepth Interview) การสังเกต การรวบรวมข้อมูลจากการเข้าไปอยู่ในเหตุการณ์ตามการรับรู้และเข้าใจของผู้วิจัย เพื่อที่จะสามารถย้อนรอย สืบสาว หรือสกัดความรู้เหล่านั้นออกมา ได้แก่

1. การดูที่ผลิตภัณฑ์สุดท้าย (End Product) แล้วสืบค้นย้อนไปถึงที่มาของผลิตภัณฑ์หรือ ภูมิปัญญานั้น ๆ เช่น ยาสมุนไพร อาหาร ฯลฯ

2. การเก็บรวบรวมความรู้โดยตรงจากตัวบุคคล เช่น ผู้รู้ ปราชญ์ชาวบ้านหรือครูภูมิปัญญา โดยเฉพาะอย่างยิ่งความรู้ที่มีความจำเป็นอย่างยิ่ง

ประพนธ์ ผาสุขยัต (2547 : 83-89) กล่าวว่า การจัดการความรู้ระดับปัจเจกบุคคลจะมุ่งเน้น ไปที่ “คน” เป็นหลัก โดยความรู้ในตัวบุคคลมี 3 ประเภท ได้แก่ “ความรู้ซ่อนเร้น” (Tacit Knowledge) “ความรู้ฝังลึก” (Implicit Knowledge) และ “ความรู้เด่นชัด” (Explicit Knowledge)

1. ความรู้ซ่อนเร้น (Tacit Knowledge) และ ความรู้ฝังลึก (Implicit Knowledge) คือ ความรู้ที่แฝงอยู่ในตัวบุคคล มีลักษณะเป็นนามธรรม ดึงออกมาค่อนข้างยาก ต้องใช้เวลาในการอธิบายและเรียบเรียง บางครั้งมีความรู้แต่อธิบายไม่ได้ หรือไม่ทราบว่าตนเองมีความรู้ เช่น ความรู้เฉพาะตัวที่มาจากประสบการณ์ ทักษะ ความชำนาญ ความเชื่อ วิจารณ์ญาณ ปฏิภาณไหวพริบ ความคิดสร้างสรรค์ ความทรงจำ และภูมิปัญญา ฯลฯ

2. ความรู้เด่นชัด (Explicit Knowledge) คือ ความรู้เชิงทฤษฎีที่ปรากฏให้เห็นชัดเจนอย่างเป็นรูปธรรม ผ่านการวิเคราะห์ สังเคราะห์ พิสูจน์ หรือวิจัย สามารถสื่อสารและเผยแพร่ได้อย่างสะดวก บางครั้งไม่จำเป็นต้องอาศัยปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคลในการถ่ายทอดความรู้ เช่น ความรู้ที่ปรากฏในรูปแบบเอกสาร หนังสือ ตำรา คู่มือปฏิบัติงานรายงานการวิจัย ไฟล์คอมพิวเตอร์ และระบบอินเทอร์เน็ต ฯลฯ

วิธีดำเนินการวิจัย (Research Methods)

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยดำเนินการจัดการความรู้ภูมิปัญญาช่างทองที่อยู่ในตัวผู้วิจัยอย่างเป็นระบบ

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร ได้แก่ ผู้ที่ได้รับการถ่ายทอดองค์ความรู้ภูมิปัญญาช่างทอง ของร้านทองเจียนบุญนาคน ตำบลศรีพนมมาศ อำเภอลับแล จังหวัดอุตรดิตถ์

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้วิจัยเพียงผู้เดียว ที่ได้รับการถ่ายทอดองค์ความรู้ภูมิปัญญาช่างทอง ของร้านทองเจียนบุญนาคน ตำบลศรีพนมมาศ อำเภอลับแล จังหวัดอุตรดิตถ์

วิธีการสุ่มกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ วิธีแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive Random Sampling) คือ ผู้วิจัยเป็นผู้ถ่ายทอดองค์ความรู้และจัดการความรู้ภูมิปัญญาด้วยตนเอง

ขอบเขตของการวิจัย

ขอบเขตด้านพื้นที่ ได้แก่ ศึกษาเฉพาะองค์ความรู้ภูมิปัญญาช่างทอง ที่ได้รับการสืบทอดมาจาก ร้านทองเจียนบุญนาค ตำบลศรีพนมมาศ อำเภอลับแล จังหวัดอุตรดิตถ์

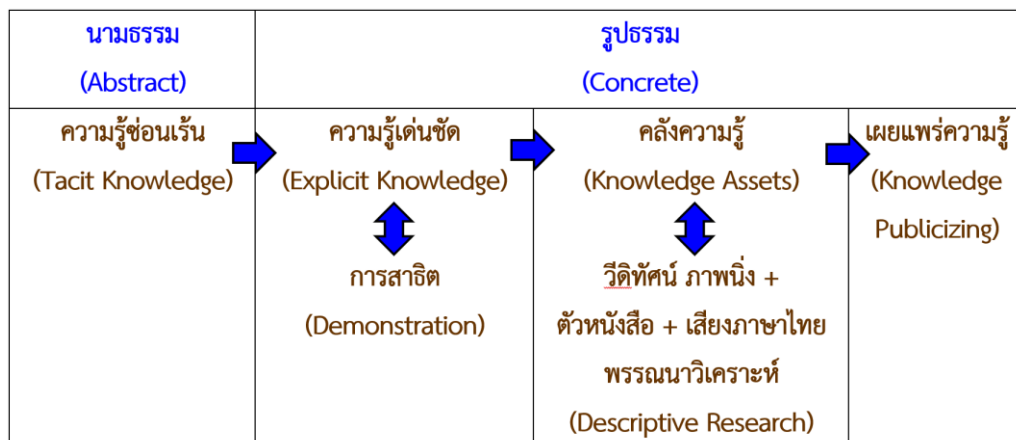
ขอบเขตด้านเนื้อหา ได้แก่ ศึกษาเฉพาะกระบวนการสกัดทองคำและเงินบริสุทธิ์ด้วยวิธีกัฏกรต

ขั้นตอนในการดำเนินงานวิจัย

1. เมื่อปี พ.ศ. 2538 ผู้วิจัยได้รับการถ่ายทอดองค์ความรู้เรื่องกระบวนการสกัดทองคำและเงินบริสุทธิ์ด้วยวิธีกัฏกรต จากนายฟุ้ง รัตนนาคะ (แซ่แห้ว) อายุ 85 ปี ช่างทองคนสุดท้ายของร้านทองเจียนบุญนาค ตำบลศรีพนมมาศ อำเภอลับแล จังหวัดอุตรดิตถ์ (นายฟุ้งเสียชีวิตเมื่อปี พ.ศ. 2545 อายุ 92 ปี)
2. ผู้วิจัยได้ฝึกปฏิบัติเพื่อให้เกิดความชำนาญ และทดลองปรับเทคนิควิธีการอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้ได้กระบวนการที่เหมาะสม แล้วสังเคราะห์เป็นองค์ความรู้ของตนเอง
3. ผู้วิจัยศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับทองคำ ช่างทอง การสกัดโลหะ การจัดการความรู้ และการอนุรักษ์ภูมิปัญญา ตลอดจนข้อมูลพื้นฐานที่เกี่ยวข้องกับอำเภอลับแล จังหวัดอุตรดิตถ์
4. ผู้วิจัยจัดการความรู้ภูมิปัญญา ตามแนวทางการสงวนรักษามรดกวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ โดยการถ่ายทอดความรู้ซ่อนเร้น (Tacit Knowledge) ให้เป็นความรู้เด่นชัด (Explicit Knowledge) ใช้วิธีการสาธิตทุกขั้นตอนโดยละเอียด (Demonstration) พร้อมบันทึกข้อมูลในรูปแบบวิดิทัศน์และภาพนิ่ง
5. ผู้วิจัยจัดทำคำอธิบายโดยใช้วิธีพรรณนาวิเคราะห์ (Descriptive Research) ในลักษณะตัวหนังสือและเสียงภาษาไทยประกอบวิดิทัศน์และภาพนิ่ง แล้วจัดเก็บเป็นคลังความรู้ (Knowledge Assets)
6. ผู้วิจัยวิเคราะห์ค่าความบริสุทธิ์ของทองคำและเงินที่ผ่านการสกัดด้วยวิธีกัฏกรต โดยใช้เครื่องมือทางวิทยาศาสตร์ เพื่อประเมินประสิทธิภาพของวิธีการดังกล่าว
7. สรุปผลและอภิปรายผลการวิจัย
8. จัดทำรายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์
9. เผยแพร่ความรู้ (Knowledge Publicizing) ให้ผู้ที่สนใจสามารถเข้าถึงข้อมูลได้โดยง่าย
10. ตีพิมพ์เผยแพร่ในรูปแบบบทความในวารสารวิชาการ หรือดำเนินการเสนอขอขึ้นทะเบียนมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมของชาติ

ผลการวิจัย (Research Results)

ผู้วิจัยดำเนินการ “จัดการความรู้ภูมิปัญญา” (Wisdom Knowledge Management) เรื่อง การสกัดทองคำและเงินบริสุทธิ์ด้วยวิธีกัฏกรตอย่างเป็นระบบ โดยการถ่ายทอด “ความรู้ซ่อนเร้น” (Tacit Knowledge) ซึ่งเป็นความรู้ที่แฝงอยู่ในตัวผู้วิจัย ให้เป็น “ความรู้เด่นชัด” (Explicit Knowledge) ซึ่งเป็นความรู้ที่สามารถรวบรวมและถ่ายทอดได้ ใช้วิธีการสาธิตทุกขั้นตอนโดยละเอียด (Demonstration) พร้อมบันทึกข้อมูลในรูปแบบวิดิทัศน์และภาพนิ่ง ประกอบคำอธิบายตัวหนังสือและเสียงภาษาไทยแบบพรรณนาวิเคราะห์ (Descriptive Research) เพื่อจัดเก็บเป็น “คลังความรู้” (Knowledge Assets) สำหรับ “เผยแพร่ความรู้” (Knowledge Publicizing) ตามลำดับดังนี้

ภาพที่ 1 กระบวนการจัดการความรู้ภูมิปัญญาเรื่องการสกัดทองคำและเงินบริสุทธิ์ด้วยวิธีกักกรด

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การจัดการความรู้ภูมิปัญญาเรื่องการสกัดทองคำและเงินบริสุทธิ์ด้วยวิธีกักกรดจำแนกได้ 3 องค์ประกอบ ได้แก่ 1.วัสดุและอุปกรณ์ 2.ขั้นตอนและกระบวนการ 3.การประเมินผล

1. วัสดุและอุปกรณ์ที่ใช้ในการสกัดทองคำและเงินบริสุทธิ์

วัสดุ ได้แก่ โลหะทองคำและโลหะเงินที่ต้องการสกัด ผงน้ำประสานทอง น้ำกรดไนตริก น้ำเปล่า น้ำมันเบนซิน น้ำมันจากร ไฟแช็ก กระดาษชำระ ถังมือยาง หน้ากากอนามัย น้ำยาล้างจาน

อุปกรณ์ ได้แก่ โต๊ะทำทอง ชุดหลอมทอง (ที่สูบลม + ขวดน้ำมัน + หัวเป่าไฟ + สายยางใส่) เบ้าหลอม กระดานไฟ รางเททอง ปากคิบบแตนเลส ภาชนะใส่น้ำเปล่า เครื่องรีดทอง กรรไกร กะละมัง เคลือบ คีมคิบบ เต้าแก๊สพกพา ตะเกียบพลาสติก ขวดน้ำพลาสติก ถังน้ำพลาสติก กรวยพลาสติก ถ้วยพลาสติก แม่เหล็ก เส้นลวดทองแดง แปรงขนอ่อน เครื่องชั่งทอง

2. ขั้นตอนและกระบวนการในการสกัดทองคำและเงินบริสุทธิ์

2.1 ขั้นตอนหลอมและรวมโลหะ

1. นำทองคำรูปพรรณหรือเศษชิ้นส่วนเครื่องประดับทองคำหรือโลหะทองคำ ที่มีค่าความบริสุทธิ์ต่ำกว่าร้อยละ 96.5 มาหลอมรวมให้เป็นเนื้อเดียวกัน น้ำหนักที่ได้คิดเป็น 1 ส่วน เช่น ทองคำหนัก 5 กรัม คิดเป็น 1 ส่วน

2. นำเงินรูปพรรณหรือเศษชิ้นส่วนเครื่องประดับเงินหรือโลหะเงิน ที่มีค่าความบริสุทธิ์ต่ำกว่าร้อยละ 92.5 ปริมาณมากกว่าทองคำ จำนวน 3 เท่าขึ้นไป เช่น ทองคำหนัก 5 กรัม ต้องใช้เงินหนัก 15 กรัม หรือมากกว่า มาหลอมรวมให้เป็นเนื้อเดียวกัน น้ำหนักที่ได้คิดเป็น 3 ส่วน

3. นำโลหะทองคำ 1 ส่วน และโลหะเงิน 3 ส่วนที่ได้ มาเตรียมหลอมเพื่อผสมให้เป็นเนื้อเดียวกัน

4. นำโลหะทั้ง 2 ก้อน ใส่ลงในเบ้าหลอม โรยผงน้ำประสานทองลงไปเล็กน้อย บนก้อนโลหะ ใช้หัวเป่าไฟเผาโลหะทั้ง 2 ก้อน จนเนื้อโลหะเริ่มเปลี่ยนเป็นสีแดง

5. เมื่อเนื้อโลหะเริ่มละลายกลายเป็นของเหลว โรยผงน้ำประสานทองลงไป เป็นระยะ ๆ เพื่อช่วยในการหลอมละลาย

6. เมื่อโลหะทั้ง 2 ก้อนละลายกลายเป็นของเหลว ให้ยกเข้าหลอมขึ้นเขย่าเบา ๆ เพื่อตรวจสอบว่าโลหะหลอมละลายเป็นเนื้อเดียวกันทั้งหมดแล้ว
7. เทน้ำโลหะเหลวลงในรางเททองเพื่อทำให้แข็งตัวและเป็นแท่ง (หยอดน้ำมันจักรในรางเททองก่อนการใช้งานเพื่อช่วยในการหล่อลื่น)
8. ใช้ปากคีบคีบแท่งโลหะไปจุ่มในน้ำเปล่าเพื่อให้เย็นตัว

2.2 ขั้นรีดและตัดโลหะ

1. ใช้เครื่องรีดทองรีดแท่งโลหะผสมให้บางลง (หยอดน้ำมันจักรลงในลูกกลิ้ง เครื่องรีดทองก่อนการใช้งานเพื่อช่วยในการหล่อลื่น)
2. ปรับลดระดับความห่างของลูกกลิ้งเครื่องรีดทองลงเป็นระยะ ตามความหนา ของแผ่นโลหะ เครื่องรีดทองจะกดอัดทำให้แท่งโลหะค่อย ๆ บางลงเป็นแผ่นและมีความยาวเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ
3. เมื่อรีดไปได้ระยะหนึ่งเนื้อโลหะจะเริ่มแข็งตัว ให้ม้วนเส้นแผ่นโลหะเป็นขดวงกลม ใช้หัวเป่าไฟเผาให้ร้อนจนแดง แล้วจุ่มน้ำให้เย็นเป็นระยะ ๆ เพื่อให้เนื้อโลหะนิ่มขึ้นและรีดได้ง่าย
4. นำเส้นแผ่นโลหะไปรีดต่อ แผ่นโลหะจะเริ่มบางลงและยาวขึ้นไปเรื่อย ๆ ควรรีดให้แผ่นโลหะมีความบางมากที่สุดเท่าที่สามารถรีดได้
5. ใช้กรรไกรตัดเส้นแผ่นโลหะที่รีดได้เป็นชิ้นเล็ก ๆ ขนาดไม่เกิน 1 X 1 ซม. ลงในกะละมังเคลือบขนาดใหญ่ จากนั้นล้างทำความสะอาดแผ่นโลหะที่ตัดแล้วด้วยน้ำยาล้างจานเพื่อกำจัดคราบน้ำมันที่เกาะบนพื้นผิว

2.3 ขั้นสกัดด้วยน้ำกรด

1. ควรเลือกสถานที่โล่งแจ้ง อากาศถ่ายเทได้ดี ห่างไกลที่อยู่อาศัย ผู้คน และสัตว์เลี้ยง ข้อควรระวัง: ห้ามสัมผัสหรือสูดดมกลิ่นของน้ำกรดไนตริก ผู้สกัดต้องสวมถุงมือยางและหน้ากากอนามัยตลอดเวลา
2. นำกะละมังเคลือบขนาดกลางตั้งบนเตาแก๊ส แล้วใส่แผ่นโลหะผสมที่ตัดไว้ลงในกะละมังเคลือบใบดังกล่าว จากนั้นเทน้ำกรดไนตริกลงไปให้ท่วมแผ่นโลหะ (ไม่ควรเกินครึ่งกะละมังเคลือบ)
3. เปิดเตาแก๊สเพื่อต้มน้ำกรดไนตริกกับแผ่นโลหะ แล้วใช้ตะเกียบพลาสติก คนแผ่นโลหะในน้ำกรดเพื่อให้กระจายตัวออกจากกัน ซึ่งความร้อนจะเป็นตัวเร่งปฏิกิริยา (Catalyst) ในการสกัด
4. น้ำกรดจะเริ่มทำปฏิกิริยาย่อยสลายโลหะที่ไม่ใช่ทองคำ เช่น เงินและทองแดง ให้ละลายเป็นน้ำสีเขียว แต่จะไม่ทำปฏิกิริยาใด ๆ กับโลหะทองคำ ขั้นตอนนี้จะเกิดควันสีน้ำตาลลอยขึ้นเป็นจำนวนมาก ผู้สกัดควรหลีกเลี่ยงการสัมผัสหรือสูดดมควันดังกล่าว
5. เมื่อน้ำกรดเริ่มแห้งและเปลี่ยนเป็นสีเขียว ให้เติมน้ำเปล่าผสมลงในน้ำกรด ประมาณ 1 ส่วน 3 ของกะละมังเคลือบ แล้วใช้ตะเกียบพลาสติกคนให้ทั่ว (ไม่ควรปล่อยให้ น้ำกรดแห้ง ติดกะละมังเคลือบ)

6. ต้มต่อไปจนกระทั่งควั่นสีน้ำตาลเริ่มจางลงเป็นสีขาว แผ่นโลหะจะเริ่มฝูกร้อน มีลักษณะเป็นเกล็ดขึ้นเล็ก ๆ สีน้ำตาลเข้ม (คือเกล็ดทองคำ) หากควั่นยังมีสีน้ำตาลแสดงว่าน้ำกรดยังกัดโลหะ อื่น ๆ ออกไม่หมด

7. เมื่อน้ำกรดเริ่มแห้งให้เติมน้ำเปล่าผสมลงไปประมาณครึ่งหนึ่งของกะละมัง ปิดเตาแก๊สแล้วใช้คีมคีบยกกะละมังเคลือบลงจากเตา เทน้ำกรดสีเขียวทั้งหมดลงในกะละมังเคลือบขนาดใหญ่ เหลือไว้เฉพาะเกล็ดทองคำ

8. เทน้ำเปล่าลงในกะละมังเคลือบให้ท่วมเกล็ดทองคำ ใช้นิ้วมือ (โดยสวมถุงมือยาง) ขยี้เกล็ดทองคำที่ได้ให้เป็นผงละเอียดมากที่สุด

9. ทำกระบวนการตั้งแต่ต้มน้ำกรดถึงขยี้เกล็ดทองคำ ซ้ำอีก 2-3 ครั้ง

10. การต้มครั้งสุดท้ายให้สังเกตว่าน้ำกรดจะใสสะอาดและเหลือควั่นสีขาว เพียงเล็กน้อย แสดงว่าน้ำกรดได้กัดโลหะอื่น ๆ ออกไปหมดแล้ว ดังนั้นผงโลหะที่เหลืออยู่ในกะละมังเคลือบ ก็คือผงทองคำบริสุทธิ์

11. ใช้น้ำเปล่าล้างผงทองคำในกะละมังเคลือบ 2-3 ครั้ง เพื่อกำจัดน้ำกรดที่ยังคงหลงเหลืออยู่ออกให้หมด น้ำล้างทั้งหมดให้เทรวมกันไว้ในกะละมังเคลือบขนาดใหญ่

12. เมื่อน้ำกรดที่เทเก็บไว้ในกะละมังเคลือบขนาดใหญ่เย็นตัวลง ให้กรอกใส่ ขวดน้ำพลาสติกที่มีฝาปิดแน่นหนา

2.4 ขั้นตอนเก็บผงทองคำและผงเงินบริสุทธิ์

2.4.1 การเก็บผงทองคำบริสุทธิ์

1. นำผงทองคำที่สกัดได้ใส่ถ้วยพลาสติกขนาดเล็ก เทน้ำเปล่าลงไปให้ท่วม ผงทองคำประมาณ 1 ส่วน 3 ของถ้วยพลาสติก ใช้แม่เหล็กดูดเศษเหล็กที่อาจปนเปื้อนในผงทองคำออกให้หมด ทำความสะอาดแม่เหล็กด้วยกระดาษชำระ

2. เทน้ำในถ้วยพลาสติกออกจนเกือบหมด ropyผงน้ำประสานทองลงไปผสม ในผงทองคำแล้วใช้ตะเกียบพลาสติกคนให้ทั่ว

3. นำกระดาษชำระ 1 แผ่น มารองไว้ที่ปากเบ้าหลอม เทผงทองคำ จากถ้วยพลาสติกลงบนกระดาษชำระแผ่นดังกล่าว ใช้น้ำเปล่าเทเพื่อช่วยให้ผงทองคำไหลออกจากถ้วย แล้ว ropyผงน้ำประสานทองลงบนผงทองคำ

4. เมื่อน้ำซึมลงในเบ้าหลอมหมดแล้ว ให้ห่อกระดาษชำระกับผงทองคำ แล้วยกขึ้นนำไปใส่ในเบ้าหลอมอีกใบหนึ่ง

5. ใช้หัวเป่าไฟเผาผงทองคำในห่อกระดาษชำระ จนกระทั่งละลายกลายเป็นของเหลว

6. ยกเบ้าหลอมขึ้นเขย่าเบา ๆ เทน้ำทองคำเหลวลงในรางเททองเพื่อทำให้แข็งตัวและเป็นแท่ง ใช้ปากคีบคีบแท่งทองคำไปจุ่มในน้ำเปล่าเพื่อให้เย็นตัว

7. ทองคำแท่งที่ได้จะมีค่าความบริสุทธิ์ไม่ต่ำกว่าร้อยละ 98-99 เพื่อประโยชน์ในการหมุนเวียนโลหะทองคำนำกลับมาใช้ใหม่ในกระบวนการผลิตเครื่องประดับรูปพรรณต่าง ๆ

2.4.2 การเก็บผงเงินบริสุทธิ์

1. เหน้การตที่เก็บไว้จากขั้นตอนการสกัดลงในถังน้ำพลาสติกขนาดใหญ่ เติมน้ำเปล่าผสมลงไป 2-5 เท่า เพื่อให้น้ำกรดมีความเจือจางมากที่สุด
2. พันเส้นลวดทองแดงให้เป็นขดวงกลมแบบสปริง นำไปแช่ลงใน ถังน้ำกรดเจือจางที่ผสมไว้ โดยแขวนปลายขดลวดข้างหนึ่งไว้กับไม้แขวน วางพาดไว้กับปากถังน้ำ
3. แ่ขดลวดทองแดงไว้ในถังน้ำกรดประมาณ 12 ชั่วโมง จะมีผงเงิน (ขุยสีเทา) มาเกาะที่ขดลวดทองแดง และจะหนาขึ้นเรื่อย ๆ ตามระยะเวลาที่แช่ไว้
4. ยกไม้แขวนขดลวดทองแดงขึ้นเล็กน้อย เขย่าเบา ๆ ให้ผงเงินทั้งหมดตกตะกอนลงไป ในถังน้ำ ทำกระบวนการแ่ขดลวดทองแดงถึงการเขย่า ซ้ำอีก 2-3 ครั้ง จนกระทั่งไม่มีผงเงินมาเกาะ
5. เหน้การตออกให้หมดแล้วใช้น้ำเปล่าล้างผงเงินให้สะอาด
6. ลอผงเงินเพื่อทำเป็นเงินแท่ง (ขั้นตอนและกระบวนการเหมือน การลอมผงทองคำ)
7. เงินแท่งที่ได้จะมีค่าความบริสุทธิ์ไม่ต่ำกว่าร้อยละ 98-99 เพื่อประโยชน์ในการหมุนเวียนโลหะเงินนำกลับมาใช้ใหม่ในกระบวนการผลิตเครื่องประดับรูปพรรณต่าง ๆ

2.5 ขั้นตอนวนไปใช้ประโยชน์ ก่อนนำกลับมาสกัดใหม่

การสกัดโลหะมีค่าเพื่อประโยชน์ในการหมุนเวียนนำกลับมาใช้ใหม่ ได้แก่ การนำโลหะทองคำแท่งและเงินแท่งไปผลิตเป็นเครื่องประดับรูปพรรณต่าง ๆ จนกระทั่งเครื่องประดับรูปพรรณต่าง ๆ ชำรุดจึงนำกลับมาสกัดใหม่

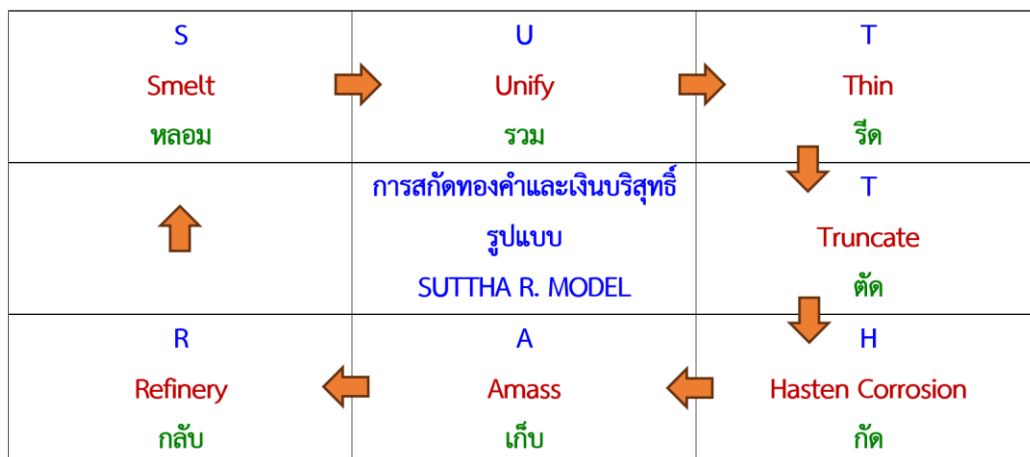
3. การประเมินผลค่าความบริสุทธิ์ของทองคำและเงิน

ผลการวิเคราะห์ค่าความบริสุทธิ์ของทองคำและเงินที่ผ่านกระบวนการสกัดด้วยวิธีกักรดด้วยเครื่องวิเคราะห์โลหะมีค่า (Precious Metal Analyser) แบบ X-Ray Gold Testing Machine พบว่าทองคำมีค่าความบริสุทธิ์อยู่ในระดับร้อยละ 99.34 และเงินมีค่าความบริสุทธิ์อยู่ในระดับร้อยละ 99.56 ดังนั้นการสกัดทองคำและเงินบริสุทธิ์ด้วยวิธีกักรดตามรูปแบบที่ผู้วิจัยประยุกต์ขึ้น ทำให้โลหะ มีค่าความบริสุทธิ์มากกว่าร้อยละ 99

สรุปผลการวิจัย

สรุปผล

การจัดการความรู้ภูมิปัญญาเรื่องการสกัดทองคำและเงินบริสุทธิ์ด้วยวิธีกักรด ประกอบด้วย 3 องค์ประกอบ ได้แก่ 1. วัสดุและอุปกรณ์ 2. ขั้นตอนและกระบวนการ 3. การประเมินผล ซึ่งผู้วิจัยสามารถสรุปองค์ความรู้โดยการประยุกต์และสร้างรูปแบบการสกัดโลหะมีค่า (Refinery) ในแบบจำลองที่มีชื่อว่า “SUTTHA R. MODEL” เพื่อจัดเก็บเป็น “คลังความรู้” สำหรับ “เผยแพร่ความรู้” ดังต่อไปนี้

ภาพที่ 2 กระบวนการการสกัดทองคำและเงินบริสุทธิ์รูปแบบ SUTTHA R. MODEL

S (Smelt) หลอม คือ การใช้ความร้อนทำให้โลหะเปลี่ยนสถานะจากของแข็งเป็นของเหลว ได้แก่ การหลอมโลหะทองคำและเงินให้ละลายกลายเป็นน้ำโลหะเหลว

U (Unify) ผสม คือ การนำโลหะ 2 ชนิด มาหลอมผสมให้เป็นเนื้อเดียวกัน ได้แก่ การหลอมรวมโลหะทองคำและเงินในอัตราส่วน 1 ต่อ 3

T (Thin) รีด คือ การทำให้โลหะเปลี่ยนรูปร่างจากความหนาให้เป็นความบาง ได้แก่ การใช้เครื่องรีดทองรีดโลหะผสม (ทองคำ + เงิน) ให้เป็นแผ่นบาง ๆ

T (Truncate) ตัด คือ การใช้ของมีคมตัดเนื้อโลหะให้ขาดออกจากกัน ได้แก่ การใช้กรรไกรตัดแผ่นโลหะผสม (ทองคำ + เงิน) ที่ผ่านการรีดให้เป็นชิ้นเล็ก ๆ

H (Hasten Corrosion) กัด คือ การใช้สารเคมีทำลายเนื้อโลหะให้ย่อยสลายหรือละลายเป็นน้ำ โดยมีความร้อนเป็นตัวเร่ง ได้แก่ การใช้ความร้อนเร่งปฏิกิริยาให้น้ำกรดไนตริกทำลายเนื้อของแผ่นโลหะผสม (ทองคำ + เงิน) โดยน้ำกรดไนตริกจะไม่ทำปฏิกิริยาใด ๆ กับโลหะทองคำ แต่จะทำละลายโลหะเงินและโลหะอื่น ๆ ให้กลายเป็นน้ำ ดังนั้นสิ่งที่เหลืออยู่ในกระบวนการสุดท้ายของการสกัดด้วยน้ำกรดก็คือผงทองคำบริสุทธิ์

A (Amass) เก็บ คือ การได้มาของโลหะมีค่าในกระบวนการสุดท้ายของการสกัดด้วยน้ำกรด ได้แก่ การเก็บรวบรวมผงโลหะทองคำบริสุทธิ์หลังกำจัดน้ำกรดออกแล้ว และใช้โลหะทองแดงเก็บรวบรวมโลหะเงิน ที่ละลายอยู่ในน้ำกรดให้กลับมาเป็นผงเงินบริสุทธิ์ เพื่อเข้าสู่ขั้นตอนการทำทองคำแท่งและเงินแท่งต่อไป

R (Refinery) กลั่น คือ การสกัดโลหะมีค่าเพื่อประโยชน์ในการหมุนเวียนนำกลับมาใช้ใหม่ ได้แก่ การนำโลหะทองคำแท่งและเงินแท่งไปผลิตเป็นเครื่องประดับรูปพรรณต่าง ๆ จนกระทั่งเครื่องประดับรูปพรรณต่าง ๆ ขำรุติจึงนำกลับมาสกัดใหม่

เมื่อนำทองคำและเงินที่ผ่านการสกัดด้วยวิธีกัดกรดไปวิเคราะห์เพื่อประเมินค่าความบริสุทธิ์ของโลหะด้วยเครื่องวิเคราะห์โลหะมีค่า (Precious Metal Analyser) แบบ X-Ray Gold Testing Machine พบว่า ทองคำมีค่าความบริสุทธิ์อยู่ในระดับร้อยละ 99.34 และเงินมีค่าความบริสุทธิ์อยู่ในระดับร้อยละ 99.56 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ผู้วิจัยตั้งไว้

คลังความรู้ (Knowledge Assets) สำหรับเผยแพร่ความรู้ (Knowledge Publicizing)

รูปแบบหนังสือ

รูปแบบวีดิทัศน์

ภูมิปัญญาช่างทองอำเภออ่าวแอ จังหวัดอุดรดิตต์ :
กรณีศึกษากระบวนการสกัดทองคำและเงินบริสุทธิ์ด้วยวิธีถักกรด

สุทธา รัตนศักดิ์
พรรณวลี รัตนศักดิ์

สำนักวิชาศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง
จังหวัดเชียงราย

อภิปรายผล

เนื่องจากองค์ความรู้เรื่องการสกัดทองคำและเงินบริสุทธิ์เป็นความรู้ที่ถ่ายทอดกันเฉพาะบุคคลในครอบครัว ซึ่งอาจมีวิธีการและสูตรที่แตกต่างกันไปในแต่ละท้องถิ่น จึงเป็นการยากที่จะเข้าถึงข้อมูลในเชิงลึกได้ หลายครั้งที่องค์ความรู้เหล่านี้ต้องสูญหายไปตามตัวบุคคลและตามกาลเวลา

ดังนั้น การจัดการความรู้ภูมิปัญญาอย่างเป็นระบบ จะช่วยสร้างคลังความรู้ที่สามารถ เผยแพร่ความรู้ให้เข้าถึงได้โดยง่ายและกว้างขวาง เป็นการปกป้องคุ้มครองและอนุรักษ์มรดกภูมิปัญญา ทางวัฒนธรรมหรือมรดกวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ (Intangible Cultural Heritage) ในเรื่องที่เกี่ยวข้อง การสูญหายให้คงอยู่สืบไป ตาม “อนุสัญญาว่าด้วยการสงวนรักษามรดกวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ ค.ศ. 2003 ขององค์การสหประชาชาติเพื่อการศึกษาวิทยาศาสตร์และวัฒนธรรม (ยูเนสโก)”

ทั้งนี้การสกัดทองคำและเงินบริสุทธิ์รูปแบบ SUTTHA R. MODEL พบว่ามีความสอดคล้องกับวิธีการ Inquartation และ Parting หรือวิธีกิมซัว ซึ่งทำให้ได้โลหะที่มีค่าความบริสุทธิ์ระหว่างร้อยละ 98-99 อันเหมาะสำหรับการดำเนินการขนาดเล็กถึงขนาดกลาง (ผการัตน์ หาญวิวัฒน์วงศ์, 2549: 4-10, สถาบันทองคำแห่งประเทศไทย, 2556)

ส่วนงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการสกัดทองนั้นพบน้อยมาก เมื่อนำมาเปรียบเทียบแล้วพบว่าแตกต่างกันในเรื่องกระบวนการแต่ประสิทธิภาพไม่แตกต่างกัน อาทิ ผการัตน์ หาญวิวัฒน์วงศ์ (2549) ทำการวิจัยเรื่อง การแยกสกัดทองคำให้บริสุทธิ์ด้วยกรดออกซาลิก โดยวิธี Cupellation พบว่า ได้ทองคำที่มีค่าความบริสุทธิ์ ร้อยละ 99.99 และสูญเสียทองคำในกระบวนการแยกสกัดน้อยกว่าร้อยละ 0.3

และปราโมทย์ ภูพานทอง (ม.ป.ป.) ทำการวิจัยเรื่องการทำให้ทองคำให้บริสุทธิ์ด้วยกรดกัดทองและสารประกอบซิลไฟด์โดยวิธี Simplex Evolutionary Operation พบว่าได้ทองคำที่มีค่าความบริสุทธิ์ร้อยละ 99.99 และสูญเสียทองคำ ในกระบวนการแยกสกัดน้อยกว่าร้อยละ 1

เมื่อวิเคราะห์จุดเด่นของการสกัดทองคำและเงินบริสุทธิ์รูปแบบ SUTTHA R. MODEL พบว่า

1. วัสดุและอุปกรณ์หาได้ง่าย เพราะเป็นเครื่องมือช่างที่ช่างทองอาชีพหรือนักศึกษาที่เรียน ในหลักสูตรอัญมณีและเครื่องประดับต้องใช้เป็นพื้นฐาน
2. ขั้นตอนและกระบวนการไม่ซับซ้อน ผู้ที่มีความรู้พื้นฐานด้านช่างทองสามารถปฏิบัติตามขั้นตอนในหนังสือหรือวีดิทัศน์ได้ทันที
3. ประหยัดบุคลากรและเวลา เพราะช่างทอง 1 คน สามารถดำเนินการสกัดทองตั้งแต่เริ่มต้น จนเสร็จสิ้นกระบวนการได้โดยใช้ระยะไม่ถึง 1 วัน
4. ประหยัดค่าใช้จ่าย เพราะวัสดุประเภทสิ้นเปลือง เช่น น้ำกรดไนตริก น้ำประสานทอง น้ำมันเบนซิน แก๊สกระป๋อง ฯลฯ มีราคาไม่แพง หาซื้อได้ง่าย และใช้ปริมาณไม่มาก
5. สามารถปฏิบัติการภายในระบบครัวเรือนขนาดเล็ก โดยไม่ต้องใช้เครื่องมือหรือเครื่องจักร ขนาดใหญ่ที่ทันสมัยเพราะไม่ใช่ระบบอุตสาหกรรม
6. ทองคำและเงินที่ผ่านกระบวนการสกัดมีค่าความบริสุทธิ์อยู่ในระดับร้อยละ 99 ขึ้นไป ซึ่งนับว่า มีความบริสุทธิ์อยู่ในระดับที่สูงมาก

ข้อเสนอแนะการวิจัย (Research Suggestions)

1. ควรมีการทำวิจัยเพื่อเปรียบเทียบประสิทธิภาพและประสิทธิผลเรื่องกระบวนการสกัดทองคำและเงินบริสุทธิ์ด้วยวิธีกัดกรดกับวิธีการอื่น ๆ (หากสามารถเข้าถึงองค์ความรู้เรื่องการสกัดโลหะมีค่าวิธีการอื่น ๆ ได้)
2. ควรมีการทำวิจัยเพื่อจัดการความรู้ภูมิปัญญาช่างทองไทยในองค์ความรู้เรื่องอื่น ๆ
3. ควรจัดแจ้งข้อมูลลิขสิทธิ์หรือจดสิทธิบัตรรูปแบบการสกัดโลหะมีค่า (Refinery) ตามแบบจำลอง “SUTTHA R. MODEL”
4. ควรมีการเสนอขอขึ้นทะเบียนมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมของชาติ

เอกสารอ้างอิง (References)

- คติชนวิทยา, ศูนย์. (2550). รายงานการศึกษาโครงการวิจัยภาคสนามเรื่อง การคุ้มครองภูมิปัญญาท้องถิ่นไทย (ตามแผนพัฒนากฎหมายทรัพย์สินทางปัญญาปี 2550 กิจกรรมที่ 2 เพื่อนำเสนอกรมทรัพย์สินทางปัญญา กระทรวงพาณิชย์. กรุงเทพฯ: ศูนย์คติชนวิทยา คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- เที่ยงธรรม, สถาบัน (TTGI). (2556). การสกัดทอง. สืบค้นเมื่อ 3 เมษายน 2565.
เข้าถึงได้จาก http://www.ttgold-institute.com/news/article_desc/38/
- ประพนธ์ ฝาสุยิต. (2547). การจัดการความรู้ ฉบับมือใหม่หัดขับ. กรุงเทพฯ: ไยใหม่.
- ประภากร แก้ววรรณ. (2554). การจัดการความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น. อุดรธานี: มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี.
- ปราโมทย์ ภูพานทอง. (ม.ป.ป.). การทำให้ทองคำให้บริสุทธิ์ด้วยกรดกัดทองและสารประกอบซิลไฟด์. กรุงเทพฯ : สำนักอุตสาหกรรมพื้นฐาน กรมอุตสาหกรรมพื้นฐานและการเหมืองแร่

- ผการัตน์ หาญวิวัฒน์วงศ์. (2549). รายงานวิชาการเรื่อง การแยกสกัดทองคำให้บริสุทธิ์
ด้วยกรดออกซาลิก. กรุงเทพฯ : กลุ่มวิเคราะห์ สำนักอุตสาหกรรมพื้นฐาน กรมอุตสาหกรรม
พื้นฐานและการเหมืองแร่.
- วิณะ จุฑะวิภาต. (2535). ศิลปหัตถกรรมของช่างทองเมืองเพชร ความเป็นมาและสภาพปัจจุบัน.
กรุงเทพฯ: อมรินทร์พริ้นติ้งกรุ๊ป.
- ส่งเสริมวัฒนธรรม, กรม. (2558). คู่มือการเสนอขอขึ้นทะเบียนมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมของชาติ.
กรุงเทพฯ: สำนักงานกิจการโรงพิมพ์ องค์การสงเคราะห์ทหารผ่านศึก ในพระบรมราชูปถัมภ์.
- เอกวิทย์ ณ ถลาง และคณะ. (2546). ภูมิปัญญาท้องถิ่นกับการจัดการความรู้. กรุงเทพฯ: อมรินทร์พริ้นติ้ง
แอนด์พับลิชชิ่ง.

ดุซงึนินพนธ์การประพันธ์เพลง: “อู่ฮั่น” ตำนานชัยชนะแห่งมนุษยชาติ สำหรับวงแจ๊สอองซอนเบลอร่วมสมัย

พุทธร ลิ่วเศษ

นิสิตหลักสูตรศิลปกรรมศาสตรดุษฎีบัณฑิต
คณะศิลปกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
puttaporn.lee@gmail.com

วีรชาติ เปรมานนท์

ศาสตราจารย์ ดร., อาจารย์
คณะศิลปกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
drwpremananda@yahoo.com

รับบทความ: 3 กรกฎาคม 2566

แก้ไขบทความ: 2 กันยายน 2566

ตอบรับบทความ: 20 กันยายน 2566

บทคัดย่อ

บทประพันธ์เพลงดุซงึนินพนธ์: “อู่ฮั่น” ตำนานชัยชนะแห่งมนุษยชาติสำหรับวงแจ๊สอองซอนเบลอร่วมสมัยประพันธ์โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างสรรค์นวัตกรรมบทประพันธ์เพลงบทใหม่ ซึ่งตีความจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของไวรัสโคโรนา 2019 (Covid 19) ในประเทศไทย วิจัยดำเนินการวิจัยเป็นการนำเรื่องราวจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของไวรัสโคโรนา 2019 ในช่วงต่าง ๆ ของประเทศไทยมาถอดความเพื่อนำมาสร้างสรรค์เป็นบทประพันธ์ที่มีสำเนียง ลีลาสีสน และถ่ายทอดความรู้สึกในรูปแบบดนตรีแจ๊สร่วมสมัย โดยบูรณาการแนวคิดของดนตรีแจ๊ส ดนตรีคลาสสิก และดนตรีร่วมสมัย รวมถึงใช้เทคนิคการประพันธ์ต่าง ๆ เทคนิคการคิดทำนองและการถอดสัญญาณของบทเพลง ได้แก่ เพลง ช้าง แสดงถึง ประเทศไทย เพลง ธรรมชาติกรรมแสง เป็นตัวแทนความโศกเศร้า มาเป็นวัตถุดิบในการประพันธ์

ผลการวิจัยในครั้งนี้เป็นการสร้างสรรค์บทประพันธ์เพลงนี้มีความยาวโดยรวมประมาณ 40 นาที ประกอบด้วย 5 บทเพลง ได้แก่ บทประพันธ์เพลงที่ 1 The Attack: BKK 3/26/2020 แสดงถึงจุดเริ่มต้นสถานการณ์การแพร่ระบาดของไวรัสโคโรนา 2019 ในประเทศไทย บทประพันธ์เพลงที่ 2 The Chaos แสดงถึงความแตกตื่นของผู้คน บทประพันธ์เพลงที่ 3 The Sacrificing แสดงถึงความเสียสละและความสูญเสียที่เกิดขึ้น บทประพันธ์เพลงที่ 4 Time of the Black Shadow สะท้อนถึงความมืดมนของประเทศจากการระบาดแพร่ของไวรัสโคโรนา 2019 หลายระลอก และบทประพันธ์เพลงที่ 5 Rising of the Heroes แสดงถึง ความยืนหยัดต่อสู้และสุดท้ายเราได้ผ่านพ้นไป การนำเสนอบทประพันธ์เพลงประสบผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์ที่ได้กำหนดอย่างสมบูรณ์ เป็นผลงานวิชาการทางด้านการประพันธ์เพลงที่ผสมผสานระหว่างองค์ความรู้ทางดนตรีร่วมกับการเล่าเรื่องราวที่เกิดขึ้นจริงในปัจจุบัน สร้างสรรค์

เป็นบทประพันธ์เพลงแจ๊สร่วมสมัย เป็นประโยชน์ต่อการศึกษาทางด้านการประพันธ์เพลง และช่วยพัฒนาวิชาการทางด้านดนตรีของประเทศไทยให้มากยิ่งขึ้น

คำสำคัญ: การประพันธ์เพลง, ดนตรีแจ๊ส, ไวรัสโคโรนา 2019 (Covid 19)

Doctoral Music Composition: “Wuhan”, The Legend of Mankind Victory for Contemporary Jazz Ensemble

Puttaporn Leeviset

Students in the Doctor of Fine and Applied Arts
Faculty of Fine and Applied Arts, Chulalongkorn University
puttaporn.lee@gmail.com

Weerachat Premanda

Professor, Ph.D., Lecturer
Faculty of Fine and Applied Arts, Chulalongkorn University
drwpremananda@yahoo.com

Received: July 3, 2023

Revised: September 2, 2023

Accepted: September 20, 2023

Abstract

The Doctoral Music Composition: "Wuhan" - The Legend of Mankind's Victory for Contemporary Jazz Ensemble is written with the aim of creating a novel composition, which interprets the situation of the 2019 coronavirus (Covid-19) outbreak in Thailand. The research methods were the narrative of various stages of the Covid-19 outbreak in Thailand is interpreted and creatively turned into a composition with a unique melody, vibrant rhythm, and emotional conveyance in the form of contemporary jazz music. The fusion of jazz, classical music, and contemporary music ideas is used, including the use of various composition techniques and the quotation, and decoding of the songs, such as the song "Chang" representing Thailand and the song "Toranee Gunsang" representing sadness.

The research results found this composition has a total length of about 40 minutes, consisting of 5 compositions, namely, Composition 1 "The Attack: BKK 3/26/2020" representing the beginning of the Covid-19 outbreak in Thailand; Composition 2 "The Chaos" representing people's panic; Composition 3 "The Sacrificing" representing the sacrifices and losses that occurred; Composition 4 "Time of the Black Shadow" reflecting the darkness of the country from the widespread outbreak of Covid-19; and Composition 5 "Rising of the Heroes" representing resilience, struggle, and ultimately, overcoming the situation. The presentation of the composition has successfully met the defined objectives. It is an academic work in the field of song composition that integrates musical knowledge with real stories happening in

the present, creating contemporary jazz compositions. It benefits composition studies and helps to develop Thailand's music academia further.

Keywords: Music Composition, Jazz Music, Coronavirus 2019 (Covid-19)

บทนำ (Introduction)

จากสถานการณ์การแพร่ระบาดของไวรัสโคโรนา 2019 (Covid-19) ทั่วโลกนั้น ถือเป็น การเปลี่ยนแปลงสำคัญของโลกรวมถึงประเทศไทยด้วย การแพร่ระบาดของไวรัสโคโรนา 2019 ส่งกระทบ ในทุกระดับ ไม่ว่าจะเป็นระดับโลก ระดับชาติ ระดับจังหวัด ระดับชุมชน และระดับบุคคล โดยผลกระทบนั้น ส่งผลให้ประชาชนต้องปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการใช้ชีวิต การทำงาน และการอยู่ร่วมกันด้วย ดังนั้น สถานการณ์การแพร่ระบาดของไวรัสโคโรนา 2019 จึงเป็นเหตุการณ์ที่ทั่วทั้งโลกต้องเผชิญด้วยกันทำให้เกิด การแสวงหามาตรการต่าง ๆ มาต่อสู้และหาวิธีการในการอยู่ร่วมกันกับสถานการณ์นี้ ดังนั้นจึงทำให้ สถานการณ์การแพร่ระบาดของไวรัสโคโรนา 2019 ที่เราเผชิญอยู่นี้จะเป็นอีกหนึ่งเหตุการณ์ที่เราจะยังคง เล่าขานและบอกเล่าให้กับคนรุ่นหลังไปอีกนาน

จุดเริ่มต้นของการแพร่ระบาดของไวรัสโคโรนา 2019 นั้นเริ่มต้นจากเมืองอู่ฮั่น มณฑลหูเป่ย์ ประเทศจีน จากนั้นการแพร่ระบาดกระจายไปในหลายพื้นที่ สำหรับในประเทศไทยการแพร่ระบาดของไวรัส โคโรนา 2019 เกิดขึ้นครั้งแรกเมื่อวันที่ 12 มกราคม 2563 นับตั้งแต่นั้นมาทำให้มีการแพร่ระบาดของไวรัส โคโรนา 2019 ในประเทศจนกระทั่งถึงทุกวันนี้ (จิราภรณ์ ศรีแจ่ม, 2563) จากสถานการณ์ดังกล่าวส่งผล กระทบต่อชีวิตในทุกมิติ ทำให้รัฐบาลใช้มาตรการหลากหลายรูปแบบในการรับมือกับสถานการณ์ดังกล่าว ส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงการใช้ชีวิตจากวิถีแบบเดิมเป็นวิถีแบบใหม่ หรือ New Normal

จากประเด็นที่ได้กล่าวถึงการแพร่ระบาดของไวรัสโคโรนา 2019 ทำให้ผู้วิจัยต้องการสร้างสรรค์บท ประพันธ์ดนตรีเสมือนว่าเป็นบันทึกเรื่องราวและความรู้สึกของคนในสังคมต่อสถานการณ์ดังกล่าว ของประเทศไทย โดยใช้ชื่อชุดบทประพันธ์ “อู่ฮั่น” ตำนานชัยชนะแห่งมนุษยชาติสำหรับวงแจ๊สสองซอมเบลอ ร่วมสมัย

ภาพที่ 1 สรุปสถานการณ์การแพร่ระบาดของไวรัสโคโรนา 2019 ของประเทศไทย
ที่มา สรุปโดยผู้วิจัย

ที่มาชุดบทประพันธ์ “อู่ฮั่น” ตำนานชัยชนะแห่งมนุษยชาติ เป็นชื่อที่แสดงถึงสัญลักษณ์ของ การแพร่ระบาดของไวรัสโคโรนา 2019 ที่กำเนิดขึ้นในครั้งแรกของโลกที่มณฑลอู่ฮั่นของประเทศไทยซึ่งเป็น จุดเริ่มต้นของตำนานของมนุษยชาติที่กำลังฝ่าฟันสถานการณ์การแพร่ระบาดของไวรัสโคโรนา 2019 ดังนั้น

จึงใช้เป็นชื่อของบทประพันธ์ โดยเรื่องราวในบทเพลงจะเป็นการถ่ายทอดเรื่องราวการเกิดสถานการณ์การแพร่ระบาดของไวรัสโคโรนา 2019 ในประเทศไทยที่มีความรุนแรงถึงขั้นต้องประกาศสถานการณ์ฉุกเฉินในแต่ละท้องถิ่นของบทประพันธ์จะใช้สถานการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในแต่ละช่วงเวลามาเป็นวัตถุดิบในบทประพันธ์

สำหรับแนวคิดดนตรีที่ใช้ในบทประพันธ์ ได้เลือกใช้แนวคิดแบบร่วมสมัย เพื่อให้ผสมผสานของแนวคิดดนตรี ทั้งดนตรีคลาสสิกและดนตรีแจ๊สเป็นแนวทางในการประพันธ์ โดยจะนำเอกลักษณ์ของดนตรีแต่ละแนวมาทำเสนอ เพื่อทำให้เกิดความหลากหลาย เฉกเช่นสถานการณ์ที่เกิดขึ้นมีการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา และไม่สามารถคาดเดาได้ จากที่กล่าวมาในช่วงต้นจึงทำให้เกิดเป็นชุดบทประพันธ์ “อู๋ฮั่น” ตำนานชัยชนะแห่งมนุษยชาติสำหรับวงแจ๊สสองซอมเบลอร์ร่วมสมัย

วัตถุประสงค์การวิจัย (Research Objectives)

1. เพื่อสร้างสรรค์นวัตกรรมบทประพันธ์เพลงบทใหม่ ซึ่งตีความจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของไวรัสโคโรนา 2019 (Covid 19) ในประเทศไทย
2. เพื่อสร้างสรรค์บทประพันธ์เพลงแจ๊สร่วมสมัย โดยใช้เทคนิคการประพันธ์จาก ดนตรีคลาสสิก ดนตรีแจ๊สและ ดนตรีร่วมสมัยเป็นวัตถุดิบในการประพันธ์

วิธีดำเนินการวิจัย (Research Methods)

ขอบเขตการศึกษา

บทประพันธ์เพลงชุดนี้ชื่อว่า: “อู๋ฮั่น” ตำนานชัยชนะแห่งมนุษยชาติสำหรับวงแจ๊สสองซอมเบลอร์ร่วมสมัย เป็นดนตรีบรรเลง (Instrumental Music) มีจำนวนบทเพลงทั้งสิ้น 5 บทเพลง แต่ละบทเพลงจะมีความยาวประมาณ 5- 8 นาที ซึ่งคาดว่าจะมีความยาวทั้งหมดประมาณ 40 นาที บทประพันธ์เพลงจะถ่ายทอดเนื้อหาและอารมณ์จากเหตุการณ์ของสถานการณ์การแพร่ระบาดของไวรัส โคโรนา 2019 ในประเทศไทยที่ผู้ประพันธ์นำเรื่องราวและเหตุการณ์เหล่านั้นมาใช้เป็นวัตถุดิบหลักในการประพันธ์เพลง

ในส่วนของการจัดรูปแบบวงดนตรีแจ๊สสองซอมเบลอร์ร่วมสมัย ผู้ประพันธ์ได้ใช้นักดนตรีจำนวน 6 คนประกอบด้วย 1. อัลโตแซกโซโฟน (Alto Saxophone) 2. เทเนอร์แซกโซโฟน (Tenor Saxophone) 3. กีตาร์ไฟฟ้า (Electric Guitar) 4. เปียโน (Piano) 5. กลองชุด (Drum Set) โดยผู้ประพันธ์เพลงกำหนดให้อัลโตแซกโซโฟนและเทเนอร์แซกโซโฟน เป็นเครื่องดนตรีสำหรับการบรรเลงเดี่ยว (Soloist) นอกจากนี้ในบางบทเพลงยังกำหนดให้เครื่องดนตรีอื่นเช่น เปียโน และ กีตาร์ มาทำหน้าที่บรรเลงเดี่ยวในบางช่วงของบทเพลงเพื่อเพิ่มสีสันให้แก่บทประพันธ์

ข้อมูลที่ใช้ในการศึกษา

เป็นการศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับวิถีชีวิตและความรู้สึกของคนในช่วงการแพร่ระบาดของไวรัสโคโรนา 2019 ในประเทศไทย สถานการณ์ มาตรการและ ผลกระทบการแพร่ระบาดของไวรัสโคโรนา 2019 ของประเทศไทย จากข้อมูลทุติยภูมิจากสื่อสิ่งพิมพ์ และสื่อออนไลน์ ตลอดจนการทบทวนเอกสารแนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องทางด้านดนตรี เทคนิคการประพันธ์โดยใช้ทฤษฎีดนตรีคลาสสิก ดนตรีแจ๊ส และเทคนิคการสร้างสรรคบทประพันธ์เพลงตั้งแต่ศตวรรษที่ 20 จนถึงปัจจุบัน

วิธีการศึกษา

- 1) ศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับวิถีชีวิตและความรู้สึกของคนในช่วงการแพร่ระบาดของไวรัสโคโรนา 2019 ในประเทศไทยการศึกษาจากเอกสารที่เกี่ยวข้อง
- 2) นำเอาแนวคิดที่ได้รับมาสังเคราะห์ออกมาโดยใช้ทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง, จินตนาการ การอารมณ์บท การเปรียบเทียบ อุปมา อุปไมย และอื่น ๆ ออกมาเป็นบทประพันธ์
- 3) การสร้างเสียงสังเคราะห์โดยโปรแกรมคอมพิวเตอร์ดนตรี และวิเคราะห์บทประพันธ์
- 4) รับข้อเสนอแนะจากผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อการปรับและแก้ไขบทประพันธ์ให้สมบูรณ์
- 5) นำบทประพันธ์ออกแสดงเผยแพร่ในรูปแบบการจัดแสดงงานสร้างสรรค์

ผลการวิจัย (Research Results)

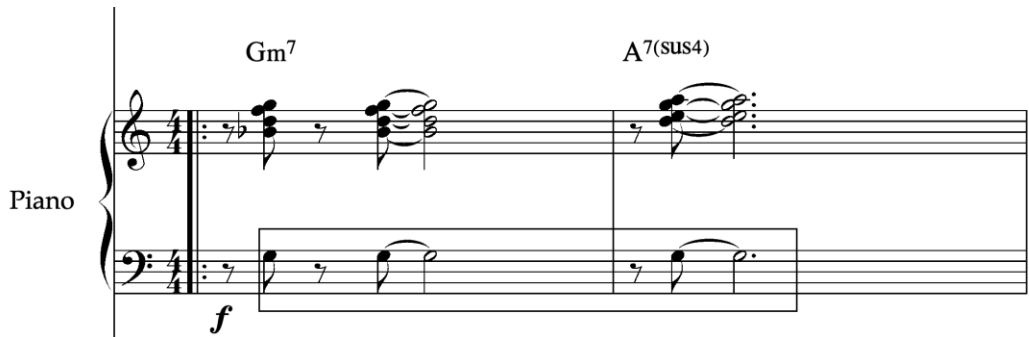
จากการการสร้างสรรค์บทประพันธ์เพลง“อู๋ฮั่น” ตำนานชัยชนะแห่งมนุษยชาติสำหรับวงแจ๊สสองซอมเบลอร์ร่วมสมัย ต้องการถ่ายทอดความรู้สึกและอารมณ์ที่เกิดจากเหตุการณ์ของสถานการณ์การแพร่ระบาดของไวรัสโคโรนา 2019 ในประเทศไทย ผู้ประพันธ์เพลงจึงต้องพิจารณาความเหมาะสมของลักษณะทางดนตรีในประเด็นและแง่มุมต่าง ๆ ตลอดจนใช้เทคนิคการประพันธ์ต่าง ๆ และการถอดสัญญาณจากบทเพลงไทยมาเป็นวัตถุดิบในการประพันธ์ รายละเอียดดังนี้

บทประพันธ์เพลงที่ 1 *The Attack: BKK 3/26/2020*

ได้รับแรงบันดาลใจจาก จุดเริ่มต้นของสถานการณ์การแพร่ระบาดของไวรัสโคโรนา 2019 (Covid 19) ในประเทศไทย โดยยึดจากวันที่มีการประกาศพระราชกำหนดการบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน พ.ศ. 2548 หรือ พรก.ฉุกเฉิน เพื่อควบคุมสถานการณ์การระบาดของโรคไข้หวัดใหญ่สายพันธุ์ใหม่ 2019 หรือ โควิด 19 ซึ่งให้มีผลบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ 26 มีนาคม พ.ศ. 2563 ซึ่งถือว่าเป็นจุดเริ่มต้นของสถานการณ์นี้ในประเทศไทย บทประพันธ์เพลงนี้เป็นบทประพันธ์อยู่บนอัตราจังหวะ 4/4 ประพันธ์โดยใช้แนวคิดจากการนำทำนองหลักบางส่วนของ เพลงช้าง เพื่อสื่อสัญญาณแทนประเทศไทย โดยนำมาแปรเป็นทำนองหลักบนบทประพันธ์เพลง *The Attack: BKK 3/26/2020* เพื่อสื่อถึงระบาดของไวรัสโคโรนาที่เกิดการแพร่ระบาดในช่วงขณะนั้น (ภาพที่ 2) (ภาพที่ 3) และ (ภาพที่ 4)

ภาพที่ 2 แนวทำนองหลักเพลงช้างที่ถูกนำไปใช้บนบทประพันธ์เพลง *The Attack: BKK 3/26/2020*

ภาพที่ 3 แนวทำนองหลักเพลง ช้าง ที่ถูกนำไปใช้บนบทประพันธ์เพลง The Attack: BKK 3/26/2020 ในช่วงท่อนนำ (Intro) เพื่อสื่อสัญญาณแทนประเทศไทย

แนวทำนองหลักช่วงต้น

แนวทำนองหลักช่วงท้าย

ภาพที่ 4 แนวทำนองหลักเพลงช้างที่ถูกนำไปแปรเป็นแนวทำนองหลักในช่วงต่าง ๆ บนบทประพันธ์เพลง The Attack: BKK 3/26/2020 เพื่อสื่อถึงการแพร่ระบาดของไวรัสโคโรนาในประเทศไทย

บทประพันธ์เพลงที่ 2 The Chaos

เป็นบทประพันธ์เพลงที่ต้องการถ่ายทอดบรรยากาศหลังจากการประกาศใช้พระราชกำหนดการบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉินเพื่อควบคุมสถานการณ์การแพร่ระบาดของไวรัสโคโรนา 2019 ซึ่งหลังจากการประกาศนี้ได้เกิดเหตุการณ์ แตกตื่น วุ่นวาย เนื่องจากสถานการณ์เคอร์ฟิวทั่วประเทศ สถานที่ทำงาน และ โรงเรียนปิด จนต้องใช้ในการเรียนการสอนในรูปแบบ online สถานการณ์การใช้ชีวิตแบบปกติเปลี่ยนไปอย่างสิ้นเชิง ไม่ว่าจะเป็นการทำงานในรูปแบบ Work from home การอยู่ในสังคมลักษณะ Social distancing และทางด้านเศรษฐกิจได้ส่งผลกระทบในแง่ลบอย่างมหาศาลไม่ว่าจะเป็น การตกงาน การปิดกิจการ ตลาดหุ้นตกจนเกิด Circuit Breaker ติดต่อกันหลายวันในรอบหลายสัปดาห์ ราคาทองคำดีดตัวขึ้น การปิดประเทศ ซึ่งสิ่งเหล่านี้ทำให้วิถีการใช้ชีวิตของคนเปลี่ยนไป

บทประพันธ์เพลง The Chaos นั้น ผู้ประพันธ์ได้กำหนดแนวทำนองหลัก มีแนวคิดโดยใช้การกำหนดจังหวะ และ วลีดนตรีเต็มรูปแบบที่มีโครงสร้างและมีการทำซ้ำ (Riff) เพื่อให้เกิดการจดจำในแนวทำนองหลักได้ โดยใช้นักดนตรีมากกว่าหนึ่งคนในการบรรเลงแนวทำนองหลักเพื่อสื่อถึงความวุ่นวายในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาด (ภาพที่ 5)

Alto Sax.

Ten. Sax.

E. Gtr.

Pno.

ภาพที่ 5 การกำหนดจังหวะในรูปแบบ Riff ในบทเพลง

นอกจากนี้ในช่วงอิมโพรไวส์บนบทประพันธ์เพลง *The Chaos* นั้น ผู้ประพันธ์ได้กำหนดวิธีการอิมโพรไวส์โดยให้ต่างคนต่างอิมโพรไวส์ในเวลาเดียวกัน (Collective improvisation) เพื่อสื่อถึงความวุ่นวายของสถานการณ์การแพร่ระบาดของไวรัสโคโรนา 2019 ที่ผู้ประพันธ์ต้องการจะบรรยายถึง (ภาพที่ 6)

Collective improvisation 5

13 B♭maj7(#11) B♭m7(b5) B♭maj7(#11)

Alto Sax.

Ten. Sax.

B♭maj7(#11) B♭m7(b5) B♭maj7(#11)

E. Gtr.

B♭maj7(#11) B♭m7(b5) B♭maj7(#11)

Pno.

ภาพที่ 6 การกำหนดช่วง Collective improvisation บนบทประพันธ์เพลง *The Chaos*

บทประพันธ์เพลงที่ 3 *The Sacrificing*

ได้รับแรงบันดาลใจจาก ความเสียสละของประชาชนในบางกลุ่มอาชีพ ทั้งเรื่องเศรษฐกิจปากท้อง และ ความสูญเสียต่าง ๆ ทั้งใน ชีวิต และ ทรัพย์สินท่ามกลางการระบาดของสถานการณ์ Covid 19 ในประเทศไทย โดยบทประพันธ์เพลง *The Sacrificing* นั้นผู้ประพันธ์ได้หยิบยกแนวทำนองหลักส่วนหนึ่งในเพลง ธรณีกรรแสง ซึ่งเป็นตัวแทนของความสูญเสีย โศกเศร้า มาแปรทำนองในบทเพลงเพื่อสื่อถึงสัญญาณของความโศกเศร้าสูญเสีย (ภาพที่ 7) (ภาพที่ 8)

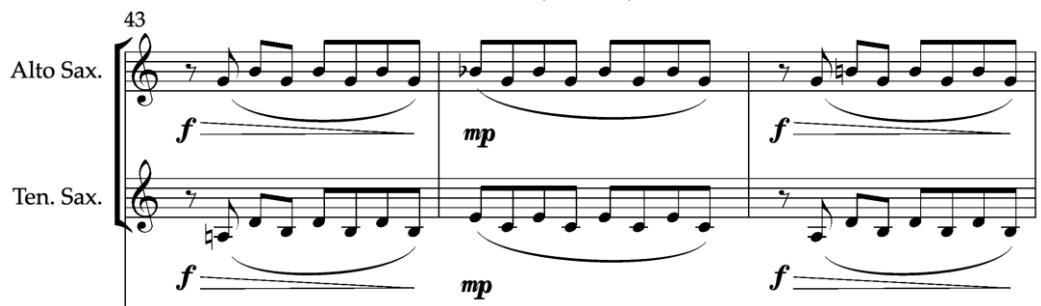

ภาพที่ 7 แนวทำนองหลักจากบทเพลง ธรณีกรรแสง ที่ผู้ประพันธ์หยิบยกมาใช้ในบทเพลง *The Sacrificing*

ภาพที่ 8 แนวทำนองหลักในบทเพลง ธรณีกรรแสง ที่ผู้ประพันธ์นำมาแปรทำนองบนบทเพลง *The Sacrificing*

นอกจากที่ผู้ประพันธ์ได้นำแนวทำนองหลักบางส่วนของบทเพลง ธรณีกรรแสง ซึ่งเป็นตัวแทนของความโศกเศร้า มาใช้เป็นวัตถุดิบในการประพันธ์บทเพลง *The Sacrificing* เพื่อสื่อสัญญาณถึงความโศกเศร้าสูญเสียแล้ว ผู้ประพันธ์ยังได้สอดแทรกเสียงของรถพยาบาล หรือ รถฉุกเฉิน ในบทประพันธ์เพื่อเพิ่มสีสันของความโศกเศร้าลงไปในบทเพลงอีกด้วย (ภาพที่ 9)

ภาพที่ 9 การประพันธ์แนวทำนองเพื่อเลียนแบบเสียงรถพยาบาลในบทประพันธ์เพลง *The Sacrificing*

บทประพันธ์เพลงที่ 4 *Time of the Black Shadow*

ได้รับแรงบันดาลใจจากความมืดมนของสถานการณ์ในประเทศเนื่องจากการระบาดหลายระลอก ทวีความรุนแรงเพิ่มมากขึ้นจนมองไม่ทางออก อีกทั้งมีการปรับเปลี่ยนมาตรการและนโยบายของรัฐบาล เพื่อควบคุมสถานการณ์โควิด 19 หลายครั้งหลายหน แต่ยังไม่สามารถควบคุมได้ ทำให้ประชาชนเกิดความรู้สึกวิตกกังวล และสิ้นหวัง

บทประพันธ์เพลง *Time of the Black Shadow* ประพันธ์แนวทำนองโดยใช้ Mode of Limited transposition ในโหมด ที่ 4, 6 และ 7 เพื่อสื่อถึงข้อจำกัดในการใช้ชีวิตของประชาชนท่ามกลาง การแพร่ระบาดของไวรัส Covid 19 ในประเทศไทย (ภาพที่ 10) (ภาพที่ 11)

Mode of Limited transposition โหมดที่ 4

Mode of Limited Transposition โหมดที่ 7

ภาพที่ 10 Mode of Limited Transposition ที่ใช้ในบทประพันธ์เพลง *Time of the Black Shadow*

ภาพที่ 11 Mode of Limited Transposition โหมดที่ 4 และ 7 ในบทประพันธ์เพลง *Time of the Black Shadow*

นอกจากผู้ประพันธ์ได้ใช้ Mode of Limited Transposition ในการสร้างแนวทำนองหลักในบทประพันธ์แล้ว ผู้ประพันธ์ก็ได้นำ Mode of Limited Transposition มาใช้สร้างเสียงประสานในบทประพันธ์เพลงนี้ด้วยเช่นกัน โดยผู้ประพันธ์ได้เลือก Mode of Limited Transposition โหมดที่ 6 มาสร้างเสียงประสาน โดยการทับซ้อนของตัวโน้ตลำดับที่ 1 ลำดับที่ 3 ลำดับที่ 5 และ ลำดับที่ 7 Mode of Limited Transposition โหมดที่ 6 (ภาพที่ 12)

ภาพที่ 12 Mode of Limited Transposition โหมดที่ 6 ที่เป็นวัตถุดิบในการสร้างเสียงประสานในบทประพันธ์เพลง *Time of the Black Shadow*

นอกจากนี้ในส่วนการกำหนดจังหวะลักษณะการซ้ำรูปแบบจังหวะ (Isorhythm) โดยที่ระดับเสียงที่ใช้ในแนวทำนองหลักนั้นจะไม่ซ้ำ แต่รูปแบบของระดับเสียงจะถูกรวบรวมซ้ำด้วยความยาวของกลุ่มจังหวะที่กำหนดจะไม่เท่า ทั้งนี้เพื่อสื่อถึงความไม่แน่นอนของสถานการณ์เลวร้ายท่ามกลางการแพร่ระบาดไวรัสโคโรนา 2019 ในแต่ละวัน (ภาพที่ 13)

ภาพที่ 13 แนวคิดการกำหนดจังหวะในรูปแบบ isorhythm ในบทประพันธ์ *Time of the Black Shadow*

บทประพันธ์เพลงที่ 5 *Rising of the Heroes*

ได้รับแรงบันดาลใจ การผ่านพ้น ฝ่าฟัน การยืนหยัดต่อสู้ เอาตัวรอดในช่วงเวลาที่ยากลำบาก มีดมิดในช่วงการแพร่ระบาดไวรัสโคโรนา 2019 ในประเทศไทย บทประพันธ์เพลง *Rising of the Heroes* ประพันธ์เพลงนี้ผู้ประพันธ์ได้กำหนดรูปแบบจังหวะรูปแบบ (Ballad) ความเร็วของโน้ตตัวดำเท่ากับ 70 บทประพันธ์ใช้แนวคิดกำหนดรูปแบบเสียงประสานเป็นคอร์ด Tension ต่าง ๆ สอดแทรก เพื่อต้องการให้เกิดความหนาแน่น ชุ่มฉ่ำ เกิดความเครียดในช่วงต้น แล้วคลี่คลายด้วยคอร์ดเซเวน (7th Chords) เพื่อสื่อถึงการผ่านพ้นของการแพร่ระบาดไวรัสโคโรนา ในประเทศไทย (ภาพที่ 14) (ภาพที่ 15)

Piano

Electric Bass

mf

ภาพที่ 14 การใช้คอร์ด tension ในช่วงต้นของบทประพันธ์ *Rising of the Heroes*

Pno.

E. Bass

Dr.

mf

A

ภาพที่ 15 การใช้คอร์ดเซเวน (7th Chords) ในช่วงท้ายของบทประพันธ์ *Rising of the Heroes*

นอกจากนี้ผู้ประพันธ์ได้ใช้เทคนิคคอสตินาโต (Ostinato) สอดแทรกลงไปในบทประพันธ์ *Rising of the Heroes* เนื่องจากเทคนิคคอสตินาโตช่วยให้บทประพันธ์เป็นที่จดจำง่ายต่อผู้ฟังและเพิ่มความน่าสนใจ ในส่วนมากการใช้เทคนิคคอสตินาโตมักจะนิยมใช้สำหรับกลุ่มเครื่องดนตรีประกอบ (Rhythm Section) โดยเฉพาะแนวทำนองเบส กีตาร์ไฟฟ้า และเปียโน (ภาพที่ 16) (ภาพที่ 17)

ภาพที่ 16 การใช้เทคนิคเทคนิคคอสตินาโตใน บทประพันธ์เพลง *Rising of the Heroes* ของแนวทำนองเบส ในช่วงต้น (Intro)

The image shows a musical score for three instruments: J. Gtr., Pno., and E. Bass. The J. Gtr. part is written in a treble clef and features a melodic line with eighth and sixteenth notes. The Pno. part is written in a grand staff (treble and bass clefs) and features a complex harmonic structure with chords and arpeggios. The E. Bass part is written in a bass clef and features a melodic line with eighth and sixteenth notes. The Pno. part includes the label 'Dmaj7' in three different positions.

ภาพที่ 17 การใช้เทคนิคเทคนิคคอสตินาโตใน บทประพันธ์เพลง *Rising of the Heroes* ของแนวทำนอง เปียโน เบส และ กีตาร์ไฟฟ้า เพื่อช่วยให้บทประพันธ์เกิดความผ่อนคลายมากขึ้น

อภิปรายผลการวิจัย (Research Discussion)

บทประพันธ์เพลงดุซก๊ินีพนธ์: “อู๋ฮั่น” ตำนานชัยชนะแห่งมนุษยชาติสำหรับวงแจ๊สอองซอนเบลอร่วมสมัย เป็นบทประพันธ์เพลงดนตรีแจ๊สร่วมสมัยที่สร้างสรรค์แนวคิดการประพันธ์เพลงโดยการบูรณาการแนวคิดร่วมกันระหว่างดนตรีแจ๊ส และดนตรีคลาสสิก และดนตรีร่วมสมัย ที่ประพันธ์จากสถานการณ์การแพร่ระบาดของไวรัสโคโรนา 2019 โดยผู้ประพันธ์ต้องการถ่ายทอดสถานการณ์การแพร่ระบาดของไวรัสโคโรนา 2019 ในประเทศไทยจากวันที่เริ่มระบาดจนสามารถผ่านพ้นไปได้ในปัจจุบันผ่านบทประพันธ์นี้

สำหรับด้านเทคนิคการประพันธ์และวิธีการประพันธ์เพลงดุซก๊ินีพนธ์นี้ ผู้ประพันธ์เพลงได้ผสมผสานแนวคิดและเทคนิควิธีการประพันธ์เพลงต่าง ๆ โดยสามารถสรุปวิธีการประพันธ์ของบทประพันธ์เพลงในแต่ละบทประพันธ์ได้ว่า บทประพันธ์เพลงที่ 1 *The Attack: BKK 3/26/2020* ประพันธ์โดยใช้แนวคิดการใช้เทคนิคการคัดทำนองโดยนำทำนองหลักบางส่วนของ เพลงช้าง เพื่อสื่อสัญลักษณ์แทนประเทศไทย (ขอทอง บรรจงสวัสดิ์, 2556) บนแนวทำนองหลักของบทประพันธ์เพลง เพื่อสื่อถึงการแพร่ระบาดของไวรัสโคโรนาได้เข้ามาถึงประเทศไทยแล้ว บทประพันธ์เพลงที่ 2 *The Chaos* นั้น ประพันธ์โดยใช้แนวคิดการกำหนดแนวทำนองหลักสัณตริที่เต็มรูปแบบที่มีโครงสร้าง และมีการทำซ้ำเพื่อให้เกิดการจดจำในแนวทำนองหลักได้ โดยใช้นักดนตรีมากกว่าหนึ่งคนในการบรรเลงแนวทำนองหลักเพื่อสื่อถึงความวุ่นวาย

ในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาด นอกจากนี้ในช่วงอิมโพรไวส์บนบทประพันธ์เพลง *The Chaos* นั้น ผู้ประพันธ์ได้กำหนดวิธีการอิมโพรไวส์ให้ต่างคนต่างเล่นไปพร้อมกัน เพื่อสื่อถึงความวุ่นวายของสถานการณ์การแพร่ระบาดของไวรัสโคโรนา 2019 บทประพันธ์เพลงที่ 3 *The Sacrificing* ประพันธ์โดยใช้แนวคิด โดยการนำทำนองหลักบางส่วนของบทเพลง *ธรรมิกราแสง* ซึ่งเป็นเพลงในพิธีกรรมที่ใช้ในงานอวมงคล (วรชิน มั่งคั่ง และ ศราวุธ วิวรรณ, 2565) มาใช้เป็นวัตถุดิบในการประพันธ์บทเพลง เพื่อสื่อสัญลักษณ์ของความโศกเศร้าสูญเสีย บทประพันธ์เพลงที่ 4 *Time of the Black Shadow* ประพันธ์แนวทำนองโดยใช้ Mode of Limited Transposition ในโหมดที่ 4, 6 และโหมดที่ 7 เพื่อสื่อถึงข้อจำกัดในการใช้ชีวิตของประชาชนท่ามกลางการแพร่ระบาดของไวรัสโคโรนา 2019 ในประเทศไทย บทประพันธ์เพลงที่ 5 *Rising of the Heroes* ประพันธ์โดยใช้แนวคิด โดยการกำหนดรูปแบบเสียงประสานในช่วงนี้โดยใช้คอร์ด Tension ต่าง ๆ สอดแทรกเพื่อต้องการให้เกิดความหนาแน่น ชุ่มฉ่ำเกิดความเครียด ในช่วงต้น แล้วคลี่คลายด้วยคอร์ดคอร์ดเซเวน (7th Chords) เพื่อสื่อถึงการผ่านพ้นของการแพร่ระบาดไวรัสโคโรนาในประเทศไทย

Chula
Chulalongkorn University

DOCTORAL MUSIC COMPOSITION

“WUHAN”

**THE LEGEND OF MANKIND VICTORY
FOR CONTEMPORARY JAZZ ENSEMBLE**

Composed by
PUTTAPORN LEEVISET

Performed by

Phavhara Tanwattana	Alto saxophone
Nohn Intaranan	Piano
Panupong Duangtip	Drum
Thanet Wongsing	Electric guitar
Kantapon Sukchreon	Tenor saxophone
Jaruwat Kitisith	Bass

**VICTORY
OVER
COVID-19**

**June 23rd 2023
5.00 PM**

CRK Recital Hall, College of Music, Payap University
(Kaew-nawarat campus)
Chiang Mai
FREE ADMISSION

ภาพที่ 18 โปสเตอร์การจัดแสดงบทประพันธ์เพลง “อู๋ฮั่น” ตำนานชัยชนะแห่งมนุษยชาติสำหรับวงแจ๊ส
อองซอนเบลอร์ร่วมสมัย
ที่มา จัดทำโดยผู้วิจัย

สำหรับการเผยแพร่บทประพันธ์เพลงดุซงกีนิพนธ์ : “อู่ฮั่น” ตำนานชัยชนะแห่งมนุษยชาติสำหรับวงแจ๊สอองซอนเบลอร่วมสมัย จัดการแสดงครั้งแรก ในวันศุกร์ที่ 23 มิถุนายน พ.ศ. 2566 เวลา 17.00 น. ณ ห้องแสดง CRK Recital Hall วิทยาลัยดุริยางคศิลป์ มหาวิทยาลัยพายัพ (เขตแก้ววรัญ) มีผู้บรรเลงจำนวน 6 คน ดังรายชื่อต่อไปนี้

1. พชร ตันวัฒนา อัลโตแซกโซโฟน
2. กันตภณ สุขเจริญ เทเนอร์แซกโซโฟน
3. ธเนศ วงศ์สิงห์ กีตาร์ไฟฟ้า
4. นล อินทรนันท์ เปียโน
5. จารุวัฒน์ กิตติสิทธิ์ เบสไฟฟ้า
6. ภาณุพงศ์ ดวงทิพย์ กลองชุด

ภาพที่ 19 ไฟล์บันทึกการแสดงบทประพันธ์เพลงดุซงกีนิพนธ์ : “อู่ฮั่น” ตำนานชัยชนะแห่งมนุษยชาติสำหรับวงแจ๊สอองซอนเบลอร่วมสมัย ในรูปแบบ QR Code

ภาพที่ 20 บรรยายการแสดงบทประพันธ์เพลง “อู่ฮั่น” ตำนานชัยชนะแห่งมนุษยชาติสำหรับวงแจ๊ส อองซอนเบลอร่วมสมัย

จากการสร้างสรรค์บทประพันธ์เพลงชุดนี้ เป็นการแสดงผลงานสร้างสรรค์ทางดนตรีที่ถ่ายทอดสถานการณ์การแพร่ระบาดของไวรัสโคโรนา 2019 ในประเทศไทยในช่วงต่าง ๆ เป็นการผสมผสานระหว่างองค์ความรู้ทางดนตรีร่วมกับการเล่าเรื่องราวที่เกิดขึ้นจริงในปัจจุบัน สร้างสรรค์เป็นบทประพันธ์เพลงแจ๊สร่วมสมัย เป็นประโยชน์ต่อการศึกษาด้านการประพันธ์เพลง และช่วยพัฒนาวิชาการทางด้านดนตรีของประเทศไทยให้มากยิ่งขึ้น

ข้อเสนอแนะการวิจัย (Research Suggestions)

บทประพันธ์ “อู่ฮั่น” ตำนานชัยชนะแห่งมนุษยชาติสำหรับวงแจ๊ส อองซอนเบลอร่วมสมัย สามารถประยุกต์ให้เป็นรูปแบบวงอื่น ๆ ได้โดยการเรียบเรียงใหม่ อีกทั้งเป็นบทประพันธ์ที่สามารถใช้กับประกอบการเรียนการสอนดนตรีแจ๊สร่วมสมัยและแนวคิดการการประพันธ์ที่สถานการณ์ที่เกิดขึ้นจริงมาเป็นวัตถุดิบอีกด้วย

เอกสารอ้างอิง (References)

จิราภรณ์ ศรีแจ่ม. (2563). *วันที่ไทยรู้จัก COVID-19*. TPBS.

<https://news.thaipbs.or.th/content/290347>

ชอทอง บรรจงสวัสดิ์ .(2556) .ลักษณะสองโฉมหน้าของเมืองไทยในเอกสารภาษาฝรั่งเศส: การวิเคราะห์ตาม
แนวสัณยวิทยา. *เอกสารประกอบการประชุมวิชาการแห่งชาติ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขต
กำแพงแสน ครั้งที่ 10 .วันที่ 6-7 ธันวาคม 2556 , 531-536*

วรชิน มั่งคั่ง และ ศราวุธ วิวรรณ (2565). *ตรวจชาวบ้านคณะ เส.ท่าฉลอม . เอกสารประกอบการประชุม
วิชาการระดับชาติ ครั้งที่ 14 มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม , 2448-2459*

ประเภทของพจนานุกรมภาษาล้านนา

ภคภต เทียมทัน

อาจารย์ ดร.,

คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

pakapot.th@cmu.ac.th

รับบทความ: 10 สิงหาคม 2566

แก้ไขบทความ: 13 กันยายน 2566

ตอบรับบทความ: 27 กันยายน 2566

บทคัดย่อ

บทความฉบับนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาพจนานุกรมภาษาล้านนา โดยเฉพาะอย่างยิ่งด้านประเภทของพจนานุกรมภาษาล้านนา เก็บข้อมูลจากพจนานุกรมภาษาล้านนา จำนวน 13 ฉบับ และใช้แนวคิดเกี่ยวกับการวิเคราะห์เนื้อหาและแนวคิดเกี่ยวกับการทำพจนานุกรม ผลการวิเคราะห์ พบว่า สามารถจำแนกประเภทของพจนานุกรมได้ 2 ประเภท ได้แก่ พจนานุกรมภาษาไทย-ภาษาล้านนา และพจนานุกรมภาษาล้านนา-ภาษาไทย โดยพจนานุกรมภาษาไทย-ภาษาล้านนา ปรากฏ 2 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 13.33 มีลักษณะเป็นพจนานุกรมที่มีคำตั้งเป็นคำภาษาไทยแล้วแสดงคำอธิบายหรือความหมายเป็นข้อความภาษาล้านนา ซึ่งปรากฏในรูปของการใช้อักษรไทยกลางบันทึกคำอ่าน ทั้งนี้ พจนานุกรมภาษาไทย-ภาษาล้านนาจะปรากฏเป็นเนื้อหาส่วนหนึ่งในพจนานุกรมภาษาล้านนา-ภาษาไทย ส่วนพจนานุกรมภาษาล้านนา-ภาษาไทย ปรากฏ 13 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 86.67 มีลักษณะเป็นพจนานุกรมที่มีคำตั้งเป็นคำภาษาล้านนาแล้วแสดงคำอธิบายหรือความหมายเป็นข้อความภาษาไทย ซึ่งสามารถจำแนกประเภทย่อยได้ 2 ประเภท ได้แก่ พจนานุกรมภาษาล้านนา-ภาษาไทยประเภทที่ใช้อักษรไทยกลางบันทึกคำอ่านของคำตั้ง ปรากฏจำนวน 5 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 38.46 และพจนานุกรมภาษาล้านนา-ภาษาไทยประเภทที่ใช้อักษรธรรมล้านนา บันทึกคำตั้ง ปรากฏจำนวน 8 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 61.54 พจนานุกรมประเภทย่อยทั้ง 2 ประเภท มีองค์ประกอบพื้นฐานที่แสดงไว้เหมือนกันทุกฉบับคือ คำตั้งและคำนิยามความหมาย ส่วนองค์ประกอบอื่น ๆ จะแสดงหรือไม่ก็ได้ การทำพจนานุกรมภาษาล้านนา-ภาษาไทยในช่วงแรกเริ่มได้รับการจัดทำขึ้นโดยบุคคลหรือหน่วยงานที่ไม่ได้ใช้ภาษาล้านนาเป็นภาษาแม่ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อการติดต่อสื่อสาร นอกจากนี้ ยังเพื่อใช้แนวทางสำหรับการเรียนรู้หรือการค้นหาคำความหมายคำศัพท์ภาษาล้านนา และเพื่อการอนุรักษ์และสืบทอดภาษาล้านนาอีกด้วย

คำสำคัญ: พจนานุกรม, ภาษาล้านนา, ประเภทของพจนานุกรมภาษาล้านนา

Types of Lanna Language Dictionaries

Pakapot Thiamthan

Ph.D., Lecturer

Faculty of Humanities, Chiang Mai University

pakapot.th@cmu.ac.th

Received: August 10, 2023

Revised: September 13, 2023

Accepted: September 27, 2023

Abstract

This article is purposely conducted to analyze types of Lanna language dictionaries. The data was collected from 13 Lanna language dictionaries by using the content analysis method and the lexicography method. The result shows 2 types of Lanna language dictionaries, namely Thai-Lanna dictionaries and Lanna-Thai dictionaries. There are 2 Thai-Lanna dictionaries among all dictionaries approximately 13.33%. These dictionaries show Thai words as the main entry and describe the words in Lanna language. Central Thai script is used to record the pronunciations. It also appears that some parts of the contents within the Thai-Lanna type are written in the Lanna-Thai dictionaries as well. On the other hand, the 13 Lanna-Thai dictionaries use Lanna words as the main entry approximately 86.67%, and explain those words in Thai language. These dictionaries also can be divided into 2 types by the pronunciation records, namely the pronunciations recorded in Central Thai script approximately 38.46% and the pronunciations recorded in Tai Tham (Lanna) script approximately 61.54%. These 2 sub-types have similar fundamental elements, including main entry and definitions, while the other elements are not mandatory to mention. At the beginning, Lanna-Thai dictionaries are invented by non-native-Lanna individuals or organizations on the purposes of communication, Lanna-learning, and Lanna language conservation.

Keywords: Dictionary, Lanna Language, Types of Lanna Language Dictionaries

บทนำ (Introduction)

คำว่า “พจนานุกรม” มีความหมายเทียบเท่ากับคำว่า “Dictionary” ในภาษาอังกฤษ หมายถึง “หนังสือว่าด้วยถ้อยคำในภาษาใดภาษาหนึ่ง เรียงตามลำดับตัวอักษร โดยทั่ว ๆ ไปจะบอกความหมายและที่มาของคำเป็นต้นด้วย” (ราชบัณฑิตยสถาน, 2556, น. 800) เป็นคำสมาสจากคำว่า “พจน” กับคำว่า “อนุกรม” (สุรียะรัตน์ บำรุงสุข, 2550, น. 14) โดยคำว่า “พจน” มีความหมายว่า “คำพูด ถ้อยคำ” (ราชบัณฑิตยสถาน, 2556, น. 800) ส่วนคำว่า “อนุกรม” มีความหมายว่า “ลำดับ ระเบียบ ชั้น เช่น โดยอนุกรมนิยมใช้เป็นส่วนใหญ่ของสมาส” (ราชบัณฑิตยสถาน, 2556, น. 1,369) พจนานุกรมจึงเป็นหนังสือที่รวบรวมถ้อยคำต่าง ๆ แล้วเรียบเรียงไว้ตามลำดับ ใช้สำหรับค้นคว้าหาความหมายของคำ และการเขียนให้ถูกต้องตามอักขรวิธี เป็นคลังภาษาที่รวบรวมคำของชาติไว้ในที่เดียวกัน ชาติที่มีอารยธรรมและวัฒนธรรมย่อมมีพจนานุกรมอันบ่งบอกถึงภูมิปัญญาของชนในชาติ (ประพนธ์ เรืองณรงค์, 2544, น. 137)

ธีระพันธ์ ล.ทองคำ (2534, น. 1-3) กล่าวถึงคำในภาษาไทยที่มีความหมายเทียบเท่ากับคำว่า “Dictionary” ว่ามีหลายคำ เช่น คำอักษฎิ อักษรวิธานศรึบท์ คัมภีร์สรรพพจนานุกรม วจนानุกรม วจนานุกรม ประมวลศัพท์ ประมวลคำ ศัพทานุกรม ปทานุกรม พจนานุกรม โดยทั่วไปมักประกอบด้วยข้อมูลหรือเนื้อหาต่าง ๆ คือ คำตั้ง (main entry) บทนิยามศัพท์ (definition) ลูกคำ (sub-entry) โดยคำตั้งอาจเรียกว่า ศัพท์หลัก ศัพท์ตั้ง หรือแม่คำก็ได้ บทนิยามศัพท์อาจประกอบด้วยองค์ประกอบต่าง ๆ เช่น การออกเสียง (pronunciation) หน้าที่ทางไวยากรณ์ (grammatical category) ความหมาย (meaning) คำพ้องความหมาย (synonyms) ภาพประกอบ (illustration) ส่วนลูกคำอาจเรียกว่า ศัพท์รอง หรือลูกศัพท์ก็ได้ ทั้งนี้ คำตั้ง บทนิยามศัพท์ และลูกคำ ไม่จำเป็นต้องปรากฏในพจนานุกรมทุกฉบับ

เมื่อพิจารณางานวิจัยเกี่ยวกับพจนานุกรมที่ผ่านมา อาจจำแนกได้ 2 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มที่ศึกษาเกี่ยวกับเนื้อหาของพจนานุกรม และกลุ่มที่ใช้เนื้อหาในพจนานุกรมเป็นแหล่งข้อมูลในการศึกษา โดยกลุ่มที่ศึกษาเกี่ยวกับเนื้อหาของพจนานุกรมมักศึกษาพจนานุกรมภาษาไทย ตัวอย่างเช่น บทความ เรื่อง “วิเคราะห์พจนานุกรมไทย” โดย ประสิทธิ์ กาพย์กลอน (2517) ซึ่งมีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์เนื้อหาและส่วนประกอบต่าง ๆ ของพจนานุกรมไทย เพื่อศึกษาเปรียบเทียบลักษณะเด่นของพจนานุกรมไทยแต่ละฉบับ และเพื่อเสนอแนะการจัดทำและปรับปรุงพจนานุกรมไทยฉบับที่ได้วิเคราะห์ให้ได้ผลดียิ่งขึ้นในการตีพิมพ์ครั้งต่อไป งานวิจัย เรื่อง “การทำพจนานุกรมไทย-ไทย: อดีต-ปัจจุบัน (พ.ศ. 2389-2533)” โดย ธีระพันธ์ ล.ทองคำ (2534) ซึ่งมีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์พจนานุกรมไทยรุ่นเก่าที่สร้างขึ้นก่อนปี พ.ศ. 2435 เพื่อวิเคราะห์พัฒนาการของการทำพจนานุกรมไทย-ไทย โดยเน้นการทำพจนานุกรมฉบับหลวง เพื่อวิเคราะห์โครงสร้างและลักษณะเด่นของพจนานุกรมไทย-ไทย และเพื่อทำบรรณนิทัศน์พจนานุกรมไทย-ไทย บทความ เรื่อง “พจนานุกรมไทย-ไทย เก่าที่สุด: พจนานุกรมของ เจ. ศัสเวล และ เจ. เอช. แซนด์เลอร์” โดย สุรียะรัตน์ บำรุงสุข (2550) ซึ่งมีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์ลักษณะเด่นของพจนานุกรม เพื่อวิเคราะห์ด้านคำศัพท์และการแบ่งระดับคำศัพท์ และเพื่อวิเคราะห์วิธีการให้นิยามความหมายของคำศัพท์

ส่วนกลุ่มที่ใช้เนื้อหาในพจนานุกรมเป็นแหล่งข้อมูลในการศึกษา ปรากฏงานวิจัยมากมาย ทั้งงานวิจัยที่ใช้พจนานุกรมภาษาไทย และพจนานุกรมภาษาอื่นเป็นแหล่งข้อมูลในการศึกษา ทั้งการศึกษาโดยใช้แหล่งข้อมูลพจนานุกรมเพียงฉบับเดียว และใช้แหล่งข้อมูลพจนานุกรมหลายฉบับ อีกทั้งยังปรากฏการศึกษาในหลากหลายประเด็น เช่น การเปรียบเทียบรูปคำ การเปลี่ยนแปลงด้านความหมาย การวิเคราะห์โลกทัศน์ ยกตัวอย่างวิทยานิพนธ์ เรื่อง “การวิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงความหมายของคำในหนังสืออักขราภิธานศรึบท์ของหมอบรัดเลย์” โดย เนติมา พัฒนากุล (2549) บทความ เรื่อง “โลกทัศน์

ของชาวล้านนาจากคำนำม้านานาที่ปรากฏในพจนานุกรมล้านนา-ไทย ฉบับแม่ฟ้าหลวง” โดย อนุชิต อินตาวงค์ และศราวุธ หล่อติ (2560) วิทยานิพนธ์ เรื่อง “การวิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงคำศัพท์โบราณจากพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน ปี พ.ศ. 2493 – ปี พ.ศ. 2554” โดย วิไลวรรณ เข้มขัน และชนิษฐา ใจโมโน (2563)

เมื่อพิจารณางานวิจัยเกี่ยวกับพจนานุกรมที่ผ่านมาแล้ว ส่วนใหญ่มักศึกษาพจนานุกรมภาษาไทยหรือพจนานุกรมไทย-ไทย แม้จะมีผู้ศึกษาพจนานุกรมภาษาล้านนา หรือพจนานุกรมล้านนา-ไทยแล้ว แต่ก็เป็นการศึกษาเฉพาะประเด็น ยังไม่ปรากฏการศึกษาพจนานุกรมภาษาล้านนา โดยเฉพาะอย่างยิ่งในด้านประเภทของพจนานุกรมภาษาล้านนา จึงสนใจว่าพจนานุกรมภาษาล้านนาสามารถจำแนกได้กี่ประเภท และแต่ละประเภทมีลักษณะอย่างไร ซึ่งจะช่วยให้เข้าใจพจนานุกรมภาษาล้านนามากยิ่งขึ้น อีกทั้งยังเป็นประโยชน์ต่อบุคคลหรือหน่วยงานที่ต้องการจัดทำพจนานุกรมภาษาล้านนาอีกทางหนึ่งด้วย

วัตถุประสงค์

เพื่อศึกษาประเภทของพจนานุกรมภาษาล้านนา

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ทบทวนเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการวิเคราะห์พจนานุกรม
2. เก็บข้อมูลจากพจนานุกรมภาษาล้านนา ซึ่งปรากฏจำนวน 13 ฉบับ
3. ศึกษาเนื้อหาด้านประเภทของพจนานุกรมภาษาล้านนา โดยใช้แนวคิดเกี่ยวกับการวิเคราะห์เนื้อหาและแนวคิดเกี่ยวกับการทำพจนานุกรม โดยจะพิจารณาการแสดงคำตั้งและองค์ประกอบต่าง ๆ เช่น การแสดงอักษรย่อบอกชนิดของคำตามหลักไวยากรณ์ การนิยามความหมาย จากพจนานุกรมแต่ละฉบับ
4. สรุปและอภิปรายผลการวิจัย

แนวคิดที่ใช้ในการวิจัย

แนวคิดที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ คือ แนวคิดเกี่ยวกับการวิเคราะห์เนื้อหา (content analysis) และแนวคิดเกี่ยวกับการทำพจนานุกรม (lexicography) ดังต่อไปนี้

1. แนวคิดเกี่ยวกับการวิเคราะห์เนื้อหา (content analysis)

แนวคิดเกี่ยวกับการวิเคราะห์เนื้อหามีผู้กล่าวถึงไว้มากมาย อาจเรียกว่า แนวคิดการวิเคราะห์เนื้อเรื่อง ก็ได้ (อุทุมพร จามรมาน, 2529) เป็นวิธีหนึ่งของการวิจัยที่จะทำการอ้างอิง โดยการตั้งเนื้อหาให้หลักฐานทั้งหลายออกมา โดยอาศัยกระบวนการจัดกระทำข้อมูล เพื่อให้หน้าเชื่อถือ การวิเคราะห์เนื้อหาเป็นวิธีการที่ใช้บรรยายเนื้อหาที่สื่อความหมายกันได้อย่างมีระบบ ตีเป็นตัวเลขได้ และมีความเป็นปรนัย โดยเนื้อหาหรือเนื้อเรื่องครอบคลุมไปถึงความหมาย สัญลักษณ์ คำ เนื้อความที่ปรากฏอยู่ ทั้งนี้ สามารถใช้ในการศึกษาได้ในหลายสาขาวิชา เช่น จิตวิทยา ประวัติศาสตร์ การศึกษา ภาษาศาสตร์

อนึ่ง แนวคิดการวิเคราะห์เนื้อหายังอาจสามารถเรียกว่า แนวคิดการวิเคราะห์ข้อมูลเอกสารก็ได้ (สุวารี วงศ์วัฒนา, 2554) สามารถทำได้ทั้งโดยวิธีการเชิงปริมาณ และวิธีการเชิงคุณภาพ คือการทำให้ข้อมูลเอกสารเป็นจำนวนที่วัดได้ แล้วแจกแจงจำนวนของถ้อยคำ ประโยค หรือใจความ เหล่านั้น เป็นการวิเคราะห์ตัวเนื้อหาของสาร หรือข้อความที่มนุษย์ใช้ในการสื่อสารกัน ซึ่งปรากฏในรูปแบบต่าง ๆ กัน โดยเป็นการลดทอนปริมาณข้อมูลจากขนาดใหญ่ลงมาเป็นหน่วยของความหมายที่มีขนาดเล็ก (จำเนียร

จวงตระกูล และนวิสนันท์ วงศ์ประสิทธิ์, 2562) เป็นวิธีการใช้ในการวิเคราะห์เนื้อหาที่ปรากฏในเอกสารที่เผยแพร่ในรูปแบบต่าง ๆ เช่น ตำรา หนังสือ สื่อสิ่งพิมพ์ บทสนทนา หรือรูปภาพ มีวัตถุประสงค์เพื่อทำการแจกแจง แยกแยะ แบ่งเนื้อหาออกเป็นระดับต่าง ๆ (อินทรา นนทชัย, 2563)

เมื่อพิจารณาแนวคิดเกี่ยวกับการวิเคราะห์เนื้อหาที่กล่าวไปข้างต้นแล้ว สามารถสรุปได้ว่าแนวคิดเกี่ยวกับการวิเคราะห์เนื้อหาเป็นแนวคิดที่เกี่ยวข้องกับการวิเคราะห์ข้อมูลเอกสาร ให้ความสำคัญกับการวิเคราะห์เนื้อหาของสาร สามารถทำได้ทั้งโดยวิธีการเชิงปริมาณและวิธีการเชิงคุณภาพ

2. แนวคิดเกี่ยวกับการทำพจนานุกรม (lexicography)

พจนานุกรมเป็นประเภทหนึ่งของอนุกรม ซึ่งหมายถึง กลุ่มรายการความรู้เกี่ยวกับเรื่องใด ๆ ที่มีการจัดระบบระเบียบเพื่อความสะดวกแก่ผู้อ่านในการศึกษาค้นคว้า จำแนกได้ 2 ประเภท คือ สารานุกรม (encyclopedia) และพจนานุกรม (linguistic dictionary) โดยสารานุกรมจะเป็นกลุ่มรายการความรู้เกี่ยวกับสิ่ง จะมีรูปศัพท์ที่ใช้เรียกสิ่งใด ๆ เป็นต้น ในขณะพจนานุกรมจะเป็นกลุ่มรายการความรู้เกี่ยวกับศัพท์ มีเนื้อหาประกอบด้วยรูปศัพท์ และคำอธิบายความหมายของศัพท์นั้น ๆ มุ่งอธิบายพอให้ผู้อ่านนึกภาพสิ่งที่ศัพท์อ้างอิงออกเท่านั้น (พรพิลาส เรื่องโซติวิทย์, 2533)

การทำพจนานุกรมว่าเป็นการนำผลการวิเคราะห์รูปและความหมายของศัพท์ ซึ่งอาจปรากฏหน่วยภาษาในรูปหน่วยคำ คำ กลุ่มคำ และประโยค มาเขียนเป็นรายการ และจัดระบบระเบียบรายการทั้งหมดให้สะดวกแก่การอ่าน การทำพจนานุกรมจัดอยู่ในข่ายของภาษาศาสตร์ประยุกต์ เพราะนำเอาผลการวิเคราะห์รูปและความหมายของศัพท์ ซึ่งได้มาด้วยวิธีการทางภาษาศาสตร์มาใช้ประโยชน์ คือ นำมาใช้ในการให้ความรู้เรื่องรูปและความหมายของศัพท์แก่ผู้อ่าน (พรพิลาส เรื่องโซติวิทย์, 2533)

อนึ่ง ความหมายของศัพท์จะแสดงความคิดความเข้าใจของเจ้าของภาษาเกี่ยวกับสิ่งต่าง ๆ จึงเป็นตัวเชื่อมความสัมพันธ์ระหว่างรูปศัพท์กับสิ่งที่รูปศัพท์อ้างอิง ทั้งนี้ รูปศัพท์ที่อ้างอิงสิ่งเดียวกันในภาษาต่าง ๆ อาจมีความหมายไม่ตรงกันทีเดียว เพราะความคิดความเข้าใจของเจ้าของภาษาเป็นไปตามวัฒนธรรมของตน และด้วยเหตุที่ความหมายของศัพท์เป็นไปตามวัฒนธรรมของเจ้าของภาษา จึงจำเป็นต้องศึกษาความคิดและทัศนคติของเจ้าของภาษาที่มีต่อสิ่ง มีใช้ศึกษาเพียงสิ่งแล้วเขียนนิยามทันทีโดยไม่สนใจวัฒนธรรมของกลุ่มชนที่เป็นเจ้าของภาษา เพื่อให้เข้าใจความหมายของศัพท์ให้กระจ่าง รู้ทั้งหมดความหมายของศัพท์และรายละเอียดต่าง ๆ ของความหมาย (พรพิลาส เรื่องโซติวิทย์, 2533)

เมื่อพิจารณาแนวคิดการเกี่ยวกับการทำพจนานุกรมที่กล่าวไปข้างต้นแล้ว สามารถสรุปได้ว่าแนวคิดเกี่ยวกับการทำพจนานุกรมเป็นการนำผลการวิเคราะห์รูปและความหมายของศัพท์ ซึ่งมีความสัมพันธ์กับวัฒนธรรมของเจ้าของภาษา มาเขียนเป็นรายการ แล้วจัดระบบระเบียบรายการทั้งหมดให้สะดวกแก่การอ่าน เพื่อให้ความรู้เรื่องรูปและความหมายของศัพท์แก่ผู้อ่าน

ผลการศึกษา

เมื่อพิจารณาพจนานุกรมภาษาล้านนา จำนวน 13 ฉบับแล้ว สามารถจำแนกประเภทของพจนานุกรมออกเป็น 2 ประเภท ได้แก่ พจนานุกรมภาษาไทย-ภาษาล้านนา และพจนานุกรมภาษาล้านนา-ภาษาไทย ทั้งนี้ สามารถพิจารณารายละเอียดของพจนานุกรมทั้ง 2 ประเภทได้ ดังนี้

1. พจนานุกรมภาษาไทย-ภาษาล้านนา

พจนานุกรมภาษาไทย-ภาษาล้านนา คือ พจนานุกรมที่มีคำตั้งเป็นคำภาษาไทยแล้วแสดงคำอธิบายหรือความหมายเป็นข้อความภาษาล้านนาที่ปรากฏในรูปของการใช้อักษรไทยกลางบันทึกคำอ่าน

ปรากฏจำนวน 2 ฉบับ คือ ภาคผนวก ภาคกลาง-ภาคเหนือ โดย จ.จ.ส. (2499) และพจนานุกรมไทยกลางเป็นภาษาไทยพ่าย โดย พระอุบาลีคุณูปมาจารย์ (ฟู อุตตสฺสึเถระ) (2517)

สำหรับหัวข้อภาคผนวก ภาคกลาง-ภาคเหนือ โดย จ.จ.ส. (2499) นั้น ปรากฏเป็นเนื้อหาส่วนหนึ่งในพจนานุกรมภาษาภาคเหนือ โดย จ.จ.ส. (2499) แม้จะเป็นภาคผนวก แต่ก็ปรากฏรูปแบบที่ใกล้เคียงกับพจนานุกรมอย่างมาก กล่าวคือ แสดงคำตั้งเป็นคำภาษาไทย แสดงอักษรย่อบอกชนิดของคำตามหลักไวยากรณ์ แล้วแสดงคำภาษาล้านนาที่ปรากฏในรูปของการใช้อักษรไทยกลางบันทึกคำอ่าน และแสดงหมายเลขหน้าที่ปรากฏคำภาษาล้านนา ซึ่งเป็นรูปแบบที่ปรากฏคล้ายคลึงกับหัวข้อพจนานุกรมภาษาภาคเหนือ แต่ทว่าหัวข้อพจนานุกรมภาษาภาคเหนือไม่ได้แสดงหมายเลขหน้าที่ปรากฏคำภาษาไทยเอาไว้ ประกอบกับหัวข้อภาคผนวก ภาคกลาง-ภาคเหนือ ก็มีปริมาณหน้าถึง 190 หน้า ซึ่งคิดเป็นร้อยละ 39.58 ของปริมาณหน้าทั้งหมด จึงพิจารณาให้หัวข้อภาคผนวก ภาคกลาง-ภาคเหนือเป็นเสมือนพจนานุกรมภาษาไทย-ภาษาล้านนา 1 ฉบับ ทั้งนี้ สามารถพิจารณาหน้าตัวอย่างได้จากภาพที่ 1

พะยั๊กหน้า ก.	กระฮักหัว	๘
พร้อมกัน ว.	พุ่มกัน	๑๘๑
พัง ก.	มัง	๑๕๗
พัง ก.	โหยด	๒๗๔
พลึง ก.	ปึง	๑๕๗
พัด น.	ภู	๒๓๑

ภาพที่ 1 ตัวอย่างภาคผนวก ภาคกลาง-ภาคเหนือ
ที่มา จ.จ.ส. (2499, น. 414)

ส่วนพจนานุกรมไทยกลางเป็นภาษาไทยพ่าย โดย พระอุบาลีคุณูปมาจารย์ (ฟู อุตตสฺสึเถระ) (2517) นั้น ปรากฏเป็นเนื้อหาหัวข้อภาค 2 ในหนังสือหลักภาษาไทยพ่าย (พระอุบาลี คุณูปมาจารย์ (ฟู อุตตสฺสึเถระ), (2517) โดยแสดงคำตั้งแต่ละคำเป็นคำภาษาไทย แล้วแสดงคำภาษาล้านนาที่ปรากฏในรูปของการใช้อักษรไทยกลางบันทึกคำอ่าน ทั้งนี้ สามารถพิจารณาตัวอย่างได้จากภาพที่ 2

กบฏ	แปงอง
กรง	ขง, ขงนก=กรงนก
กรด	น้ำกรด
กรน	ขน ขนกัง=กรนกัง
กรรไกร	ลูกกาง
กรรไตร	มีคัยบ

ภาพที่ 2 ตัวอย่างพจนานุกรมไทยกลางเป็นภาษาไทยพ่าย
ที่มา พระอุบาลีคุณูปมาจารย์ (ฟู อุตตสฺสึเถระ) (2517, น. 53)

อนึ่ง เมื่อพิจารณาวัตถุประสงค์พจนานุกรมภาษาไทย-ภาษาล้านนา ทั้งภาคผนวก ภาคกลาง-ภาคเหนือ โดย จ.จ.ส. (2499) และพจนานุกรมไทยกลางเป็นภาษาไทยพยางค์ โดย พระอุบลี คุณูปมาจารย์ (ฟู อดตสิวะเถระ) (2517) แล้ว พบว่ามีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างความรู้และความเข้าใจระหว่างภาษาไทยกับภาษาล้านนา ทั้งนี้ สามารถพิจารณาได้จากตัวอย่างข้อความอัญพจน์ตรง (direct quotation) จากพจนานุกรมภาษาภาคเหนือ (จ.จ.ส., 2499) ความว่า

"จึงคิดว่าหากมีพจนานุกรมเกี่ยวกับภาษาภาคเหนือและภาคกลางก็จะสะดวกไม่น้อย จะได้มีพื้นความเข้าใจความหมายของคำต่าง ๆ อยู่บ้างแล้วก็จะเข้าใจคำพูดเร็วขึ้น กับรบกวนถามคนอื่นน้อยลงนี้ประการหนึ่ง อีกประการหนึ่ง เนื่องจากข้าพเจ้าต้องทำการติดต่อกับประชาชนตามท้องถิ่นในหมู่บ้าน ตำบล ในอำเภอต่าง ๆ โดยใกล้ชิด ได้สอบถามคำที่ใช้ทางภาคเหนือเทียบกับภาษาภาคกลาง เพื่อเป็นการศึกษาแล้ว ยังได้ถือโอกาสแนะนำความหมายในภาษาภาคกลางให้รู้และเข้าใจอีกด้วย ก็รู้สึกว่ประชาชนตามท้องถิ่นเหล่านั้นมีความพอใจ และสนใจใคร่รู้ความหมายในคำภาคกลางเช่นเดียวกัน จึงคิดว่า ควรจะเอาคำภาษากลางและภาษาเหนือรวบรวมทำพจนานุกรมขึ้น ก็จะได้ความสะดวกและเข้าใจถูกต้องรวดเร็วขึ้นกว่าการสอบถามคนอื่นมาก และเป็นประโยชน์แก่คนทั้งสองภาค"¹ (จ.จ.ส., 2499, น. ก-ข)

ตัวอย่างข้อความอัญพจน์ตรงข้างต้นช่วยแสดงให้เห็นว่าการเก็บรวบรวมคำ ทั้งคำภาษาไทยและคำภาษาล้านนา แล้วแสดงคำศัพท์หรือคำอธิบายของอีกภาษาหนึ่งเอาไว้ มีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างความรู้และความเข้าใจให้แก่ผู้ที่ไม่ได้ใช้ภาษาใดภาษาหนึ่งเป็นภาษาแม่ ซึ่งเป็นส่วนสำคัญส่วนหนึ่งที่จะช่วยให้สามารถติดต่อสื่อสารปฏิสัมพันธ์กันได้ง่ายมากยิ่งขึ้น

2. พจนานุกรมภาษาล้านนา-ภาษาไทย

พจนานุกรมภาษาล้านนา-ภาษาไทย คือ พจนานุกรมที่มีคำตั้งเป็นคำภาษาล้านนาแล้วแสดงคำอธิบายหรือความหมายเป็นข้อความภาษาไทย ปรากฏจำนวน 13 ฉบับ สามารถจำแนกประเภทย่อยของพจนานุกรมออกเป็น 2 ประเภท ได้แก่ พจนานุกรมภาษาล้านนา-ภาษาไทยประเภทที่ใช้อักษรไทยกลางบันทึกคำอ่านของคำตั้ง และพจนานุกรมภาษาล้านนา-ภาษาไทยประเภทที่ใช้อักษรธรรมล้านนบันทึกคำตั้ง ทั้งนี้ สามารถพิจารณารายละเอียดของพจนานุกรมทั้ง 2 ประเภทได้ ดังนี้

2.1 ประเภทที่ใช้อักษรไทยกลางบันทึกคำอ่านของคำตั้ง

พจนานุกรมภาษาล้านนา-ภาษาไทยประเภทที่ใช้อักษรไทยกลางบันทึกคำอ่านของคำตั้ง คือ พจนานุกรมที่มีคำตั้งเป็นคำภาษาล้านนาที่ใช้อักษรไทยกลางบันทึกคำอ่าน การค้นหาคำศัพท์ต่าง ๆ ในพจนานุกรม จึงจำเป็นต้องอาศัยเรื่องเสียงของคำที่ต้องการค้นหาเป็นสำคัญ ปรากฏจำนวน 5 ฉบับ ได้แก่ อภิธานภาษาพื้นเมือง มณฑลพายัพ (กรมวิชาธิการ กระทรวงธรรมการ, 2474) พจนานุกรมภาษาภาคเหนือ (จ.จ.ส., 2499) พจนานุกรมไทยยวน-ไทย-อังกฤษ (เมธ รัตนประสิทธิ์, 2508) พจนานุกรมไทยพยางค์เป็น

¹ ข้อความอัญพจน์ตรงที่ปรากฏในบทความฉบับนี้จะใช้อักษรวิธีตามข้อความที่ปรากฏในเอกสารต้นฉบับ

ภาษาไทยกลาง² (พระอุบาลีคุณูปมาจารย์ (ฟู อดตสิวะเถระ), 2517) และศัพทานุกรมภาษาโบราณที่พบในจารึกล้านนา (เกรียงศักดิ์ ชัยตรุณ, 2557) คิดเป็นร้อยละ 38.46

ตัวอย่างพจนานุกรมภาษาล้านนา-ภาษาไทย ประเภทที่ใช้อักษรไทยกลางบันทึกคำอ่านของคำตั้งตัวอย่างหนึ่งจะยกตัวอย่างเป็นพจนานุกรมภาษาภาคเหนือ โดย จ.จ.ส. (2499) ซึ่งส่วนที่มีลักษณะเป็นพจนานุกรมภาษาล้านนา-ภาษาไทยเป็นส่วนหลังของพจนานุกรมฉบับนี้ โดยแสดงคำตั้งเป็นคำภาษาล้านนาที่ใช้อักษรไทยกลางบันทึกคำอ่าน แสดงอักษรย่อบอกชนิดของคำตามหลักไวยากรณ์ และแสดงคำนิยามความหมายภาษาไทย ทั้งนี้ สามารถพิจารณาหน้าตัวอย่างได้จากภาพที่ 3

ขวงลูกกุย น.	ต้นนามวย
ขวก ก.	กระดัก
ขวดห้าย้อย น.	ขวดขนาด ขวดเบียร์ เล็ก (๕๐๐ ซี.ซี.)
ขวดมัน น.	ขวดขนาดขวดเบียร์ใหญ่ (๓,๐๐๐ ซี.ซี.)
ขวย น.	เวลาดำย
ขอ น.	ถ่านไฟ ใหม่เป็นขอ=
	ใหม่เป็นถ่านไฟ

ภาคที่ 3 ตัวอย่างพจนานุกรมภาษาภาคเหนือ
ที่มา จ.จ.ส. (2499, น. 33)

ตัวอย่างพจนานุกรมภาษาล้านนา-ภาษาไทย ประเภทที่ใช้อักษรไทยกลางบันทึกคำอ่านของคำตั้งอีกหนึ่งตัวอย่าง จะยกตัวอย่างเป็นพจนานุกรมไทยยวน-ไทย-อังกฤษ โดย เมธ รัตนประสิทธิ์ (2508) ซึ่งแสดงคำตั้งเป็นคำภาษาล้านนาที่ใช้อักษรไทยกลางบันทึกคำอ่าน แสดงอักษรย่อบอกชนิดของคำตามหลักไวยากรณ์ แสดงคำหรือคำนิยามความหมายภาษาไทย และแสดงคำภาษาอังกฤษหรือการอธิบายความภาษาอังกฤษ ทั้งนี้ สามารถพิจารณาหน้าตัวอย่างได้จากภาพที่ 4

² หลักภาษาไทยพายัพ โดย พระอุบาลีคุณูปมาจารย์ (ฟู อดตสิวะเถระ) (2517) จำแนกเนื้อหาภายในออกเป็น 4 ภาค ประกอบด้วย ภาค 1 คำอธิบาย ภาค 2 พจนานุกรมไทยกลางเป็นภาษาไทยพายัพ ภาค 3 พจนานุกรมไทยพายัพเป็นภาษาไทยกลาง และภาค 4 ตัวอย่างภาษาไทยพายัพ เขียนเทียบกับภาษาไทยกลาง ด้วยเหตุนี้ หลักภาษาไทยพายัพ โดย พระอุบาลีคุณูปมาจารย์ (ฟู อดตสิวะเถระ) (2517) จึงสามารถปรากฏทั้งในประเภทพจนานุกรมภาษาไทย-ล้านนา และพจนานุกรมภาษาล้านนา-ไทย

<u>เข้ามมเส้น</u> , น	ขนมจีน	Thai vermicelli
<u>เข้าหน่ง</u> , น	ข้าวเหนียว	glutinous rice
<u>เข้าเหมว</u> , น	ข้าวเม่า ข้าวเปลือกที่ยังไม่แฉ่ำกับเอามาคั่วแล้วทำให้แบน	roasted partly ripened paddy cleansed of husks pounded flat
<u>เข้าหะสา</u> , น	คู เข้าสะลา	
<u>เข้าหุง</u> , น	คู เข้าจ้าว	
<u>เข้าใส่</u> , น	ข้าวนาสวน ข้าวเปลือกที่เมล็ดแข็งมันมัน	hard glossy paddy

ภาพที่ 4 ตัวอย่างพจนานุกรมไทยวน-ไทย-อังกฤษ

ที่มา เมธ รัตนประสิทธิ์ (2508, น. 49)

อนึ่ง เมื่อพิจารณาวัตถุประสงค์ของพจนานุกรมภาษาล้านนา-ภาษาไทย ประเภทที่ใช้อักษรไทยกลางบันทึกคำอ่านของคำตั้งแล้ว ส่วนหนึ่งพบว่าเป็นการสร้างความรู้และความเข้าใจระหว่างภาษากับภาษาล้านนาประการหนึ่ง และเพื่อเป็นหลักประกอบการเรียนรู้ภาษาล้านนาในอีกประการหนึ่ง ทั้งนี้สามารถพิจารณาได้จากตัวอย่างข้อความอัญพจน์ตรงจากอภิธานภาษาพื้นเมือง มณฑลพายัพ (กรมวิชาการ กระทรวงธรรมการ, 2474) ความว่า

“บัดนี้กรรมการมณฑลพายัพส่งศัพท์เหล่านี้มาชุดหนึ่ง ซึ่งน่าจะเป็นประโยชน์ได้มาก จึงได้คัดพิมพ์ไว้ เพื่อว่านอกจากที่จะส่งให้สยามสมาคมพิจารณาแล้ว หากจะเป็นประโยชน์ในการศึกษาไปพลางระหว่างที่พจนานุกรมของสมาคมนี้ยังไม่เสร็จ ก็จะได้ไม่มานอนนิ่งอยู่โดยไร้ประโยชน์ กับนอกจากนี้ยังเป็นประโยชน์แก่ชาวกรุงผู้จะไปยังย่านนั้น ๆ ได้ใช้เป็นสมุดคู่มือสำหรับการสนทนาได้ด้วย” (กรมวิชาการ กระทรวงธรรมการ, 2474, น. ก-ข)

ตัวอย่างข้อความอัญพจน์ตรงที่กล่าวไปข้างต้นช่วยแสดงให้เห็นวัตถุประสงค์ของการเก็บรวบรวมคำศัพท์ภาษาล้านนาว่า เก็บรวบรวมเพื่อประกอบการจัดทำพจนานุกรมภาษาไทยส่วนหนึ่ง และอีกส่วนหนึ่งคือการจัดพิมพ์พจนานุกรมภาษาล้านนา-ภาษาไทย ประเภทที่ใช้อักษรไทยกลางบันทึกคำอ่านของคำตั้ง ก็เพื่อใช้ให้เกิดประโยชน์ในแง่ของการสื่อสารระหว่างผู้ที่พูดภาษาไทยและผู้ที่พูดภาษาล้านนา นอกจากนี้ ยังพบวัตถุประสงค์อีกประการหนึ่งได้จากตัวอย่างข้อความอัญพจน์ตรงในหลักภาษาไทยพ่ายพของพระอุบาลีคุณูปมาจารย์ (ฟู อตฺตสิวเถระ) (2517) ความว่า

“คงจะมีท่านผู้อ่านที่เป็นชาวพายัพ หรือเข้าใจภาษาพายัพ เกิดความขบขันหรือฉงน ในการเขียนเทียบหนังสือ เช่น ชี้ชี, ค้อม, เคิก หรือ เทิก, ขับ, ทือ แทนที่จะเขียนเป็น ชี้ชี, ก้อม, เก็ก หรือ เค็ก, จีบ, ตือ หนังสือเล่มนี้เป็นหลัก จำต้องทำตามหลักให้สมชื่อ อยากจะรักษาวีรียเขียนหนังสือไทยเหนือไว้ และความประสงค์อันยิ่งใหญ่ก็คือ ต้องการจะแสดงให้เห็นว่าภาษาไทยทั้ง 2 เผ่านี้ ความจริงมีมูลรากเป็นอันเดียวกัน การศึกษาเปรียบเทียบภาษาทั้งสองนี้ ก็เป็นของง่าย มิใช่ยากเย็นอะไร ข้าพเจ้ามิได้ดำเนินการเขียนตามสำเนียงพูดว่าเป็นผิด เพราะความประสงค์มีคนละอย่าง คือ การเขียนเทียบหนังสือเป็นหลักหรือตำรา ซึ่งจะต้องอาศัย

การศึกษา ก่อนจึงจะเข้าใจได้ ส่วนการเขียนตามสำเนียงเป็นการแก้สัด ต้องการให้ผู้อ่านได้อ่าน ถูกทีเดียว โดยไม่ต้องไปนึกเทียบเคียงอีก” (พระอุบาลีคุณูปมาจารย์ (ฟู อุตตสฺวเถระ), 2517, น. 3-4)

ตัวอย่างข้อความอัญพจน์ตรงที่กล่าวไปข้างต้นช่วยแสดงให้เห็นถึงวัตถุประสงค์ของการจัดทำ พจนานุกรมภาษาล้านนา-ภาษาไทย ประเภทที่ใช้อักษรไทยกลางบันทึกคำอ่านของคำตั้ง เป็นส่วนหนึ่งในหลัก ภาษาไทยพಾಯัพ (พระอุบาลีคุณูปมาจารย์ (ฟู อุตตสฺวเถระ), (2517) คือ เพื่อใช้เป็นหลักในการเรียนรู้หรือ การเปรียบเทียบทำความเข้าใจระหว่างภาษาไทยกับภาษาล้านนา

นอกจากนี้ เมื่อพิจารณาเพิ่มเติมเกี่ยวกับการจัดทำหรือจัดพิมพ์พจนานุกรมภาษาล้านนา- ภาษาไทย โดยเฉพาะประเภทที่ใช้อักษรไทยกลางบันทึกคำอ่านของคำตั้งแล้ว พบว่า บุคคลหรือหน่วยงาน ที่ริเริ่มจัดทำหรือจัดพิมพ์พจนานุกรมภาษาล้านนา-ภาษาไทยไม่ได้มีเฉพาะบุคคลหรือหน่วยงานที่ใช้ภาษา ล้านนาเป็นภาษาแม่เท่านั้น แต่ทว่ายังมีบุคคลหรือหน่วยงานที่ไม่ได้ใช้ภาษาล้านนาเป็นภาษาแม่อีกด้วย โดยมี เหตุผลเพราะความจำเป็นที่ต้องติดต่อสื่อสารหรือปฏิสัมพันธ์กับผู้คนในท้องถิ่นล้านนา ซึ่งใช้ภาษาล้านนา เป็นภาษาแม่ หรือต้องการให้ใช้เป็นหลักในการเรียนรู้ ทั้งนี้ สามารถพิจารณาได้จากตัวอย่างข้อความอัญพจน์ ตรงจากพจนานุกรมภาษาภาคเหนือ (จ.จ.ส., 2499) ความว่า

“ด้วยระหว่างที่ข้าพเจ้ารับราชการอยู่ในจังหวัดภาคเหนือ ระหว่าง พ.ศ. 2485-2499 ระยะแรกที่มาถึงท้องถิ่นใหม่ มีความอึดอัดอยู่สักระยะ เนื่องจากความไม่สะดวกใจ ในการเข้าใจ ภาษาของภาคเหนือ เพราะความไม่เคยชินต่อสำเนียง และได้มีความรู้ในเรื่องภาษาทางเหนือ มาก่อนเลยแม้แต่น้อย ความที่เข้าใจคลาดเคลื่อนในคำพูดและความหมายต่าง ๆ นั้น บางครั้ง ถึงกับเข้าใจไปในทางตรงกันข้าม ในขั้นแรกจึงต้องคอยถาม คล้ายกับมีล่ามแปลให้อยู่เสมอ จน เมื่อชินสำเนียงและเข้าใจคำแปลที่ใช้ประจำวันแล้ว จึงเกิดความสะดวกใจ จึงคิดว่าหากมี พจนานุกรมเกี่ยวกับภาษาภาคเหนือและภาคกลางก็จะสะดวกไม่น้อย” (จ.จ.ส., 2499, น. คำ นำ)

ตัวอย่างข้อความอัญพจน์ตรงที่กล่าวไปข้างต้นช่วยแสดงให้เห็นว่าบุคคลที่จัดพิมพ์ พจนานุกรมภาษาภาคเหนือ (จ.จ.ส., 2499) เป็นผู้ที่ไม่ได้ใช้ภาษาล้านนาเป็นภาษาแม่ ไม่มีพื้นความรู้เกี่ยวกับ ภาษาล้านนา และได้เข้ารับราชการอยู่ในบริเวณพื้นที่ของท้องถิ่นภาคเหนือ ซึ่งประชาชนส่วนใหญ่ใช้ภาษา ล้านนาเป็นภาษาแม่ ทำให้มีเหตุจำเป็นที่ต้องติดต่อปฏิสัมพันธ์กัน จึงได้จัดพิมพ์พจนานุกรมภาษาภาคเหนือ (จ.จ.ส., 2499) ขึ้น เพื่อความสะดวกในการสื่อสาร³ ทั้งนี้ พจนานุกรมภาษาล้านนา-ภาษาไทย ประเภทที่ใช้ อักษรไทยกลางบันทึกคำอ่านของคำตั้ง และจัดทำหรือจัดพิมพ์บุคคลหรือหน่วยงานที่ไม่ได้ใช้ภาษาล้านนา เป็นภาษาแม่ ปรากฏ 2 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 40 ของพจนานุกรมภาษาล้านนา-ภาษาไทย ประเภทที่ใช้ อักษรไทยกลางบันทึกคำอ่านของคำตั้ง ได้แก่ อภิธานภาษาพื้นเมือง มณฑลพายัพ (กรมวิชาธิการ กระทรวงธรรมการ, 2474) พจนานุกรมภาษาภาคเหนือ (จ.จ.ส., 2499)

³ สามารถพิจารณารายละเอียดประกอบเพิ่มเติมได้จากตัวอย่างข้อความอัญพจน์ตรงของ จ.จ.ส. (2499) ในหัวข้อ 2.1

2.2 พจนานุกรมประเภทที่ใช้อักษรธรรมล้านนากับคำตั้ง คือ

พจนานุกรมภาษาล้านนา-ภาษาไทยประเภทที่ใช้อักษรธรรมล้านนากับคำตั้ง คือ พจนานุกรมที่มีคำตั้งเป็นรูปอักษรธรรมล้านนา การค้นหาคำศัพท์จึงจำเป็นต้องอาศัยรูปอักษรธรรมล้านนา ในการค้นหาเป็นสำคัญ ปรากฏ 8 ฉบับ ได้แก่ คนเมือง อู่กำแพง (บุญคิด วัชรศาสตร์, 2538) พจนานุกรม ภาษาล้านนาเหนือ (ศูนย์วัฒนธรรมจังหวัดเชียงใหม่ และศูนย์ศิลปวัฒนธรรมสถาบันราชภัฏเชียงใหม่, 2539) พจนานุกรมศัพท์ล้านนาเฉพาะคำที่ปรากฏในใบลาน (อรุณรัตน์ วิเชียรเขียว และคณะ, 2539) พจนานุกรม ล้านนา-ไทย ฉบับแม่ฟ้าหลวง⁴ (อุดม รุ่งเรืองศรี, 2547) พจนานุกรมภาษาล้านนา (สถาบันภาษา ศิลปะและ วัฒนธรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่, 2550) พจนานุกรมคำเมือง ฉบับนักเรียน เยาวชน และผู้สนใจ ทั่วไป (มาลา คำจันทร์, ยุทธการ ชันชัย และศักดิ์นรินทร์ ขาวจิว, 2551) พจนานุกรมล้านนา-ไทย (วันชัย พลเมืองดี, 2560) และพจนานุกรมภาษาล้านนา-ไทย ปรีวรรต (อักษร ก ถึง อักษร ฮ) ฉบับรวมเล่ม (พระครูวิมลศิลปกิจ (เรืองฤทธิ์ แก้วเปียง), 2561) คิดเป็นร้อยละ 61.54

ตัวอย่างพจนานุกรมภาษาล้านนา-ภาษาไทย ประเภทที่ใช้อักษรธรรมล้านนากับคำตั้ง จะยกตัวอย่างพจนานุกรมล้านนา-ไทย ฉบับแม่ฟ้าหลวง โดย อุดม รุ่งเรืองศรี (2547) โดยแสดงคำตั้งแต่ละคำ จะมีรูปคำเป็นรูปอักษรธรรมล้านนา แล้วแสดงคำตั้งเป็นคำภาษาล้านนาที่ใช้อักษรไทยกลางบนทีกคำอ่านใน ตำแหน่งด้านหลัง จากนั้นแสดงอักษรย่อบอกชนิดของคำตามหลักไวยากรณ์ และแสดงคำนิยามความหมาย ภาษาไทย นอกจากนี้ คำศัพท์บางคำยังอาจแสดงตัวอย่างลูกคำและการใช้คำ ซึ่งอาจปรากฏในลักษณะคำ วลี หรือประโยค ทั้งนี้ สามารถพิจารณาหน้าตัวอย่างได้จากภาพที่ 5

ປັງ ປ້າຍ ກ. ປັ້ມ, ມີເສັ້ນ ນ. ຕອນຍອດ ດູປລາຍ
ປັງ ປ້າຍ ກ. ປ້າຍ-ເຫຼິ້ງ, ຟາດ, ກາງອອກ, ປິນ, ປິນຊິນ
— ປັງປ້າຍປິນ ກ. ປິນປ້າຍ, ປິນຊິນໄປ ເປິ້ງປິນ,
ປິນເປິ້ງ ກິວ່າ
ປັງ ປ້າຍ ກ໑. ປ້າຍ, ເສັ້ງໄປ, ໄມ່ຕຽງ ກ໒. ອາກາ
ນຸ່ງຜ້ານຸ່ງໃຫ້ສ່ວນທີ່ທບເຂົ້າເສື່ອມກັນຢູ່ເຮັດວ່າ
ນຸ່ງສິ້ນປ້າຍ ນ໑. ເຮັດທຽງຜູ້ ເສື່ອ ຫຼືຜ້ານຸ່ງທີ່
ໄມ່ຜ່າຕຽງກາງວ່າຜູ້ປ້າຍແລະເສື່ອປ້າຍ ນ໒.
ແຜ່ນໜັງສືຫຼືເຄື່ອງໝາຍທີ່ບອກໃຫ້ຮູ້ເຊັ່ນ
ປ້າຍຂີ້ຫ້າງ, ປ້າຍຈຽງຈຽງ(ຍິມ-ປ້າຍ) ດູເພີມ
ທີ່ ຂື້ນປ້າຍ

ภาพที่ 5 ตัวอย่างพจนานุกรมล้านนา-ไทย ฉบับแม่ฟ้าหลวง

ที่มา อุดม รุ่งเรืองศรี (2547, น. 438)

⁴ ผู้วิจัยตระหนักดีว่าพจนานุกรมล้านนา-ไทย ฉบับแม่ฟ้าหลวง โดย อุดม รุ่งเรืองศรี (2534; 2547) มีจำนวน 2 ฉบับ คือ ฉบับปี พ.ศ. 2534 และฉบับปี พ.ศ. 2547 ทว่าเมื่อพิจารณาเปรียบเทียบเนื้อหาและลักษณะการใช้พจนานุกรมของทั้ง 2 ฉบับแล้ว พจนานุกรมทั้ง 2 ฉบับมีลักษณะคล้ายคลึงกันค่อนข้างมาก จึงพิจารณาให้พจนานุกรมล้านนา-ไทย ฉบับแม่ฟ้าหลวงทั้ง 2 ฉบับ เป็นฉบับเดียวกัน และพิจารณาเลือกฉบับปี พ.ศ. 2547 เป็นแหล่งข้อมูลในการศึกษา เนื่องจากเป็นฉบับที่ได้รับการปรับปรุง และเป็นฉบับที่ใหม่ที่สุด

ตัวอย่างพจนานุกรมภาษาล้านนา-ภาษาไทย ประเภทที่ใช้อักษรธรรมล้านนากับคำตั้งอีก
หนึ่งตัวอย่าง จะยกตัวอย่างพจนานุกรมภาษาถิ่นภาคเหนือ โดย ศูนย์วัฒนธรรมจังหวัดเชียงใหม่ และ
ศูนย์ศิลปวัฒนธรรมสถาบันราชภัฏเชียงใหม่ (2539) ซึ่งแสดงคำตั้งเป็นรูปอักษรธรรมล้านนา แล้วแสดงคำตั้ง
เป็นคำภาษาล้านนาที่ใช้อักษรไทยกลางบันทึกคำอ่านในตำแหน่งด้านหลัง แล้วแสดงคำอ่าน ทั้งคำอ่านแบบที่
ใช้อักษรไทยกลางบันทึกในตำแหน่งต่อมา โดยปรากฏในเครื่องหมายวงเล็บกำกับ และคำอ่านแบบสัทอักษร
(phonetic) จากนั้นจึงแสดงอักษรย่อบอกชนิดของคำตามหลักไวยากรณ์ แล้วแสดงคำนิยามความหมาย
ภาษาไทย นอกจากนี้ คำศัพท์บางคำยังอาจแสดงตัวอย่างการใช้คำ ซึ่งอาจปรากฏในลักษณะคำ วลี หรือ
ประโยค ทั้งนี้ สามารถพิจารณาหน้าตัวอย่างได้จากภาพที่ 6

มา	มา	[มา]	/ma:/
	ก. มา ว. ใช้ประกอบกับคำกริยาหมายถึงอาการที่ต่อเนื่องเรื่อยมาจนถึงปัจจุบันหรือสุดหมาย เช่น เมินมาแล้ว-นานมาแล้ว		
มาจัน	มาจัน	[มา-จัน]	/ma: ¹ -con ⁵ /
	ก. มาทำให้หุคชะงัก มาประจบ, มักใช้ในตอนเริ่มกล่าวถึงที่มาของชาคก มาจวน กี่ว่า		
มาจุ	มาจุ	[มา-จุ]	/ma: ¹ -cu: ¹ /
	ก. มาหา, มาใกล้, มาสู่		
มาใจ	มาใจ	[มา-ใจ]	/ma: ¹ -caj:/
	ก. มาเยือน		

ภาพที่ 6 ตัวอย่างพจนานุกรมภาษาถิ่นภาคเหนือ

ที่มา ศูนย์วัฒนธรรมจังหวัดเชียงใหม่ และศูนย์ศิลปวัฒนธรรมสถาบันราชภัฏเชียงใหม่ (2539, น. 596)

ตัวอย่างพจนานุกรมภาษาล้านนา-ภาษาไทย ประเภทที่ใช้อักษรธรรมล้านนากับคำตั้งอีก
หนึ่งตัวอย่าง จะยกตัวอย่างพจนานุกรมศัพท์ล้านนาเฉพาะคำที่ปรากฏในใบลาน โดย อรุณรัตน์ วิเชียรเขียว
และคณะ (2539) ซึ่งแสดงคำตั้งเป็นคำภาษาล้านนาที่ใช้อักษรไทยกลางบันทึกคำอ่านควบคู่กับคำตั้งเป็น
รูปอักษรธรรมล้านนา โดยปรากฏคำภาษาล้านนาที่ใช้อักษรไทยกลางบันทึกคำในตำแหน่งด้านบน ส่วนคำ
ตั้งเป็นรูปอักษรธรรมล้านนาปรากฏในตำแหน่งด้านล่าง ตำแหน่งต่อมาแสดงคำอ่าน ทั้งคำอ่านแบบที่ใช้
อักษรไทยกลางบันทึก และคำอ่านแบบสัทอักษร จากนั้นจึงแสดงอักษรย่อบอกชนิดของคำตามหลักไวยากรณ์
แล้วแสดงคำนิยามความหมายภาษาไทย ต่อมาแสดงคำหรือคำอธิบายเป็นภาษาอังกฤษไว้ในตำแหน่งด้านหลัง
คำนิยามความหมายภาษาไทย อีกทั้งยังแสดงบริบทที่ปรากฏคำศัพท์ดังกล่าว และแสดงคำย่อบอกแหล่งที่มา
จากคัมภีร์ใบลาน ทั้งนี้ สามารถพิจารณาหน้าตัวอย่างได้จากภาพที่ 7

กองแก้ว / ก้อง-แก้ว / ko:p5-ke:w6
 ก. ราชนียบัลลังก์ a throne
 หล่อยิ่งนำราชบุพการีเศกเพื่อกองแก้วถ้วน 2 ที่ / ต.ชม/111
 กองพลวงอุ่นเมือง / ก้อง-พลวง-อุ่น-เมือง /
 ko:p5-luap5-un2-m+ap1
 น. กลองตีภายหลังเสร็จศึกสงคราม ตู กองอุ่นเมือง a drum
 usually beaten after victory or after war
 กัณฑ์กองพลวงอุ่นเมืองทั่วเรียงเชิงใหม่และกุ่มกาม / ต.ชม/33
 กอง / ก้อน / ko:n5
 น. กอง, คำประพันธ์ชนิดหนึ่ง a kind of poem
 273/ กองกันโองแปลงเจดีย์ ทายเพงา / มังตรา/97
 คอน / กอน / ko:n1
 ก. คอน-เอาสิ่งของห้อยที่ปลายคานข้างเดียว แล้วแบกมาพาไป
 to carry a load by hanging it towards one end of

ภาพที่ 7 ตัวอย่างพจนานุกรมศัพท์ล้านนาเฉพาะคำที่ปรากฏในใบลาน

ทพมา อรุณรัตน์ วิเชียรเขียว และคณะ (2539, น. 15)

เมื่อพิจารณาวัตถุประสงค์ของพจนานุกรมภาษาล้านนา-ภาษาไทย ประเภทที่ใช้อักษรธรรม
 ล้านนากับคำที่ตั้งแล้ว ส่วนหนึ่งไม่ได้เป็นไปเพื่อการติดต่อสื่อสาร แต่เป็นไปเพื่อเป็นแนวทางสำหรับ
 การเรียนรู้หรือการศึกษาเกี่ยวกับอักษรหรือคำภาษาล้านนา ทั้งนี้ สามารถพิจารณาได้จากตัวอย่าง
 ข้อความอุยพจน์ตรงจากคนเมือง อักขเมือง (บุญคิด วัชรศาสตร์, 2538) ความว่า

“ส่วนที่ 1 ประวัติความเป็นมาของคนล้านนาในอดีต ส่วนที่ 2 หัตถุศรศาสตร์คำเมืองเหนือ ได้รวบรวมคำศัพท์ที่ใช้กันอยู่ที่เป็นคำเมืองแท้ ๆ ไว้จำนวนมาก ในแต่ละคำศัพท์ได้เขียนคำศัพท์ที่เป็นอักษรธรรมล้านนาหรือคำเมืองกำกับไว้ด้านหน้าคำภาษาไทย เพื่อประโยชน์ในการศึกษาอักษรเมืองล้านนา ถัดมาเป็นคำปริวรรตตามเสียงพูดด้วยภาษาไทย และอธิบายความหมายของคำนั้น ๆ ไว้ด้วย” (บุญคิด วัชรศาสตร์, 2538, น. ๗)

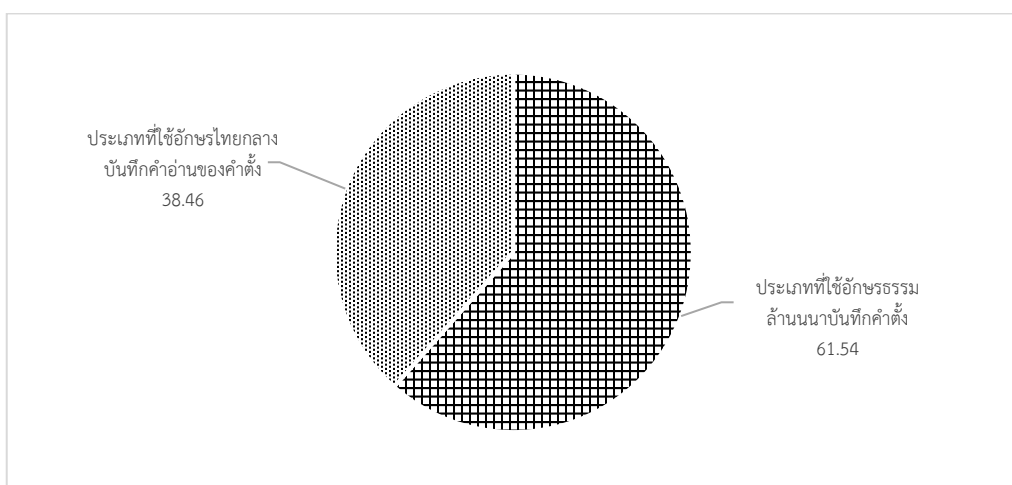
ตัวอย่างข้อความอัญพจน์ตรงที่กล่าวไปข้างต้นช่วยแสดงให้เห็นทราบถึงวัตถุประสงค์ว่านอกจากจะต้องการนำเสนอประวัติความเป็นมาของดินแดนล้านนาแล้ว การนำเสนอคำศัพท์โดยใช้อักษรธรรมล้านนาบันทึกคำตั้งยังเป็นไปเพื่อประโยชน์ของการศึกษาภาษาล้านนาเพิ่มเติม นอกจากนี้ ยังสามารถพิจารณาวัตถุประสงค์อีกประการหนึ่ง คือ การอนุรักษ์และสืบทอดภาษาล้านนา ได้จากตัวอย่างข้อความอัญพจน์ตรงจากพจนานุกรมล้านนา-ไทย (วันชัย พลเมืองดี, 2560) ความว่า

“ข้าพเจ้าเป็นชาวล้านนา (เป็นคนเมิง) เป็นชนชาติที่มีวัฒนธรรมทางภาษาที่เจริญ รุ่งเรืองมาตั้งแต่อดีต มีทั้งสำเนียงออกเสียง และตัวอักษรที่ใช้จารหรือจารึกให้อนุชนรุ่นหลังอย่างข้าพเจ้าได้ศึกษา ซึ่งเกรงว่าถ้าไม่อนุรักษ์และสืบทอดไว้ อนาคตภาษาไทยล้านนาอาจจะสูญหายไป เหตุผลดังกล่าวข้าพเจ้าจึงจัดทำหนังสือฉบับนี้ขึ้นเพื่ออนุรักษ์ สืบทอด แม้ในหนังสือเล่มนี้ไม่

สามารถบรรจุคำล้านนาได้ครบหมด แต่ก็ยังเป็นจุดประกายเล็ก ๆ ที่ข้าพเจ้า และกลุ่มชาวล้านนาหวังสืบทอดอนุรักษ์อักษร ภาษาล้านนา” (วันชัย พลเมืองดี, 2560, น. คำนำ)

ตัวอย่างข้อความอัณฺพจนตรงที่กล่าวไปข้างต้นช่วยแสดงให้เห็นว่าถึงวัตถุประสงค์ว่า นอกจากการรวบรวมคำศัพท์ไว้เพื่อการค้นหาและเรียนรู้คำภาษาล้านนาแล้ว ยังมีวัตถุประสงค์เพื่อการอนุรักษ์และการสืบทอด ทั้งอักษรและคำภาษาล้านนาอีกด้วย

เมื่อพิจารณาพจนานุกรมภาษาล้านนา-ภาษาไทย จำนวน 13 ฉบับ สามารถจำแนกประเภทย่อยของพจนานุกรมออกเป็น 2 ประเภท ได้แก่ พจนานุกรมภาษาล้านนา-ภาษาไทยประเภทที่ใช้อักษรไทยกลางบันทึกคำอ่านของคำตั้ง และพจนานุกรมภาษาล้านนา-ภาษาไทยประเภทที่ใช้อักษรธรรมล้านนากับบันทึกคำตั้ง ทั้งนี้ สามารถแสดงสัดส่วนได้ดังแผนภูมิที่ 1

แผนภูมิที่ 1 สัดส่วนพจนานุกรมภาษาล้านนา-ภาษาไทย

แผนภูมิที่ 1 ข้างต้นแสดงให้เห็นว่าพจนานุกรมภาษาล้านนา-ภาษาไทย จำนวน 13 ฉบับสามารถจำแนกประเภทย่อยได้ 2 ประเภท ได้แก่ พจนานุกรมภาษาล้านนา-ภาษาไทยประเภทที่ใช้อักษรไทยกลางบันทึกคำอ่านของคำตั้ง ซึ่งปรากฏร้อยละ 38.46 ของพจนานุกรมทั้งหมด และพจนานุกรมภาษาล้านนา-ภาษาไทยประเภทที่ใช้อักษรธรรมล้านนากับบันทึกคำตั้ง ซึ่งปรากฏร้อยละ 61.54 ของพจนานุกรมทั้งหมด เมื่อพิจารณาพจนานุกรมแต่ละฉบับทั้ง 2 ประเภทแล้ว พบว่า องค์ประกอบพื้นฐานที่จำเป็นต้องปรากฏในพจนานุกรมภาษาล้านนา-ภาษาไทยแต่ละฉบับคือ คำตั้งและคำนิยามความหมาย ส่วนองค์ประกอบอื่น ๆ เช่น คำอ่านแบบสัทอักษร อักษรย่อออกชนิดของคำตามหลักไวยากรณ์ คำอธิบายภาษาอังกฤษ เป็นองค์ประกอบที่อาจจะแสดงหรือไม่ก็ได้ ดังที่ปรากฏในพจนานุกรมไทยพวยัพเป็นภาษาไทยกลางโดยพระอุบาลีคุณูปมาจารย์ (ฟู อดตสิวเถระ) (2517) และศัพทานุกรมภาษาโบราณที่พบในจารึกล้านนาโดย เกรียงศักดิ์ ชัยตรุณ (2557) ซึ่งปรากฏเฉพาะคำตั้งและคำนิยามความหมายเท่านั้น โดยการทำพจนานุกรมภาษาล้านนา-ภาษาไทยในช่วงแรกเริ่มนั้น พบว่าเป็นการรวบรวมหรือจัดทำขึ้นโดยบุคคลหรือหน่วยงานที่ไม่ได้ใช้ภาษาล้านนาเป็นภาษาแม่ โดยอย่างยิ่งพจนานุกรมภาษาล้านนา-ภาษาไทย ประเภทที่ใช้อักษรไทยกลางบันทึกคำอ่านของคำตั้ง โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อการสื่อสารหรือการปฏิสัมพันธ์กับบุคคลที่ใช้

ภาษาล้านนาเป็นภาษาแม่ให้มีความสะดวกหรือง่ายยิ่งขึ้น ดังปรากฏหลักฐานภาษาพื้นเมือง มณฑลพายัพ โดย กรมวิชาการ กระทรวงธรรมการ (2474) และพจนานุกรมภาษาภาคเหนือ โดย จ.จ.ส. (2499) วัตถุประสงค์อีกประการหนึ่งคือเพื่อใช้แนวทางสำหรับการเรียนรู้หรือการศึกษาเกี่ยวกับคำศัพท์ภาษาล้านนา หรือค้นหาความหมายของคำศัพท์ภาษาล้านนา ซึ่งมักปรากฏเป็นวัตถุประสงค์ของพจนานุกรมภาษาล้านนา-ภาษาไทยประเภทที่ใช้อักษรธรรมล้านนากับคำตั้ง นอกจากนี้ การทำพจนานุกรมภาษาล้านนา-ภาษาไทย ยังวัตถุประสงค์อีกประการหนึ่ง คือ เพื่อการอนุรักษ์และการสืบทอดภาษาล้านนาให้ดำรงอยู่ต่อไปอีกด้วย

สรุปและอภิปรายผลการศึกษา

เมื่อพิจารณาพจนานุกรมภาษาล้านนาจำนวน 13 ฉบับตามแนวคิดเกี่ยวกับการวิเคราะห์เนื้อหาและแนวคิดเกี่ยวกับการทำพจนานุกรมแล้ว สามารถจำแนกประเภทของพจนานุกรมออกเป็น 2 ประเภท ได้แก่ พจนานุกรมภาษาไทย-ภาษาล้านนา และพจนานุกรมภาษาล้านนา-ภาษาไทย โดยพจนานุกรมภาษาไทย-ภาษาล้านนา ปรากฏจำนวน 2 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 13.33 มีลักษณะเป็นพจนานุกรมที่มีคำตั้งเป็นคำภาษาไทยแล้วแสดงคำอธิบายหรือความหมายเป็นข้อความภาษาล้านนา ซึ่งปรากฏในรูปของการใช้อักษรไทยกลางบันทึกคำอ่าน โดยพบว่าพจนานุกรมภาษาไทย-ภาษาล้านนาทั้ง 2 ฉบับปรากฏเป็นเนื้อหาส่วนหนึ่งในพจนานุกรมภาษาล้านนา-ภาษาไทย ส่วนพจนานุกรมภาษาล้านนา-ภาษาไทย ปรากฏจำนวน 13 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 86.67 มีลักษณะเป็นพจนานุกรมที่มีคำตั้งเป็นคำภาษาล้านนาแล้วแสดงคำอธิบายหรือความหมายเป็นข้อความภาษาไทย ซึ่งสามารถจำแนกประเภทย่อยได้ 2 ประเภท ได้แก่ พจนานุกรมภาษาล้านนา-ภาษาไทยประเภทที่ใช้อักษรไทยกลางบันทึกคำอ่านของคำตั้ง ปรากฏจำนวน 5 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 38.46 และพจนานุกรมภาษาล้านนา-ภาษาไทยประเภทที่ใช้อักษรธรรมล้านนากับคำตั้ง ปรากฏจำนวน 8 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 61.54 พจนานุกรมทั้ง 2 ประเภทย่อมมีองค์ประกอบพื้นฐานที่แสดงไว้ทุกฉบับคือ คำตั้งและคำนิยามความหมาย ซึ่งสอดคล้องกับธีระพันธ์ ล.ทองคำ (2534, น. 3) ที่ได้กล่าวถึงข้อมูลที่พจนานุกรมทุกฉบับต้องมี คือ คำตั้ง ลูกคำ และบทนิยามศัพท์ ส่วนองค์ประกอบอื่น ๆ เช่น คำอ่านแบบสัทอักษร อักษรย่อบอกชนิดของคำตามหลักไวยากรณ์ จะแสดงหรือไม่ก็ได้ โดยการทำพจนานุกรมภาษาล้านนา-ภาษาไทยในช่วงแรกเริ่มเป็นการรวบรวมหรือจัดทำขึ้นโดยบุคคลหรือหน่วยงานที่ไม่ได้ใช้ภาษาล้านนาเป็นภาษาแม่ ซึ่งสอดคล้องกับเอนก นาวิกมูล (2523 อ้างถึงใน ธีระพันธ์ ล.ทองคำ, 2534, น.15-16) และสุริรัตน์ บำรุงสุข (2550) ซึ่งช่วยแสดงให้เห็นว่าผู้ที่ทำพจนานุกรมไทยในช่วงระยะเริ่มแรกไม่ใช่บุคคลหรือหน่วยงานที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาแม่ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อการสื่อสารหรือการปฏิสัมพันธ์ อีกทั้งการทำพจนานุกรมภาษาล้านนา-ภาษาไทย ยังมีวัตถุประสงค์เพื่อใช้แนวทางสำหรับการเรียนรู้หรือการศึกษาเกี่ยวกับคำศัพท์ภาษาล้านนา หรือค้นหาความหมายของคำศัพท์ภาษาล้านนา รวมไปถึงการอนุรักษ์ภาษาล้านนาให้คงอยู่ต่อไป และในขณะเดียวกันก็เป็นการสืบทอดภาษาล้านนาไปสู่ชนอีกรุ่นหนึ่งด้วย

ข้อเสนอแนะการวิจัย (Research Suggestions)

บทความฉบับนี้มุ่งศึกษาประเภทของพจนานุกรมภาษาล้านนาเป็นสำคัญ ผู้ที่สนใจสามารถวิเคราะห์ในประเด็นอื่น ๆ เพิ่มเติม เช่น การวิเคราะห์ลักษณะเด่นของพจนานุกรมภาษาล้านนา ทั้งการวิเคราะห์ลักษณะเด่นในภาพรวมและการวิเคราะห์ลักษณะเด่นเฉพาะฉบับ การวิเคราะห์พัฒนาการของพจนานุกรมภาษาล้านนา ซึ่งนอกจากจะทำให้เข้าใจพจนานุกรมภาษาล้านนามากยิ่งขึ้นแล้ว ยังสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการทำหรือพัฒนาพจนานุกรมภาษาล้านนาได้อีกทางหนึ่งด้วย

เอกสารอ้างอิง (References)

- กรมวิชาการ กระทรวงธรรมการ. (2474). *อภิธานภาษาพื้นเมือง มณฑลพายัพ*. พระนคร: โรงพิมพ์กรมวิชาการ กระทรวงธรรมการ.
- เกรียงศักดิ์ ชัยตระกูล. (2557). *ศัพทานุกรมภาษาโบราณที่พบในจารึกล้านนา*. พะเยา: นครนิเวศการพิมพ์.
- จ.จ.ส. (2499). *พจนานุกรมภาษาภาคเหนือ*. พระนคร: โรงพิมพ์อักษรสัมพันธ์.
- จำเนียร จวงตระกูล และนวัสนันท์ วงศ์ประสิทธิ์. (2562). การวิเคราะห์เนื้อหาในการวิเคราะห์ข้อมูล การวิจัยเชิงคุณภาพ. *PAAT Journal*, 2(2). 1-14.
- ธีระพันธ์ ล.ทองคำ. (2534). *การทำพจนานุกรมไทย-ไทย: อดีต-ปัจจุบัน* (พ.ศ. 2389-2533) (รายงานการวิจัย). กรุงเทพฯ: โครงการเผยแพร่ผลงานวิจัย ฝ่ายวิจัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- เนติมา พัฒนากุล. 2549. *การวิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงความหมายของคำในหนังสืออักษรวิธานศรียะของหมอบรัดเลย์*. วิทยานิพนธ์อักษรศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยศิลปากร. นครปฐม.
- บุญคิด วัชรศาสตร์. (2538). *คนเมือง อู่แก้วเมือง*. เชียงใหม่: ธาตุทองการพิมพ์.
- ประพนธ์ เรืองณรงค์. (2544). บทที่ 6 พจนานุกรมและการใช้. ใน *การเตรียมเพื่อการพูดและการเขียน* (น.137-151). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- ประสิทธิ์ กาพย์กลอน. (2517). วิเคราะห์พจนานุกรมไทย. *วารสารรามคำแหง*. 1(2), 30-64.
- พรพิลาส เรืองโชติวิทย์. (2533). *การทำพจนานุกรม*. เชียงใหม่: ภาควิชาภาษาไทย คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- พระครูวิมลศิลป์กิจ (เรืองฤทธิ์ แก้วเปียง). (2561). *พจนานุกรมภาษาล้านนา-ไทย ปรีวรรต (อักษร ก ถึง อักษร ฮ) ฉบับรวมเล่ม*. เชียงราย: สยามการพิมพ์.
- พระอุบาลีคุณูปมาจารย์ (ฟู อุตตสิ่วเถระ). (2517). *หลักภาษาไทยพยางค์*. ม.ป.ท.: ม.ป.พ. จัดพิมพ์เป็นอนุสรณ์ในงานพระราชทานเพลิงศพพระอุบาลีคุณูปมาจารย์ (ฟู อุตตสิ่วเถระ) ณ เมรุวัดพระสิงห์ เชียงใหม่ 19 มกราคม 2517.
- มาลา คำจันทร์, ยุทธการ ชันชัย, และศักดิ์นรินทร์ ขาวจิว. (2551). *พจนานุกรมคำเมือง ฉบับนักเรียนเยาวชน และผู้สนใจทั่วไป*. เชียงใหม่: แชนโพร์ พรินต์.
- เมธ รัตนประสิทธิ์. (2508). *พจนานุกรมไทยยวน-ไทย-อังกฤษ*. ม.ป.ท.: ม.ป.พ.
- ราชบัณฑิตยสถาน. (2556). *พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554*. กรุงเทพฯ: ศิริวัฒนาอินเตอร์พริ้นท์.
- วันชัย พลเมืองดี. (2560). *พจนานุกรมภาษาล้านนา-ไทย*. เชียงใหม่: ซี เอ็ม กราฟิก กรุ๊ป.
- วิไลวรรณ เข้มขัน และชนิษฐา ใจมโน. (2563). การวิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงคำศัพท์โบราณจากพจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน ปี พ.ศ. 2493 – ปี พ.ศ. 2554. *วารสารวิชาการ มจร บุรีรัมย์*. 5(1), 163-176.
- ศูนย์วัฒนธรรมจังหวัดเชียงใหม่ และศูนย์ศิลปวัฒนธรรมสถาบันราชภัฏเชียงใหม่. (2539). *พจนานุกรมภาษาถิ่นภาคเหนือ*. เชียงใหม่: ส.ทรัพย์การพิมพ์.
- สถาบันภาษา ศิลปะและวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่. (2550). *พจนานุกรมภาษาล้านนา*. เชียงใหม่: ห้างหุ้นส่วนจำกัด เชียงใหม่โรงพิมพ์แสงศิลป์.
- สุริรัตน์ บำรุงสุข. (2550). พจนานุกรมไทย-ไทย เก่าที่สุด: พจนานุกรมของ เจ. คัสเวล และ เจ. เอช. แชนด์เลอร์. *วารสารมนุษยศาสตร์*. 14(2). 13-24.

- สุวารีย์ วงศ์วัฒนา. (2554). การวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัยเชิงคุณภาพ, 7 เมษายน 2566. <http://elearning.psru.ac.th/courses/181/7.4%20การวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัยเชิงคุณภาพ.pdf>
- อนุชิต อินตาวงค์ และศราวุธ หล่อดี. (2560). โลกทัศน์ของชาวล้านนาจากค่านามล้านนาที่ปรากฏในพจนานุกรมล้านนา-ไทย ฉบับแม่ฟ้าหลวง. *วารสารศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยแม่โจ้*. 5(2). 22-41.
- อรุณรัตน์ วิเชียรเขียว และคณะ. (2539). *พจนานุกรมศัพท์ล้านนาเฉพาะคำที่ปรากฏในใบลาน* (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: โอ.เอส.พรินต์ติ้งเฮาส์
- อินทรา นนทชัย. (2563). การวิเคราะห์เนื้อหาวารสารเทคโนโลยีสุรนารี *Suranaree Journal of Social Science* ระหว่างปี พ.ศ. 2550-2561 (รายงานการวิจัย). นครราชสีมา: มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี.
- อุดม รุ่งเรืองศรี. (2547). *พจนานุกรมล้านนา-ไทย ฉบับแม่ฟ้าหลวง*. เชียงใหม่: โรงพิมพ์มิ่งเมือง.
- อุทุมพร จามรมาน. (2529). การวิเคราะห์เนื้อเรื่อง. *วารสารวิธีวิทยาการวิจัย*. 1(2), 5-15.

ความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับธรรมชาติในงานของ คามิน คมนีย์: วิเคราะห์เชิงวาทกรรม

อุไรวรรณ สิงห์ทอง

นักศึกษาหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาภาษาไทย
คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง
auriwan_s@hotmail.com

ธนพร หนูคำ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร., อาจารย์
สาขาวิชาภาษาไทย คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง
Thanaporn@lpru.ac.th

วัฒนชัย หมั่นยิ่ง

รองศาสตราจารย์ นาวาโท ดร., อาจารย์
สาขาวิชาภาษาไทย คณะมนุษยศาสตร์
มหาวิทยาลัยนเรศวร
mim40424042@gmail.com

ภูริวรรณ วรรณสาสน์

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร., อาจารย์
สาขาวิชาภาษาจีน คณะมนุษยศาสตร์
มหาวิทยาลัยนเรศวร
puriwanw@gmail.com

รับบทความ: 8 สิงหาคม 2566

แก้ไขบทความ: 10 กันยายน 2566

ตอบรับบทความ: 9 ตุลาคม 2566

บทคัดย่อ

บทความนี้ มุ่งวิเคราะห์วาทกรรมความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับธรรมชาติในงานของ คามิน คมนีย์ กลุ่มตัวอย่าง คือ วรรณกรรมของ คามิน คมนีย์ ทั้งหมด 18 เรื่อง โดยใช้ทฤษฎีวาทกรรมของมิเชล ฟูกูต์ และ ทฤษฎีวรรณกรรมวิจารณ์เชิงนิเวศของเซอร์ริลล์ กล็อดเฟลต์ เป็นแนวทางการวิเคราะห์ พบว่า งานของ คามิน คมนีย์ นำเสนอวาทกรรม 2 ชุด คือ 1) วาทกรรมการเดินทางกับธรรมชาติ ประกอบสร้างผ่านอุดมการณ์สำนึกนิเวศ 2 ลักษณะ ได้แก่ 1.1) การสร้างจิตสำนึกเชิงนิเวศ และ 1.2) มนุษย์กับการพึ่งพาและทำลาย

ธรรมชาติ 2) วาทกรรมตัวตนกับธรรมชาติ ประกอบสร้างผ่านกฎไตรลักษณ์ ได้แก่ 2.1) สรรพสิ่งคืออนิจจัง 2.2) การตระหนักในทุกข์ และ 2.3) การไม่มีตัวตน โดยคามิน คมนีย์ ใช้การเดินทางเป็นสัญญาณในการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับธรรมชาติ และสำนักในพลังของธรรมชาติ ขณะเดียวกันคามินได้อธิบายความยั่งยืนของมนุษย์ว่ามนุษย์ยังมุ่งเอาชนะธรรมชาติไปพร้อมกัน

คำสำคัญ: ความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับธรรมชาติ, คามิน คมนีย์, วรรณกรรมวิจารณ์เชิงนิเวศ, วาทกรรมเชิงวิเคราะห์

The Relationship of Human and Nature in Kamin Kamani's Literary Works: Discourse Analysis

Uraiwan Singthong

Ph.D. Candidate of Doctor Degree of Philosophy Program in Thai,
Faculty of Humanities and Social Sciences,
Lampang Rajabhat University.
auriwan_s@hotmail.com

Thanaporn Mookham

Assistant Professor, Ph.D., Lecturer
Program in Thai, Faculty of Humanities and Social Sciences,
Lampang Rajabhat University.
Thanaporn@lpru.ac.th

Watanachai Munying

Associate Professor, Cdr., Ph.D., Lecturer
Program in Thai, Faculty of Humanities,
Naresuan University
mim40424042@gmail.com

Puriwan Waranusant

Assistant Professor, Ph.D., Lecturer
Program in Chinese, Faculty of Humanities,
Naresuan University
puriwanw@gmail.com

Received: August 8, 2023

Revised: September 10, 2023

Accepted: October 9, 2023

Abstract

The objective of this research was to analyze discourse on the relationship between humans and nature in the literary work of Kamin Kamani. The sample was 18 titles of Kamin Kamani's literary work by using the Discourse theory belonged to Michel Foucault and Ecocriticism belonged to Cheryl Glotfelty as a method of analysis. The result found that

Kamin Kamani presented 2 set of discourses were 1) the discourse of journey and nature constructed through the eco-consciousness ideology into 2 characters consisting of 1.1) eco-consciousness cultivation and 1.2) humans and the dependence-destroy of nature. 2) the discourse of self and nature constructed through the three characteristics of existence (impermanence, incompleteness, and non-self) were 2.1) everything was impermanent. 2.2) suffering awareness and 2.3) non-self. Kamin Kamani utilized the journey as a sign to make the relationship of humans and nature and consciousness of natural power. In the same time, Kamin explained the contradiction of humans that the humans tried to overcome the nature as well.

Keywords: Humans and nature relationship, Kamin Kamani, Ecology literature criticism, Discourse analysis

บทนำ (Introduction)

มนุษย์มีความสัมพันธ์กับธรรมชาติในฐานะที่มนุษย์เป็นส่วนหนึ่งของธรรมชาติ มนุษย์อาศัยและพึ่งพาธรรมชาติ ด้วยเหตุเพราะธรรมชาติช่วยตอบสนองปัจจัยสี่และสร้างความรื่นรมย์ทางจิตใจให้แก่มนุษย์ จึงอาจกล่าวได้ว่าธรรมชาติมีความสัมพันธ์กับมนุษย์อย่างแนบแน่น ปรากฏในลักษณะที่มนุษย์ ถูกควบคุมภายใต้ธรรมชาติ มนุษย์จึงปรับตัวเข้ากับธรรมชาติ รวมทั้งมนุษย์ยังทำลายธรรมชาติ และมนุษย์ถูกธรรมชาติทำลาย เพราะมนุษย์เป็นองค์ประกอบหนึ่งของธรรมชาติและอาศัยธรรมชาติเป็นปัจจัยสำคัญในการดำรงชีวิต รวมถึงกิจกรรมทางวัฒนธรรม เช่น ขนบธรรมเนียม พิธีกรรม และความเชื่อ ตลอดจนร่องรอยหลักฐานที่ปรากฏในงานศิลปะและวรรณกรรม (ชาคริต แก้วทันคำ, 2561: 223) การกล่าวถึงธรรมชาติมักปรากฏในวรรณกรรม เพราะวรรณกรรมมีฐานะเป็นเครื่องมือถ่ายทอดความรู้สึกนึกคิดของมนุษย์ จึงถูกนำมาใช้ในการถ่ายทอดเพื่อให้เห็นความสำคัญของธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมทั้งด้านความสวยงามและประโยชน์ที่มีต่อสรรพชีวิต ขณะเดียวกันนั้นได้นำเสนอปัญหาที่เกี่ยวข้องกับธรรมชาติร่วมด้วย (ดวงมน จิตร์จำนงค์, 2540: 115) ทั้งนี้เมื่อโลกยุคใหม่เจริญก้าวหน้าด้วยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ความก้าวหน้าดังกล่าวแม้จะนำความสะดวกสบายมาสู่มนุษย์ แต่มนุษย์ก็มีส่วนในการคุกคามและทำลายธรรมชาติเช่นกัน และนับวันยิ่งทวีความรุนแรงมากขึ้น (ธัญญา สังขพันธานนท์, 2559: 313)

วรรณกรรมกับความสัมพันธ์กับธรรมชาติโดยเฉพาะวรรณกรรมร่วมสมัยอยู่ในความสนใจของนักนิเวศวิจารณ์หลังศตวรรษที่ 20 ล้วนสะท้อนถึงความซับซ้อนเชิงสังคม วัฒนธรรม การเมือง และเกี่ยวพันกับสภาวะการณ์ของโลกสมัยใหม่และปัญหาสิ่งแวดล้อม (พชรวรรณ บุญพร้อมสกุล, 2562: 394) ผู้ประพันธ์วรรณกรรมมักนำเสนอประเด็นการอนุรักษ์ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมโดยนำเสนอผ่านวรรณกรรมเพื่อสร้างกระบวนทัศน์ใหม่ต่อธรรมชาติ เพื่อจุดประกายและตั้งคำถามกับสังคมในการหา แนวทางแก้ไข ปัญหาที่เกี่ยวข้องกับธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่เป็นปรากฏการณ์ในสังคม ดังนั้น การใช้ทฤษฎีเป็นเครื่องมือในการวิจารณ์วรรณกรรมเชิงนิเวศ (Ecocriticism) จึงเน้นการศึกษาประเด็นความสัมพันธ์ระหว่างวรรณกรรมกับธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม โดยใช้ฐานความคิดด้านนิเวศวิทยาและแนวคิดสิ่งแวดล้อมนิยม ที่มุ่งศึกษาวรรณกรรมที่นำเสนอความสัมพันธ์ของระบบนิเวศ ความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับธรรมชาติที่ปรากฏในวรรณกรรม (ธัญญา สังขพันธานนท์, 2556: 49)

วรรณกรรมของคามิน คมนีย์ เป็นวรรณกรรมประเภทสารคดี และวรรณกรรมเยาวชนที่มีผลงานออกอย่างต่อเนื่อง ทั้งตีพิมพ์เป็นรูปเล่มหนังสือและแบบหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ (e-book) โดยคามินสร้างผลงานตั้งแต่ พ.ศ. 2547 ถึง พ.ศ. 2559 รวมจำนวน 18 เรื่อง ผลงานของคามิน คมนีย์ ได้รับรางวัลจากหลายหน่วยงาน ได้แก่ รางวัลนายอินทร์อวอร์ด รางวัลแว่นแก้ว รางวัลสำนักงานคณะกรรมการการศึกษา ขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) และรางวัลเซเวนบุคอวอร์ด ปี พ.ศ. 2547 เรื่อง *เย็นวันเสาร์-เช้าวันอาทิตย์* ได้รับรางวัลวรรณกรรมยอดเยี่ยมนายอินทร์อวอร์ด ประเภทสารคดี ปี พ.ศ. 2553 เรื่อง *ไปเป็นเจ้าชาย...ในแคว้นศัตรู* ได้รับรางวัลวรรณกรรมยอดเยี่ยมนายอินทร์อวอร์ด ประเภทสารคดี ปี พ.ศ. 2554 เรื่อง *ตามหาใจตัน* ได้รับรางวัลชนะเลิศแว่นแก้ว ประเภทนวนิยายสำหรับเยาวชน ปี พ.ศ. 2555 เรื่อง *ลูกยางกลางห้วย* ได้รับรางวัลดีเด่นของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) รางวัลหนังสือสำหรับเด็กวัยรุ่น (บันเทิงคดี) ในการประกวดหนังสือดีเด่นปี พ.ศ. 2556 รางวัลรองชนะเลิศอันดับ 2 ประเภทวรรณกรรมเยาวชนเซเวนบุคอวอร์ด ปี 2556 และรางวัลจากคณะกรรมการนานาชาติด้านหนังสือเด็กและเยาวชน (The International Board on Books for Young People: IBBY) ได้ประกาศให้เป็นหนึ่งในรายชื่อหนังสือเกียรติยศ (Honour Book List) ประจำปี พ.ศ. 2557

คามิน คมนีย์ เป็นนักเขียนที่มีความสามารถในการเขียนสารคดีและวรรณกรรมเยาวชน รวมทั้งเป็นผู้หลงใหลในการเดินทาง เขาผลิตงานเขียนที่สะท้อนเรื่องราวความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับธรรมชาติ แก่นของเรื่อง เน้นการใช้ประโยชน์จากธรรมชาติ การสร้างจิตสำนึกเชิงนิเวศ และการตระหนักความสำคัญของธรรมชาติและยังนำเสนอปัญหาการคุกคามและการทำลายธรรมชาติ จึงกล่าวได้ว่าผลงานของคามิน คมนีย์ มีความน่าสนใจในการนำมาศึกษาตามทฤษฎีการวิจารณ์วรรณกรรมเชิงนิเวศ โดยการวิเคราะห์ประเด็นมนุษย์กับความสัมพันธ์ของธรรมชาติ การวิเคราะห์ครั้งนี้ผู้วิจัยจึงนำทฤษฎีวาทกรรมของมิเชล ฟูกูเกต์ และทฤษฎีวรรณกรรมวิจารณ์เชิงนิเวศของเซอร์ริลล์ กลีตต์เฟลต์ มาเป็นแนวทางการวิเคราะห์วิธีการนำเสนอวาทกรรมความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับธรรมชาติที่ปรากฏในงานของ คามิน คมนีย์ เพื่ออธิบายว่าวรรณกรรมของคามิน คมนีย์ ประกอบสร้างวาทกรรม สัญลักษณ์ และอุดมการณ์สำนึกนิเวศ ในงานชุดนี้อย่างไร รวมทั้งจงใจนำเสนอความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับธรรมชาติในแง่มุมใด และผลิตซ้ำ วาทกรรมกระแสหลักชุดใด ทั้งนี้การใช้ทฤษฎีวรรณกรรมวิจารณ์เชิงนิเวศครั้งนี้ จะทำให้ผู้อ่านเปิดมุมมองใหม่ในการวิเคราะห์วรรณกรรมและตระหนักถึงความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับธรรมชาติที่เป็นปรากฏการณ์ทางสังคมในปัจจุบัน อันจะเป็นประโยชน์ในการวิเคราะห์วรรณกรรมในชุดอื่น ๆ ต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย (Research Objectives)

เพื่อวิเคราะห์วาทกรรมความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับธรรมชาติในงาน ของ คามิน คมนีย์

ทบทวนแนวคิด

จากการศึกษาเอกสาร แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยได้ทบทวนวรรณกรรม เพื่อนำไปเป็นแนวทางสู่การวางกรอบแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง ดังต่อไปนี้

แนวคิด ทฤษฎี

1. ทฤษฎีวาทกรรม (Discourse) ของ มิเชล ฟูกูเกต์ (อานันท์ กาญจนพันธุ์, 2562) สรุปรว่า วาทกรรมเป็นชุดความคิดที่สัมพันธ์กับความรู้ ความจริง และอำนาจ โดยสถาบันใดสถาบันหนึ่งหรือบุคคลใดบุคคลหนึ่งได้ผลิตขึ้นเพื่อสร้างความหมายให้กับสังคมได้รับรู้ ดังนั้นวาทกรรมจึงเป็นชุดความคิดความรู้ที่สัมพันธ์กับอำนาจโดยแฝงอยู่ในตัวบท ผู้วิจัยนำทฤษฎีวาทกรรม ของ มิเชล ฟูกูเกต์ มาวิเคราะห์วรรณกรรม ของ คามิน คมนีย์ เพื่อใช้อธิบายการนำเสนอชุดวาทกรรมความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับธรรมชาติที่ปรากฏในวรรณกรรม

2. ทฤษฎีวรรณกรรมวิจารณ์เชิงนิเวศ (Ecocriticism) ของเซอร์ริลล์ กลีตต์เฟลต์ (ัญญา สังขพันธ์, 2556) ได้สรุปว่า การวิจารณ์เชิงนิเวศกล่าวถึงวัฒนธรรมของมนุษย์ที่เชื่อมต่อถึงโลกกายภาพว่ามีผลกระทบต่อด้านใดอย่างไร และมีผลกระทบต่อด้านวัฒนธรรมของมนุษย์อย่างไร การวิจารณ์วรรณกรรมเชิงนิเวศนำมาใช้เป็นการเชื่อมโยงระหว่างธรรมชาติและวัฒนธรรม โดยเฉพาะอย่างยิ่งการประดิษฐ์ของภาษาและวรรณคดี การนำทฤษฎีวรรณกรรมวิจารณ์เชิงนิเวศมาวิเคราะห์ครั้งนี้ เพื่ออธิบายว่าคามินใช้วิธีการเลือกหรือจงใจเล่าเรื่องความสัมพันธ์ของมนุษย์กับธรรมชาติตามกระแสหลักของสังคมโลกอย่างไร

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ผู้วิจัยได้ทบทวนงานวิจัยที่ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์และสิ่งแวดล้อมหลากหลายมิติ ได้แก่ งานของ กานมณี ภูักกติ (2547) ที่ศึกษาเรื่อง ความหมายและคุณค่าของชีวิตในนิเวศลุ่มลึก ตามทรรศนะของ อาร์เน นาสส์ งานของ ทนงค์ จันทะมาตย์ และธัญญา สังขพันธานนท์ (2562) ที่ศึกษาเรื่อง ภาพแทนของ ธรรมชาติกับสิ่งแวดล้อมและพลวัตของสำนึกเชิงนิเวศในนวนิยายไทย ระหว่าง พ.ศ. 2475 - 2556 งานของ เดชาวัต สุวรรณมาศ และคณะ (2563) ที่ศึกษาเรื่อง นวนิยายเรื่อง “อมตะ”: การวิเคราะห์ความเป็นอมตะ ตามกฎไตรลักษณ์ในพระพุทธศาสนาและการโคลนนิ่งทางวิทยาศาสตร์ งานของขวัญชนก นัยเจริญ (2564) ที่ศึกษาเรื่อง จากระบวนกรรมสู่การสร้างจิตสำนึกเชิงนิเวศสำหรับเยาวชน: กรณีศึกษานวนิยายเยาวชนรางวัลแว่นแก้ว และงานของ วราภรณ์ เกิดพิมาย และคณะ (2566) ที่ศึกษาเรื่อง ภูเขาทอง: การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับธรรมชาติ ตามแนวทางการศึกษาวรรณกรรมวิจารณ์เชิงนิเวศ สามารถสรุปประเด็นด้านความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับสิ่งแวดล้อม เป็น 5 ประเด็นหลัก ดังนี้ 1. ความสำคัญและคุณค่าของธรรมชาติ 2. ความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับธรรมชาติ 3. ทุนนิยมและการพัฒนา 4. จิตสำนึกเชิงนิเวศ 5. กฎไตรลักษณ์

จากการทบทวนเอกสาร แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องดังกล่าว ผู้วิจัยจึงเลือกใช้ทฤษฎี วาทกรรมและทฤษฎีวรรณกรรมวิจารณ์เชิงนิเวศเป็นแนวทางวิเคราะห์ ว่าการนำเสนอความสัมพันธ์ระหว่าง มนุษย์กับธรรมชาติในงานของคามิน คมนีย์ ผ่านฉาก บทบาทตัวละคร บทสนทนา การเล่าเรื่อง ในวรรณกรรมอย่างไร

วิธีดำเนินการวิจัย (Research Methods)

งานวิเคราะห์ครั้งนี้ใช้วิธีการวิจัยเอกสาร (Documentary research) ดำเนินการตาม 3 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การเลือกประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

การศึกษารั้งนี้ ผู้วิจัยเลือกกลุ่มประชากร คือ วรรณกรรมของคามิน คมนีย์ ที่ตีพิมพ์และจำหน่าย ตั้งแต่ พ.ศ. 2547-2559 โดยใช้วิธีการเลือกวรรณกรรมที่มีเนื้อหาเกี่ยวข้องกับธรรมชาติ จำนวน 18 เรื่องคือ เย็นวันเสาร์-เช้าวันอาทิตย์ ได้ฟ้าฟากกระโน้น ช่วยกันเตะ... อย่าให้ตาย! ลอยนวลสวนสนุกแห่งชีวิต ไปเป็น เจ้าชาย... ในแคว้นศัตรู ตามหาโจตัน ลูกยางกลางห้วย สุ(ข)นั้ขคอนโด โลดเต้นบนเส้นด้าย ตะลอนพม่า... ประสาเจ้าชาย เหมือนเวลาไม่เคยเปลี่ยน ใจเท่านั้นบันดาลแรง เมื่อแม่ตื่น หัวใจ*เท้า เทียวหนึ่ง จะถึงไหน แก้วเท้าหาสุข ไปสู่ที่ขอบ-มายังที่รัก และลูกนกจากคอน

ขั้นตอนที่ 2 วิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลใช้ทฤษฎีวาทกรรม (Discourse) ของ มิเชล พูโกต์ ทฤษฎีวรรณกรรมวิจารณ์เชิงนิเวศ (Ecocriticism) ของ เซอร์ริสท์ ก्लीตเฟลตี เป็นแนวทางวิเคราะห์ตีความข้อมูลที่น่าสนใจ ใน วรรณกรรม ของ คามิน คมนีย์ ในลักษณะพรรณนาวิเคราะห์

ขั้นตอนที่ 3 สรุปผลการวิจัย อภิปราย ข้อเสนอแนะ

สรุปผลการวิจัย อภิปราย และให้ข้อเสนอแนะที่พบในงานวิจัย แบบพรรณนาวิเคราะห์ (Descriptive Analysis)

ผลการวิจัย (Research Results)

จากการศึกษา พบว่าทหกรรม 2 ชุด คือ 1. วาหกรรมการเดินทางกับธรรมชาติ ที่ประกอบสร้างผ่านอุดมการณ์สำนึกนิเวศ 2 ลักษณะ ได้แก่ การสร้างจิตสำนึกเชิงนิเวศ และมนุษย์กับการพึ่งพาและทำลายธรรมชาติ 2. วาหกรรมตัวตนกับธรรมชาติ ประกอบสร้างผ่านกฎไตรลักษณ์ ได้แก่ สรรพสิ่งคืออนิจจัง การตระหนักในทุกข์ และการไม่มีตัวตน ในบทความนี้ขอนำเสนอตัวอย่างวรรณกรรมที่วิเคราะห์ จำนวน 4 เรื่อง คือ *ใต้ฟ้าฟากกระโน้น ลอยนวลสวนสนุกแห่งชีวิต ลูกยางกลางห้วย และเมื่อแม่ตื่น* ดังบทวิเคราะห์และตารางสรุป ต่อไปนี้

1. วาหกรรมการเดินทางกับธรรมชาติ อธิบายตามความหมายในพจนานุกรมว่า การเดินทาง หมายถึง ก. ไปสู่ที่ใดที่หนึ่งที่ไม่ไกลออกไป (ราชบัณฑิตยสถาน, 2556: 444) หากอธิบายวาหกรรมการเดินทางกับธรรมชาติในงาน ของคามิน คมนีย์ พบว่า คามินประกอบสร้างวาหกรรมการเดินทางกับธรรมชาติ โดยเล่าเรื่องให้ตัวละครตระหนักถึงความสำคัญของสิ่งแวดล้อมที่มนุษย์ต้องอาศัยและพึ่งพา ในฉากสำคัญของเรื่อง คามินสนใจเลือกการเรียนรู้ในรายวิชาสำรวจโลกที่นักศึกษาต้องลงพื้นที่จริงเพื่อเข้าใจความสัมพันธ์ของธรรมชาติกับมนุษย์ อีกตอนคามินสนใจที่ตกย้ำให้มนุษย์ตระหนักถึงคุณค่าของสิ่งแวดล้อม โดยให้ตัวละครเก็บขยะออกจากพื้นที่ธรรมชาติ ซึ่งเป็นสิ่งแปลกปลอมของธรรมชาติ จึงเป็นการประกอบสร้างวาหกรรมการเดินทางกับธรรมชาติผ่านอุดมการณ์สำนึกนิเวศ โดยแบ่งเป็น 2 ประเด็น ได้แก่ การสร้างจิตสำนึกเชิงนิเวศ และการพึ่งพาและการทำลายธรรมชาติ ดังตัวอย่าง

1.1 การสร้างจิตสำนึกเชิงนิเวศ หมายถึง แสดงออกถึงความรักและห่วงแหนธรรมชาติ ในฐานะที่เป็นที่พึ่งพิงให้แก่มนุษย์ อีกทั้งการสร้างจิตสำนึกเชิงนิเวศได้ปลูกฝังระบคิดเกี่ยวกับการอยู่ร่วมกับธรรมชาติอย่างเกื้อกูล ซึ่งต้องพัฒนาจากระบบคิดหรือที่เรียกว่ากระบวนทัศน์ (Paradigms) อันเป็นชุดของระบบความคิดที่สัมพันธ์กับวิถีคิด วิถีปฏิบัติ วิธีให้คุณค่า ซึ่งตั้งอยู่บนฐานการมองโลก ตามความเป็นจริง (ขวัญชนก นัยเจริญ, 2564: 73) ในกรอบคิดวรรณกรรมวิจารณ์เชิงนิเวศแสดงให้เห็นวิธีการปฏิบัติและการให้คุณค่าแก่ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ในชุดวาหกรรมการเดินทางคือการสร้างจิตสำนึกเชิงนิเวศ ปรากฏใน *ใต้ฟ้าฟากกระโน้น* ดังนี้

ใน *ใต้ฟ้าฟากกระโน้น* คามินได้บรรยายถึงฉากการเดินทางไปสำรวจสิ่งแวดล้อมรอบมหาวิทยาลัยซึ่งเป็นกิจกรรมในรายวิชาสำรวจโลกรอบบ้าน วิชานี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อสร้างจิตสำนึกเชิงนิเวศให้กับผู้เรียน คามินได้เดินทางไปสำรวจภูเขา ป่า และท้องทุ่งบริเวณทะเลสาบ Finger Lakes พร้อมกับอาจารย์ผู้สอนและเพื่อนร่วมชั้นเรียน ดังตัวอย่าง

คอร์สแบกเป้มีชื่อเฉพาะว่า At Home On Earth (ครูเรียกว่าสำรวจโลกรอบบ้าน) เทอมนี่เรามีกัน 6 คน และผู้สอนหรือผู้นำทางอีก 2 คน เป้าหมายของเราคือสำรวจความงามลึกซึ้งน่าตื่นตาของบรรดากอร์จ ลำเนาไพรและท้องทุ่งของบริเวณทะเลสาบ Finger Lakes ทำความเข้าใจเกี่ยวกับชุมชนเชิงนิเวศในท้องที่ เรียนรู้ว่าวิถีชีวิตของเรานั้นมีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมอย่างไร

ผู้สอนในคอร์สแบกเป้เป็นผู้หญิงทั้งคู่ โมนิกามีผมเปียยาวลงมาถึง สะเอว ดูหัวและจริงใจ บางคนบอกว่าเธอมีเชื้อสายอินเดียนแดงด้วย... เราจะมีการเรียนทฤษฎีกันในห้องทุกวันพฤหัสบดี ซึ่งต้องด้วยการเดินป่าสั้น ๆ วันเสาร์อาทิตย์จะเดินป่าอย่างเดียว อย่างเอาจริงเอาจัง สัปดาห์ละ 1-2 วัน และจะ ทั้งทำยปิดคอร์สด้วยการเดินป่าแรมทาง 3 วัน 2 คืน...เราเริ่มต้น เรียนรู้กันตั้งแต่เรื่องการวางแผนเดินทาง การจัดเป้อย่างมีประสิทธิภาพ การตั้งแคมป์ให้กระทบต่อสิ่งแวดล้อมน้อยที่สุด การเตรียมเสบียงกรังและการปรุงอาหารในป่า รวมทั้งเรื่องความปลอดภัยและเครื่องช่วยยามหลงทาง เช่น เข็มทิศและนกหวีด

(คามิน คมนีย์, 2548: 67)

ใน *ใต้ฟ้าฟากกระโน้น* คามินได้บรรยายฉากของนักศึกษามหาวิทยาลัยอิฐาเกะ ที่ลงทะเบียนเรียนรายวิชา At Home On Earth อันเป็นรายวิชาที่นักศึกษาจะต้องฝึกทักษะการใช้ชีวิต ในธรรมชาติของทะเลสาบรูปนิ้ว (Finger Lakes) ซึ่งอยู่ฝั่งตะวันตกของสหรัฐอเมริกา ในฉากนั้นให้โมนิกาทัวแทนของชาวอินเดียนแดง ซึ่งเป็นอาจารย์ผู้สอนในรายวิชา เธอมีเชื้อสายชนเผ่าดั้งเดิมที่อาศัยอยู่ในอเมริกา ที่ชาวพื้นเมืองต้องต่อสู้กับชาวยุโรปที่เข้ามารุกรานขยายอาณานิคมในพื้นที่ อเมริกาเป็นแผ่นดินที่มีความอุดมสมบูรณ์ด้วยแร่ทองคำและน้ำมัน จึงเป็นเหตุให้ชาวยุโรปต้องการเข้ามายึดครอง ตัวอย่าง ที่ยกมาคามินผลิตซ้ำอุดมการณ์สำนึกนิเวศที่ชนกลุ่มพื้นเมืองอย่างอินเดียนแดงดั้งเดิมได้อนุรักษ์ธรรมชาติและสืบทอดถึงคนรุ่นหลัง อันเป็นประวัติศาสตร์ทางกายภาพดั้งเดิมของคนอเมริกาที่มีชาวพื้นเมืองอินเดียนแดงอาศัยอยู่ การที่โมนิกานำนักศึกษาเรียนรู้สภาพพื้นที่ตามระบบนิเวศ เป็นการตอกย้ำความสำคัญของมนุษย์ที่ต้องปรับตัวให้สัมพันธ์กับธรรมชาติ ดังความว่า “...การตั้งแคมป์ให้กระทบต่อสิ่งแวดล้อมน้อยที่สุด...” (คามิน คมนีย์, 2548: 67) โดยเฉพาะนักศึกษาวิชาสำรวจรอบบ้านอันเป็นตัวแทนของนักอนุรักษ์ธรรมชาติและ การบอกเล่าในฐานะนักประวัติศาสตร์ ซึ่งผลิต/สร้าง และตอกย้ำหน้าที่ผลิต/สร้าง และตรวจตรา/คุมเข้ม บรรดาข้อเท็จจริงและความจริงต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับสิ่งที่เรียกว่า “ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม” และ “อดีต” (ไชยรัตน์ เจริญสินโอฬาร, 2560: 249) นอกจากนี้ ใน *ลูกยางกลางห้วย* คามินยังนำเสนออุดมการณ์สำนึกเชิงนิเวศผ่านตัวละครจาง ซึ่งเป็นตัวละครเอกหญิงที่มีสูงศักดิ์และหวงแหนธรรมชาติในพื้นที่ที่อาศัยอยู่ดังตัวอย่าง

“...เธอถึงกับจัดเก็บขยะจำพวกของสบู่หรือแชมพู ถังผงซักฟอก และขยะทั่วไปตามข้างห้วยซึ่งลอยไปติดระเกะระกะตามซอกหินและรากไม้ จนหมดจดด้วยตัวเอง และห้ามไม่ให้ใครทิ้งขยะลงห้วยอีก”

(คามิน คมนีย์, 2555, หน้า 40)

ตัวอย่าง *ลูกยางกลางห้วย* ข้างต้น จางซึ่งเป็นตัวละครเอกหญิงแสดงออกถึงการรักและหวงแหนธรรมชาติ เมื่อมนุษย์ใช้ประโยชน์จากธรรมชาติจึงจำเป็นต้องร่วมกันดูแลรักษาธรรมชาติเหล่านั้น จากข้อความที่ยกมา คามินจงใจสร้างตัวละครจางให้มีจิตสำนึกหวงแหนและอนุรักษ์ธรรมชาติในพื้นที่ที่อาศัยอยู่โดยมีจิตสำนึกเก็บขยะและสั่งไม่ให้ผู้ใดทิ้งขยะลงในแม่น้ำอีก การจงใจอธิบายพฤติกรรม

ของจวง ที่เก็บขยะพลาสติกที่ลอยมาติดชอกหินออกจากโกรกธาร จึงสื่อสัญลักษณ์ว่าพลาสติกเหล่านั้นเปรียบเสมือน ผู้บุกรุกหรือสิ่งแปลกปลอมในพื้นที่สีเขียว จวงจึงเปรียบเสมือนตัวแทนของมนุษย์ที่รักและหวงแหนธรรมชาติและต้องการพิทักษ์พื้นที่อาศัยของตนเอง สื่อถึงอุดมการณ์สำนึกในเวทีที่คามินอธิบายผ่านฉากและพฤติกรรมของตัวละครได้อย่างแนบเนียน

1.2 การพึ่งพาและทำลายธรรมชาติ พึ่งพา หมายถึง ก. อาศัยกัน, ช่วยเหลือกัน (ราชบัณฑิตยสถาน, 2556: 840) ส่วนคำว่า ทำลาย หมายถึง ก. อากาศที่ทำให้สิ่งซึ่งเป็นกลุ่มก้อนแตกหักหรือพังกระจัดกระจาย, ทำให้พัง (ราชบัณฑิตยสถาน, 2556: 569) จะเห็นได้ว่ามนุษย์ในอดีตล้วนพึ่งพาอาศัยธรรมชาติในการดำรงชีวิต มนุษย์มีความสัมพันธ์กับธรรมชาติและเกี่ยวข้องกับระบบนิเวศ อย่างแนบแน่น มนุษย์อาศัยธรรมชาติเป็นปัจจัยในการดำรงชีวิต ธรรมชาติจึงเป็นส่วนหนึ่งของชีวิตมนุษย์ มนุษย์กับธรรมชาติเป็นส่วนหนึ่งของกันและกัน (จักรพรรณ วงศ์พรวัฒน์, 2561: 14) ในวาทกรรม การเดินทางกับธรรมชาติพบว่าคามินอธิบายภายใต้ 2 ประเด็น คือ การพึ่งพาธรรมชาติ และการทำลายธรรมชาติ ดังบทวิเคราะห์ต่อไปนี้

1.2.1 การพึ่งพาธรรมชาติ กล่าวได้ว่าธรรมชาติมีความสัมพันธ์ต่อมนุษย์ ในฐานะที่มนุษย์ได้อาศัยพึ่งพามาแต่ครั้งบรรพกาล สังคมยุคแรกเริ่มก่อตั้งเป็นรัฐ เป็นสภาพสังคมที่มนุษย์อาศัยและพึ่งพาธรรมชาติ และมีความสัมพันธ์กับธรรมชาติอย่างใกล้ชิด เนื่องจากวิถีการผลิตและปัจจัย ในการผลิตยังต้องอาศัยจากธรรมชาติ (ธัญญา สังขพันธานนท์, 2556: 92) การพึ่งพาธรรมชาติในงานของ คามิน คมนีย์ ปรากฏในวรรณกรรมเยาวชนเรื่อง *ลูกยางกลางห้วย* ดังนี้

ใน *ลูกยางกลางห้วย* คามินสร้างตัวละครจ้อย แม่ และน้องชายของจ้อย ในฉากหนึ่งบรรยายแม่ของจ้อยได้เล่าถึงพฤติกรรมของจ้อยที่มีพฤติกรรมพึ่งพาธรรมชาติ โดยจ้อยนิยมรับประทานลูกไม้ในป่ามากกว่าเลือกรับประทานอาหารทั่วไป ดังข้อความว่า

“...แม้ว่าเขาเป็นเด็กแปลก วันไหนกับข้าวไม่ถูกใจก็ไม่ยอมกินข้าว แต่หากเป็นลูกไม้ชายป่าอาหารนกกละก็กินได้กินดี ไม่เหมือนกับไอ้จู้ รายนั่นกินได้กินดีไม่มีมากความ”

(คามิน คมนีย์, 2555: 12)

ข้อความใน *ลูกยางกลางห้วย* จ้อยเป็นตัวละครดำเนินเรื่อง เขาชอบรับประทานผลลูกหว่า ที่หล่นลงในธารและติดใจในรสชาติของลูกหว่าที่หวานชื่นใจ ทุกครั้งที่เขาลงไปในลำห้วยจ้อยจะนั่งยอง ๆ เพื่อกวาดเอาลูกหว่าที่หล่นในน้ำมารับประทาน พฤติกรรมของจ้อยเป็นการพึ่งพาอาศัยธรรมชาติที่มนุษย์อาศัยพิชพรรณธัญญาหารเป็นแหล่งอาหาร คำพูดของแม่ที่พูดกับจ้อยว่า “จ้อยเป็นเด็กแปลกวันไหนกับข้าวไม่ถูกใจก็ไม่ยอมกินข้าว แต่หากเป็นลูกไม้ชายป่าอาหารนกกละก็กินได้กินดี” (คามิน คมนีย์, 2555: 12) จากคำกล่าวนี้นี้ เป็นการตอกย้ำว่ามนุษย์พึ่งพาอาศัยธรรมชาติ เพราะธรรมชาติคือแหล่งอาหารที่สำคัญของมนุษย์และสัตว์ และมนุษย์กับสัตว์มีพฤติกรรมที่คล้ายคลึงกัน คือ มองธรรมชาติเป็นที่พึ่งหรือที่อยู่อาศัย จ้อยจึงเป็นภาพแทนของมนุษย์ที่อาศัยธรรมชาติรอบตัว เมื่อวิเคราะห์ตามทฤษฎีวรรณกรรมวิจารณ์เชิงนิเวศ จึงกล่าวได้ว่ามนุษย์มีความสัมพันธ์กับธรรมชาติแบบพึ่งพาอาศัยธรรมชาติเพื่อการดำรงชีวิตและความอยู่รอด

1.2.2 การทำลายธรรมชาติ มนุษย์มีความสัมพันธ์กับธรรมชาติดังกล่าวมาแล้วว่า มนุษย์พึ่งพาอาศัยธรรมชาติ แต่ขณะเดียวกันมนุษย์ยังเป็นผู้ทำลายและคุกคามธรรมชาติอีกด้วย จะเห็นได้ว่า

ปัญหาของโลกยุคใหม่ตั้งแต่ปลายศตวรรษที่ 19 เป็นต้นมาพบปัญหาความเสื่อมโทรม การคุกคามทำลายธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจากฝีมือมนุษย์เป็นหลัก และนับวันยิ่งทวีความรุนแรงมากขึ้น (ธัญญา สังขพันธานนท์, 2559: 313) ทั้งนี้เมื่อมนุษย์เกิดความรู้สึกต้องการทรัพยากรธรรมชาติมากเกินไปจนเกินความพอดี ปัญหาการเข่นฆ่าเพื่อแย่งชิงทรัพยากรธรรมชาติจึงเป็นปรากฏการณ์ทางสังคมที่พบบ่อยขึ้น

ใน *ลูกยางกลางห้วย* คามินใช้กลวิธีการเขียนเล่าเรื่อง โดยนำเสนอประเด็นปัญหาความโลภของมนุษย์ซึ่งกล่าวถึงการทำลายธรรมชาติ ขณะเดียวกันธรรมชาติที่เป็นเสมือนมิตร ของมนุษย์ก็ทำลายมนุษย์ด้วยเช่นกัน ดังข้อความว่า

“เขาศูนย์ในอดีตกาลสมบูรณ์ไปด้วยแมกไม้ พรรณพืชและสัตว์ป่านานาชนิด ในปี 2505 เกิดมหาพายุภัย กวาดล้างทำลายความอุดมของธรรมชาติ บนภูเขา ไปจนแทบจะเหี้ยนเตียน...สืบเนื่องจากการก่อสร้างศูนย์โทรคมนาคมนั่นเอง ทำให้มีการแผ้วถางทางสร้างถนนลาดยางขึ้นเขาศูนย์ชาวบ้านพากันขึ้นไปทำสวนยางปลูกพันธุ์ไม้ผลต่าง ๆ จนกระทั่งประมาณปี 2512 ชาวบ้านคนหนึ่งกำลังขุดหลุม ยางพาราก็ได้พบก้อนหินลักษณะแตกต่างจากปกติคือ มีน้ำหนักมากกว่าหินธรรมดาผิวเรียบสีดำส่องประกายแวววาวเมื่อต้องแสง ต่อมาผู้รู้ระบุว่าก้อนหินนั้น คือ แร่พลูมสามารถขายได้ราคาและกำลังเป็นที่ต้องการของตลาดแร่ต่างประเทศก้อนแร่ลักษณะนี้เรียกกันว่า ลูกพลัด เป็นเนื้อแร่พลูมล้วน ๆ ไม่มีหินปะปน”

(คามิน คมณีย์, 2555, หน้า 72)

ข้อความข้างต้นจากเรื่อง *ลูกยางกลางห้วย* คามินใช้กลวิธีเขียนเล่าเรื่องเขาศูนย์ ซึ่งเป็นแหล่งขุดแร่พลูม สถานที่แห่งนี้จากที่เคยเป็นภูเขาที่อุดมสมบูรณ์มาก่อน เหตุการณ์เมื่อปี พ.ศ. 2505 เกิดพายุภัยที่แหลมตะลุมพุก พายุโซนร้อนแฮร์เรียตส่งคลื่นพายุซัดฝั่ง (storm surge) สร้างความเสียหายใหญ่หลวงทั้งบ้านเรือนพังพินาศมีผู้เสียชีวิตเกือบหนึ่งพันคน (ศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร, 2560, ออนไลน์) สืบเนื่องจากเหตุการณ์ดังกล่าวที่ยังไม่มีเทคโนโลยีที่ช่วยในการเตือนภัยให้กับมนุษย์ เพื่อป้องกันและรับมือกับภาวะวิกฤตนี้ รัฐจึงได้ก่อตั้งเขาศูนย์เป็นสถานที่ตั้ง “ศูนย์โทรคมนาคม” เพื่อเตือนภัยจากภัยธรรมชาติต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นกับพื้นที่ในจังหวัดภาคใต้ที่ติดกับชายทะเล นอกจากนี้แล้วเขาศูนย์ยังเป็นสถานที่ที่ชาวบ้านประกอบอาชีพปลูกยางพาราและผลไม้ และที่สำคัญชาวบ้านได้ขุดพบแร่พลูมที่สามารถนำไปขายได้ราคา และแร่พลูมยังเป็นที่ต้องการของตลาดแร่ในต่างประเทศ ดังนั้น แร่พลูมจึงเป็นแร่ที่สำคัญในโรงงานอุตสาหกรรม เพราะมีคุณสมบัติด้านการนำความร้อนได้ดี หรือเรียกอีกชื่อหนึ่งว่าทังสเตน เมื่อเกิดความเจริญด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มนุษย์จึงเกิดการคุกคามรุกรานและทำลายธรรมชาติอย่างเกินพอดีเพื่อนำแร่พลูม มาจำหน่ายให้แก่เงินทุน จะเห็นได้ว่ามนุษย์เป็นผู้กำหนดมูลค่าของธรรมชาติ เช่น แร่พลูมอยู่ภายใต้ระบบทุนนิยมแต่ขณะเดียวกันทุนนิยมก็เป็นคู่ตรงข้ามการอนุรักษ์ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เพราะว่าโลกปัจจุบันนี้เป็นระบบทุนสมัย (Capitalocene หรือ Age of Capital) ที่ไม่ได้ถูกขับเคลื่อนโดยมนุษย์เป็นองค์รวมมากเท่ากับการถูกขับเคลื่อนโดยระบบทุนนิยม ระบบทุนนิยมจึงไม่ได้ทำลายล้างธรรมชาติโดยตรงแต่เป็นการขับเคลื่อนกิจกรรมที่ทำให้ธรรมชาติต้องทำงานโดยไม่มีความตอบแทนหรือธรรมชาติมีราคาถูก

(Cheap Nature) หรือกล่าวว่าเป็นการลดทอดคุณค่าธรรมชาติ (Moore, 2016: pp. 1-6, อ้างถึงใน พชรวรรณ บุญพร้อมสกุล, 2562: 383)

2. วาทกรรมตัวตนกับธรรมชาติ ตัวตน (self) หมายถึง สิ่งที่เป็นสาระัตถะของชีวิตของแต่ละบุคคล มีสภาพเที่ยงแท้ถาวร (ราชบัณฑิตยสถาน, 2548: 88) ตัวตนจึงทำให้บุคคลนั้นยังเป็นคนเดิม แม้ว่าร่างกายภายนอกหรือความรู้สึกนึกคิดจะแปรเปลี่ยนไปแล้วก็ตาม ส่วนคำว่า ธรรมชาติ หมายถึง น. สิ่งที่เกิด มีและเป็นอยู่ตามธรรมดาของสิ่งนั้น ๆ ว. ที่เป็นไปเองโดยมิได้ปรุงแต่ง (ราชบัณฑิตยสถาน, 2556: 597) จึงอาจกล่าวได้ว่า ตัวตนกับธรรมชาติ หมายถึง การเรียนรู้ตนเองของมนุษย์ โดยนำธรรมชาติมาสร้างความเข้าใจในการใช้ชีวิต สอดคล้องกับหลัก “ไตรลักษณ์” ของพุทธศาสนาที่หมายถึง ลักษณะ 3, อาการที่เป็นเครื่องกำหนดหมาย 3 อย่าง อันให้รู้ถึงความจริงของสภาวะธรรมทั้งหลายที่เป็นอย่างนั้น ๆ ตามธรรมดาของมัน ประกอบด้วย อนิจจัง ความเป็นของไม่เที่ยง ทุกขัง ความเป็นทุกข์ และอนัตตา ความเป็นของไม่ใช่ตน ลักษณะทั้ง 3 เหล่านี้ปรากฏอยู่ตามธรรมดาที่แน่นอนเป็นไปตามกฎธรรมชาติ (พระพรหมคุณาภรณ์, 2546: 78) วรรณกรรมของคามินประกอบสร้างวาทกรรมตัวตนกับธรรมชาติ แบ่งเป็น 3 ประเด็น ได้แก่ 1. สรรพสิ่งคืออนิจจัง 2. การตระหนกในทุกข์ และ 3. การไม่มีตัวตน ดังบทวิเคราะห์ ต่อไปนี้

2.1 สรรพสิ่งคืออนิจจัง อนิจจัง หมายถึง ว. ไม่เที่ยง, ไม่แน่นอน, เปลี่ยนแปลง อยู่เสมอ. (ป.) (ราชบัณฑิตยสถาน, 2556: 1369) เป็นกฎข้อหนึ่งของกฎไตรลักษณ์ กล่าวถึงลักษณะที่เป็นธรรมดาตามธรรมชาติแห่งสังขารทั้งหลายที่จะต้องมีอันเป็นไปอย่างนี้ ดังนั้นสรรพสิ่งบนโลกใบนี้ เมื่อพิจารณาตามหลักคำสอนของพุทธศาสนาเรื่องความเป็นอนิจจังของชีวิต จึงทำให้เห็นสภาพความ ไม่เที่ยง ความไม่คงที่ ความไม่ยั่งยืนของมนุษย์ที่มีลักษณะเดียวกับธรรมชาติ ดังเรื่อง *ลอยนวลสวนสนุกแห่งชีวิต* ดังนี้

ใน *ลอยนวลสวนสนุกแห่งชีวิต* คามินกล่าวถึงสังขารของสิ่งมีชีวิตเมื่อมีเกิดขึ้น ย่อมมีดับไป ชีวิตของมนุษย์นั้นไม่เที่ยงแท้และแน่นอน ดังตัวอย่าง

“...ผมอธิบายหลักความเชื่อทางพุทธศาสนาไปพอประมาณว่า พระจะมาสวด โดยแสดงสังขารว่าการตายเป็นส่วนหนึ่งของชีวิต ทุกคนควรบอกตัวเองซ้ำ ๆ ว่าไม่ควรเศร้าโศกเกินไปกับคนตาย และไม่ควรประมาทเนื่องจาก ความตายอาจมาถึงใครก็ได้โดยไม่ตั้งตัว ความตายจึงมาสอนให้ผู้คนตระหนักในการทำสิ่งที่ดีที่งามเสียเดี๋ยวนี้ เพื่อที่เวลาตายเราจะได้ไม่กังวลว่า ยังไม่ได้ทำสิ่งที่ควรทำ...ส่วนการเผาศพนั้นก็ให้บทเรียนชัดเจนเช่นกัน ชาวพุทธสอนกันแบบที่เพลงฝรั่งว่าไว้ว่า All we are is dust in the wind—สุดท้ายแล้ว... คนทุกคนก็เพียงธุลีฝุ่นในสายลม”

(คามิน คมนีย์, 2550: 257-258)

ตัวอย่างเรื่อง *ลอยนวลสวนสนุกแห่งชีวิต* ข้างต้น คามินบรรยายเกี่ยวกับงานฉาบปูนกึ่งที่เขาจัดให้กับเพื่อนของเขาซึ่งเป็นชาวต่างชาติที่เสียชีวิต คามินได้ส่งอีเมลแจ้งให้ครอบครัวของบิลทราบว่าเป็นเรื่องธรรมดาที่ทุกคนต้องพบเจอในชีวิต แก่นในการดำเนินชีวิตของมนุษย์จึงต้องหมั่นกระทำความดี เพราะจะได้ไม่ต้องกังวลหรือติดอยู่ในบ่วงหรือห่วงหาเมื่อจากโลกนี้ไป หลักความเชื่อของศาสนาพุทธ และของชาวตะวันตกหรือตาม

ลัทธิต่าง ๆ ในการใช้ชีวิตย่อมสอดคล้องกัน โดยเชื่อว่าสุดท้ายแล้วทุกคนต้องกลับไปสู่ธรรมชาติทุกอย่างจึงเป็นอนิจจัง และมีการเปลี่ยนแปลงไม่เที่ยงแท้ ดังคำกล่าวที่ว่า “สุดท้ายแล้ว...คนทุกคนก็เพียงรูลีฝุ่นในสายลม” (คามิน คมนีย์, 2550: 257-258) ชีวิตของมนุษย์สุดท้ายต้องกลับไปสู่ธรรมชาติ แสดงให้เห็นถึงโลกทัศน์ความเป็นหนึ่งเดียวกับธรรมชาติ หรือแนวคิดธรรมชาติ เป็นศูนย์กลางของทุกสรรพสิ่ง ตามการประกอบสร้างในวาทกรรมตัวตนกับธรรมชาติ

2.2 การตระหนักในทุกข์ หมายถึง ก. รู้ประจักษ์ชัด, รู้ชัดแจ้ง คำว่า ทุกข์ หมายถึง น. ความยากลำบาก ความไม่สบายกายไม่สบายใจ ความทนได้ยาก และความทนอยู่ในสภาพเดิมไม่ได้ (ราชบัณฑิตยสถาน, 2556: 459 ; 575) รวมถึงความกดดัน ปัญหาความเจ็บปวดทั้งทางกายและทางใจ (คงศักดิ์ ต้นไฟจิตร, 2552: 47) ในสารคดี *ใต้ฟ้าพายุกระโน้น* คามินอธิบายถึงการตระหนักในทุกข์โดยใช้กลวิธี การเขียนบรรยายอารมณ์ความรู้สึกของเขาที่เกิดขึ้นภายในจิตใจ คามินมองธรรมชาติและกำหนดให้ธรรมชาติในฐานะเครื่องมือเยียวยาสภาพจิตใจที่กำลังเกิดทุกข์ ดังตัวอย่าง

“...ได้มานั่งสังเกตอารมณ์ตัวเองที่ลำธารเชิงน้ำตกใกล้บ้านใหม่ได้สงบจิตใจลงบ้าง...ชีวิตก็คล้ายลำธาร อารมณ์ก็เหมือนสายน้ำ จะดีจะร้ายมันก็ไหลมาแล้ว ก็ไหลไป หากใครเก็บกักอารมณ์โดยเฉพาะอารมณ์แย่ ๆ เช่น เหมงหรือกลัว เอาไว้นาน ๆ ก็เหมือนน้ำนิ่งในหนองซึ่งไม่มีทางระบาย ไม่นานมันจะกลายเป็นน้ำเน่า ชีวิตคนนั้นก็เช่นกัน เก็บกักอารมณ์ไว้ก็จะกลายเป็นอารมณ์เสียอารมณ์บูด...”

(คามิน คมนีย์, 2548: 165)

ตัวอย่างข้างต้น ใน *ใต้ฟ้าพายุกระโน้น* คามินเขียนบรรยายประสบการณ์ที่เขาเคยศึกษาต่อ ณ ประเทศสหรัฐอเมริกา เขารู้สึกเหงาคิดถึงบ้าน อารมณ์เหงาและคิดถึงบ้านทำให้เกิดทุกข์กายทุกข์ใจ เขามานั่งรำพึงกับลำธารข้างบ้านใหม่ของเพื่อน เพื่อให้ลืมความทุกข์ชั่วคราวที่เกิดขึ้นอันเป็นวิธีการกำจัดความทุกข์ของมนุษย์เรา คามินใช้ปัญญาพิจารณาสิ่งที่เกิดขึ้นรอบตัวเขา ทำให้เข้าใจถึงสัจธรรมชีวิตที่ว่าคนเราเปรียบ ดังสายน้ำทุกสิ่งทุกอย่างที่ผ่านเข้ามาในชีวิตเมื่อเกิดขึ้นแล้ว อีกไม่นานก็กลายเป็นอดีตมนุษย์ควรเข้าใจสัจธรรมข้อนี้ หากคนเรายังคงวนเวียนจดจำเรื่องราวในอดีตโดยไม่ปล่อยวางชีวิตก็คล้ายกับน้ำเน่าที่ไม่สามารถปล่อยทิ้งให้ไหลไปและหากกักเก็บไว้นับวันก็จะเน่าเหม็น จะเห็นได้ว่าคามินเปรียบอารมณ์ความรู้สึกของตนเองกับสายน้ำที่ต้องพิจารณาว่าจะให้สายน้ำนั้นไหลไปตามกฎของธรรมชาติหรือกักเก็บให้นิ่งเฉย แสดงให้เห็นถึงการเชื่อมโยงระหว่างสภาพจิตใจของมนุษย์กับธรรมชาติ โดยเลือกอธิบายธรรมชาติในความเป็นมิตรกับมนุษย์ และเป็นที่พึ่งพิงในยามที่มนุษย์เกิดความสุขและความทุกข์ ธรรมชาติจึงมีหน้าที่ช่วยปรับอารมณ์และความรู้สึกของมนุษย์ให้เข้าใจในสภาวะจิตใจที่เกิดขึ้นทุกขณะ หากมนุษย์เข้าใจกลไกของชีวิตที่สัมพันธ์กับจิตใจแล้วจะก่อให้เกิดพลังบวกในชีวิต ดังนั้นการทบทวนเหตุการณ์และฝึกดูจิตของตนเอง เพื่อสัมพันธ์กับธรรมชาติดังที่คามินนั่งมองลำธาร แสดงให้เห็นถึงการยึดโยงธรรมชาติเป็นแบบจำลองชีวิตของมนุษย์ที่มีการผันแปรเฉกเช่นอารมณ์ของมนุษย์

2.3 การไม่มีตัวตน การไม่มีตัวตนหรืออนัตตา หมายถึง ว. ไม่ใช่อัตตา, ไม่ใช่ ตัวไม่ใช่ตน (ราชบัณฑิตยสถาน, 2556: 1368) ปรากฏจากตัวตนที่เที่ยงแท้ถาวร ไม่ยึดติด อนัตตา จึงเป็นเอกลักษณ์และกฎของไตรลักษณ์ในพุทธศาสนา และจะเห็นได้ด้วยปัญญาเท่านั้น ปรากฏใน *เมื่อแม่ตื่น* ดังนี้

เรื่อง *เมื่อแม่ตื่น* คามินใช้กลวิธีการเขียนเล่าประสบการณ์การเดินทางกลับไปบ้านเกิดของเขาเพื่อดูแลแม่ เขาเลือกพักอาศัยในชนาที่เก่าและทรุดโทรมอันเป็นสถานที่ที่เขาเคยพักอาศัยในวัยเยาว์ ทั้งที่เขามีบ้านพักที่สะดวกสบายต่อการพักอาศัย แต่เขากลับเลือกพักในชนาเก่า ๆ การสื่อถึงการเชื่อมโยงในวิถีชีวิตของเขานี้เป็นการอธิบายการปล่อยวาง โดยไม่ยึดติดกับอัตตาหรือสิ่งของภายนอกตัวตนตามกฎไตรลักษณ์ ดังตัวอย่าง

“ชนาทรุดโทรมมอซอขึ้นนี่นะ” แม่สายหน้าไม่ค่อยเชื่อ “ขนาดให้อยู่ฟรี คนกรีดยางแฉกนี้ก็ไม่เอาแล้ว เห็นไหมว่าไปเช่าห้องแถวกันหมด” แม่รำพึงต่ออีกว่า ผมช่างแปลกคน บ้านมีห้องหับให้หลับนอนเยอะเยอะ กลับมาชอบชนาอนาถาเสียนี้ผมได้แต่หัวเราะ มองชนาในเงามืดยามสว่างอย่างเป็นสุข รู้สึกอบอุ่นวางใจในชนาหลังน้อยน้ออย่างบอกไม่ถูก ความเก่าแก่ข้างตุลาลสลิก ความทรุดโทรมนั้นซ่อมได้ ส่วนความมอซอนั้นแค่ต้องชำระสะสางเท่านั้นเอง”

(คามิน คมนีย์, 2556: 37)

เนื้อความ ใน *เมื่อแม่ตื่น* คามินอธิบายลักษณะของชนาที่บ้านของเขาที่มีลักษณะเก่าชอมซอ ในวัยเด็กคามินผูกพันกับชนาหลังนี้มาก คามินจึงตั้งใจเขียนเพื่อเชื่อมโยงภาพในอดีตกับสถานที่แห่งนี้ เป็นการโหยหาอดีตในวัยเยาว์ ที่ ณ วันหนึ่งคนเราจะกลับโหยหาอดีตที่เราประทับใจมาเป็นภาพแทนของชนบท ยุคเกษตรกรรมแบบดั้งเดิมที่ผู้คนยังออกไปทำไร่ทำสวน ได้อาศัยชนาพักพิงยามพักเหนื่อยอยู่แบบเรียบง่าย ชนาจึงเป็นภาพแทนเชื่อมโยงความรู้สึกความสุขแห่งวัยเยาว์ในบ้านเกิดของเขาที่เต็มไปด้วยความสุข ขณะเดียวกันคามินยังสื่อถึงการปล่อยวางการไม่ยึดติดกับสิ่งต่าง ๆ ที่เป็นของภายนอก เช่น บ้านหรือชนาที่ทำให้เขาเกิดอารมณ์และความรู้สึกไม่ยินดียินร้ายต่อความสมบูรณ์ และความสะดวกสบายของสถานที่ เรียกว่าการไม่มีตัวตน คือการใช้ปัญญาตรึกตรองตามแนวพุทธ ตามกฎไตรลักษณ์และการพิจารณาสภาพปัญหาต่าง ๆ ดังประโยคที่คามินกล่าวว่า “ความทรุดโทรมนั้นซ่อมได้” อธิบายได้ว่าวัตถุต่าง ๆ เมื่อเกิดชำรุดหักพังไปตามกาลเวลา สามารถซ่อมแซมและกลับมาใช้ใหม่ได้ และขณะเดียวกันสภาพจิตใจหากทรุดโทรมหรือเหนื่อยล้า ต้องอาศัยพลังปัญญาจึงจะซ่อมได้ดังเดิม ให้เกิดพลังและในประโยคที่ว่า “ส่วนความมอซอนั้นแค่ต้องชำระสะสางเท่านั้นเอง” คำว่า มอซอ พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน หมายถึง ว. คาค้าง, ไม่ผ่องใส, หม่น (ราชบัณฑิตยสถาน, 2556, หน้า 888) คามิน สร้างคำว่า “มอซอ” ในที่นี้สื่อถึงอารมณ์ที่ขุ่นข้องหมองใจในตัวเรา หากมนุษย์เรารู้จักจัดการอารมณ์ขุ่นมัวดังกล่าวด้วยปัญญาย่อมทำให้คนเราไม่ยึดติดกับสิ่งใดหรือรู้จักการปล่อยวางให้เห็นการขจัดในที่นี้ คือ การละวางหรือการละความเป็นตัวตนไม่ยึดติดหรือปล่อยวางในตนเอง เพื่อให้พ้นจากวังวนแห่งทุกข์ที่เกิดจากความอยากเหล่านั้น

ตาราง 1 แสดงสรุปความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับธรรมชาติในงานของ คามิน คมนีย์ การวิเคราะห์เชิงวาทกรรม

ชุดวาทกรรม	ชุดประกอบสร้างวาทกรรม	วรรณกรรมเรื่อง
1. การเดินทางกับธรรมชาติ	1.1 การเดินทางคือการสร้างจิตสำนึกเชิงนิเวศ 1.2 การพึ่งพา/ทำลายธรรมชาติ	- ใต้ฟ้าปากกระโน้น - ลูกยางกลางห้วย
2. ตัวตนกับธรรมชาติ	2.1 สรรพสิ่งคืออนิจจัง 2.2 การตระหนักรู้ในทุกซ์ 2.3 การดับสลายตามธรรมชาติ	- ลอยนวลสวนสนุกแห่งชีวิต - ใต้ฟ้าปากกระโน้น - เมื่อแม่ตื่น

สรุปผลการวิจัย

การนำเสนอวาทกรรมว่าด้วยความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับธรรมชาติในงานของคามิน คมนีย์ พบวาทกรรมการเดินทางกับธรรมชาติ ใน *ใต้ฟ้าปากกระโน้น* โดยคามินสร้างจิตสำนึกเชิงนิเวศ โดยคามินเป็นผู้เล่าเรื่องและสร้างตัวละครจางซึ่งเป็นตัวละครเอก ใน *ลูกยางกลางห้วย* เป็นผู้เล่าเรื่องเพื่อเน้นอุดมการณ์สำนึกนิเวศ ส่วนประเด็นการพึ่งพาและทำลายธรรมชาติ ใน *ลูกยางกลางห้วย* คามินได้สร้างตัวละครจ้อย เป็นตัวแทนที่อาศัยอยู่ท่ามกลางธรรมชาติ สะท้อนโลกทัศน์ความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับธรรมชาติ คามิน ยังเน้นการใช้ธรรมชาติเป็นศูนย์กลางของทุกสรรพสิ่ง และอธิบายถึงการทำลายธรรมชาติและการเข้ามาของระบบทุนนิยมที่แต่ละพื้นที่อย่างปฏิเสธไม่ได้ ขนากลูกนำเสนอเป็นภาพแทนของชนบทที่เป็นเสมือนบ้าน และที่พึ่งพิงยามเหนี่ยวล้าของคนในพื้นที่ชนบท การกลับมาพักพิงในชนาชั่วคราวของคามินยังสื่อถึงการกลับคืนสู่รากเหง้าของผู้เขียนหรือสำนึกรักบ้านเกิดเพื่อสร้างการตระหนักถึงตัวตนของผู้เขียน ในประเด็นวาทกรรมตัวตนกับธรรมชาติ คามินยังจงใจนำเสนอการแสวงหาทางหลุดพ้นตามกฎไตรลักษณ์ และการพิจารณาทุกข์โดยการเลือกความสงบทางจิตใจเพื่อหาทางหลุดพ้นตามแนวคิดพุทธศาสนาและเน้นย้ำมนุษย์มีความสัมพันธ์กับธรรมชาติในทุกมิติ

อภิปรายผลการวิจัย (Research Discussion)

วรรณกรรมไทยในปัจจุบันได้นำเสนอให้ผู้อ่านเห็นความสำคัญของธรรมชาติมักปรากฏในฉากการเล่าเรื่อง เหตุการณ์และตัวละคร การยึดธรรมชาติเป็นศูนย์กลางในการดำเนินชีวิต แม้ว่ากระแสสังคมในยุคโลกาภิวัตน์จะเปลี่ยนแปลงไป เกิดความเจริญทางวัตถุขึ้นมาก แต่ท้ายที่สุดแล้วมนุษย์ต้องหันกลับมาพึ่งพาธรรมชาติ โดยเห็นความสำคัญของธรรมชาติในฐานะที่เป็นที่พักพิงและเยียวยาจิตใจของมนุษย์ ผลการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับธรรมชาติในงานของ คามิน คมนีย์ โดยวิเคราะห์เชิงวาทกรรมพบการนำเสนอวาทกรรมการเดินทางกับธรรมชาติ มนุษย์ต้องเดินทางไปยังสถานที่ต่าง ๆ และการเดินทางของมนุษย์ต้องพึ่งพาธรรมชาติเป็นสำคัญ เมื่อสังคมเกิดการพัฒนารวดเร็ว ทำให้มนุษย์หลงลืมธรรมชาติ มุ่งเน้นระบบการผลิตแบบทุนนิยมจนทำลายธรรมชาติ เกิดส่งผลกระทบต่อระบบนิเวศ และเกิดปัญหาเกี่ยวกับภัยธรรมชาติ อาทิ น้ำท่วม ไฟป่า และภัยแล้งที่ขยายเป็นวงกว้าง ส่งผลกระทบต่อสิ่งมีชีวิตโดยรวม การศึกษาประเด็นนี้ขวัญชนก นัยเจริญ (2564: 82 - 83) ได้อธิบายไว้ใน เรื่อง วรรณกรรมสู่การสร้างจิตสำนึกเชิงนิเวศสำหรับเยาวชน กรณีศึกษานวนิยายเยาวชนรางวัลแวนแก้ว โดยชี้ให้เห็นว่าการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับธรรมชาติ มนุษย์ต้องเป็นผู้ดูแลรักษาธรรมชาติ รวมถึงสร้างจิตสำนึกให้เยาวชนใส่ใจ

สิ่งแวดล้อมผ่านการสร้างวาทกรรมเกี่ยวกับธรรมชาติและผลิตซ้ำวาทกรรมธรรมชาติ ดังนั้นวรรณกรรมของคามินจึงทำหน้าที่สะท้อนสภาพปัญหาสิ่งแวดล้อมที่เกิดขึ้นในสังคม ในฐานะผู้ประพันธ์คามินเลือกเสนอผ่านตัวละคร ฉาก สถานที่ และเนื้อหา ยังให้ความสำคัญธรรมชาติ ที่เป็นจุดเชื่อมโยงกับมนุษย์เพื่อให้ผู้อ่านได้ตระหนักและประเด็นธรรมชาติสำนึกต่อการดูแลรักษาธรรมชาติ เนื่องจากช่วงสองถึงสามทศวรรษที่ผ่านมา เกิดกระแสตื่นตัวด้านสิ่งแวดล้อมที่เกิดจากการขยายตัวอย่างรวดเร็วในสังคมมนุษย์ การพัฒนาทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีที่เอื้อให้มนุษย์ใช้ประโยชน์จากทรัพยากรโลกได้กว้างขวางมากขึ้น และความผันผวนของฤดูกาลและสภาพอากาศทั้งตามธรรมชาติ และโดยฝีมือมนุษย์ (พชรวรรณ บุญพร้อมสกุล, 2562: 377-378) จึงกล่าวได้ว่า วรรณกรรมนับว่า มีบทบาทในการเป็นเครื่องมือปลูกกระแสสำนึกเชิงนิเวศ เพื่อให้ผู้อ่านตระหนักและสำนึกเชิงนิเวศ รวมทั้งช่วยกันแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อมที่อาจเกิดขึ้นในมิติต่าง ๆ

นอกจากนี้ ในประเด็นวาทกรรมตัวตนกับธรรมชาติ พบการประกอบสร้าง 3 ประเด็น ได้แก่ สรรพสิ่งคืออนิจจัง การตระหนักในทุกข์และการไม่มีตัวตน โดยใช้กฎไตรลักษณ์มาอธิบายการประกอบสร้างวาทกรรมชุดนี้คามินนำเสนอ กฎไตรลักษณ์ในลักษณะของสภาวะธรรมที่สื่อถึงการดำเนินชีวิต ของมนุษย์ควรศึกษาควบคู่ทั้งทางโลกและทางธรรม สิ่งสำคัญในการดำเนินชีวิตคือต้องไขปัญหาในการพิจารณาอารมณ์และความรู้สึกต่าง ๆ ที่ส่งผลให้เกิดความทุกข์ ในประเด็นนี้ เดชา สุวรรณมาศ (2563: 121-122) อธิบายไว้ในบทความเรื่อง “อมตะ” การวิเคราะห์ความเป็นอมตะตามกฎไตรลักษณ์ ในพระพุทธศาสนาและการโคลนนิ่งทางวิทยาศาสตร์ ที่อธิบายว่าตัวละครในเรื่องสามารถใช้กฎแห่ง ไตรลักษณ์ในพระพุทธศาสนาบำบัดจิตใจให้หลุดพ้นจากความทุกข์ ตัวละครเชื่อมั่นในเรื่องของจิตใจมากกว่าสมอง ไม่เกรงกลัวต่อการสูญเสีย ทั้งร่างกายหรือความตาย ตัวละครเชื่อมั่นว่าการหลุดพ้นตามกฎไตรลักษณ์จะนำมนุษย์ไปสู่ความเป็นอมตะอย่างแท้จริง (นิพนพาน)

กล่าวโดยสรุป วรรณกรรมของคามินใช้หลักคำสอนในพุทธศาสนาเป็นสหพทในการเชื่อมโยง ตัวบทเพื่อให้ผู้อ่านได้ตระหนักถึงความสัมพันธ์ของมนุษย์กับธรรมชาติและกฎของธรรมชาติ โดยคำนึง ถึงครรลองแห่งชีวิตที่มีความสุขอย่างสมบูรณ์ อีกทั้งในการเล่าเรื่องได้กำหนดตัวละครให้มีวิถีชีวิตที่สัมพันธ์กับธรรมชาติ ตอกย้ำธรรมชาติคือศูนย์กลางของทุกสรรพสิ่ง งานวรรณกรรมของคามิน คมนีย์ จึงเป็นเครื่องยืนยันว่ามนุษย์มีความสัมพันธ์กับธรรมชาติ โดยผลิตซ้ำอุดมการณ์ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เพื่อสื่อถึงการอยู่ร่วมกันอย่างสมานฉันท์ระหว่างมนุษย์ สัตว์และสิ่งแวดล้อม และยังสร้างจิตสำนึกเชิงนิเวศผ่านตัวละครได้อย่างน่าสนใจ การประกอบสร้างความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับธรรมชาติอธิบายผ่าน การเดินทาง ใน 2 นัยยะ คือ “การเดินทางทางกาย” หมายถึง การมุ่งสัมผัสถึงอารมณ์และความรู้สึก ในความเป็นมนุษย์ปุถุชน และ “การเดินทางทางจิตใจ” ในนัยที่มนุษย์มุ่งแสวงหาทางหลุดพ้นจากวัฏสงสาร ทั้งนี้เมื่อยุติการเดินทางแล้วนั่นคือการมุ่งเข้าสู่ความที่หลุดพ้นจากอำนาจของกฎธรรมชาติ

ข้อเสนอแนะการวิจัย (Research Suggestions)

ข้อเสนอแนะการนำผลการวิจัยไปใช้

จากผลการวิจัย ผู้สนใจสามารถนำแนวทางนี้ไปศึกษาวรรณกรรมต่าง ๆ ที่นำเสนอความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับธรรมชาติ เพื่อให้เห็นความสำคัญของธรรมชาติ รวมถึงการสร้างจิตสำนึกที่ดีต่อธรรมชาติ แม้เข้าสู่ยุคสังคมพัฒนาด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี สิ่งเหล่านี้ส่งผลกระทบต่อธรรมชาติมนุษย์ควร หันกลับมาดูแลใส่ใจรวมถึงร่วมกันอนุรักษ์ธรรมชาติเหล่านั้นให้คงอยู่สืบไป

ข้อเสนอแนะการวิจัยครั้งต่อไป

ควรศึกษาเรื่องสั้น นวนิยาย กวีนิพนธ์ ภาพยนตร์ ที่กล่าวถึงความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับธรรมชาติ เพื่อวิเคราะห์การประกอบสร้างวาทกรรม อุดมการณ์ของผู้เขียน และวิเคราะห์การผลิตซ้ำวาทกรรมธรรมชาติ ผ่านเรื่องเล่า ฉาก ตัวละคร และบทสนทนา อันจะเป็นประโยชน์ต่อการศึกษาวรรณกรรมเชิงวิพากษ์

เอกสารอ้างอิง (References)

- กานมณี ภูักดี. (2547). *ความหมายและคุณค่าของชีวิตในนิเวศลุ่มลึก ตามทัศนะของอาร์เน นาสส์*. วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. เชียงใหม่.
- ขวัญชนก นัยจริญ. (2564). *จากวรรณกรรมสู่การสร้างจิตสำนึกเชิงนิเวศสำหรับเยาวชน : กรณีศึกษานวนิยายเยาวชนรางวัลแวนแกว*. วารสารวิจัยราชภัฏพระนคร สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์. 6(1). 71-84.
- คามิน คมนีย์ [นามแฝง]. (2553). *ใต้ฟ้าพากรกระโน้น*. กรุงเทพฯ: นานามีบุ๊คส์พับลิเคชั่นส์.
- คามิน คมนีย์ [นามแฝง]. (2555). *ลอยนวลสวนสนุกแห่งชีวิตจริง*. นนทบุรี: บ้านหนังสือ.
- คามิน คมนีย์ [นามแฝง]. (2556). *เมื่อแม่ตื่น*. นนทบุรี: บ้านหนังสือ.
- คามิน คมนีย์ [นามแฝง]. (2560). *ลูกยางกลางห้วย*. กรุงเทพฯ: สถาพรบุ๊คส์.
- คงศักดิ์ ต้นโพธิ์จิตร. (2552). *พุทธอัจฉริยะ*. กรุงเทพฯ: ดีเอ็มจี.
- จักรพรรณ วงศ์พรพัฒน์. (2561). *นิเวศวิทยาเชิงพุทธกับแนวคิด คุณค่า และการเสริมสร้างการอนุรักษ์ป่าชุมชนในจังหวัดขอนแก่น*. ขอนแก่น: มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- ไชยรัตน์ เจริญสินโอฬาร. (2560). *บทแนะนำสู่ทุกความคิดหลังโครงสร้างนิยม*. กรุงเทพฯ: สมมติ.
- ชาคริต แก้วทันคำ. (2561). *ภาพแทนตัวตนเชิงนิเวศในกวีนิพนธ์ “ปลูกดอกไม้ไว้บนภูเขา”*. วารสารสงขลานครินทร์ ฉบับมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์. 24(3). 223-237.
- ดวงมนต์ จิตรจำนงค์. (2540). *คุณค่าและลักษณะเด่นของวรรณคดีไทยสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- เดชา สุวรรณมาศ และคณะ. (2563). *นวนิยายเรื่อง “อมตะ”: การวิเคราะห์ความเป็นอมตะตามกฎไตรลักษณ์ในพระพุทธศาสนาและการโคลนนิ่งทางวิทยาศาสตร์*. วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา. 8(2). 108-124.
- ทนงค์ จันทะมาตย์ และธัญญา สังขพันธานนท์. (2562). *ภาพแทนของธรรมชาติกับสิ่งแวดล้อมและพลวัตของสำนึกเชิงนิเวศในนวนิยายไทย ระหว่าง พ.ศ. 2475-2556*. วารสารสันติศึกษาปริทรรศน์ มจร. 7(1), 213-223.
- ธัญญา สังขพันธานนท์. (2556). *วรรณคดีสี่เขียว กระบวนทัศน์และวาทกรรมธรรมชาติในวรรณคดีไทย*. ปทุมธานี: นาคร.
- ธัญญา สังขพันธานนท์. (2559). *วรรณคดีไทยร่วมสมัย*. ปทุมธานี: นาคร.
- เพชรวรรณ บุญพร้อมสกุล. (2562). *นวนิธี: วิธีวิทยาร่วมสมัยในการศึกษาวรรณกรรม*. กรุงเทพฯ: สยามปริทัศน์.
- พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตโต). (2546). *พจนานุกรมพุทธศาสนา ฉบับประมวลธรรม พิมพ์ครั้งที่ 12*. กรุงเทพฯ: มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

- ราชบัณฑิตยสถาน. (2548). *พจนานุกรมศัพท์ปรัชญา อังกฤษ-ไทย ฉบับราชบัณฑิตยสถาน*. กรุงเทพฯ: ราชบัณฑิตยสถาน.
- ราชบัณฑิตยสถาน. (2556). *พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554. พิมพ์ครั้งที่ 2*. กรุงเทพฯ: นานมีบุ๊คส์พับลิเคชั่นส์.
- วรารักษ์ เกิดพิมาย และคณะ. (2565). งูหางอนทอง: การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับธรรมชาติ ตามแนวทางการศึกษาวรรณกรรมวิจารณ์เชิงนิเวศ. *วารสารมังกรรายสาร*. 11(1). 91-107.
- ศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร. (2560). มหาเวตโถยแห่งหิมะดลุมพุก. สืบค้นเมื่อ 16 พฤษภาคม 2566, จาก <https://www.sac.or.th/exhibition/aseantimeline/2505>.
- อานันท์ กาญจนพันธุ์. (2562). *คิดอย่างมีเชล ฟูโกต์ คิดอย่างวิพากษ์: จากวาทกรรมของ อัตบุคคถึงจุดเปลี่ยนของอัตตา*. กรุงเทพฯ: ศยาม.

การศึกษาการแปลแบบถอดเสียงชื่อโบราณสถานภาษาไทยเป็นภาษาจีน ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่

นิรัตน์ ทองขาว

อาจารย์

คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย

nirat.tong@cruu.ac.th

สมยศ จันทรบุญ

อาจารย์ ดร.,

คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย

somyos.cha@hotmail.com

สุรียา กิรินันท์พัฒน์

อาจารย์

คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย

suriyake79@gmail.com

รับบทความ: 28 สิงหาคม 2566

แก้ไขบทความ: 20 กันยายน 2566

ตอบรับบทความ: 9 ตุลาคม 2566

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์ดังนี้ 1. เพื่อศึกษาวิเคราะห์วิธีการแปลแบบถอดเสียงชื่อโบราณสถานในเขตอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ 2. เพื่อเสนอแนวทางการแปลแบบถอดเสียงชื่อโบราณสถานในเขตอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ โดยศึกษาวิเคราะห์จากกลุ่มตัวอย่างที่ปรากฏในแผนที่ท่องเที่ยวจังหวัดเชียงใหม่ฉบับภาษาจีนแล้วนำมาวิเคราะห์ภายใต้เกณฑ์การแปลแบบถอดเสียงของ Pei Xiaorui (2018) ผลวิจัยพบว่า จากข้อมูลชื่อโบราณสถานจำนวน 78 แห่ง ใช้กลวิธีการถอดเสียงมากที่สุดจำนวน 40 แห่ง ร้อยละ 51.28 หลังจากนั้นนำเฉพาะรายชื่อที่ใช้กลวิธีการถอดเสียงมาวิเคราะห์ปัญหา พบว่าปัญหาในการเลือกพยางค์เสียงในภาษาจีนที่ต่างจากพยางค์เสียงในภาษาไทยพบมากที่สุด 40% สำหรับข้อเสนอแนะแนวทางการแปลแบบถอดเสียงนั้น ควรพิจารณาเลือกพยางค์เสียงเป็นอันดับแรก แล้วจึงพิจารณาความหมายของคำประกอบว่าเป็นคำที่มีความหมายดี หรือเป็นความหมายที่สื่อถึงลักษณะเด่นของสถานที่นั้น และหลีกเลี่ยงการใช้ตัวอักษรจีนที่มีเสียงอ่านหลายเสียง หลีกเลี่ยงการใช้ตัวอักษรจีนที่เป็นคำกริยา และคำสรรพนาม ควรเลือกพยางค์เสียงในภาษาจีนที่มีจำนวนเท่ากับพยางค์เสียงในภาษาไทย และหากคำที่แปลได้กลายเป็นส่วนหนึ่งของชื่อเฉพาะไปแล้วให้แปลโดยใช้การถอดเสียงแทน

นอกจากนี้ก่อนลงมือแปลผู้แปลควรศึกษาข้อมูล ประวัติ ลักษณะเด่น และวัฒนธรรมแฝงของสถานที่ที่ต้องการแปลด้วย เมื่อแปลเสร็จควรได้รับการตรวจทานจากผู้เชี่ยวชาญทั้งภาษาไทยและภาษาจีน

คำสำคัญ: การแปล, ภาษาจีน, ชื่อเฉพาะ, โบราณสถาน

A Study of Thai - Chinese Transliteration for Archaeological Sites' Names in Mueang District, Chiang Mai Province

Nirat Tongkaw

Lecturer

Faculty of Humanities, Chiang Rai Rajabhat University

nirat.tong@crru.ac.th

Somyos Chanboon

Ph.D., Lecturer

Faculty of Humanities, Chiang Rai Rajabhat University

somyos.cha@hotmail.com

Suriya Keeratinanthiphat

Lecturer

Faculty of Humanities, Chiang Rai Rajabhat University

suriyake79@gmail.com

Received: August 28, 2023

Revised: September 20, 2023

Accepted: October 9, 2023

Abstract

This article aims to 1. study and analyze the transliteration method, and 2. provide the transliteration guidelines for the names of archaeological sites in Mueang District, Chiang Mai Province. The study was analyzed from the samples appearing on the Chinese tourist map of Chiang Mai under the transliteration criteria of Pei Xiaorui. It was found that 40 out of 78 archaeological sites (51.28%) was named according to the transliteration method. Afterwards, the list of only those names obtained from transliteration was analyzed. The result showed that the most common problem was choosing Chinese syllables in order to match Thai syllables (40%). It was also suggested to be the first aspect of consideration, followed by considering the meaning of the accompanying words whether they conveyed good meaning or represented the characteristics of the place, while avoiding polyphonic in Chinese characters as well as those characters representing verbs and pronouns. Additionally, the name containing the same number of Thai syllables as those in Chinese should be selected. If the translated word already became the part of a specific name,

transliteration was required. Prior translation, the translator should study the information about history, characteristics, and hidden culture of the place. After the translation was completed, it should undergo a review by both Thai and Chinese language experts.

Keywords: Transliteration, Chinese language, Specific name, Archaeological sites

บทนำ (Introduction)

จังหวัดเชียงใหม่เป็นเมืองประวัติศาสตร์ที่มีชีวิตและวิถีวัฒนธรรมที่โดดเด่น รวมทั้งมีแหล่งโบราณสถานจำนวนมากซึ่งเป็นที่รู้จักของนักท่องเที่ยวต่างชาติ โดยเฉพาะนักท่องเที่ยวชาวจีนถือเป็นกลุ่มนักท่องเที่ยวที่นิยมมาท่องเที่ยวในจังหวัดเชียงใหม่มากเป็นอันดับต้น ๆ จากสถิติจำนวนนักท่องเที่ยวต่างชาติที่มาท่องเที่ยวในจังหวัดเชียงใหม่ปี พ.ศ. 2559 ระหว่างช่วงเดือนมกราคม-มีนาคม ทั้งหมดจำนวน 752,624 คน เป็นนักท่องเที่ยวชาวจีนจำนวน 259,027 คน คิดเป็น 34.42% (สำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดเชียงใหม่, 2561)

ปัจจุบันรูปแบบการท่องเที่ยวด้วยตนเอง (FIT: Foreign Individual Tourism) ได้รับความนิยมแพร่หลายในกลุ่มนักท่องเที่ยวชาวจีน โดยนักท่องเที่ยวจะแสวงหาแหล่งท่องเที่ยวแห่งใหม่ที่สามารถสร้างประสบการณ์เชิงลึกทางด้านวัฒนธรรมและธรรมชาติมากขึ้น (พิศาล แก้วอยู่, ประกอบศิริ ภักดีพินิจ และ วารชต์ มัธยมบุรุษ, 2564) ซึ่งนักท่องเที่ยวเข้าถึงข้อมูลแหล่งท่องเที่ยวและบริการด้วยแอปพลิเคชันและเว็บไซต์ เช่น แอปพลิเคชันด้านการท่องเที่ยว Ctrip (携程旅行) Qunar (去哪儿旅行) Tuniu (途牛旅游) หรือแอปพลิเคชันด้านการคมนาคม เช่น Baidu Map (百度地图) (ศูนย์ข้อมูลเพื่อธุรกิจไทยในจีน สถานเอกอัครราชทูต ณ กรุงปักกิ่ง, 2559) แอปพลิเคชันและเว็บไซต์เหล่านี้ต่างใช้กระบวนการแปลงข้อมูลการท่องเที่ยวจากภาษาไทยเป็นภาษาจีน หนึ่งในข้อมูลที่ต้องใช้ความละเอียดอ่อนและความลุ่มลึกในการแปล คือ ชื่อของโบราณสถานซึ่งเป็นชื่อเฉพาะที่มีวัฒนธรรมแฝงทางด้านความคิด ความเชื่อ มโนทัศน์ ฯลฯ นอกจากผู้แปลจะต้องมีความรอบรู้ด้านภาษาเป็นอย่างดีแล้ว ยังต้องมีความเข้าใจที่มาของโบราณสถานอย่างลุ่มลึก เพราะชื่อโบราณสถานเป็นจุดเริ่มต้นของการสร้างภาพจำและการรับรู้

การแปลชื่อเฉพาะภาษาไทยเป็นภาษาจีนมี 4 ประเภทได้แก่ 1) การแปลทับศัพท์ที่มีความหมายในคำแปล แต่ไม่เกี่ยวข้องกับความหมายในภาษาไทย 2) การแปลเอาความหมาย 3) การแปลทับศัพท์ ซึ่งไม่มี ความหมายในภาษาจีน และ 4) การตั้งชื่อใหม่ตามลักษณะพิเศษของสถานที่นั้น ๆ (ก่อศักดิ์ ธรรมเจริญกิจ, 2562) นอกจากนี้ รัชนิโรจน์ กุลธำรง (2552) ได้กล่าวถึงแนวทางในการแปลชื่อเฉพาะว่า การแปลชื่อเฉพาะมีจุดประสงค์ที่ตั้งขึ้นเพื่อใช้ในการระบุให้รู้ว่าเป็นบริษัท สถาบัน หรือโรงเรียนแห่งใดมากกว่าจะมีไว้เพื่อ บรรยายลักษณะของบริษัท ดังนั้น โดยส่วนใหญ่แล้วจะใช้วิธีทับศัพท์ ไม่ใช้วิธีการแปล ซึ่งสอดคล้องกับ กรวรรณ พรหมแย้ม (2565) ที่กล่าวว่า กลวิธีการแปลทับศัพท์จะช่วยลดปัญหาทั้งทางด้านการแปล ความหมายผิด การแปลภาษาถิ่นผิด การแปลความหมายที่คลาดเคลื่อนจากภาษาต้นทาง ทั้งนี้ รัชนิโรจน์ กุลธำรง (2552) ได้ยกแนวคิดของ Newmark ที่สนับสนุนการแปลชื่อเฉพาะด้วยวิธีการทับศัพท์มากกว่าวิธี แปลความหมาย เนื่องจากชื่อเฉพาะนั้นมีความเกี่ยวข้องกับวัฒนธรรมของภาษานั้น ๆ อย่างมาก การแปล ความหมายจึงไม่ใช่วิธีที่เหมาะสมเพราะทำให้ “รูป” ถูกตัดออกไป “ตัวตน” ของสัญลักษณ์นั้น ๆ จึงขาด หายไปด้วย และเกิด “รูป” ใหม่ในภาษาฉบับแปลที่ไม่สามารถเป็นสัญลักษณ์ของ “ตัวตน” ในภาษาต้นฉบับ ได้ ซึ่งสอดคล้องกับ อภิญา จอมพิจิตร (2565) ที่กล่าวว่า การแปลทับศัพท์ คือ กลวิธีการแปลที่คัดลอกคำ ในภาษาแปลที่ออกเสียงเหมือนหรือใกล้เคียงมาแทนที่คำในภาษาต้นฉบับ ลำดับการเรียงคำยังคงยึด ตามโครงสร้างในภาษาต้นฉบับ การแปลในรูปแบบนี้นิยมนำมาใช้แปลชื่อเฉพาะที่ไม่สามารถถ่ายทอด ความหมายไปยังภาษาแปลได้

นอกจากนี้ Pei Xiaorui (2018, 17) ได้สรุปหลักเกณฑ์การทับศัพท์เสียงภาษาไทยเป็นภาษาจีน ดังนี้ 1) ควรใช้การถอดเสียงแบบหนึ่งพยางค์เสียงภาษาไทยต่อหนึ่งพยางค์เสียงภาษาจีน 2) ยึดพยางค์เสียง ที่ใกล้เคียงในการถอดเสียง 3) ในการถอดเสียงภาษาไทยเป็นภาษาจีน ควรหลีกเลี่ยงการใช้ตัวอักษรภาษาจีน

ที่มีเสียงอ่านหลายเสียง 4) พยายามเลือกใช้ตัวอักษรจีนที่มีความถี่ในการใช้สูง 5) หลีกเลี่ยงการใช้ตัวอักษรจีนที่ไม่เหมาะสมหรืออักษรที่มีความหมายในเชิงลบ 6) หลีกเลี่ยงการใช้อักษรที่เป็นคำเสริมน้ำเสียง คำอุทาน คำสรรพนาม และคำเลียนเสียงในการทับศัพท์ 7) หลีกเลี่ยงการใช้อักษรจีนที่เรียงร้อยเข้าด้วยกันแล้วเกิดเป็นคำที่มีความหมายเป็นคำอื่นในภาษาจีน ซึ่งจะก่อให้เกิดความสับสน 8) การทับศัพท์ตามประเพณีนิยม 9) สำหรับชื่อเฉพาะบางคำในภาษาไทยที่ถอดเสียงมาจากภาษาถิ่นของจีน เมื่อแปลกลับเป็นภาษาจีนต้องใช้คำที่เป็นที่ยอมรับในภาษาจีน จะบัญญัติขึ้นใหม่เองไม่ได้ สอดคล้องกับกนกพร นุ่มทอง (2554, 36) ที่กล่าวถึงการแปลทับศัพท์ต้องเลือกตัวอักษรที่มีเสียงใกล้เคียงกับชื่อเฉพาะเดิม ความหมายดี และเขียนไม่ยากเกินไป หากเสียงใกล้เคียงกว่า แต่เมื่อพิจารณาแล้วเห็นว่าความหมายไม่ดี จำเป็นต้องเลือกคำที่มีเสียงใกล้เคียงน้อยกว่าแต่มีความหมายดีกว่า ควรให้ความสำคัญกับความหมายเป็นลำดับต้น ๆ อักษรที่ควรเลือกไม่ควรเป็นอักษรที่เขียนยากหรือไม่นิยมใช้ และไม่ควรเลือกอักษรที่จะทำให้ความหมายสับสน

จากการสำรวจชื่อโบราณสถานภาษาจีนในเขตอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่เบื้องต้น พบว่าชื่อโบราณสถานส่วนใหญ่ใช้กลวิธีการแปลแบบถอดเสียงทับศัพท์ โดยมีจุดประสงค์เพื่อสื่อให้รู้ว่าคำนั้น ๆ นั้นจะออกเสียงอย่างไร โดยเป็นการจับคู่เสียงอ่านของภาษาไทยไปยังรูปแบบการเขียนโดยใช้ตัวอักษรจีนในการกำกับเสียงเพื่อให้สื่อออกมาเป็นเสียงที่ใกล้เคียงกับคำในภาษาไทยให้มากที่สุด ผู้วิจัยยังพบว่าในการแปลแบบถอดเสียงทับศัพท์ชื่อโบราณสถานภาษาไทยเป็นภาษาจีน มีการใช้อักษรจีนที่ต่างกันในการกำกับเสียงอ่านภาษาไทยที่เหมือนกัน และบางส่วนมีการใช้อักษรจีนตัวเดียวกันในการกำกับเสียงอ่านภาษาไทยที่ต่างกัน เช่น วัดสวนดอก 送达寺 (Sòngdá Sì), 松达寺 (Sōngdá Sì), 松德寺 (Sōngdé Sì) คำว่า “สวน” ในชื่อ “วัดสวนดอก” มีการถอดเสียงโดยใช้ตัวอักษรจีนทั้งหมด 2 แบบ ได้แก่ “送” “松” แต่มีการออกเสียงต่างกัน คือ “sòng” “sōng” ส่วนคำว่า “ดอก” ในชื่อ “วัดสวนดอก” มีการถอดเสียงโดยใช้ตัวอักษรจีนทั้งหมด 2 แบบ ได้แก่ “达” “德” แต่มีการออกเสียงต่างกัน คือ “dá” “dé” นอกจากนี้ยังมีชื่อโบราณสถานที่แปลแบบถอดเสียงทับศัพท์ โดยใช้ตัวอักษรจีนที่เหมือนกันในการกำกับเสียงภาษาไทยที่ต่างกัน เช่น คำว่า “เปิง” ในชื่อ “วัดไร่เปิง” และคำว่า “พน” ในชื่อ “วัดเชตุพน” ใช้ตัวอักษรจีนเหมือนกันคือ “蓬” (péng) ในการกำกับเสียงอ่านภาษาไทยที่ต่างกัน

ปัญหาการแปลแบบถอดเสียงทับศัพท์ที่ยกตัวอย่างข้างต้น แสดงให้เห็นถึงชื่อโบราณสถานแห่งเดียวกันที่แปลเป็นภาษาจีนด้วยกลวิธีการทับศัพท์ แต่ใช้ตัวอักษรที่แตกต่างกันซึ่งอาจส่งผลกระทบต่อการใช้เพื่อสร้างการรับรู้ให้กับนักท่องเที่ยวชาวจีน และปัญหาดังกล่าวสะท้อนให้เห็นถึงการแปลชื่อโบราณสถานด้วยกลวิธีการแปลแบบถอดเสียงที่ขาดความเป็นเอกภาพ ไม่เป็นระบบ ไม่เป็นมาตรฐานเดียวกัน และหน่วยงานที่ดำเนินการจัดทำขาดองค์ความรู้ด้านการแปลแบบถอดเสียง

จากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวกับการแปลชื่อเฉพาะในประเทศไทย พบว่า งานวิจัยส่วนใหญ่จะเป็นการศึกษาวิธีการแปลชื่อสถานที่ท่องเที่ยวเป็นหลัก เช่น สุพรรณฯ ไต่ระดอนทอง และ จิราพร เนตรสมบัติผล (2562) ศึกษาวิธีการแปลชื่อสถานที่ท่องเที่ยวภาษาไทยในภาษาจีนโดยศึกษาผ่านหนังสือ (GUIDE TO THAILAND BOOK) เพ็ญพรรณฯ ชัยธีระสุเวท และมนัญญา ศรีศิริ (2562) ศึกษาวิธีการแปลชื่อสถานที่ท่องเที่ยวจังหวัดลำปางจากภาษาไทยเป็นภาษาจีน รวมถึงการวิเคราะห์ข้อผิดพลาดที่พบในการแปล อภิญา จอมพิจิตร (2565) ศึกษาวิธีการแปลชื่อสถานที่ท่องเที่ยวไทยเป็นภาษาจีนโดยศึกษาวิเคราะห์กลุ่มตัวอย่างจากหนังสือไกด์ 《泰国》 หรือ ภูเก็ต ประภากร (2565) ศึกษาวิธีการแปลภาษาไทยเป็นภาษาจีนของสถานที่สำคัญทางประวัติศาสตร์ในพื้นที่สามบุรี ประกอบด้วย

จังหวัดลพบุรี สิงห์บุรี และสระบุรี พร้อมข้อเสนอแนะเกี่ยวกับแนวทางการเปลี่ยนชื่อสถานที่สำคัญตามหลักการแปล

ผู้วิจัยพบว่า งานวิจัยที่ศึกษาวิเคราะห์เชิงลึกเกี่ยวกับวิธีการแปลและวิธีการถอดเสียงยังมีน้อย ดังที่พบในงานวิจัยของกันยสินี จตุพรพิมล (2557) ที่ศึกษาการเปลี่ยนชื่อสถานที่ท่องเที่ยวภาษาไทยเป็นภาษาจีน โดยรวบรวมรายชื่อสถานที่ท่องเที่ยวภาษาไทยและภาษาจีนจากแหล่งต่าง ๆ โดยแบ่งเป็นใช้วิธีการแปลจำนวน 459 ชื่อ และชื่อที่ใช้วิธีการถอดเสียงมีจำนวน 613 ชื่อ ซึ่งผู้วิจัยเลือกเฉพาะส่วนของชื่อที่ใช้วิธีการแปลมาวิเคราะห์เท่านั้น และในงานวิจัยของกรวรรณ พรหมแย้ม (2565) ได้ศึกษากรณี การเปลี่ยนชื่อถนนภาษาไทยเป็นภาษาจีนในเขตเทศบาลนครเชียงราย โดยเก็บข้อมูลป้ายถนนภาษาจีนด้วยวิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง โดยการลงพื้นที่ภาคสนามเพื่อถ่ายภาพเก็บข้อมูลและนำข้อมูลทั้งหมดมาวิเคราะห์ภายใต้กรอบแนวคิดทฤษฎีการแปล จะเห็นว่างานวิจัยดังกล่าวข้างต้นนั้นยังไม่มีงานวิจัยเรื่องใดที่ทำการศึกษาและวิเคราะห์การแปลทับศัพท์แบบถอดเสียงอย่างละเอียด ซึ่งเป็นกลวิธีที่นิยมใช้ในการเปลี่ยนชื่อเฉพาะดังที่รัชนิโรจน์ กุลธำรง ได้ให้ข้อเสนอแนะไว้ดังกล่าวข้างต้น ประกอบกับงานวิจัยที่ศึกษาการแปลด้านโบราณสถานจากภาษาไทยเป็นภาษาจีนมีอยู่ค่อนข้างน้อย

จากสภาพปัญหาดังกล่าว ผู้วิจัยจึงศึกษาและวิเคราะห์ปัญหาการแปลแบบถอดเสียงภาษาไทยเป็นภาษาจีน ชื่อโบราณสถานในเขตอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ และนำเสนอแนวทางการเปลี่ยนชื่อโบราณสถานภาษาไทยเป็นภาษาจีน ซึ่งผู้วิจัยเล็งเห็นว่าผลการศึกษาและวิเคราะห์ปัญหาดังกล่าวจะเป็นประโยชน์ต่อการปรับปรุงคุณภาพการแปล และสามารถนำผลการศึกษาวិจัยมาเสนอแนะการเปลี่ยนชื่อโบราณสถานอื่น ๆ หรือสถานที่ท่องเที่ยวในท้องถิ่นที่ยังไม่ได้แปลเป็นภาษาจีน หรือสามารถนำผลการศึกษาวิจัยมาต่อยอดในการเปลี่ยนชื่อเฉพาะด้านอื่น ๆ ต่อไปได้

วัตถุประสงค์การวิจัย (Research Objectives)

1. เพื่อศึกษาวิเคราะห์วิธีการแปลแบบถอดเสียงชื่อโบราณสถานในเขตอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่
2. เพื่อเสนอแนวทางการแปลแบบถอดเสียงชื่อโบราณสถานในเขตอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่

วิธีดำเนินการวิจัย (Research Methods)

ข้อมูลที่ใช้ในการวิเคราะห์

ผู้วิจัยนำข้อมูลชื่อโบราณสถานในเขตอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ ที่ถูกแปลเป็นภาษาจีนมาจากแผนที่ท่องเที่ยวจังหวัดเชียงใหม่ฉบับภาษาจีน โดยสำนักพิมพ์ Sinomap เป็นผู้เรียบเรียง จำนวนทั้งสิ้น 78 รายชื่อ

การวิเคราะห์ข้อมูล

นำรายชื่อโบราณสถานในเขตอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ จำนวน 78 รายชื่อ มาจัดประเภทกลวิธีการแปล หลังจากนั้นเลือกเฉพาะกลวิธีการถอดเสียงนำมาวิเคราะห์โดยใช้เกณฑ์การถอดเสียงของ Pei Xiaorui (2018) จำนวน 7 ข้อ เพื่อนำเสนอผลการวิเคราะห์และนำเสนอแนวทางการแปลแบบถอดเสียงชื่อโบราณสถานในเขตอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่

เกณฑ์การแปลแบบถอดเสียงของ Pei Xiaorui

ผู้วิจัยได้นำเกณฑ์การแปลแบบถอดเสียงของ Pei Xiaorui (2018) จำนวน 7 ข้อมาเป็นเกณฑ์ในการวิเคราะห์ประกอบด้วย 1) ถอดเสียงแบบหนึ่งพยางค์เสียงภาษาไทยต่อหนึ่งพยางค์เสียงภาษาจีน 2) ยึดพยางค์เสียงที่ใกล้เคียงในการถอดเสียง 3) หลีกเลี่ยงการใช้ตัวอักษรภาษาจีนที่มีเสียงอ่านหลายเสียง 4) พยายามใช้ตัวอักษรจีนที่มีความถี่ในการใช้สูง 5) หลีกเลี่ยงการใช้ตัวอักษรจีนที่ไม่เหมาะสมหรืออักษรที่มีความหมายในเชิงลบ 6) หลีกเลี่ยงการใช้อักษรที่เป็นคำเสริมน้ำเสียง คำอุทาน คำสรรพนาม คำกริยา และคำเลียนเสียง 7) หลีกเลี่ยงการใช้อักษรจีนที่เรียงร้อยเข้าด้วยกันแล้วเกิดเป็นคำที่มีความหมายเป็นคำอื่น ในของส่วนเกณฑ์ข้อ 8-9 เป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการทับศัพท์ตามประเพณีนิยม และการแปลชื่อเฉพาะบางคำในภาษาไทยที่ถอดเสียงมาจากภาษาถิ่นของจีน เมื่อแปลกลับเป็นภาษาจีนต้องใช้คำที่เป็นที่ยอมรับในภาษาจีนจะบัญญัติขึ้นใหม่เองมิได้ ซึ่งไม่เกี่ยวข้องกับการถอดเสียงฉบับนี้ ผู้วิจัยจึงไม่นำมาวิเคราะห์

ผลการวิจัย (Research Results)

1. การวิเคราะห์วิธีการแปลแบบถอดเสียงชื่อโบราณสถานในเขตอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่

ตารางที่ 1 จำนวนและร้อยละของกลวิธีการแปลที่พบ

กลวิธีการแปล	จำนวน	ร้อยละ
การถอดเสียง	40	51.28
การแปลความหมาย	22	28.21
การถอดเสียงผสมการแปลความหมาย	6	7.69
ไม่มีที่มาของข้อมูลการแปล	10	12.82

จากตารางที่ 1 ผลการวิเคราะห์รายชื่อโบราณสถานในเขตอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ จำนวน 78 รายชื่อ พบว่า ชื่อโบราณสถานที่ใช้กลวิธีการถอดเสียง มีจำนวนมากที่สุด รวม 40 รายชื่อ คิดเป็นร้อยละ 51.28 รองลงมาคือ กลวิธีการแปลความหมาย มีจำนวน 22 รายชื่อ (ร้อยละ 28.21) ไม่มีที่มาของข้อมูลการแปล มีจำนวน 10 รายชื่อ (ร้อยละ 12.82) และกลวิธีการถอดเสียงผสมการแปลความหมาย มีจำนวน 6 รายชื่อ (ร้อยละ 7.69) ตามลำดับ ซึ่งในที่นี้ผู้วิจัยจะอธิบายเฉพาะกลวิธีการถอดเสียงชื่อโบราณสถานในเขตอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่จากภาษาไทยเป็นภาษาจีนเท่านั้น โดยเกณฑ์ในการวิเคราะห์การแปลแบบถอดเสียงผู้วิจัยได้ใช้แนวคิดของ 裴晓睿 เป็นเกณฑ์ในการวิเคราะห์ จำนวน 7 ข้อ ซึ่งพบว่า มีชื่อโบราณสถาน ๓ ที่ผ่านเกณฑ์การแปลแบบถอดเสียงทั้งสิ้น 18 รายชื่อ ซึ่งมีการถอดเสียงแบบหนึ่งพยางค์เสียงภาษาไทยต่อหนึ่งพยางค์เสียงภาษาจีน ถอดเสียงโดยยึดพยางค์เสียงภาษาจีนที่ใกล้เคียงกับภาษาไทยในการถอดเสียง ไม่ใช้ตัวอักษรจีนที่มีเสียงอ่านหลายหลายเสียง เลือกใช้ตัวอักษรจีนที่มีความถี่ในการใช้สูง พบบ่อย และเขียนง่าย เลือกใช้ตัวอักษรจีนที่เหมาะสม ไม่ก่อให้เกิดความหมายลบ หรือกำกวม ไม่ใช้ตัวอักษรจีนที่เป็นคำเสริมน้ำเสียง คำอุทาน คำสรรพนาม คำกริยา และคำเลียนเสียงต่าง ๆ และหลีกเลี่ยงการใช้ตัวอักษรจีนที่เรียงร้อยเข้าด้วยกันแล้วเกิดเป็นคำที่มีความหมายเป็นคำอื่นอย่างไรก็ตาม แต่ยังคงพบปัญหา คือ พยางค์ภาษาไทยเสียงเดียวกันแต่กลับใช้ตัวอักษรจีนที่ต่างกันในการถอดเสียง เช่น

ตัวอย่างที่ 1 ภาษาต้นฉบับ วัดนันทาราม

ภาษาแปล 楠塔蓝寺 (Nántǎlán Sì)

ภาษาต้นฉบับ วัดบุพพาราม

ภาษาแปล 布帕兰寺 (Bùpàlán Sì)

จากตัวอย่างที่ 1 จะเห็นว่าอักษรจีนที่ใช้ถ่ายเสียงภาษาไทยคำว่า “ราม” มีการใช้อักษรจีนที่ต่างกันคือ “蓝” และ “兰” ซึ่งผู้วิจัยเห็นว่า การถอดเสียงพยางค์ภาษาไทยคำเดียวกันเป็นภาษาจีนควรเลือกใช้อักษรจีนเดียวกัน ถึงแม้ว่าอักษรภาษาจีนของทั้งสองคำจะถอดเสียงตรงกันว่า (lán) แต่ผู้แปลควรพิจารณาในส่วนของความหมายที่เกี่ยวข้อง ซึ่งอาจกำหนดให้อักษรจีนคำว่า “兰” แทนคำว่า “ราม” ซึ่งมีความสัมพันธ์หรือเกี่ยวข้องกับคำว่าล่านา หรือ “兰纳” ในภาษาจีน และควรใช้คำนี้ในการถอดเสียงโดยตลอดเพื่อความเป็นเอกภาพในการถอดเสียง

นอกจากนี้ ผู้วิจัยยังได้นำชื่อโบราณสถานที่ถอดเสียงเป็นภาษาจีนที่พบปัญหา นำมาแยกประเด็นเพื่อวิเคราะห์ในตารางที่ 2 โดยได้แสดงให้เห็นภาพรวมของผลการวิเคราะห์ ซึ่งจะขออภิปรายประเด็นปัญหาที่พบ และข้อสังเกตของผู้วิจัยเกี่ยวกับปัญหานั้น ๆ โดยอ้างอิงเกณฑ์การแปลแบบถอดเสียงของ Pei Xiaorui (2018) ด้านเสียงภาษาจีน และด้านอักษรภาษาจีน จำนวน 7 ข้อ ที่กล่าวมาข้างต้น

ตารางที่ 2 จำนวนและร้อยละของปัญหาที่พบจากการแปลแบบถอดเสียง

รายการประเมิน	จำนวน	ร้อยละ
1. ปัญหาจำนวนพยางค์เสียงภาษาไทยไม่ตรงกับพยางค์เสียงภาษาจีนในการถอดเสียง	3	7.5
2. ปัญหาในการเลือกพยางค์เสียงในภาษาจีนที่ต่างจากพยางค์เสียงในภาษาไทย	16	40.0
3. ปัญหาในการใช้ตัวอักษรภาษาจีนที่มีเสียงอ่านหลายเสียง	8	20.0
4. ปัญหาในการใช้ตัวอักษรภาษาจีนที่มีความถี่ในการใช้ต่ำ	0	0
5. ปัญหาในการใช้ตัวอักษรภาษาจีนที่ไม่เหมาะสม เกิดความหมายลบ	1	2.5
6. ปัญหาในการใช้ตัวอักษรภาษาจีนที่เป็นคำเสริมน้ำเสียง คำอุทาน คำสรรพนาม คำกริยา และคำเลียนเสียง	4	10.0
7. ปัญหาในการใช้ตัวอักษรภาษาจีนที่เรียงร้อยเข้าด้วยกันแล้วเกิดเป็นคำที่มีความหมายเป็นคำอื่น	8	20.0
รวม	40	100

จากตารางที่ 2 พบว่า ชื่อโบราณสถาน ๆ จำนวน 40 แห่งที่ใช้การแปลแบบถอดเสียง พบปัญหามากที่สุด คือ ปัญหาในการเลือกพยางค์เสียงในภาษาจีนที่เหมือนหรือใกล้เคียงพยางค์เสียงในภาษาไทย 40% รองลงมา คือ ปัญหาในการใช้ตัวอักษรภาษาจีนที่มีเสียงอ่านหลายเสียง 20% ปัญหาในการใช้ตัวอักษรภาษาจีนที่เป็นคำเสริมน้ำเสียง คำอุทาน คำสรรพนาม คำกริยา และคำเลียนเสียง 10% ปัญหาจำนวนพยางค์เสียงภาษาไทยไม่ตรงกับพยางค์เสียงภาษาจีนในการถอดเสียง 7.5% และปัญหาในการใช้ตัวอักษรภาษาจีนที่ไม่เหมาะสม เกิดความหมายลบ 2.5% ส่วนประเด็นการใช้ตัวอักษรภาษาจีนที่มีความถี่ในการใช้ต่ำนั้น ไม่พบปัญหาสำหรับงานวิจัยนี้

1.1 ปัญหาจำนวนพยางค์เสียงภาษาไทยไม่ตรงกับพยางค์เสียงภาษาจีนในการถอดเสียง

ปัญหาจำนวนพยางค์เสียงภาษาไทยไม่ตรงกับพยางค์เสียงภาษาจีนในการถอดเสียงนั้น แบ่งออกเป็น 2 แบบ คือ

1) การถอดเสียงแบบเพิ่มพยางค์

การถอดเสียงแบบเพิ่มพยางค์ คือ การถอดเสียงของพยางค์ในภาษาไทยเป็นพยางค์ในภาษาจีน โดยใช้อักษรจีนที่ออกเสียงเหมือนหรือใกล้เคียงมาแทนที่เสียงพยางค์ในภาษาไทย โดยการแทนที่ในบางคำที่เป็นคำควบกล้ำ ทร หรือ คำควบกล้ำไม่แท้ต่าง ๆ เพื่อให้ได้เสียงที่ใกล้เคียงกันมากที่สุด ทำให้จำนวนพยางค์ในภาษาจีนมีมากกว่าจำนวนพยางค์ในภาษาไทย เช่น

ตัวอย่างที่ 2 ภาษาต้นฉบับ วัดท่าศรีโฆ

ภาษาแปล 他斯里孔寺 (Tāsīlikǒng Sì)

จากตัวอย่างที่ 2 จะเห็นว่า “ท่าศรีโฆ” ถูกแทนเสียงด้วยอักษรจีนคำว่า “他斯里孔” เมื่อนำมาเทียบกันจะพบว่า คำในภาษาไทยมีเพียง 3 พยางค์ ส่วนคำในภาษาจีนมี 4 พยางค์ โดยจุดแตกต่างอยู่ในการถอดเสียงคำว่า “ศรี” เนื่องจาก “ศรี” เป็นคำควบกล้ำไม่แท้ และในภาษาจีนไม่มีคำควบกล้ำ ดังนั้นจึงไม่สามารถหาคำที่ออกเสียงเหมือนหรือใกล้เคียงใน 1 พยางค์มาแทนที่ได้ ผู้แปลจึงใช้การถอดเสียงแบบเพิ่มพยางค์เข้าไปเพื่อให้เสียงอ่านในภาษาจีนมีความใกล้เคียงกับเสียงอ่านในภาษาไทยมากที่สุด โดยคำที่นำมาแทนที่ก็คือ “斯里” ซึ่งเมื่ออ่านติดกันจะได้เสียงที่คล้ายกับเสียงอ่านของ “ศรี”

ผู้วิจัยมีข้อสังเกตว่า การแปลแบบถอดเสียงที่กล่าวมาข้างต้นผู้แปลควรปรับเสียงในการถอดเสียงภาษาจีนให้สอดคล้องกับภาษาไทย และกำหนดให้เป็นรูปแบบเดียวกัน เช่น หากเป็นคำควบกล้ำ ทร ควรตัดเสียงควบกล้ำออกมากกว่าการเพิ่พยางค์เสียงเข้าไป หรือหากเป็นคำควบกล้ำไม่แท้ควรถอดเสียงด้วยอักษรพยางค์เดียว ซึ่งอาจเลือกใช้พยางค์ภาษาจีนคำว่า “喜” ซึ่งหมายถึง สิริมงคล แทน

2) การถอดเสียงแบบตัดพยางค์

การถอดเสียงแบบตัดพยางค์ คือ การถอดเสียงของพยางค์ในภาษาไทยเป็นพยางค์ในภาษาจีนโดยใช้ตัวอักษรจีนที่ออกเสียงเหมือนหรือใกล้เคียงมาแทนที่เสียงพยางค์ในภาษาไทย แต่จะนำมาแทนที่เฉพาะบางส่วนที่เป็นส่วนสำคัญ และบางส่วนจะถูกตัดทิ้ง เพื่อให้คำในภาษาจีนมีความกระชับ อ่านง่าย เช่น

ตัวอย่างที่ 3 ภาษาต้นฉบับ วัดศรีสุพรรณ

ภาษาแปล 素攀寺 (Sùpān Sì)

ตัวอย่างที่ 4 ภาษาต้นฉบับ วัดแสนเมืองมาหลวง

ภาษาแปล 孟玛璣寺 (Mèngmǎluán Sì)

จาก ตัวอย่างที่ 3 จะเห็นว่า “ศรีสุพรรณ” ถูกแทนเสียงด้วย อักษรจีน คำว่า “素攀” (Sùpān) ซึ่งถอดมาเฉพาะคำว่า “สุพรรณ” โดยได้ตัดการแปลคำว่า “ศรี” ออกไป หรือ จากตัวอย่างที่ 4 จะเห็นว่า ผู้แปลเลือกถอดเสียงเฉพาะคำว่า “เมืองมาหลวง” (孟玛璣) (Mèngmǎluán) และตัด “แสน”ทิ้ง เพื่อให้การออกเสียงเป็นภาษาจีนนั้นกระชับขึ้น

จากตัวอย่างดังกล่าว ปัญหาการเพิ่มพยางค์หรือตัดพยางค์จะส่งผลให้ชื่อภาษาไทยและภาษาจีนขาดความเชื่อมโยงกัน และยิ่งไปกว่านั้นหากพยางค์เสียงในภาษาจีนกลางมีความแตกต่างไปจากพยางค์เสียงในภาษาไทยด้วยแล้ว และยังมีการเพิ่มหรือตัดคำก็จะยิ่งทำให้ชื่อของภาษาจีนมีความแตกต่างจากชื่อของภาษาไทยมากขึ้นเท่านั้น ซึ่งอาจจะทำให้ผู้อ่านเกิดความสับสนได้

1.2 ปัญหาในการเลือกพยางค์เสียงในภาษาจีนที่ต่างจากพยางค์เสียงในภาษาไทย

ปัญหาในการเลือกพยางค์เสียงในภาษาจีนที่ต่างจากพยางค์เสียงในภาษาไทยมีจำนวนมากที่สุดเนื่องจากลักษณะของหน่วยเสียงในภาษาไทยและภาษาจีน คือ เสียงพยัญชนะต้น เสียงสระ และเสียงพยัญชนะท้ายแตกต่างกัน ทำให้การถอดเสียงภาษาไทยเป็นภาษาจีนมีข้อจำกัด ส่งผลให้การถอดเสียงไม่ตรงกันในส่วน เช่น

ตัวอย่างที่ 5 ภาษาต้นฉบับ วัดเกตการาม

ภาษาแปล 可卡戎寺 (Kěkāróng Sì)

ตัวอย่างที่ 6 ภาษาต้นฉบับ วัดร่ำเปิง

ภาษาแปล 戎蓬寺 (Róngpéng Sì)

ตัวอย่างที่ 7 ภาษาต้นฉบับ วัดศรีปึงเมือง

ภาษาแปล 锡丙芒寺 (Xībǐngmáng Sì)

จาก ตัวอย่างที่ 5 จะเห็นว่า “เกตการาม” ถอดเสียงโดยใช้อักษรภาษาจีนว่า “可卡戎” (Kěkāróng) คำว่า “ราม” ผู้แปลเลือกใช้พยางค์เสียงภาษาจีน “戎” (róng) ซึ่งเป็นพยางค์เสียงที่ค่อนข้างแตกต่างจากพยางค์เสียงในภาษาไทยมาก ซึ่งผู้แปลอาจเลือกพยางค์เสียงภาษาจีนที่ใกล้เคียงกับพยางค์เสียงภาษาไทย เช่น “兰” (lán) “蓝” (lán) แทน

จาก ตัวอย่างที่ 6 จะเห็นว่า ร่ำเปิง ถอดเสียงโดยใช้อักษรภาษาจีนว่า “戎蓬” (Róngpéng) คำว่า “ร่ำ” ผู้แปลเลือกใช้พยางค์เสียงภาษาจีน “戎” (róng) ซึ่งเป็นพยางค์เสียงที่ค่อนข้างแตกต่างจากพยางค์เสียงในภาษาไทยมาก ซึ่งผู้แปลอาจเลือกพยางค์เสียงภาษาจีนที่ใกล้เคียงกับพยางค์เสียงภาษาไทย เช่น “兰” (lán) “蓝” (lán) แทน และคำว่า เปิง ผู้แปลอาจเลือกใช้พยางค์เสียงภาษาจีน “蓬” (péng) ซึ่งถ้าหากพิจารณาเฉพาะเสียงที่ใกล้เคียงแล้วพบว่า คำว่า “蚌” (bèng) และ “迸” (bèng) จะมีพยางค์เสียงที่ใกล้เคียงมากกว่า แต่ถ้าพิจารณาถึงเกณฑ์เรื่องการใช้อักษรจีนที่มีเสียงอ่านเพียงเสียงเดียวแล้วคำว่า “蚌” อาจเหมาะสมน้อยกว่า “蓬” เนื่องจากคำว่า “蚌” สามารถอ่านได้ 2 เสียง คือ bèng และ bàng หรือ หากพิจารณาถึงการใช้อักษรที่มีความถี่ในการใช้สูง “迸” (bèng) จะมีความถี่ในการใช้อยู่ในชั้นที่ 2 ซึ่งลักษณะสำคัญของตัวอักษรที่มีความถี่ในการใช้ชั้นที่ 2 จะพบเห็นไม่บ่อยในชีวิตประจำวัน

¹ การพิจารณาความถี่ของการใช้อักษรจีน วิจัยอ้างอิงความถี่ในการใช้มาจาก Tongyong Guifan Hanzi Biao (ตารางอักษรจีนมาตรฐาน) 201

จากตัวอย่างที่ 7 จะเห็นว่า “ศรีปึงเมือง” ถอดเสียงโดยใช้อักษรภาษาจีนว่า “锡丙芒” (Xībīngmáng) คำว่า ศรี ผู้แปลเลือกใช้พยางค์เสียงภาษาจีน “锡” (xī) ซึ่งถ้าหากพิจารณาเฉพาะเรื่องของพยางค์เสียงที่ใกล้เคียงกับพยางค์เสียงในภาษาไทยนั้น ก็ถือได้ว่าเป็นอีกคำที่เหมาะสม แต่ถ้าผู้แปลจะนำเรื่องของความหมายมาพิจารณาร่วมด้วย แล้วเลือกคำที่มีพยางค์เสียงใกล้เคียงด้วยก็จะยังทำให้การแปลมีความหมายไปด้วยโดยอาจเลือก “喜” (xǐ) เพื่ออาศัยพยางค์เสียงที่ใกล้เคียง พร้อมกับดึงความหมายเกี่ยวกับ “สิริมงคล” ที่สอดคล้องกับความหมายในภาษาไทยด้วย ซึ่งในทางปฏิบัตินั้นการเลือกเสียงที่ใกล้เคียงและความหมายสอดคล้องกับต้นฉบับด้วยมีความเป็นไปได้ค่อนข้างยาก แต่ถ้าสามารถทำได้ ผู้แปลควรพิจารณาในประเด็นดังกล่าวในการถอดเสียงด้วย

จากตัวอย่างดังกล่าว นอกจากจะต้องพิจารณาพยางค์เสียงภาษาจีนที่เหมือนหรือใกล้เคียงกับพยางค์เสียงในภาษาไทยแล้ว ยังต้องคำนึงถึงความหมายและตัวอักษรที่มีความถี่ในการใช้สูงอีกด้วย หรือถ้าพบกรณีที่เสียงพยางค์ภาษาจีนเหมือนกับพยางค์เสียงภาษาไทยมากที่สุด แต่ความหมายไม่ดี ผู้แปลควรเลือกเสียงที่ใกล้เคียงแต่มีความหมายที่ดีมากกว่า หรือ อาจจะเป็นในกรณีที่ใช้อักษรจีนที่มีความถี่ในการใช้สูง หรือพบบ่อย แต่ความหมายไม่ดี ผู้แปลควรเลือกอักษรที่อาจจะเลือกตัวอักษรที่มีความถี่ในการใช้ไม่สูงเท่าแต่มีความหมายที่ดี

นอกจากนี้ผู้วิจัยยังพบว่า เกิดปัญหาในการใช้พยางค์เสียงภาษาจีนที่ต่างกันในการถอดเสียงพยางค์ในภาษาไทยที่เหมือนกัน พร้อมทั้งบางกรณีที่ใช้พยางค์เสียงภาษาจีนที่เหมือนกันในการถ่ายเสียงพยางค์ภาษาไทยที่ต่างกันอีกด้วย เนื่องจากลักษณะของหน่วยเสียงในภาษาไทยและภาษาจีนแตกต่างกัน

1.3 ปัญหาในการใช้ตัวอักษรภาษาจีนที่มีเสียงอ่านหลายเสียง

ปัญหาในการใช้ตัวอักษรภาษาจีนที่มีเสียงอ่านหลายเสียงมีอยู่ค่อนข้างมาก เนื่องจากตัวอักษรจีนบางตัวมีหลายเสียงอ่านในการถอดเสียงชื่อเฉพาะจากพยางค์เสียงในภาษาไทยเป็นพยางค์เสียงในภาษาจีน จึงควรหลีกเลี่ยงอักษรจีนที่อ่านได้หลายเสียง เพราะจะทำให้ผู้อ่านสับสนว่าควรออกเสียงอย่างไรเช่น

ตัวอย่างที่ 8 ภาษาต้นฉบับ วัดโลกโมฬี

ภาษาแปล 罗摩利寺 (Luómó lì Sì)

ตัวอย่างที่ 9 ภาษาต้นฉบับ วัดศรีดอนไชย

ภาษาแปล 锡侗猜寺 (Xídòng cāi Sì)

จาก ตัวอย่างที่ 8 จะเห็นว่า อักษรภาษาจีนคำว่า “摩” สามารถออกเสียงได้ทั้ง mó และ mā แม้ว่าเสียงที่พบบ่อย คือ (mó) แต่ก็ยังคงเป็นอักษรที่มีเสียงอ่านมากกว่าหนึ่งเสียง โดยอาจเลือกอักษรจีนคำว่า “墨” (mò) ซึ่งมีเสียงอ่านเพียงเสียงเดียวแทนก็ได้

จาก ตัวอย่างที่ 9 จะเห็นว่า อักษรภาษาจีนคำว่า “侗” สามารถออกเสียงได้ 3 เสียง คือ dòng tóng หรือ tǒng โดยเฉพาะเสียงอ่านพยัญชนะที่ต่างกับของ d และ t ในระบบสัทอักษรจีน จะยังทำให้ผู้อ่านสับสนว่าควรออกเสียงใด

1.4 ปัญหาในการใช้ตัวอักษรภาษาจีนที่มีความถี่ในการใช้ต่ำ

สำหรับงานวิจัยในครั้งนี้ไม่พบปัญหาในการใช้ตัวอักษรภาษาจีนที่มีความถี่ในการใช้ต่ำ ซึ่งยึดประกาศของคณะมนตรีรัฐกิจสาธารณรัฐประชาชนจีน (国务院) ใน Tongyong Guifan Hanzi Biao (ตารางอักษรจีนมาตรฐาน) 2018 โดยแบ่งรายการอักษรจีนออกเป็น 3 ระดับ

ซึ่งจากการวิเคราะห์อักษรจีนที่ใช้แปลชื่อโบราณสถาน ฯ ของงานวิจัยฉบับนี้ ล้วนเป็นรายการอักษรที่อยู่ในระดับที่หนึ่ง ซึ่งมีการใช้บ่อย และเป็นที่รู้จัก บุคคลทั่วไปสามารถอ่านได้ง่าย จึงถือว่าการเลือกใช้ตัวอักษรจีนในการถอดเสียงครั้งนี้ทำได้เป็นอย่างดี

1.5 ปัญหาในการใช้ตัวอักษรภาษาจีนที่ไม่เหมาะสม เกิดความหมายลบ

ปัญหาในการใช้ตัวอักษรภาษาจีนที่ไม่เหมาะสม เกิดความหมายลบ เป็นอีกหนึ่งปัญหาสำคัญ เนื่องจากอักษรจีนหลายตัวเป็นอักษรที่มีเสียงอ่านหลายเสียง หรือเป็นคำที่ออกเสียงเหมือนกันแต่รูปต่างกัน และความหมายต่างกัน เช่น

ตัวอย่างที่ 10 ภาษาต้นฉบับ วัดพระสิงห์
ภาษาแปล 帕辛寺 (Pàxīn Sì)

จากตัวอย่างที่ 10 จะเห็นว่า “พระสิงห์” ถอดเสียงโดยใช้อักษรภาษาจีนว่า “帕辛” (Pàxīn) คำว่า สิงห์ ผู้แปลเลือกใช้พยางค์เสียงภาษาจีน “辛” (xīn) ซึ่งเป็นพยางค์เสียงที่ใกล้เคียงกับพยางค์เสียงในภาษาไทย แต่ถ้าพิจารณาความหมายด้วยแล้ว “辛” (xīn) จะให้ความหมายเกี่ยวกับ ลำบาก เหนื่อยยาก ซึ่งผู้แปลอาจเลือกพยางค์เสียงภาษาจีนที่ใกล้เคียงกับพยางค์เสียงภาษาไทย และเป็นคำที่มีความหมายดี เช่น “幸” (xìng) ที่มีความหมายเกี่ยวกับความสุข หรือ “星” (xīng) ที่หมายถึง ดาว

อย่างไรก็ตาม ถ้าเป็นคำที่เป็นที่รู้จักแพร่หลายในภาษาฉบับแปลแล้ว เช่น วัดพระสิงห์ เป็นโบราณสถานที่สำคัญในจังหวัดเชียงใหม่ที่คนจีนส่วนใหญ่รู้จัก และชื่อภาษาจีนเป็นที่รับรู้กันโดยทั่วไป และใช้กันมานานแล้ว อาจใช้ต่อไปตามเดิม

แต่หาก เป็นกรณีที่ไม่มีความคุ้นเคยเช่นนั้น ๆ เป็นภาษาจีนมาก่อน หรือหากผู้แปลเห็นว่าคำแปลที่มีไม่เหมาะสม ก็อาจคิดคำแปลใหม่ขึ้นก็ได้ โดยต้องเป็นคำที่ยังไม่ได้ใช้กันทั่วไป หากต้องถอดเสียงก็ต้องเลือกตัวอักษรที่มีเสียงใกล้เคียงกับชื่อเดิม ความหมายดีและเขียนไม่ยากเกินไป ควรให้ความสำคัญกับความหมายของตัวอักษรเป็นสำคัญ หากเสียงใกล้เคียงกว่า แต่พิจารณาแล้วเห็นว่าความหมายไม่ดีก็จำเป็นต้องเลือกเสียงใกล้เคียงน้อยกว่าแต่ความหมายดีกว่า อักษรที่เลือกไม่ควรเป็นอักษรที่เขียนยากหรือไม่นิยมใช้ และไม่ควรเลือกอักษรที่จะทำให้ความหมายสับสน

1.6 ปัญหาในการใช้ตัวอักษรภาษาจีนที่เป็นคำเสริมน้ำเสียง คำอุทาน คำสรรพนาม คำกริยา และคำเลียนเสียง

ปัญหาในการใช้ตัวอักษรภาษาจีนที่เป็น คำอุทาน คำสรรพนาม และคำกริยาอยู่ด้วย โดยเฉพาะ คำสรรพนามคำว่า “他” ซึ่งคำเหล่านี้ถ้าจะไปผสมกับคำอื่นแล้วก่อให้เกิดความหมายใหม่ ดังรายละเอียดในประเด็น 1.7 ได้

ตัวอย่างที่ 11 ภาษาต้นฉบับ วัดเกตการาม
ภาษาแปล 可卡戎寺 (Kěkāróng Sì)

ตัวอย่างที่ 12 ภาษาต้นฉบับ วัดท่าสะท้อน
ภาษาแปล 他沙堆寺 (Tāshādūi Sì)

จาก ตัวอย่างที่ 11 จะเห็นว่า “เกตการาม” ถอดเสียงโดยใช้อักษรภาษาจีนว่า “可卡戎” (Kěkāróng) คำว่า “可” เป็นคำกริยา แปลว่า ได้ โดยอาจเปลี่ยนมาใช้คำว่า “阁” (gé) ซึ่งมีเสียงใกล้เคียงกับพยางค์เสียงในภาษาไทยและความหมายเกี่ยวข้องกับ หอ

จาก ตัวอย่างที่ 12 จะเห็นว่า “ท่าสะท้อน” ถอดเสียงโดยใช้อักษรภาษาจีนว่า “他沙堆” (Tāshādūi) คำว่า “他” เป็นคำสรรพนาม แปลว่า เขา โดยอาจเปลี่ยนมาใช้คำว่า “塔” (tǎ) ซึ่งมีเสียงใกล้เคียงกับพยางค์เสียงในภาษาไทยและความหมายเกี่ยวข้องกับ เจดีย์

1.7 ปัญหาในการใช้ตัวอักษรภาษาจีนที่เรียงร้อยเข้าด้วยกันแล้วเกิดเป็นคำที่มีความหมายเป็นคำอื่น

ปัญหาในการใช้ตัวอักษรภาษาจีนที่เรียงร้อยเข้าด้วยกันแล้วเกิดเป็นคำที่มีความหมายเป็นคำอื่น ซึ่งจะทำให้ข้อเฉพะนั้นสื่อความหมายเป็นอย่างอื่น และทำให้ “รูป” ถูกตัดออกไป “ตัวตน” ของสัญลักษณ์ นั้น ๆ จึงขาดหายไปด้วยและเกิด “รูป” ใหม่ในภาษาดั้งเดิมที่ไม่สามารถเป็นสัญลักษณ์ของ “ตัวตน” ในภาษาดั้งเดิมได้ เช่น

ตัวอย่างที่ 13 ภาษาต้นฉบับ วัดพวงดัม
ภาษาแปล 福点寺 (Fúdiǎn Sì)

ตัวอย่างที่ 14 ภาษาต้นฉบับ วัดยางกวง
ภาษาแปล 阳光寺 (Yángguāng Sì)

จากตัวอย่างที่ 13 จะเห็นว่า “พวงดัม” ถอดเสียงโดยใช้อักษรภาษาจีนว่า “福点” (Fúdiǎn) เป็นการแปลเสียงในภาษาไทย แต่ “福点” มีความหมายในภาษาจีน หมายถึง “โชคลาภ” ซึ่งอาจส่งผลให้เข้าใจผิดว่า วัดพวงดัมมีความเกี่ยวข้องกับเรื่องโชคลาภ แต่อันที่จริงแล้ววัดพวงดัมกับ “โชคลาภ” อาจจะไม่มีความเกี่ยวข้องกันแต่อย่างใด จึงควรเลือกตัวอักษรอื่นในการถอดเสียง เช่น “帕登” (Pàdēng) เป็นต้น

จากตัวอย่างที่ 14 จะเห็นว่า “ยางกวง” ถอดเสียงโดยใช้อักษรภาษาจีนว่า “阳光” เป็นการเลียนเสียงที่ใกล้เคียงกับเสียงในภาษาไทยแต่ “阳光” หมายถึง แสงแดด อาจจะทำให้คนจีนเข้าใจผิดว่าเป็นวัดที่ความเกี่ยวข้องกับแสงแดด จึงควรเลือกใช้ตัวอักษรอื่นที่ไม่ก่อให้เกิดความหมายอื่นแทน เช่น ถอดเสียงเป็น “杨光” (yángguāng) หรือ “扬光” (yángguāng) หรือ “央光” (yāngguāng)

2. แนวทางการแปลแบบถอดเสียงชื่อโบราณสถานในเขตอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่

จากปัญหาข้างต้น ผู้วิจัยจึงขอเสนอแนวทางการแปลแบบถอดเสียงชื่อโบราณสถานในเขตอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ภาษาไทยเป็นภาษาจีนที่ถูกต้องเหมาะสมดังต่อไปนี้

2.1 ควรเลือกพยางค์เสียงในภาษาจีนที่เหมือนหรือใกล้เคียงพยางค์เสียงในภาษาไทยให้มากที่สุด และถ้าพยางค์เสียงในภาษาจีนมีใกล้เคียงกันหลายตัว ให้พิจารณาเลือกพยางค์เสียงที่มีความหมายเกี่ยวข้องกับชื่อนั้น ๆ หรือมีความหมายดี และเป็นอักษรที่พบบ่อยมาเป็นปัจจัยในการพิจารณาไปด้วย เช่น เลือกใช้ตัวอักษรจีนคำว่า “兰” (lán) แทนที่คำว่า “ราม” ซึ่งมีความสัมพันธ์หรือเกี่ยวข้องกับคำว่าลำนนา “兰纳” มากกว่าจะเลือกอักษรจีนคำว่า “蓝” (lán) ที่หมายถึง สีน้ำเงิน หรือการถอดเสียงคำว่า “ศรี” มีพยางค์เสียงภาษาจีนที่เหมือนมากที่สุดคือ “席” (xí) หมายถึง ที่นั่ง ตำแหน่ง หรือพยางค์เสียงใกล้เคียงคือ “喜” (xǐ) หมายถึง สิริมงคล “西” (xī) หมายถึง ทิศตะวันตก “锡” (xī) หมายถึง แร่ดีบุก จะเห็นว่าเสียงที่เหมือนที่สุดได้ความหมายที่ไม่สัมพันธ์กับความหมายในต้นฉบับ แต่เสียงที่ใกล้เคียง คือ “喜” (xǐ) นั้นให้ความหมายที่สัมพันธ์กับความหมายในภาษาต้นฉบับมากที่สุด ดังนั้นในกรณีที่มีความเป็นไปได้ว่า เสียงในภาษาจีนใกล้เคียงกับเสียงในภาษาไทย และมีความหมายสัมพันธ์ด้วยให้พิจารณาเลือกพยางค์เสียงที่ “เสียงได้ ความหมายดี”

2.2 ควรใช้ตัวอักษรภาษาจีนที่มีเสียงอ่านเพียงเสียงเดียว หรือถ้าพยางค์เสียงนั้นอ่านได้หลายเสียง ควรเลือกที่เสียงพยัญชนะและเสียงสระเหมือนกัน แต่ออกเสียงวรรณยุกต์ต่างกันก่อน เช่น “沙” สามารถอ่านได้ทั้ง (shà, shā) “合” สามารถอ่านได้ทั้ง (hā, hǎ, hà) มากกว่าการเลือกพยางค์เสียงที่เสียงพยัญชนะต่างกัน เช่น “伺” ที่สามารถอ่านได้ทั้ง (dòng, tóng, tǒng) หรือเสียงสระต่างกัน เช่น “摩” ที่สามารถอ่านได้ทั้ง (mó, mā) ซึ่งจะยิ่งทำให้ผู้อ่านเกิดความสับสนไม่ทราบว่าจะควรอ่านอย่างไร ซึ่งทำให้ไม่สามารถบรรลุวัตถุประสงค์ของการแปลที่แท้จริงได้

2.3 หลีกเลี่ยงการใช้ตัวอักษรภาษาจีนที่เรียงร้อยเข้าด้วยกันแล้วเกิดเป็นคำที่มีความหมายเป็นคำอื่น ซึ่งจะทำให้ชื่อเฉพาะนั้นสื่อความหมายเป็นอย่างอื่น เช่น เลือกใช้พยางค์เสียง “沙堆” (shā duī) แทนที่พยางค์เสียงภาษาไทยคำว่า “สะตอย” ซึ่งความหมายในภาษาจีนของคำว่า “沙堆” (shā duī) หมายถึง กองทราย เนินทราย หรือ เลือกใช้พยางค์เสียง “奔浪” (bēn làng) แทนที่พยางค์เสียงภาษาไทยคำว่า “บุญเรือง” ซึ่งความหมายในภาษาจีนของคำว่า “奔浪” (bēn làng) หมายถึง เคลื่อนที่ พนजर ซึ่งในกรณีดังกล่าวอาจจะทำให้การแปลสื่อความหมายที่คลาดเคลื่อนออกไปได้ หรืออาจทำให้ “ตัวตน” ของสถานที่นั้น ๆ หายไปได้

2.4 หลีกเลี่ยงการใช้ตัวอักษรภาษาจีนที่เป็นคำเสริมน้ำเสียง คำอุทาน คำสรรพนาม คำกริยา และคำเลียนเสียง โดยเฉพาะอย่างยิ่งชื่อสถานที่ในภาษาไทยมักมีคำว่า “ท่า” “ผา” “ป่า” “ศรี” ไม่ควรใช้อักษรจีน “他” (tā) “怕” (pà) “吧” (ba) “是” (shì) แต่ควรใช้อักษรจีน “塔” (tǎ) “帕” (pà) “巴” (bā) “喜” (xǐ) แทนจะเหมาะสมกว่า

2.5 ควรเลือกพยางค์เสียงในภาษาจีนที่มีจำนวนเท่ากับพยางค์เสียงในภาษาไทย โดยตัดเสียงควบกล้ำ ร ล ออก เช่น คำว่า “ศรี” ควรใช้พยางค์เสียง “喜” (xǐ) แทนพยางค์เสียง “斯里” (sī lì) และเมื่อตัดแล้วควรกำหนดรูปแบบการใช้แบบเดียวกันทั้งหมด กล่าวคือ พยางค์เสียงภาษาไทยเหมือนกัน ให้ใช้ตัวอักษรภาษาจีนตัวเดียวกันทั้งหมด

2.6 เมื่อแปลเสร็จต้องตรวจทานโดยผู้เชี่ยวชาญด้านการแปลที่ชำนาญทั้งภาษาไทยและภาษาจีน เนื่องจากการแปลแบบถอดเสียงนั้นใช้หลักเกณฑ์การศึกษาเปรียบเทียบเพื่อหาความคล้ายคลึง และความ

แตกต่างของภาษา 2 ภาษา ในทุกระดับของภาษา คือ เสียง สำหรับการถ่ายทอดชื่อเฉพาะ คำ ประโยค และรวมไปถึงความหมายและวัฒนธรรมอันมีความสัมพันธ์อย่างใกล้ชิดกับภาษาด้วย

จากการศึกษาวิเคราะห์ชื่อโบราณในครั้งนี้ จำนวน 78 รายชื่อ นั้น พบว่ามีการแปลผิดจำนวน 4 รายชื่อ คิดเป็นร้อยละ 5.13 ซึ่งมีอัตราการแปลผิดค่อนข้างสูง การแปลผิดดังกล่าวเกิดจากความไม่เข้าใจอย่างถ่องแท้เกี่ยวกับเสียงของภาษาไทยที่ผู้แปลไม่สามารถแยกความแตกต่างได้ เช่น คำว่า “เต้า” ในชื่อวัดกุเต้า ผู้แปลเข้าใจเป็น “เต้า” จึงแปลโดยใช้ภาษาจีนว่า “龟” คำว่า “ดับ” ในชื่อวัดดับภัย ผู้แปลเข้าใจเป็น “ดาบ” จึงแปลโดยใช้ภาษาจีนว่า “剑” คำว่า “พอน” ในชื่อวัดพอนสร้อย ผู้แปลเข้าใจเป็น “ฝน” จึงแปลโดยใช้ภาษาจีนว่า “雨” คำว่า “กาย” ในชื่อวัดเมืองกาย ผู้แปลเข้าใจเป็น “ไก” จึงแปลโดยใช้ภาษาจีนว่า “鸡” เป็นต้น หรือกรณีการแปลคำบอกลักษณะที่ไม่เหมาะสม เช่น คำว่า “น้อย” “หลวง” “นอก” “ใน” ว่า “小” “大” “外” “内” ซึ่งควรจะแปลโดยใช้การถอดเสียง เนื่องจากคำดังกล่าวได้กลายเป็นส่วนหนึ่งของชื่อเฉพาะไปแล้ว หากแยกแปลจะทำให้ “รูป” ถูกตัดออกไป “ตัวตน” ของสัญลักษณ์ นั้น ๆ จึงขาดหายไปด้วย และเกิด “รูป” ใหม่ในภาษาฉบับแปลที่ไม่สามารถเป็นสัญลักษณ์ของ “ตัวตน” ในภาษาต้นฉบับได้ ดังนั้นจึงควรถอดเสียงคำดังกล่าวโดยใช้พยางค์เสียงภาษาจีนว่า “囡” (nān) “銮” (luán) “诺” (nuò) “奈” (nài) แทนซึ่งจะมีความเหมาะสมมากกว่า หรือคำว่า “เจติย” ที่เป็นส่วนหนึ่งของชื่อเฉพาะไปแล้วควรจะแปลโดยใช้การถอดเสียงเป็น “柴迪” (cháidí) หรือ “杰迪” (jiédí) เช่น วัดเจติยหลวง แปลเป็น “柴迪龙”

นอกจากนี้ก่อนเริ่มลงมือในการแปลผู้แปลควรทราบประวัติความเป็นมาต่าง ๆ ของชื่อสถานที่ที่จะแปลด้วย เพราะในบางครั้งนอกจากจะหาเสียงเทียบเคียงจากภาษาไทยเป็นภาษาจีนแล้ว ยังต้องพิจารณาเลือกอักขระว่าจะให้พยางค์เสียงจากอักขระจีนตัวไหนถึงจะเหมาะสม และในการเลือกตัวอักษรที่เหมาะสมควรพิจารณาความหมายที่เกี่ยวข้องหรือตัวอักษรที่ความหมายดีประกอบด้วย

อภิปรายผลการวิจัย (Research Discussion)

ข้อค้นพบจากการศึกษาการแปลแบบถอดเสียงชื่อโบราณสถานภาษาไทยเป็นภาษาจีนในเขตอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ ในด้านกลวิธีการแปลแบบถอดเสียง และแนวทางการแปลแบบถอดเสียงชื่อโบราณสถานภาษาไทยเป็นภาษาจีน อภิปรายผลดังนี้

จากวัตถุประสงค์การศึกษาวิเคราะห์วิธีการแปลแบบถอดเสียงชื่อโบราณสถานในเขตอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า ปัญหาในการเลือกพยางค์เสียงในภาษาจีนที่ต่างจากพยางค์เสียงในภาษาไทย มีจำนวนมากที่สุด (40%) ที่เป็นเช่นนี้เนื่องจากหน่วยเสียงในพยางค์ภาษาไทยและภาษาจีนมีหน่วยเสียงบางหน่วยเสียงไม่สอดคล้องกัน ทำให้การถ่ายทอดเสียงภาษาไทยเป็นภาษาจีนมีข้อจำกัด จึงอาศัยวิธีการปรับเปลี่ยน หรือลดหน่วยเสียงที่ไม่ปรากฏในภาษาจีน ซึ่งส่งผลกระทบต่อประสมเสียงพยางค์ที่ไม่ตรงกัน (วิไล ลิ้มถาวรนนต์, 2561, 107) ส่วนปัญหาในการใช้ตัวอักษรจีนที่มีเสียงอ่านหลายเสียง เนื่องจากภาษาจีนบางคำสามารถออกเสียงได้หลายเสียง เพื่อหลีกเลี่ยงในการทำให้ผู้อ่านสับสนว่าควรออกเสียงใดจึงควรเลือกใช้อักษรจีนที่มีเสียงอ่านเพียงเสียงเดียวเท่านั้นจะเหมาะสมกว่า สอดคล้องกับ กรวรรณ พรหมแย้ม (2565, 69) ที่กล่าวว่า การแปลชื่อเฉพาะด้วยการทับศัพท์ควรเลือกใช้อักษรจีนที่พบบ่อยและเสียงใช้อักษรจีนที่มีหลายเสียง ส่วนปัญหาในการใช้ตัวอักษรภาษาจีนที่เรียงร้อยเข้าด้วยกันแล้วเกิดเป็นคำที่มีความหมายเป็นคำอื่น เนื่องจากอักษรจีนมีพัฒนาการมาจากอักษรรูปภาพ ระบบตัวเขียนอักษรจัดเป็นแบบสัญลักษณ์รูปคล้าย รูปลักษณะของอักษรจีนจึงมีความโดดเด่นตรงที่มุ่งสื่อความหมายอย่างชัดเจนมากกว่าการสื่อสาร

ด้านเสียง (วิล ลิมถาวรนนท์, 2561, 102) ดังนั้นเพื่อไม่ให้ชื่อเฉพาะสื่อความหมายเป็นอย่างอื่นจึงควรพิจารณาตัวอักษรที่นำมาใช้ถ่ายเสียงเมื่อเรียงร้อยเข้าด้วยกันแล้วไม่ควรเกิดความหมายที่เป็นอื่น นอกจากนี้ยังพบปัญหาในการใช้ตัวอักษรภาษาจีนที่เป็นคำเสริมน้ำเสียง คำอุทาน คำสรรพนาม คำกริยา และคำเลียนเสียง โดยเฉพาะอย่างยิ่งคำสรรพนามคำว่า “他” (tā) ซึ่งคำเหล่านี้ถ้าจะไปผสมกับคำอื่นแล้วก่อให้เกิดความหมายใหม่ โดยอาจเปลี่ยนมาใช้คำว่า “他” (tā) ซึ่งมีเสียงใกล้เคียงกับพยางค์เสียงในภาษาไทยและความหมายเกี่ยวข้องกับ เจตีย์ หรือ การแปล “เหตุการณ์” ถอดเสียงโดยใช้ตัวอักษรภาษาจีนว่า “可卡戎” (Kěkāróng) คำว่า “可” เป็นคำกริยา แปลว่า ได้ และเมื่อรวมกับคำอื่นจะเกิดเป็นอีกความหมายหนึ่งได้ ซึ่งสอดคล้องกับ กรวรรณ พรหมแย้ม (2565, 56) ที่กล่าวถึงปัญหาการใช้ตัวอักษรจีนไม่เหมาะสมในการแปล ซึ่งพบในชื่อถนนภาษาจีนที่เป็นคำทับศัพท์ แต่เลือกใช้ตัวอักษรจีนไม่เหมาะสม พบว่าอักษรที่ใช้ทับศัพท์เมื่อนำมาเรียงร้อยเข้าด้วยกันแล้วกลับเกิดเป็นคำสองหรือสามพยางค์ที่มีความหมายเป็นคำอื่นในภาษาจีน เช่น ถนนข้าวขาว “可要路” (Kěyào Lù) คำว่า “可” เมื่อวางหน้าคำว่า “要” แปลว่า “จะต้อง” ถนนราชโยธา แปลว่า “拉约他路” (Lāyuetā Lù) คำว่า “约” แปลว่า “นัดหมาย” “他” เป็นคำสรรพนามบุรุษที่สาม แปลว่า “เขา” เมื่อรวมเข้าด้วยกันแล้วจะเกิดเป็นอีกความหมายหนึ่งได้ ฉะนั้น จึงควรหลีกเลี่ยงการใช้อักษรทับศัพท์ที่ทำให้เกิดความหมายอื่นตลอดจนหลีกเลี่ยงการใช้อักษรที่เป็นคำกริยาและคำสรรพนามเป็นคำทับศัพท์ ในส่วนของปัญหাজำนวนพยางค์เสียงภาษาไทยไม่ตรงกับพยางค์เสียงภาษาจีนในการถอดเสียง นั้นพบ 2 ส่วน คือ การถอดเสียงแบบเพิ่มพยางค์ และการถอดเสียงแบบตัดพยางค์ ปัญหาที่เกิดจากลักษณะของคำในภาษาไทยที่เป็นคำควบกล้ำซึ่งไม่มีในภาษาจีน ทำให้ไม่สามารถหาพยางค์ภาษาจีนที่ใกล้เคียงมาแทนได้ใน 1 พยางค์ ซึ่งสอดคล้องกับ กรวรรณ พรหมแย้ม (2565, 62) การใช้กลวิธีทับศัพท์ควรปรับเสียงทับศัพท์ภาษาจีนให้สอดคล้องกับภาษาไทย และกำหนดให้เป็นรูปแบบเดียวกัน เช่น คำควบกล้ำ ล และ ร ควรตัดเสียงควบกล้ำออกจะเหมาะสมกว่าการเพิ่มพยางค์เสียงเข้าไป เช่น พยางค์เสียง “ประ” จากเดิมที่ใช้ “普拉” (pǔlā) ควรเปลี่ยนมาใช้อักษร “巴” ตัวเดียว หรือคำควบกล้ำไม่แท้ก็ควรทับศัพท์ด้วยอักษรจีนพยางค์เดียว เช่น คำว่า “ศรี” จากเดิมที่ใช้ “斯里” (sīlǐ) ควรเปลี่ยนมาใช้อักษร “喜” ตัวเดียวแทน และอีกปัญหาที่พบคือ ปัญหาในการใช้ตัวอักษรภาษาจีนที่ไม่เหมาะสมเกิดความหมายลบ ซึ่งสอดคล้องกับกนกพร นุ่มทอง (2554, 36) การแปลทับศัพท์ต้องเลือกตัวอักษรที่มีเสียงใกล้เคียงกับชื่อเฉพาะเดิม ความหมายดี และเขียนไม่ยากเกินไป หากเสียงใกล้เคียงกว่า หากพิจารณาแล้วเห็นว่าความหมายไม่ดี จำเป็นต้องเลือกคำที่มีเสียงใกล้เคียงน้อยกว่าแต่มีความหมายดีกว่า ควรให้ความสำคัญกับความหมายเป็นลำดับต้น ๆ อักษรที่ควรเลือกไม่ควรเป็นอักษรที่เขียนยากหรือไม่นิยมใช้ และไม่ควรเลือกอักษรที่จะทำให้ความหมายสับสนเมื่อไว้ในประโยค

สำหรับแนวทางการแปลแบบถอดเสียงชื่อโบราณสถานในเขตอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ นั้นควรพิจารณาเรื่องพยางค์เสียงที่ใกล้เคียงมากที่สุดเป็นอันดับแรก แล้วจึงพิจารณาความหมายของคำประกอบว่าเป็นคำที่มีความหมายดี หรือเป็นความหมายที่สื่อถึงลักษณะเด่นของสถานที่ที่แปลนั้น เช่น ถ้าจะแปลแบบถอดเสียงชื่อของโบราณสถาน คำว่า “ท่า” ควรเลือกใช้ตัวอักษรจีนคำว่า “塔” (tǎ) แทน “他” (tā) ควรใช้ตัวอักษรภาษาจีนที่มีเสียงอ่านเพียงเสียงเดียว หรือถ้าพยางค์เสียงนั้นอ่านได้หลายเสียงควรเลือกที่เสียงพยัญชนะและเสียงสระเหมือนกัน แต่ออกเสียงวรรณยุกต์ต่างกันก่อน เพื่อให้เสียงที่ใกล้เคียงไม่แตกต่างจากต้นฉบับมากเกินไป หลีกเลี่ยงการใช้ตัวอักษรภาษาจีนที่เรียงร้อยเข้าด้วยกันแล้วเกิดเป็นคำที่มีความหมายเป็นคำอื่น หลีกเลี่ยงการใช้ตัวอักษรภาษาจีนที่เป็นคำเสริมน้ำเสียง คำอุทาน คำสรรพนาม คำกริยา และคำเลียนเสียง ควรเลือกพยางค์เสียงในภาษาจีนที่มีจำนวนเท่ากับพยางค์เสียงในภาษาไทย

โดยตัดเสียงควบกล้ำต่าง ๆ ออกเลือก เช่น ใช้อักษรจีนคำว่า “喜” (xǐ) แทน “斯里” ซึ่งจะให้เสียงที่ใกล้เคียงและความหมายสื่อถึงสิ่งที่ต้องการแปลอีกด้วย และหากคำบอกลักษณะ เช่น “น้อย” “หลวง” “นอก” “ใน” ได้กลายเป็นส่วนหนึ่งของชื่อเฉพาะไปแล้วให้แปลโดยใช้การถอดเสียงแทน นอกจากนี้ก่อนลงมือแปลผู้แปลควรศึกษาข้อมูล ประวัติ ลักษณะเด่น และวัฒนธรรมแฝงของสถานที่ที่ต้องการแปลด้วย เมื่อแปลเสร็จควรได้รับการตรวจทานจากผู้เชี่ยวชาญทั้งภาษาไทยและภาษาจีน

ข้อเสนอแนะการวิจัย (Research Suggestions)

งานวิจัยครั้งนี้มุ่งเน้นในการศึกษาการแปลแบบถอดเสียงชื่อโบราณสถานภาษาไทยเป็นภาษาจีนในเขตอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ โดยใช้วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยวิธีเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจงจากข้อมูลที่ถูกแปลเป็นภาษาจีนมาจากแผนที่ท่องเที่ยวจังหวัดเชียงใหม่ฉบับภาษาจีนแต่เพียงอย่างเดียว จึงทำให้ไม่สามารถเปรียบเทียบการแปลแบบถอดเสียงจากแหล่งข้อมูลอื่นเพิ่มเติม และจำนวนกลุ่มตัวอย่างที่นำมาวิเคราะห์ยังไม่มีจำนวนมากเพียงพอ หวังว่าผู้ที่สนใจจะสามารถศึกษาเปรียบเทียบการแปลแบบถอดเสียงโดยใช้ข้อมูลจากหลาย ๆ แหล่งนำมาวิเคราะห์เปรียบเทียบอย่างลุ่มลึกในอนาคตเพื่อเป็นแนวทางและประโยชน์ในการพัฒนาคุณภาพการแปลชื่อเฉพาะจากภาษาไทยเป็นภาษาจีน

กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัยนี้ได้รับการสนับสนุนทุนวิจัยจากคณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย ประจำปีงบประมาณ 2566

เอกสารอ้างอิง (References)

- กนกพร นุ่มทอง. (2554). *ตำราการแปลภาษาไทยเป็นภาษาจีน (พิมพ์ครั้งที่ 2)*. สถาบันขงจื้อ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- กรวรรณ พรหมแย้ม. (2565). การศึกษาการแปลชื่อถนนภาษาไทยเป็นภาษาจีนในเขตเทศบาลนครเชียงราย. *วารสารจีนศึกษา มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์*, 15(2), 36-73.
- ก่อศักดิ์ ธรรมเจริญกิจ. (2562). *หลักการแปลไทย-จีน (พิมพ์ครั้งที่ 4)*. กู๊ดเฮด พรินต์ติ้ง แอนด์ แพคเกจจิ้ง กรุป จำกัด.
- กันยสินี จตุพรพิมล. (2557). การแปลชื่อสถานที่ท่องเที่ยวภาษาไทยเป็นภาษาจีน. *วารสารอักษรศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร*, 36(1), 226-244.
- พิศาล แก้วอยู่, ประกอบศิริ ภักดีพินิจ, และ วาริชต์ มัชฌิมบุรุษ. (2564). พฤติกรรมของนักท่องเที่ยวชาวจีนที่เดินทางท่องเที่ยวแบบอิสระในพื้นที่อารยธรรมล้านนา ประเทศไทย. *วารสารการจัดการ มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์*, 9(3), 102-112.
- เพ็ญพรธชา ชัยธีระสุเวท, และมนันญา ศรีทริธัญ. (2562). ชื่อสถานที่ท่องเที่ยวลำปาง: กลวิธีและข้อผิดพลาดที่พบในการแปลภาษาไทยเป็นภาษาจีน. *วารสารมหาวิทยาลัยศิลปากร*, 39(5), 22-41.
- ภูเทพ ประภากร. (2565). การศึกษาการแปลชื่อสถานที่สำคัญทางประวัติศาสตร์ในพื้นที่สามบุรี (ลพบุรี สิงห์บุรี สระบุรี) เป็นภาษาจีน. *วารสารอักษรศาสตร์และไทยศึกษา*, 44(1), 64-77.
- รัชนิโรจน์ กุลธำรง. (2552). *ความรู้ความเข้าใจเรื่องภาษาเพื่อการแปล จากทฤษฎีสู่การปฏิบัติ*. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

- วิลโล ลิมถาวรานันต์. (2561). กลวิธีการใช้อักษรจีนในคำทับศัพท์ชื่อ-สกุลคนไทย: รูปแบบการถ่ายเสียงพยางค์ และการกำกับเสียงด้วยอักษรจีน. *วารสารภาษาและภาษาศาสตร์*, 36(ฉบับพิเศษ), 101-126.
- ศูนย์ข้อมูลเพื่อธุรกิจไทยในจีน สถานเอกอัครราชทูต ณ กรุงปักกิ่ง. (2559, 21 เมษายน). *ตะลุย Applications มือถือยอดนิยมในเมืองจีน*. <https://thaibizchina.com>
- สำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดเชียงใหม่. (2561, 6 มีนาคม). *จำนวนนักท่องเที่ยว รายได้จากการท่องเที่ยว*. https://chiangmai.mots.go.th/more_news.php?cid=49
- สุพรรณษา โต๊ะดอนทอง, และจิราพร เนตรสมบัติผล. (2562). กลวิธีการแปลชื่อสถานที่ท่องเที่ยวภาษาไทยในภาษาจีน: กรณีศึกษาหนังสือ 《畅游泰国》. *วารสารวิจัยราชภัฏพระนคร สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์*, 14(2), 342-358.
- อภิญา จอมพิจิตร. (2565). การศึกษากลวิธีการแปลชื่อสถานที่ท่องเที่ยวไทยเป็นภาษาจีน. *วารสารจีนวิทยา*, 17(1), 56-80.
- Pei X.R., Bo W.Z., Jin Y. & Xiong R. (2018). *Tai-Hanyu Yinyi Guifan Yanjiu*. World Book Publishing Guangdong Co., Ltd.
- Tongyong Guifan Hanzi Biao. (2018). Language & Culture Press.

จากงานชาติพันธุ์วรรณนาของมิชชันนารีสู่งานเขียนชาตินิยม: กรณีศึกษา “The Tai Race: Elder Brother of the Chinese”¹

ดารุณี สมศรี

อาจารย์

ภาควิชาประวัติศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์

มหาวิทยาลัยนเรศวร

daruneeso@nu.ac.th

รับบทความ: 8 สิงหาคม 2566

แก้ไขบทความ: 8 ตุลาคม 2566

ตอบรับบทความ: 26 ตุลาคม 2566

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการปรับเปลี่ยนตัวบทของงานเขียนเรื่อง “The Tai Race: Elder Brother of the Chinese” และบริบททางประวัติศาสตร์ที่ก่อให้เกิดการปรับเปลี่ยนดังกล่าว ใช้การศึกษาด้วยการวิเคราะห์ตัวบท โดยศึกษาจากงานเขียนเรื่อง “The Tai Race: Elder Brother of the Chinese” ของวิลเลียม คลิฟตัน ดอดด์ (William Clifton Dodd) และงานที่ได้รับการแปลและเรียบเรียงเป็นภาษาไทยตั้งแต่ทศวรรษ 2460-2510

ผลการศึกษาพบว่า การแปลงานชิ้นนี้จากภาษาอังกฤษสู่ภาษาไทยในระหว่าง พ.ศ.2467-2474 มีการเลือกแปลเฉพาะเนื้อหาที่สัมพันธ์กับคนไทย มีการใช้ “ไทย” แทนที่ “ไท” และเน้นที่ความเป็นชนชาติและชาติพันธุ์ สร้างคำอธิบายเกี่ยวกับชนชาติไทยเพิ่มเติมลงในเนื้อหา รวมทั้งการอธิบายโดยนำความเป็นรัฐชาติสมัยใหม่เพิ่มในตัวบท ก่อให้เกิดวาทกรรมเรื่อง “ความยิ่งใหญ่ของชนชาติไทย” และสอดคล้องกับนโยบายการสร้างรัฐชาติแบบใหม่หลังการเปลี่ยนแปลงการปกครอง 2475 และนโยบายชาตินิยมของรัฐบาลจอมพล ป.พิบูลสงคราม

คำสำคัญ: ไทย, ไท, ชาตินิยม, ชาติพันธุ์

¹ งานวิจัยนี้ได้รับทุนสนับสนุนจากคณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร

From Missionaries' Ethnography to Nationalist Writings: A Study of “The Tai Race: Elder Brother of the Chinese”

Darunee Somsri

Lecturer

Department of History, Faculty of Social Sciences,

Naresuan University

daruneeso@nu.ac.th

Received: August 8, 2023

Revised: October 8, 2023

Accepted: October 25, 2023

Abstract

The objective of this research is to study the change of the text in “The Tai Race: Elder Brother of the Chinese” by William Clifton Dodd and the historical context inferred that changing. Textual analysis of the translated writings composing during 1910-1960s are methodologies of this study.

The result finds that the translation of this writing from English to Thai during 1910–1960s selected only the part related to Tai ethnic groups. In translation using a word “Thai” instead of “Tai” and mostly focusing on race and ethnicity. Besides, translated context also included modern nation state which caused a discourse of “The Glory of Thai racing” that related to the policy of building the new nation state after 1932 Siamese Revolution and the Nationalist policy during the Period of Pibunsongkhram.

Keywords: Thai, Tai, Nationalism, Ethnicity

บทนำ (Introduction)

การศึกษางานเขียนและบทบาทของมิชชันนารีในสยามแม้จะมีเป็นจำนวนมากแต่ก็มักจะเป็นการศึกษาที่มีวัตถุประสงค์เพื่ออธิบายผลกระทบเชิงการเปลี่ยนแปลงประวัติศาสตร์ของสยามเป็นสำคัญ อาทิ อิทธิพลต่อการขยายตัวของการศึกษา การแพทย์และเทคโนโลยี เช่น บทบาทของมิชชันนารีอเมริกันในการจัดการศึกษาศรีไทย: กรณีศึกษาโรงเรียนวัฒนาวิทยาลัย ระหว่าง พ.ศ. 2417-2500 ของอุ๋นใจ ปฎิมาประกร (2549) หรือ มิชชันนารีอเมริกันกับการสร้างชุมชนชาวคริสต์ในล้านนาช่วงสมัยของการปรับเปลี่ยนทางสังคม พ.ศ.2410–2467 ของประสิทธิ์ พงศ์อุดม (2550) ในขณะที่งานศึกษาเกี่ยวกับมิติความสัมพันธ์ระหว่างรัฐบาลสยามและกลุ่มมิชชันนารีมีไม่มากนัก เช่น งานของชาลี เอื้อไพบูลย์ (2555) เรื่องความสัมพันธ์เชิงอำนาจระหว่างมิชชันนารีอเมริกันกับกลุ่มชนชั้นต่าง ๆ ในสังคมเชียงใหม่ พ.ศ. 2410-2484 ที่ชี้ให้เห็นว่ามิชชันนารีอเมริกันในเชียงใหม่ใช้ “ความรู้สมัยใหม่” ที่ตนเองครอบครองเป็นอำนาจในการสร้างความสัมพันธ์กับกลุ่มคนต่าง ๆ และได้ประโยชน์ทั้งการได้รับการยอมรับทางสังคมในฐานะชนชั้นนำและการสนับสนุนทางการเมือง ซึ่งเอื้อประโยชน์ต่อการเผยแผ่ศาสนา ในขณะที่วงกลุ่มคนที่เข้ามาเกี่ยวข้องกับสัมพันธ์กับมิชชันนารีต่างก็ได้รับประโยชน์แตกต่างกันออกไปตามสถานะ เช่น กลุ่มชาวพื้นเมืองบางกลุ่มก็ได้รับการอุปถัมภ์จากมิชชันนารีแทนที่ระบบมูลนายเดิมที่เปลี่ยนแปลงไป รัฐได้ประโยชน์จากการขยายตัวของกิจกรรมทางการแพทย์และการศึกษาของมิชชันนารีที่เป็นประโยชน์ต่อการขยายอำนาจทางการเมืองของสยามในขณะนั้น

แนวคิดเรื่องการใช้อำนาจทางการเมืองเพื่อนำไปสู่การเผยแผ่ศาสนาของมิชชันนารีอเมริกันนี้ได้รับการศึกษาโดย Emily Conroy-Krutz ในงานเรื่อง *Christian Imperialism: Converting the World in the Early American Republic* และชี้ให้เห็นว่ากลุ่มมิชชันนารีอเมริกันที่ออกไปเผยแผ่ศาสนาภายนอกประเทศมีแนวคิดจักรวรรดินิยมและใช้วิธีการเช่นเดียวกับมิชชันนารีของรัฐจักรวรรดินิยมอื่น ๆ ที่มองว่าตนเองคือผู้ที่มีความเหนือกว่าทั้งด้านอารยธรรมและการเมือง การใช้อำนาจของเจ้าจักรวรรดินิยมเพื่อเอื้อให้เกิดประโยชน์ต่อการเผยแผ่ศาสนาเป็นวิธีการหนึ่งที่พบอย่างแพร่หลาย โดยอ้างอิงทั้งจากอำนาจรัฐของสหรัฐอเมริกาและอำนาจของผู้ปกครองจักรวรรดินิยมที่มิชชันนารีอเมริกันเข้าไปเผยแผ่ศาสนา เช่น อำนาจของอังกฤษในสิงคโปร์และอินเดีย (Conroy-Krutz, 2015) เป็นต้น งานชิ้นนี้สอดคล้องกับงานของชาลี (2555) ที่อธิบายความเป็นพันธมิตรกันระหว่างรัฐบาลสยามและมิชชันนารีอเมริกันในเชียงใหม่ โดยมิชชันนารีอเมริกันได้ประโยชน์จากอำนาจของสยามที่ช่วยอำนวยความสะดวกและปกป้องมิชชันนารีกรณีที่เกิดปัญหากับผู้ปกครองท้องถิ่น ส่วนรัฐบาลสยามได้ประโยชน์ “ความทันสมัย” ต่าง ๆ ที่มิชชันนารีนำเข้ามาใช้ในสังคม

อีกหนึ่งประเด็นเกี่ยวเนื่องกับมิชชันนารีในสังคมไทยที่มีการศึกษาคือทัศนคติของมิชชันนารีต่อผู้คนและสังคมวัฒนธรรมของชาวพื้นเมือง มิชชันนารีโปรเตสแตนต์กลุ่มแรก ๆ ที่เข้ามาเผยแผ่ศาสนาในไทยคือ คณะพรอสบิทีเรียนจากสหรัฐอเมริกา ที่ได้จัดตั้งศูนย์กลางการเผยแผ่ศาสนาที่เชียงใหม่ เพื่อเผยแผ่คำสอนในกลุ่ม “ชาวลาว” ซึ่งเป็นชื่อเรียกผู้คนในล้านนาที่มีมิชชันนารีรับมาจากสยาม (เตือนใจ ไชยศิลป์, 2539) วัฒนธรรมร่วมประการหนึ่งที่สำคัญของชาวล้านนาเหล่านี้ที่มีมิชชันนารีสนใจเป็นพิเศษคือการมีตัวเขียนร่วมกันในชาวลาวบางกลุ่ม ซึ่งคือรูปแบบการเขียนของตัวเมืองล้านนาที่แพร่ไปกับพุทธศาสนา มิชชันนารีพิจารณาว่าภาษามีวัฒนธรรมภาษาเขียนนี้บ่งบอกถึงระดับอารยธรรมที่สามารถฝึกฝนขัดเกลาได้ และเป็นหนึ่งในเหตุผลสำคัญที่ทำให้มิชชันนารีอเมริกันขยายงานในมิชชันของตนที่มีศูนย์กลางอยู่ที่เชียงใหม่ออกไปตามคน “ลาว” ที่มีภาษาเขียนแบบตัวเมืองล้านนาครอบคลุมพื้นที่ทั้งมณฑลพายัพของสยาม และเดินทางสำรวจพบว่ามียุคกลุ่มคนที่ใช้ภาษาเดียวกันนี้อยู่ในบางส่วนของจีนและพม่าของอังกฤษด้วย ด้วยเหตุนี้มิชชันนารี

ที่ทำงานในมณฑลพายัพจึงเดินทางสำรวจเพื่อศึกษาลู่ทางในการเผยแผ่ศาสนาไปตามเขตที่มี “ชาวลาว” ตั้งถิ่นฐานอยู่ ทั้งในมณฑลพายัพของสยาม รัฐฉานของพม่า ลาวและเวียดนามทางตอนเหนือ รวมถึงจีนตอนใต้และตะวันตกเฉียงใต้ เป็นที่มาของงานเขียนชาติพันธุ์วรรณนาของมิชชันนารีที่สร้างคุณูปการต่อการศึกษาในหลากหลายมิติ เช่น ประวัติศาสตร์ ภาษาศาสตร์ มานุษยวิทยา ภูมิศาสตร์ ฯลฯ

ในบรรดางานเขียนเชิงชาติพันธุ์วรรณนาเหล่านี้ งานที่โดดเด่นชิ้นหนึ่งคือ งานเขียนเรื่อง “*The Tai Race: Elder Brother of the Chinese*” ของวิลเลียม คลิฟตัน ดอดด์ หรือ “หมอดอดด์” (William Clifton Dodd) (การกล่าวถึงงานเขียนนี้ต่อไปจะใช้ชื่อ *The Tai Race*) สมาชิกของมิชชันนารีคณะเพรสไบทีเรียนที่ใช้เวลาประจำที่สถานีเชียงรายเป็นส่วนใหญ่ในชีวิตการทำงาน เมื่อพิจารณาจากการเผยแพร่เนื้อหาของงานชิ้นนี้ทั้งฉบับภาษาอังกฤษของดอดด์เอง และฉบับแปลเป็นภาษาไทยที่มีมาโดยตลอดตั้งแต่ทศวรรษ 2460 จนถึง พ.ศ.2562 ในชื่อ “ชนชาติไทย” และ “ไทย” และรวมพิมพ์อยู่ในงานอื่น ๆ รวมไม่น้อยกว่า 15 ครั้ง เนื้อหาของการจัดพิมพ์แต่ละครั้งแม้จะมีประเด็นหลักใกล้เคียงกัน แต่ก็พบความแตกต่างของสาระที่การพิมพ์แต่ละครั้งต้องการสื่อสารต่างกันด้วย ภาษาที่ใช้ก็มีความแตกต่างกันในแต่ละยุคสมัย ความแตกต่างเช่นนี้ทำให้งานชิ้นนี้ได้รับการตีความและนำไปใช้หลากหลาย

The Tai Race ยังได้รับการนำไปเป็นประเด็นศึกษาต่อในแวดวงวิชาการ และได้รับการยอมรับว่ามีอิทธิพลใน 2 ประเด็น คือ ประเด็นแรกคืออิทธิพลต่อการศึกษาด้าน “ไทศึกษา” เพราะเป็นการบันทึกเรื่องราวของกลุ่มชาติพันธุ์ไทในพื้นที่กว้างขวางและกินเวลาของการสำรวจหลายปี มีการจัดจำแนกกลุ่มชาติพันธุ์ทั้งภาษาและวัฒนธรรมที่พบขณะสำรวจออกอย่างละเอียด ดังงานเขียนเรื่อง “*ชนชาติไทยของหมอดอดด์ในการรับรู้ของคนไทย*” ที่ระบุถึงความสำคัญของงานนี้ในฐานะบันทึกที่แสดงถึงความหลากหลายของผู้คน ที่มีคุณูปการต่อการศึกษาด้านภาษาศาสตร์และกลุ่มชาติพันธุ์ในพม่าและจีนตอนล่าง (ทองแถม นาถจำนง, 2552, หน้า 7-8) อิทธิพลอีกประการหนึ่งของงานชิ้นนี้คือมีความสัมพันธ์กับประวัติศาสตร์การเมืองด้วยการสร้างความคิดชาตินิยมให้แก่สังคมไทยในยุคก่อนสงครามโลกครั้งที่ 2 จนกระทั่งถึงทศวรรษ 2510 (William Clifton Dodd, 1996, p.IX) หัวข้อที่ได้รับการถกเถียงอย่างต่อเนื่องคือถิ่นกำเนิดของคนไทยอยู่ที่ไหนและ *The Tai Race* เป็นหนึ่งในแหล่งข้อมูลที่ถูกหยิบยกมาอ้างอิง (ฉลอง สุนทราวาณิชย์, 2533, หน้า 3-4) อุดมการณ์ชาตินิยมทางเชื้อชาติที่รัฐไทยสร้างขึ้นนี้ยังส่งผลกระทบต่อรัฐเพื่อนบ้านของไทยที่ตอบโต้บรรดาธิบายเรื่องการกระจายตัวครอบคลุมหลายประเทศของกลุ่มคนที่พูดภาษาไทยในงานชาติพันธุ์วรรณนาต่าง ๆ ดังกรณีจีนที่การผลิตชุดคำอธิบายในเชิงวิชาการที่จัดจำแนกกลุ่มชาติพันธุ์ต่าง ๆ ออกมาหลากหลายชิ้น และมีนโยบายผสมกลมกลืนกลุ่มชาวจ้วงให้เข้ากับอัตลักษณ์ความเป็นชาติของจีน (Somrak Chaisingkananont, 2555, pp.27-29) และกรณีของลาวที่รัฐไทยมีปฏิบัติการทางการเมืองเพื่อลบชื่อ “ลาว” ออกจากคำเรียกชื่อกลุ่มคนในประเทศ แต่ขณะเดียวกันก็ยังคงยึดโยง “ชาวลาว” ว่าเป็นส่วนหนึ่งของไทย (Soren Ivarsson, 2008, p.73)

จากความสำเร็จและผลกระทบของ *The Tai Race* ดังกล่าวข้างต้น งานวิจัยนี้ต้องการศึกษาเนื้อหาของงานดังกล่าวที่แปลเป็นภาษาไทยว่าเนื้อหามีการเปลี่ยนแปลงอย่างไร และสาเหตุของการเปลี่ยนแปลงตัวบทนี้สัมพันธ์กับบริบททางประวัติศาสตร์อย่างไร จึงทำให้สถานะของงานเขียนเรื่อง “*The Tai Race: Elder Brother of the Chinese*” เปลี่ยนแปลงจากงานชาติพันธุ์วรรณนาของมิชชันนารีไปสู่การเป็นงานเขียนที่มีอิทธิพลต่อความคิดชาตินิยมในไทย

วัตถุประสงค์การวิจัย (Research Objectives)

1. เพื่อศึกษาการเปลี่ยนแปลงตัวบท (text) ของงานเขียนเรื่อง “*The Tai Race: Elder Brother of the Chinese*” และงานที่แปลและเรียบเรียงขึ้นเป็นภาษาไทยจากงานชิ้นนี้ ตั้งแต่ทศวรรษ 2460 ถึง 2510

2. เพื่อศึกษาบริบท (context) ทางประวัติศาสตร์ที่ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงตัวบทของงานเขียนเรื่อง “*The Tai Race : Elder Brother of the Chinese*” และงานที่แปลและเรียบเรียงขึ้นเป็นภาษาไทยจากงานชิ้นนี้ ตั้งแต่ทศวรรษ 2460 ถึง 2510

วิธีดำเนินการวิจัย (Research Methods)

งานวิจัยนี้เป็นการวิจัยเอกสารโดยใช้การวิเคราะห์ตัวบท (Textual Analysis) งานเขียนเรื่อง “*The Tai Race : Elder Brother of the Chinese*” ของวิลเลียม คลิฟตัน ดอดด์ (William Clifton Dodd) และงานที่ได้รับการแปลและเรียบเรียงเป็นภาษาไทยตั้งแต่ทศวรรษ 2460-2510 ในชื่อ “ชนชาติไทย” และ “ไทย” เพื่อศึกษาความเปลี่ยนแปลงของตัวบทแต่ละฉบับ ซึ่งประกอบด้วย

1. การแปลโดยหลวงนิเทศนิสร (ฮวดหลี หุดะโกวิท) ที่ตีพิมพ์เป็นตอน ๆ ในวารสารวิทยาจารย์ ระหว่าง พ.ศ.2466-2474

2. ชนชาติไทย ฉบับพิมพ์ พ.ศ.2474

3. ไทย ฉบับพิมพ์ พ.ศ.2482

4. ไทย ฉบับพิมพ์ พ.ศ.2483

5. งานค้นคว้าเรื่องชนชาติไทย ฉบับพิมพ์ พ.ศ.2499

6. งานค้นคว้าเรื่องชนชาติไทย ฉบับพิมพ์ พ.ศ.2504

7. ไทย ฉบับพิมพ์ พ.ศ.2505

8. ไทย ที่พิมพ์รวมใน “ประมวลเรื่องชนชาติไทย” ฉบับพิมพ์ พ.ศ.2512

9. *The Tai Race: Elder Brother of the Chinese* ฉบับภาษาอังกฤษ

หลังจากนั้น ใช้การวิเคราะห์ทางประวัติศาสตร์ (Historical Analysis) เพื่อสะท้อนให้เห็นว่าการเปลี่ยนแปลงตัวบทมีความสัมพันธ์กับการเปลี่ยนแปลงบริบททางประวัติศาสตร์ของไทย โดยศึกษาจากงานวิชาการต่าง ๆ และเอกสารชิ้นต้นที่เป็นบันทึกและนโยบายของรัฐ

โดยการวิจัยนี้ใช้แนวคิดเรื่องบทบาทของภาษาในปริภูมิสาธารณะ (Public Sphere) จากหนังสือเรื่อง *Imagined Communities : Reflections on the Origin and Spread of Nationalism* (Benedict Anderson, 2006) ที่อธิบายถึงบทบาทของภาษาผ่านสิ่งพิมพ์ในยุคทุนนิยมการพิมพ์ที่หล่อหลอมและสร้างสำนึกในกลุ่มผู้อ่านให้เกิดสำนึกร่วมและเป็นเงื่อนไขให้เกิดความเป็นชุมชนระดับชาติ โดยในบทความนี้ผู้เขียนจะชี้ให้เห็นว่าบทบาทของภาษาในตัวบทของ *The Tai Race* ทั้งในต้นฉบับภาษาอังกฤษและฉบับแปลเป็นภาษาไทยได้รับการผลิตขึ้นเพื่อส่งสารไปยังผู้อ่านและสร้างเงื่อนไขให้เกิดความเป็นชุมชนของชาวคริสต์ในกรณีเมื่อแรกงานชิ้นนี้ได้รับการสร้างสรรค์ขึ้นในต้นฉบับภาษาอังกฤษ และต่อมาเมื่อรัฐไทยและกลุ่มคนอื่น ๆ ในสังคมนำไปแปลเป็นภาษาไทยสะท้อนให้เห็นการสร้างชุมชน “ชาติ”

ผลการวิจัย (Research Results)

ภูมิหลังความเป็นมาของงานเขียนเรื่อง "The Tai Race : Elder Brother of the Chinese"

มิชชันนารีของนิวยอร์กโปรเตสแตนต์เข้ามากรุงเทพฯ ครั้งแรกเมื่อ พ.ศ. 2371 และนับแต่นั้นมาได้มีความสัมพันธ์กับสยามในหลากหลายมิติ โดยเฉพาะการเป็นผู้นำวิทยาการและความทันสมัยต่าง ๆ เข้าสู่สยามโดยมิชชันนารีอเมริกันคณะเพรสไบทีเรียนนับว่าเป็นกลุ่มที่มีความโดดเด่นในด้านการปฏิสัมพันธ์กับสยาม ที่ทั้งสองฝ่ายต่างพึ่งพาอาศัยกัน โดยสยามยินยอมให้มิชชันนารีอเมริกันทำพันธกิจของตนได้ในส่วนที่ไม่ผิดกระทบต่ออำนาจทางสังคม ขณะเดียวกันก็ตอบสนองผลประโยชน์ของผู้นำสยามได้เช่นกัน เช่น การรับวิทยาการการพิมพ์ การแพทย์ และการศึกษาศาสนาใหม่จากมิชชันนารี ในขณะที่ผู้นำสยามอนุญาตให้มิชชันนารีเผยแพร่ศาสนาในดินแดนของตนได้ (ประสิทธิ์ พงศ์อุดม, 2533)

เมื่อมิชชันนารีเข้าไปเผยแพร่ศาสนา ความสนใจใคร่รู้ต่อดินแดนและเรื่องราวความเป็นมาทางประวัติศาสตร์เป็นคุณลักษณะจำเป็นที่มิชชันนารีทุกคนที่จะต้องศึกษาภาษาวัฒนธรรมของชาวพื้นเมือง การออกเดินทางสำรวจและเผยแพร่ศาสนาในหมู่ชาวพื้นเมืองที่อยู่ห่างออกไปและจดบันทึกข้อมูลเหล่านั้นไว้เพื่อใช้ประโยชน์ต่อการทำงานทางศาสนา เช่นเดียวกันกับเมื่อมิชชันนารีคนแรกคือเดเนียล แมคกิลวารี เดินทางเข้าสู่เชียงใหม่และจัดตั้งมิชชันล่าว (Lao Mission) เพื่อปฏิบัติพันธกิจเผยแพร่ศาสนาในเขตล้านนา การศึกษาหาความรู้ต่อล้านนาจึงเกิดขึ้น การที่มิชชันนารีอเมริกันได้ให้ความสนใจต่อดินแดนแห่งใดแห่งหนึ่งย่อมมีการรับรู้ข้อมูลและลักษณะของดินแดนนั้น ซึ่งจะเป็นการสร้างมโนคติและท่าทีในการปฏิบัติภารกิจของตน ดังนั้น การที่จะเข้าใจถึงลักษณะการปฏิบัติงานของมิชชันนารีอเมริกันต่อสังคมล้านนาจึงต้องมีการศึกษาถึงการ “รับรู้” เรื่องราวต่าง ๆ ที่เชื่อว่าจะเป็นข้อมูลสำหรับมิชชันนารีในการวางแผนหรือ กำหนดแนวทางเพื่อสนองต่อเป้าหมายและวัตถุประสงค์ในการเผยแพร่ศาสนาที่ตั้งไว้

การรับรู้เกี่ยวกับล้านนาของมิชชันนารีอเมริกันเกิดขึ้นหลังจากมิชชันนารีอเมริกันได้เดินทางมาสู่สยามแล้ว เนื่องจากแหล่งข้อมูลของชาวตะวันตกทั้งโดยนักการทูต พ่อค้า นักผจญภัย นักสำรวจ และอื่น ๆ ในสมัยนั้นยังไม่สามารถแยกแยะและเข้าใจดินแดนที่เป็นส่วนย่อยของอาณาจักรสยามได้อย่างถูกต้องชัดเจน อีกทั้งข้อมูลความรู้บางอย่างยังไม่แพร่หลายหรือสามารถเข้าถึงได้ เมื่อมิชชันนารีอเมริกันคณะแรกเข้ามาถึงสยาม ใน พ.ศ. 2374 ไม่ได้มีความรู้หรือให้ความสนใจต่อดินแดนล้านนา ภาพที่รับรู้อย่างกว้าง ๆ ตามทัศนคติของมิชชันนารีอเมริกันก็คือดินแดนสยามที่เป็น “สนาม” สำหรับการนำคริสต์ศาสนาเข้ามาแทนที่ศาสนาและความเชื่อเดิม ตามคติความคิดที่เป็นการนำแสงสว่างแห่งปัญญาและความเจริญแบบคริสต์ศาสนาเข้ามาแทนที่ความล้าหลัง ขบถความมืดบอดทางปัญญาและสภาพไร้ความหวัง ดังการรับรู้เรื่องสยามของแมคกิลวารีที่เกิดขึ้นในดินแดนอเมริกาผ่านสื่อการพิมพ์และการบรรยายของมิชชันนารีอเมริกันประจำสยามที่กลับไปกระตุ้นและชักชวนให้คนอเมริกันหนุ่มสาวอุทิศตนเป็นมิชชันนารี (ประสิทธิ์ พงศ์อุดม, 2550) รวมทั้งแมคกิลวารีเองเมื่อเดินทางขึ้นสู่เชียงใหม่ก็ได้มีการสำรวจและเรียนรู้ผู้คน และได้กล่าวถึงคนในเชียงใหม่ว่าแม้จะลักษณะภายนอกและการแต่งตัวไม่ประณีตเท่าชาวสยาม แต่คนจริงใจและถือในเรื่องศาสนามาก (เดเนียล แมคกิลวารี, 2544, หน้า 71-72)

วิลเลียม คลิฟตัน ดอดด์ (William Clifton Dodd) เป็นมิชชันนารีหรือหมอสอนศาสนาชาวอเมริกัน ที่เดินทางเข้าสู่กรุงเทพฯ และเดินทางไปปฏิบัติพันธกิจที่มิชชันล่าว ก่อนที่ต่อมาไปประจำอยู่ที่สถานีเชียงรายได้ถึง 32 ปี (พ.ศ. 2429 – 2461) ได้เดินทางไกลสำรวจดินแดนทางตอนเหนือของสยาม เข้าไปในรัฐฉานของพม่าและเลยเข้าไปยังจีนตอนใต้และเวียดนามตอนเหนือ โดยเริ่มต้นจากเชียงรายได้ผ่านเชียงตุง

เข้าสิบสองปันนา ยูนนาน ไปจนถึงฝั่งทะเลที่กวางตุ้ง โดยรายการเดินทางสำรวจตลอดเวลาอันยาวนานถึง 21 ปี เริ่มเดินทางตั้งแต่ปลายปี พ.ศ. 2440 จนถึงสิ้นสุดในปี พ.ศ. 2461 (บุญยงค์ เกศเทศ, 2552, หน้า 4-8.)

จากกรณีของดอดด์จะพบว่าการเดินทางสำรวจกินเวลาส่วนใหญ่ในชีวิตการทำงาน ทั้งนี้การเดินทางเหล่านี้มิใช่การสำรวจสถานที่เพียงอย่างเดียว จุดมุ่งหมายสำคัญคือการเดินทางเพื่อเข้าถึงกลุ่มชาวพื้นเมืองที่เป็นเป้าหมายของการเผยแผ่ศาสนาของมิชชันนารีด้วย ในระหว่างการเดินทางจึงมีการเทศนาเผยแผ่ศาสนาคริสต์ไปด้วย นอกจากนั้นการเดินทางของมิชชันนารีในลาวมิชชันที่ไม่จำกัดเฉพาะในเขตแดนของสยามแต่สัมพันธ์กับเป้าหมายในการเผยแผ่ศาสนาที่ต้องการดำเนินงานกับกลุ่ม “ชาวลาว” เพราะวิธีการหนึ่งที่สำคัญของมิชชันนารีคือกลุ่มคนที่เปลี่ยนมานับถือศาสนาคริสต์จะต้องเข้าถึงศาสนาได้ด้วยการอ่านคัมภีร์ด้วยตนเอง เจื่อนไขการรู้ภาษาเขียนจึงเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับชาวคริสต์ มิชชันนารีจึงมุ่งให้การศึกษาแก่กลุ่มคนที่เป็เป้าหมายของการเผยแผ่ศาสนาของตน ในกรณีของลำนานัน มิชชันนารีมีการรับรู้ว่ชาวพื้นเมืองของลำนานาที่เรียกว่า “ลาว” มีวัฒนธรรมของตนเอง รวมถึงมีภาษาพูดและภาษาเขียนของตนเองที่แตกต่างไปจากสยาม ในการเดินทางและศึกษาเกี่ยวกับลำนานา มิชชันนารีพบว่ามีกลุ่มคนที่พูดภาษาใกล้เคียงกับคำเมืองของลำนานา อยู่ในดินแดนทางตอนเหนือของลำนานาที่เป็นเขตอำนาจของอังกฤษ ฝรั่งเศสและจีน ดังนั้นเป้าหมายในการเผยแผ่ศาสนาสู่ชาวพื้นเมืองของมิชชันนารีจึงมุ่งเป้าไปยังกลุ่มคนที่พูดภาษาแบบเดียวกับคน “ลาว” ในลำนานาเหล่านี้ด้วย การเดินทางสำรวจของดอดด์เป็นหนึ่งในภาระที่หนักหน่วงให้ถึงถึงความกระตือรือร้นที่จะเข้าถึงกลุ่มคนที่มีความใกล้เคียงลาวเหล่านั้น ซึ่งหมายถึงกลุ่มคนที่พูดภาษาตระกูลไทที่อยู่ในรัฐฉานของพม่าจีนตอนใต้และตั้งเกียของฝรั่งเศส

ดอดด์ได้เขียนหนังสือเพื่อบอกเล่าประสบการณ์การเดินทางของมิชชันนารีในกลุ่มคนไท ที่ให้รายละเอียดเรื่องชีวิตความเป็นอยู่และวัฒนธรรมของกลุ่มคนไท โดยเฉพาะการให้ข้อมูลเรื่องภาษาของชนกลุ่มนี้ แต่งานชิ้นนี้ยังไม่สำเร็จลุล่วง ดอดด์ได้ถึงแก่กรรมที่เชียงรุ่งในปี 2462 ภรรยาของดอดด์ซึ่งเคยร่วมเดินทางและปฏิบัติพันธกิจด้วยกันได้ดำเนินการเรียบเรียงต่อมา จนได้พิมพ์เป็นรูปเล่มเมื่อ พ.ศ. 2466 เป็นหนังสือ “The Tai Race -The Elder Brother of the Chinese” (William Clifton Dodd, 1996, p.IX)

งานเขียนของดอดด์มีเนื้อหาสาระเกี่ยวกับกลุ่มชาติพันธุ์ไทในด้านวิถีการดำเนินชีวิต ภูมิเวศ วัฒนธรรมความเชื่อและภาษา โดยพรรณนาสิ่งที่ประสบพบเห็นจากพื้นที่ภาคสนามที่สำรวจ เป็นที่น่าสังเกตว่างานเขียนนี้เริ่มต้นเนื้อหาด้วยการนำงานเขียนของนักวิชาการและนักสำรวจคนอื่น ๆ ในช่วงเวลานั้นมาอธิบายให้เห็นว่ามีกลุ่มคนที่พูดภาษาไทอาศัยอยู่ในพื้นที่อันกว้างขวาง เป็นการสร้างความเข้าใจให้ผู้อ่านยอมรับเนื้อหาที่ดอดด์จะอธิบายในส่วนต่อ ๆ มาว่าสอดคล้องกับการค้นพบของนักเขียนอื่น ๆ (William Clifton Dodd, 1996, pp.1-19) อย่างไรก็ตาม ดอดด์ยอมรับว่ากลุ่มคนไทไม่ได้มีความเป็นเอกภาพในแง่การตั้งถิ่นฐาน แต่กระจัดกระจายกันอยู่ และไม่ได้มีการไปมาหาสู่กัน (p.25)

ลักษณะเด่นในหนังสือ “The Tai Race -The Elder Brother of the Chinese” คือการให้ความสำคัญกับภาษาของกลุ่มคนที่พูดภาษาไท โดยได้เทียบคำศัพท์พื้นฐานให้เห็นว่าภาษาไทยของกลุ่มคน 13 กลุ่มมีความใกล้เคียงกันในระดับที่สามารถใช้สื่อสารกันได้รู้เรื่อง (1996, pp.XXVI-XXXIII) ดอดด์ยังเน้นถึงความเหมือนกันของภาษาไทยเป็นระยะ ๆ โดยเทียบเคียงกับคำเมืองที่ใช้ในลำนานา ดังกรณีเมื่อไปเผยแผ่ศาสนาในยูนนาน ดอดด์เล่าด้วยความตื่นตันว่าจากคำทั้งสิ้น 37 คำ มีเพียง 4 คำเท่านั้นที่แตกต่างไปจากภาษายวน (p.31)

ภาษายังสำคัญสำหรับดอดด์เพราะใช้เป็นเกณฑ์การแบ่งคนไทออกเป็นสองกลุ่ม คือกลุ่มที่ไม่มีตัวหนังสือเขียน (The Illiterate Tai) กลุ่มที่สองคือกลุ่มที่มีตัวหนังสือเขียน (The Literate Tai) เนื้อหา

ของหนังสือนำเสนอตามลำดับกลุ่มคนที่ไม่มีตัวอักษรเขียนที่แยกย่อยออกเป็นหลายกลุ่ม แล้วจึงตามด้วยกลุ่มคนที่มีตัวอักษรเขียนกลุ่มต่าง ๆ โดยจัดแบ่งตามพื้นที่ภูมิศาสตร์และความรู้ว่าคุณกลุ่มนั้น ๆ อพยพเข้าไปอาศัยในพื้นที่เหล่านั้นเมื่อใด แล้วจึงอธิบายไปยังกลุ่มอื่น ๆ ตามแนวคิดเรื่องลำดับเวลาการอพยพของคนไทยจากเหนือลงใต้ ในกลุ่มที่ไม่มีตัวหนังสือเขียนเนื้อหาจึงเริ่มจากไทในเสฉวนและไกวเจา (The Tai of Szechuan and Kweichow) ซึ่งเป็นข้อเสนอที่แพร่หลายในขณะนั้นว่าเป็นถิ่นดั้งเดิมของกลุ่มคนไทย แล้วจึงอธิบายถึงกลุ่มคนไทยที่ยังไม่เป็นที่รู้จักที่อยู่ระหว่างอินโดจีนและกวางสี ส่วนกลุ่มที่มีตัวหนังสือเขียนจะเริ่มจากกลุ่มไทเหนือและลื้อในสิบสองปันนา ไทจีน ชานตะวันตก ลาว ยวนและสยามตามลำดับ (William Clifton Dodd, 1996, p.IX)

งานเขียนนี้ยังเน้นถึงพันธกิจการเผยแผ่ศาสนาในพื้นที่ที่สำรวจโดยเป็นเนื้อหาหลักในทุกบท อธิบายวิธีการทำงาน เช่น การแจกหนังสือคำสอนตามตลาดของเมืองต่าง ๆ ปัญหาอุปสรรคในการเดินทาง ความยากลำบากและความต้องการการสนับสนุนจากองค์กรในสหรัฐอเมริกา เป็นต้น

การปรับเปลี่ยนตัวบทของ “The Tai Race -The Elder Brother of the Chinese” การเผยแพร่งานเขียนเรื่อง “ชนชาติไทย” สู่สังคมไทย

หลังการพิมพ์เผยแพร่ของ “The Tai Race : Elder Brother of the Chinese” ของดอดด์ใน พ.ศ. 2466 หลวงนิเทศนิติสาร (ฮวดหลี หุดะโกวิท) ซึ่งรับราชการเป็นครูได้แปลงานชิ้นนี้ลงตีพิมพ์เป็นตอน ๆ ในวารสารวิทยารจารย์ต่อเนื่องแต่ไม่ได้ติดต่อกันทุกฉบับ โดยตอนแรกพิมพ์ในวิทยารจารย์ ฉบับวันที่ 1 ก.พ. 2467 (คือ พ.ศ. 2468 ตามการนับปีแบบใหม่) และตอนที่ 17 ซึ่งเป็นตอนสุดท้ายลงพิมพ์ในฉบับวันที่ 15 ก.ค. 2474 รวมระยะเวลาราว 7 ปี นับเป็นความอุตสาหะของผู้แปลและบรรณาธิการวารสาร ขณะเดียวกันก็สะท้อนให้เห็นว่างานแปลชิ้นนี้ได้รับความนิยมจากผู้อ่าน มีผู้ติดตามอย่างต่อเนื่อง แม้จะใช้ระยะเวลายาวนาน รวมทั้งบ่งบอกถึงการติดตามความรู้ใหม่ ๆ จากต่างประเทศ เพราะหลวงนิเทศนิติสารได้แปลงานชิ้นนี้หลังจากได้รับการตีพิมพ์ในภาษาอังกฤษเพียงราว 1 ปีเท่านั้น

เมื่อแรกแปลนั้นผู้แปลไม่ได้ตั้งชื่อภาษาไทย แต่เรียกชื่อตามภาษาอังกฤษว่า “ไทเรส” และใช้การตั้งชื่อขบตามเนื้อหาที่กล่าวถึงคนไทยแต่ละกลุ่ม ซึ่งไม่ใช่การแปลตามเนื้อหาที่ถอดมาจากต้นฉบับ แต่เป็นการแปลแบบเก็บความ โดยเลือกเฉพาะเนื้อหาที่เกี่ยวกับคนไทย หากเนื้อหาต้นฉบับที่เกี่ยวกับงานที่เผยแผ่ศาสนาของมิชชันนารีแต่ไม่เกี่ยวกับการอธิบายถึงกลุ่มคนไทจะไม่ได้รับการแปล เนื้อหาบางส่วนยังถูกขยายเพิ่มขึ้นหากเป็นกรณีการให้ข้อมูลเกี่ยวกับคนไทย เช่น ตัดเนื้อหาบทที่ 1 The Annal of an Ancient Race ที่เป็นข้อเสนอเกี่ยวกับการตั้งถิ่นฐานของคนไทจากนักวิชาการและนักสำรวจต่าง ๆ ออกไป เนื้อหาของการแปลจึงมีน้อยกว่าหนังสือต้นฉบับภาษาอังกฤษ คือ ลดจาก 21 บท เหลือ 17 บท หนังสือฉบับแปลนี้เริ่มต้นด้วยการเน้นย้ำว่า “ถึงแม้ชนชาติไทยจะแยกออกเป็นหลายพวกหลายหมู่ต่าง ๆ กันก็ตาม แต่หาใช่เป็นมนุษย์ต่างชาติดังกันไม่ คือเป็นชนชาติเดียวกันทั้งสิ้น” (หลวงนิเทศนิติสาร, 2467, หน้า 160) ซึ่งแตกต่างไปจากต้นฉบับที่ระบุว่า “Far from being a homogenous people, the difference of the Tai race, scattered far and wide” (William Clifton Dodd, 1996, p.25) ฉบับแปลนี้จึงเน้นความเป็นคนไทยอันมีเอกภาพ แตกต่างจากต้นฉบับภาษาอังกฤษที่เพียงแต่ระบุถึงการตั้งถิ่นฐานของคนไทที่กระจัดกระจายกันในพื้นที่อันกว้างขวางและห่างไกลกัน

ทั้งนี้หนังสือในการแปลตอนแรกยังคงใช้ชื่อตามต้นฉบับว่า “ไทเรส” ที่มาจากส่วนหนึ่งของชื่อหนังสือต้นฉบับว่า “Tai Race” แต่ในเนื้อหาตอนต่อ ๆ มา แปลชื่อหนังสือเป็นภาษาไทยว่า “ชนชาติไทย”

(วิทยากรย์, 2467, หน้า 159-175.) มิใช่ race ในความหมายว่าชาติพันธุ์หรือเชื้อชาติ และไม่ใช้ “ไท” ที่หมายถึงกลุ่มภาษาวัฒนธรรม แต่ใช้ “ไทย” ที่หมายถึงประชากรและภาษาวัฒนธรรมของกลุ่มคนไทย ซึ่งคำว่า “ไทย” นี้ถูกใช้เรียกกลุ่มคนไทกลุ่มต่าง ๆ แทนที่การเรียกชื่อเฉพาะของกลุ่มคนตามแบบที่ต้นฉบับภาษาอังกฤษใช้ ดังตามที่ปรากฏในการตั้งชื่อเนื้อหาบทต่าง ๆ ทั้งนี้ การแปลครั้งนี้ยังคงโครงสร้างการเขียนต้นฉบับ แต่ใช้คำว่า “ไทย” นำหน้าชื่อทุกบท และตัดหรือข้ามเนื้อหาบางส่วนไป ดังนี้

บทที่ 1 ไทยในมณฑลเสฉวนและมณฑลไกวเจา

บทที่ 2 ไทยในแคว้นเชียงตุง

บทที่ 3 ไทยที่ถือพุทธศาสนาในมณฑลยูนนาน

บทที่ 4 ไทยที่ไม่มีหนังสือในมณฑลยูนนาน

บทที่ 5 ไทยในมณฑลกวางซี

บทที่ 6 ไทยแถบแม่น้ำแยงซี

บทที่ 7 เติร์ทางในมณฑลยูนนานเมื่อ ค.ศ. 1918

บทที่ 8 ไทยตังกี

บทที่ 9 ไทยจีน

บทที่ 10 ดินแดนที่ไม่มีใครรู้จัก

บทที่ 11 ไทยเหนือ

บทที่ 12 ไทยลื้อในสิบสองปันนา

บทที่ 13 ไทยจีน

บทที่ 14 ซานตงวันตง

บทที่ 15 ลาว

บทที่ 16 ไทยยวน

บทที่ 17 สรุปความเรื่องชนชาติไทย

งานแปลเรื่อง “ชนชาติไทย” ของหลวงนิเพทย์นิติสรณ์นี้ได้รับการรวบรวมตีพิมพ์รวมเล่มครั้งแรกเนื่องในงานศพนายหุ่นชีว์ บำรุงชีพ ในเดือนมกราคม พ.ศ.2474 (ตามการนับปีแบบเดิม) (หลวงนิเพทย์นิติสรณ์, 2474) เพียง 6 เดือนหลังจากงานแปลตอนสุดท้ายตีพิมพ์ในวารสารวิทยากรย์เมื่อเดือน กรกฎาคม พ.ศ. 2474 สะท้อนให้เห็นว่ามีความสนใจต่อหนังสือเล่มนี้มากพอสมควร และต่อมาใน พ.ศ. 2478 “ชนชาติไทย” ได้รับการตีพิมพ์อีกครั้งเนื่องในงานศพของนางนิเพทย์นิติสรณ์ (ทองคำ หุตะโกวิท) (หลวงนิเพทย์นิติสรณ์, 2520, คำนำ) ทั้งนี้การพิมพ์รวมเล่มทั้งสองครั้งนี้พบว่าการเปลี่ยนแปลงเรื่องตัวละครและคำเชื่อมบางคำที่ต่างจากไปจากการแปลลงในวิทยากรย์ เนื้อหาการเล่าเรื่องในการพิมพ์ครั้งนี้คงตามต้นฉบับจากฉบับแปลที่พิมพ์ในวิทยากรย์ มีการเปลี่ยนแปลงบางคำแต่ส่งผลต่อการเข้าใจเนื้อหาอย่างมีนัยสำคัญ คือ การตัดเรื่องการแบ่งกลุ่มคนไทโดยเกณฑ์การมีตัวหนังสือเขียนออก การพิมพ์ฉบับแปลนี้จึงไม่หยิบยกเรื่องการมีตัวเขียนมาเป็นประเด็นสำคัญ แต่ได้มีการจัดกลุ่มคนไทในยูนนานใหม่โดยนำการนับถือพุทธศาสนาเป็นเกณฑ์การแบ่ง (หลวงนิเพทย์นิติสรณ์, 2468, หน้า 784) แทนที่การมีตัวเขียนตามที่ต้นฉบับภาษาอังกฤษใช้ ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่ามีการเพิ่มความหมายเรื่องนิยามความเป็นไทยให้กับกลุ่มคนไท สอดคล้องกับการเปลี่ยนจาก “พวกเขา” เป็น “ชนชาติไทย” รวมถึงการเพิ่มเติมคำอธิบายทางวัฒนธรรมที่เป็นวาทกรรมหลักของวัฒนธรรมคนไทย เช่น การตั้งถิ่นฐานตามที่ราบลุ่ม ซึ่งจะโยงไปสู่

การทำมาหากินด้วยการทำนา ในฉบับแปลในวิทยาสรรค์กล่าวถึงเพียงที่ “ลุ่ม” ไม่ใช่ “ที่ราบลุ่ม” ที่เป็นพื้นที่ทำนาของคนไทยในสยาม รวมถึงการตัดเนื้อหาที่เป็นการดำเนินงานของมิชชันนารีออกไป

การพิมพ์งานแปลของหลวงนิเทศน์นิสรศักดิ์ครั้งต่อมาเกิดขึ้นในปี 2482 โดยใช้ชื่อว่า “ไทย” ที่จัดพิมพ์โดยจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ที่ขณะนั้นจอมพล ป.พิบูลสงคราม ดำรงตำแหน่งอธิการบดี เป็นผู้เขียนคำนำ (หลวงนิเทศน์นิสรศักดิ์, 2482) และต่อมาใน พ.ศ.2483 กระทรวงการต่างประเทศได้จัดพิมพ์ซ้ำอีกครั้ง (หลวงนิเทศน์นิสรศักดิ์, 2483) โดยทั้งสองฉบับยังคงโครงสร้างแบบเดียวกับ “ชนชาติไทย” ฉบับปี 2474 และ 2478 ทั้งนี้นอกจากจะมีการเปลี่ยนชื่อหนังสือแล้ว แม้เนื้อหาหลักจะไม่เปลี่ยนจากฉบับพิมพ์ พ.ศ.2474 และ 2478 แต่การตั้งชื่อบทเปลี่ยนไป โดยจะมีชื่อ “ไทย” นำหน้าเฉพาะกลุ่มไทยในดินแดนสยาม บ่งบอกความสัมพันธ์กับรัฐชาติสมัยใหม่ และตัดบทเรื่องจีน จำนวนบทจึงมีเพียง 16 บท

การเปลี่ยนแปลงอย่างมีนัยสำคัญของงานเรื่อง “งานค้นคว้าเรื่องชนชาติไทย” ของหลวงวิจิตรวาทการ ที่พิมพ์ใน พ.ศ. 2499 และ 2504 แม้งานชิ้นนี้จะไม่ใช่งานแปลของหลวงนิเทศน์นิสรศักดิ์ แต่ก็นำเนื้อหาไปใช้จำนวนมาก พร้อมทั้งเขียนเนื้อหาขยายความเพิ่มเติม เนื้อหาในคำนำระบุอย่างชัดเจนถึงการนำเนื้อหาของหนังสือไปใช้ประโยชน์ต่อการสร้างชาตินิยม (หลวงวิจิตรวาทการ, 2504, คำนำ) ความว่า

เมื่อได้ตั้งกรมประมวลข่าวกลางขึ้นแล้ว งานอันหนึ่งที่ได้ตกมาอยู่ในหน้าที่ของกรมนี้ และเป็นงานที่มีมาบ่อย ๆ คือเรื่องความเคลื่อนไหวของชนเชื้อชาติไทยนอกราชอาณาจักรไทย ซึ่งมีเรื่องมาให้กรมนี้ต้องศึกษาพิจารณาทั้งในแง่การเมือง เศรษฐกิจและวัฒนธรรมอยู่เสมอ บางเรื่องเป็นปัญหาที่อาจจะให้คุณหรือให้โทษแก่ประเทศไทยของเราเองก็ได้ ในขณะที่ต้องศึกษาพิจารณาปัญหาเหล่านี้กรมประมวลข่าวกลางได้มาคิดคำนึงว่าน่าจะมีการสอบสวนค้นคว้าเรื่องชนเชื้อชาติไทยนอกราชอาณาจักรไทยให้ละเอียดขึ้นอีกสักหน่อย โดยรวบรวมสืบค้นหลักฐานอันจะแสดงถึงความเป็นมาของชนชาติไทยนี้ขึ้นให้เรามีพื้นความรู้เกี่ยวกับความเป็นมาและการสืบเชื้อชาติของไทยเราเองให้กว้างขวางยิ่งขึ้น เพราะเป็นเรื่องที่มีคุณค่าอย่างสำคัญสำหรับประเทศชาติของเรา ซึ่งในเรื่องนี้ฯพณฯจอมพล สฤษดิ์ ธนะรัชต์ นายกรัฐมนตรี มีความปรารถนาแรงกล้าในอันที่จะได้เห็นชาติไทยมีความเจริญเป็นปึกแผ่นมั่นคงอยู่ในสากลจักรวาลตลอดไป

ต่อมาใน พ.ศ. 2512 มีการรวมหนังสือเรื่อง “ไทย” และงานค้นคว้าเรื่องชนชาติไทยมาพิมพ์รวมกัน โดยใช้ชื่อว่า “ประมวลเรื่องชนชาติไทย” ผู้จัดพิมพ์อธิบายวัตถุประสงค์ไว้ดังนี้ (ประมวลเรื่องชนชาติไทย, 2512)

การที่ตกลงเลือกหนังสือว่าด้วย “ชนชาติไทย” ขึ้นประมวลพิมพ์เป็นปฐมฤกษ์ ครั้งนี้ มีเหตุผลประกอบอยู่หลายประการ แต่ที่สำคัญที่สุดก็คือว่า เรื่องชนชาติไทย ซึ่งแท้จริงเป็นประวัติศาสตร์ของบรรพบุรุษพวกเราชาวไทยเอง แทนที่จะเป็นเรื่องซึ่งได้รู้กันแพร่หลายตามที่ควรจะเป็นก็กลับตรงกันข้าม โดยเฉพาะหนังสือรวมสองเล่ม ที่นำมาประมวลลงพิมพ์ไว้ด้วยกันในหนังสือเล่มนี้เกือบจะกล่าวได้ว่าไม่มีแพร่หลายเลย คือหนังสือเรื่อง “ชนชาติไทย ผู้เป็นพี่ของจีน” ของศาสตราจารย์ วิลเลียม คลิฟตัน ดอดด์ นั้นฉบับภาษาอังกฤษซึ่งพิมพ์ขึ้น

จำนวนน้อยไม่มีจำหน่ายมาช้านานแล้ว ฉบับแปลออกเป็นภาษาไทยนั้นแล้ว เท่าที่ทราบก็ได้พิมพ์ขึ้นเพียง ๔ ครั้ง แต่แต่ละครั้งจำนวนจำกัด ส่วนหนังสืออีกเล่มหนึ่งคือเรื่อง “งานค้นคว้าเรื่องชนชาติไทย” โดยพันเอก คุณหลวงวิจิตรวาทการในขณะที่ยังดำรงตำแหน่งปลัดบัญชาการนั้นแล้ว ก็ทำสำหรับใช้ราชการของกรมประมวลข่าวกลาง และแม้ทางราชการจะได้พิมพ์ขึ้นเป็นเล่มจำนวนหนึ่ง แต่ก็หาได้นำออกจำหน่าย หรือจ่ายแจกให้แพร่หลายทั่วไปไม่ฉะนั้นการที่กรมประมวลข่าวกลางได้กรุณาอนุญาตให้พิมพ์หนังสือ... จึงนับว่าได้ส่งเสริมคุณค่าของเรื่อง “ชนชาติไทย”

ทั้งนี้การพิมพ์ในครั้งนี้เนื้อหาและโครงสร้างมีการเปลี่ยนแปลง โดยนำเนื้อหา “ไทย” ที่เป็นส่วนหนึ่งของประเทศไทยมาไว้ในส่วนต้น และใช้คำเรียกชื่อตามนโยบายรัฐในสมัยนี้ คือ “ไทยยวน หรือไทยพายัพ” “ไทยลาวในอินโดจีน” “ไทยจีนในเชียงตุง” แล้วจึงตามด้วยพื้นที่อื่น ๆ ที่อยู่ห่างไกลออกไป รวมถึงไม่มีเนื้อหาที่ว่าด้วย “สยาม” ด้านเนื้อหาได้ตัดเนื้อหาเดิมตามต้นฉบับเรื่อง “ไทย” ออกเป็นจำนวนมาก และเพิ่มเติมเนื้อหาเข้าไป เช่นกล่าวถึงการเปลี่ยนชื่อ “ลาว” มาเป็น “พายัพ” โดยใส่คำอธิบายว่า “ข้าพเจ้าจะขอแนะนำชื่อใหม่ ชื่อเก่าชีวิตเก่าของเขาในนามลาวนั้น ได้ล่วงพ้นมานานแล้ว” (ประมวลเรื่องชนชาติไทย, 2512, หน้า 10) รวมถึงให้เหตุผลโดยสรุปไว้ว่า

แคว้นที่กล่าวนี้ บัดนี้เรียกว่ามณฑลพายัพและชาวชนอันเป็นชนพื้นเมืองของถิ่นนี้แท้จริงมีชื่อว่า “ยวน” (Yuan)” เป็น “เพื่อสนองนโยบายของรัฐบาล นามของพวกเราที่เคยใช้ว่า คณะมิสชันประจำพวกลาว จึงได้เปลี่ยนเสียใหม่เป็น คณะมิสชันแห่งไทยพายัพ และคำว่าพวกลาวเหนือนั้นก็ให้เป็นอันสาบสูญไป ปัจจุบันนี้ดินแดนนั้นก็ได้นามว่า พายัพ

(ประมวลเรื่องชนชาติไทย, 2512, หน้า 10)

งานชิ้นนี้ถึงแม้จะใช้โครงร่างเดิม แต่ไม่อาจกล่าวได้เต็มปากกว่าคืองานชิ้นเดิม เนื่องจากการเพิ่มเติมเนื้อหาโดยการเขียนขึ้นใหม่โดยปราศจากเนื้อหาอ้างอิงในต้นฉบับ

บริบททางประวัติศาสตร์กับการปรับเปลี่ยนตัวบทของ เรื่อง “*The Tai Race : Elder Brother of the Chinese*” สู่งานเขียนชาตินิยม

การศึกษาประวัติศาสตร์ไทยในสมัยจอมพล ป.พิบูลสงคราม มีประเด็นศึกษาที่ได้รับความนิยมประการหนึ่งคือนโยบายสร้างชาติด้วยแนวคิดชาตินิยมทางวัฒนธรรม ซึ่งเป็นแนวคิดที่สอดคล้องต่อเนื่องมาจากการเปลี่ยนแปลงการปกครอง พ.ศ.2475 เพื่อต้องการสร้างความแตกต่างให้รัฐภายหลังการเปลี่ยนแปลงระบอบการเมือง รวมถึงเป็นการสร้างอุดมการณ์ของรัฐแบบใหม่ ขึ้นมา (Thak Chaloehtiarana, 1979, pp.XXII-XXIV) จอมพล ป.พิบูลสงคราม จึงมีนโยบายชาติในหลากหลายมิติ เช่น การสร้างอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมของชาติ ดำเนินมาตรการทางวัฒนธรรมต่าง ๆ โดยการประกาศใช้รัฐนิยม 12 ฉบับ ชักชวนให้ประชาชนปฏิบัติตามรัฐ เช่น รัฐนิยมฉบับที่ 3 (2 สิงหาคม 2482) เรื่องการเรียกชื่อชาวไทย ให้เรียกคนในประเทศว่าคนไทย โดยไม่ต้องแบ่งแยกตามเชื้อชาติ ศาสนา หรือถิ่นที่อยู่

เช่น ไทยเหนือ ไทยใต้ และรัฐนิยมฉบับที่ 5 (1 พฤศจิกายน 2482) เรื่องให้ชาวไทยพยายามใช้เครื่องอุปโภคบริโภคที่มีการกำเนิดหรือทำขึ้นในประเทศไทย นอกจากนั้นรัฐนิยมฉบับที่ 7 ยังชักชวนให้ชาวไทยร่วมกันสร้างชาติ เป็นต้น (อนุสรณ์ครบรอบ 100 ปี ๗๗ จอมพล ป. พิบูลสงคราม, 2540, หน้า 364-368)

จากอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมของจอมพล ป.พิบูลสงคราม จะพบลักษณะเด่นที่น่าสนใจ 2 ประการ ประการแรก คือ เป็นอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมที่อ้างอิงอยู่กับอุดมการณ์เรื่องสามเสาหลัก คือชาติ ศาสนาและพระมหากษัตริย์ที่เกิดขึ้นในสมัยพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว สะท้อนให้เห็นว่าแม้รัฐบาลของกลุ่มผู้นำในระบอบใหม่จะดำเนินนโยบายเพื่อลดอิทธิพลของกลุ่มอำนาจเก่า แต่ก็รับอิทธิพลทางความคิดและอุดมการณ์บางอย่างมาปรับใช้ แสดงให้เห็นความซับซ้อนและเลื่อนไหลของอัตลักษณ์แห่งชาติของไทย แต่ขณะเดียวกันก็ทับซ้อนกันเพราะประกอบสร้างขึ้นจากหลากหลายแนวคิดอุดมการณ์ตามบริบทของแต่ละยุคสมัย (Craig Reynolds, 2005, pp. 26-27) ลักษณะเด่นอีกประการหนึ่งของอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมของไทยที่สร้างขึ้นโดยจอมพล ป.พิบูลสงคราม คือความรักในความก้าวหน้าและควมมีอารยธรรมของคนเชื้อชาติไทย (สายชล สัตยานุรักษ์, 2545, หน้า 75-78.) ที่เป็นลักษณะเฉพาะของ “เชื้อชาติไทย” ซึ่งได้ถูกนำไปใช้ประโยชน์ทางการเมืองในนโยบายชาตินิยมรวมเชื้อชาติไทย (Pan-Thai) เพื่อสร้างมหาประเทศมหาอาณาจักรไทย (คริส เบเคอร์ และผาสุก พงษ์ไพจิตร, 2563, หน้า 183-185) ในช่วงก่อนและระหว่างสงครามโลกครั้งที่ 2 และสงครามอินโดจีน ที่มีการเรียกร้องดินแดนคืนจากฝรั่งเศสและผนวกรัฐฉานเข้ากับสยามและตั้งชื่อใหม่ว่าสหราชอาณาจักรไทย การเชื่อมโยงความสัมพันธ์อันใกล้ชิดระหว่างคนไทยในประเทศไทยและกลุ่มคนไทที่อาศัยอยู่ในรัฐเพื่อนบ้านดังที่ระบุไว้ใน The Tai Race จึงสร้างความชอบธรรมทางการเมืองได้ ทั้งนี้แนวคิดมหาประเทศ มหาอาณาจักรไทยแพร่หลายในกลุ่มผู้นำไทยสัมพันธ์กับบริบทการเมืองระดับโลก โดยเฉพาะการขยายอำนาจทางทหารของเยอรมนีและญี่ปุ่น ที่ประเทศเล็กต้องถูกกลืนโดยประเทศใหญ่ รัฐจึงมุ่งปลุกกระตมมวลชนให้ตระหนักถึงความยิ่งใหญ่ของชนชาติไทย และดำเนินการ “เรียกร้องดินแดน” ที่เสียไปในช่วงการแข่งขันกับอาณานิคม โดยการแจกจ่ายแผนที่ที่แสดงความยิ่งใหญ่ของชนชาติไทย และเนื้อหาทางเขียนเกี่ยวกับชนชาติไทยอันยิ่งใหญ่ได้รับการส่งเสริมให้พิมพ์เผยแพร่

เมื่อสิ้นสุดยุคสงครามโลกครั้งที่ 2 ประเทศไทยเข้าสู่บริบทยุคสงครามเย็น ตั้งแต่ทศวรรษ 2490 เกิดการแข่งขันกันระหว่างโลกเสรีนิยมและคอมมิวนิสต์ ประเทศไทยได้รับการสนับสนุนจากสหรัฐอเมริกาให้เป็นตัวแทนในการต่อต้านคอมมิวนิสต์ที่กำลังขยายอิทธิพลเข้ามายังดินแดนรอบประเทศไทย รวมถึงดินแดนของ “ชนชาติไทย” ทหารจึงขึ้นมามีอิทธิพลทางการเมือง ภายใต้บริบทดังกล่าว แนวคิดการสร้างมหาประเทศ มหาอาณาจักรไทยได้ฟื้นสมัยไป แต่แนวคิดชาตินิยมกลับได้รับการส่งเสริมให้แข็งแกร่งยิ่งขึ้น โดยเฉพาะในแง่ของการเสริมสร้างอำนาจรัฐให้แข็งแกร่ง รัฐสร้างเอกภาพภายในให้ประชาชนยอมรับ “ความเป็นไทย” ทั้งด้านภาษา ศาสนา และวัฒนธรรมอย่างเข้มข้น (คริส เบเคอร์ และผาสุก พงษ์ไพจิตร, 2563, หน้า 236-240) โดยหลวงวิจิตรวาทการที่มีบทบาทในการสร้างนโยบายชาตินิยมทางวัฒนธรรมจากยุคจอมพล ป.พิบูลสงคราม ยังคงมีบทบาทต่อมาถึงยุคจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ ได้เปลี่ยนเป้าหมายจากชาตินิยมเพื่อรวมเผ่าไทยมาเป็นชาตินิยมที่กำหนดขอบเขตด้วยเขตแดนรัฐไทย ดังกรณีของการแปล The Tai Race ในปลายทศวรรษ 2490 เป็นต้นมาที่ลดเนื้อหาเดิมตามต้นฉบับลงและเพิ่มเติมเนื้อหาที่จะส่งเสริมความเป็นเอกภาพให้แก่คนในประเทศ ยกย่องคนไทย และเน้นความเป็นไทยด้วยกัน ดังการเพิ่มเนื้อหา ยกย่องชาวพม่า

เมืองไทยยามเมื่อครั้งยังรุ่งเรืองอยู่นั้น ผู้คนคงจะมั่งคั่ง และมีช่างฝีมือดีเป็นอันมากเป็น ที่ทำให้โบราณวัตถุเหล่านั้นถาวรมั่นคงมาจนทุกวันนี้ได้ ทั้งนี้ย่อมแสดงว่าครั้งนั้นผู้คนคงจะมั่งคั่งและมีช่างฝีมือเลิศเป็นอันมาก

(ประมวลเรื่องชนชาติไทย, 2512, หน้า 12)

อภิปรายผลการวิจัย (Research Discussion)

งานเขียนเรื่อง The Tai Race ของวิลเลียม คลิฟตัน ดอดด์ มีวัตถุประสงค์ของการแต่งเพื่อบันทึกเรื่องราวการเผยแผ่ศาสนาในกลุ่มคนไท เนื้อหาเต็มไปด้วยประสบการณ์การทำงานในภาคสนาม ที่แสดงให้เห็นการอุทิศตัวเพื่อศาสนาแม้จะต้องเผชิญกับความยากลำบากแสนสาหัส ผู้อ่านหลักของหนังสือเล่มนี้มิใช่ชาวไทยในสยามหรือชาวไทพื้นเมืองกลุ่มอื่น ๆ ที่ปรากฏตัวในหน้าหนังสือ แต่กลับเป็นกลุ่มชาวคริสต์ในสหรัฐอเมริกาและกลุ่มคณะกรรมการในองค์กรให้ทุนแก่มิชชันนารีมาเผยแผ่ศาสนายังดินแดนโพ้นทะเล เนื้อหาที่ดอดด์ให้ความสำคัญอย่างยิ่งคือลักษณะร่วมทางภาษาของกลุ่มคนไทที่อาศัยในดินแดนอันกว้างใหญ่ตามที่ระบุในหนังสือ ครอบครัวอาณาบริเวณของสี่รัฐชาติ ได้แก่ สยาม พม่าของอังกฤษ จีน และอินโดจีนของฝรั่งเศส ดังนั้นมิชชันนารีของมิชชันลาวซึ่งใช้ภาษา “ลาว” เป็นสื่อกลางในการเผยแผ่ศาสนา ทั้งการเทศนาและการพิมพ์คำสอนแจกจ่ายจึงเป็นผู้ที่เหมาะสมอย่างยิ่งที่จะทำหน้าที่นำสารจากพระเจ้าไปเผยแพร่ในกลุ่มคนไท The Tai Race จึงเน้นย้ำเสมอถึงความสำคัญของกลุ่มคนที่พูดภาษาไทย และเมื่อมีคนไทตามชุมชนที่ดอดด์ไปเผยแผ่ศาสนา มาแสดงความสนใจต่อการเทศน์หรือสิ่งพิมพ์คำสอน ดอดด์จะแสดงออกถึงความยินดีอย่างยิ่งยวด เป็นสัญญาณที่พระเจ้าส่งสารมาให้มิชชันนารีมุ่งมั่นทำหน้าที่รับใช้พระองค์ต่อไป ดังข้อความตอนหนึ่งเมื่อดอดด์ไปพบคนไทในยุন্নานว่า

It would have been a great pleasure to go south and meet you and have a talk about the work, especially to get some information about the Tai books. Alas, this is impossible, for we are short handed, building is in progress... The Lord will lead us on step by step, as one's heart is troubled by the darkness of these Tai.

(William Clifton Dodd, 1996, p.33)

ความมุ่งมั่นของดอดด์ในการขยายกลุ่มเป้าหมายไปยังคนที่พูดภาษาตระกูลไทได้รับการตอบสนองจากคณะองค์กรมิชชันนารีที่สหรัฐอเมริกาซึ่งเป็นผู้ให้ทุนสนับสนุนพันธกิจของลาวมิชชัน จนกระทั่งนำไปสู่การเปิดสถานีเชียงตุง (Kengtung Station) และดอดด์ได้รับแต่งตั้งให้ไปประจำการเมื่อปี 2447 อย่างไรก็ตาม สามปีต่อมาเมื่อสถานีที่เชียงตุงต้องยุติบทบาทลงเพราะข้อโต้แย้งเรื่องสิทธิในการเผยแผ่ศาสนา กับกลุ่มนิกายแบปติสต์ที่เผยแผ่ศาสนาคริสต์ในเขตแดนของพม่า ดอดด์จึงได้ย้ายกลับมาประจำที่เชียงราย เหตุการณ์การปิดสถานีเชียงตุงสร้างความผิดหวังให้แก่ดอดด์มาก แต่ยังไม่ละทิ้งความประสงค์ที่จะขยายงานพันธกิจไปสู่กลุ่มคนไท (Herbert Swanson, 1982, pp.60-62) การเดินทางสำรวจไปยังดินแดนที่มีกลุ่มคนไทอยู่อาศัยจึงเป็นความสนใจของดอดด์สืบมา ทั้งยังเป็นวิธีการที่จะพิสูจน์ให้เห็นว่ามีคนที่พูดภาษาไทยอยู่เป็นจำนวนมาก เพื่อให้การเปิดสถานีพันธกิจในดินแดนของคนกลุ่มนี้ได้รับการอนุมัติแม้จะไม่ได้เป็นเมือง

ในเขตแดนของสยามก็ตาม จนกระทั่งความปรารถนาของดอดด์ประสบความสำเร็จเมื่อมีการอนุมัติให้เปิดสถานี่เชียงรุ่งและดอดด์ได้รับการแต่งตั้งไปประจำที่เชียงรุ่ง

จึงอาจกล่าวได้ว่างานเขียนชิ้นนี้บ่งบอกตัวตนความเป็นมิชชันนารี และการเล่าเรื่องคนไทยไปยังกลุ่มผู้อ่านที่เกี่ยวข้องกับการเผยแผ่ศาสนาในสหรัฐอเมริกาเพื่อยืนยันความชอบธรรมในการขยายงานพันธกิจออกไปนอกเหนือเขตแดนของสยาม เพราะใช้เหตุผลเรื่องภาษาพูดและภาษาเขียนของกลุ่มคนไทยที่ใกล้เคียงกัน มิชชันนารีเพรสไบทีเรียนที่ทำงานกับคนที่พูดและเขียนภาษาไทยและล้านนาที่มีความเข้าใจต่อคนกลุ่มนี้ดีอยู่แล้วจึงเหมาะที่จะเข้าไปขยายงานพันธกิจในดินแดนของกลุ่มคนที่พูดภาษาไทยโดยไม่ถูกจำกัดขอบเขตภายใต้อำนาจของรัฐบาลที่ปกครองดินแดนของคนไทยกลุ่มต่าง ๆ ตัวบทของ The Tai Race จึงทำหน้าที่สร้างเงื่อนไขให้เกิดสังคมของชาวคริสต์ที่สนับสนุนการทำงานของมิชชันนารีให้ขยายชุมชนชาวคริสต์ หนังสือนี้จึงทำหน้าที่เป็นสื่อที่สร้างปริมณฑลสาธารณะในกลุ่มชาวคริสต์ให้สำนึกถึงบทบาทหน้าที่ที่จะสนับสนุนการเผยแผ่ศาสนาให้ชาวพื้นเมืองในดินแดนมิติทางไกลที่ได้รับแสงสว่าง

ในขณะที่ในทศวรรษ 2470-2480 ตัวบทของ “ชนชาติไทย” และ “ไทย” ที่ตัดเรื่องของการเผยแผ่ศาสนาของมิชชันนารีออก และเน้นภาษาที่สื่อสารถึงความเป็นชาติ เป็นหนึ่งในพื้นที่ที่เอื้อให้การสถาปนาเชื้อชาติไทยให้เป็นใหญ่ แม้จะไม่ประสบความสำเร็จทางการเมืองและต้องยุติการขยายดินแดนของ “คนเชื้อชาติไทย” ลงเมื่อสิ้นสุดสงครามโลกครั้งที่ 2 แต่กลับปรากฏอิทธิพลของแนวคิดความยิ่งใหญ่ของคนเชื้อชาติไทยในนโยบายชาตินิยมทางวัฒนธรรมที่ได้รับการส่งเสริมอย่างกว้างขวางรวมถึงภาคเอกชน ปฏิบัติการหลายรูปแบบจึงถูกนำมาใช้ อาทิ การใช้สื่อวิทยุของกรมโฆษณาการและใช้หนังสือพิมพ์เพื่อประชาสัมพันธ์ ดังการออกอากาศปาฐกถาของผู้แทนราษฎรจังหวัดต่าง ๆ ที่นำเสนอเรื่องราวความเป็นอยู่ ประเพณีวัฒนธรรมความเป็นมาของจังหวัดต่าง ๆ ในประเทศไทย เผยแพร่ให้ประชาชนชาวสยามได้รู้จักบ้านเมืองของตัวเองให้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้ ผู้คนที่อยู่ต่างที่ต่างถิ่นกันจะได้สำนึกว่าทุกคนล้วนแล้วแต่เป็นคนไทยด้วยกัน ดังการกล่าวถึงความเชื่อมโยงทางประวัติศาสตร์ระหว่างไทยเหนือและไทยสยามในภาคกลางผ่านความสัมพันธ์ฉันมิตรระหว่างพ่อขุนรามคำแหง กษัตริย์แห่งสุโขทัยและพญามังราย กษัตริย์แห่งเชียงใหม่ (ปาฐกถาของผู้แทนราษฎรจังหวัดต่าง ๆ, 2539, หน้า 32) ความว่า

ถ้าพิจารณาตามประวัติศาสตร์อย่างละเอียดแล้วพลเมืองคงเป็นชาติไทย
อย่างเดียวกัน หาได้เป็นลาวอย่างบางคนเข้าใจไม่ คือต่างเป็นไทยด้วยกันนั่นเอง
แต่หากต่างฝ่ายต่างแยกย้ายกันอยู่ นานเข้าภาษาที่พูดและขนบธรรมเนียม
ประเพณีก็ต่างกันไปบ้าง

นอกจากนี้รัฐยังต้องการสร้างความรู้สึกร่วมกันอันหนึ่งอันเดียวกันให้แก่คนในชาติ โดยการสลายความแตกต่างทางวัฒนธรรมของคนที่อยู่ต่างภูมิภาคกัน ซึ่งส่งผลให้ความหลากหลายทางวัฒนธรรมของไทยถูกละเลยและปกปิดไว้ภายใต้ความเป็นวัฒนธรรมแบบ “ไทย” ที่เป็นหนึ่งเดียว โดยการเชื่อมโยงอดีตของไทยให้มีรากเหง้าความเป็นมาร่วมกัน เพื่ออธิบายปัจจุบันให้เป็นกลุ่มเดียวกัน (พระปัญญานันทะ, 2498, หน้า 157) ดังคำอธิบายว่า

ชาวเหนือเป็นไทยแท้ ไม่มีเลือดชาติอื่นปะปน เพราะชาวไทยใหญ่ จีน ลื้อ ที่อพยพเข้ามาอยู่ร่วมกันนั้นก็คนไทยเราเอง คนไทยภาคกลางเสียอีกที่มีเลือดผสมของชาติอื่น ชาวเหนือทุกคนต่างคิดว่าตนเป็นคนไทยแท้ และไม่พอใจที่มีผู้เรียกเขาเป็น “ลาว” (ชาวเหนือ) เรียกตนเองว่าเป็น “คนเมือง” อันหมายถึงผู้ถึงแล้วซึ่งความเจริญ ไม่ใช่คนป่าเถื่อน

การเชื่อมโยงคนในภาคเหนือเข้ากับคนในภาคกลางจะมีลักษณะการยกย่องวัฒนธรรมของคนเมืองว่ามีความ “แท้” และ “ดั้งเดิม” มีสถานะเป็นตัวแทนวัฒนธรรมพื้นบ้านซึ่งเป็นภาพที่แสดงถึงความโหยหาอดีตดั้งเดิมในจินตนาการ (Chai-anan Samudavanija, 1991, p.72) ที่ยังมีความเรียบง่าย ไม่ซับซ้อน ดังการประกาศห้ามกินหมากเพราะนำความเสื่อมเสียมาสู่ประเทศ ด้วยสาเหตุหลายประการ เช่น การเคี้ยวหมากมีลักษณะเหมือนวัวควายเคี้ยวเอื้อง การเคี้ยวหมากทำให้บ้านเมืองสกปรกจากการคายและบ้วนน้ำหมาก และ “การกินหมากมิใช่ชนบระเพณีดั้งเดิมของไทยเมื่อครั้งอยู่นะ (ณ) ที่ดินแดนตอนใต้ของจีน แต่เมื่อเราร่นลงมายังดินแดนสุวรรณภูมิ เรามารับเอาชนบระเพณีการกินหมากจากชนชาติที่มีวัฒนธรรมต่ำกว่าเรา” (ประมวณวัธน์ธัมแห่งชาติ, 2486, หน้า 78-80)

ทั้งนี้แนบนโยบายของรัฐจะเปลี่ยนแปลงจากการสร้างความยิ่งใหญ่ให้แก่มหาอาณาจักรไทยไปสู่ “การสร้างความเป็นไทย” ในปลายทศวรรษ 2490- 2510 เพื่อความเข้มแข็งภายในของรัฐในยุคสงครามเย็น และตัวบทของ “ชนชาติไทย” และ “ไทย” จะเปลี่ยนแปลงไปโดยเน้นการเสริมแต่งเรื่องกลุ่มคนไทยภายในประเทศดังกรณีการตัดเนื้อหาและไปรวมพิมพ์กับงานเขียนของหลวงวิจิตรวาทการ แต่การพิมพ์งานแปลจาก The Tai Race ฉบับเดิมก่อนจะตัดทอนเนื้อหา ยังคงดำเนินควบคู่ไปด้วย โดยหน่วยงานราชการด้านการศึกษาและเอกชน เช่น ไทย ฉบับพิมพ์ 2503, 2504, 2511 และชนชาติไทย ฉบับพิมพ์ 2520 และ 2562 ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่าตัวบทที่งานเหล่านี้สื่อสารออกมาทั้งช่วยสร้างพื้นที่ของชุมชนชาติ และทำหน้าที่สนับสนุนการดำรงอยู่ของอุดมการณ์ชาตินิยม ที่ครอบคลุมคุณลักษณะตัวตนของชาตินิยมไทย ที่ประกอบขึ้นการสร้างความเป็นไทย และอธิบายการปฏิสัมพันธ์ระหว่างคนต่างกลุ่มในสังคมไทย และการปฏิสัมพันธ์กับรัฐอื่น ๆ ภายนอก (ธงชัย วินิจจะกุล, 2552, หน้า 187)

ข้อเสนอแนะการวิจัย (Research Suggestions)

เมื่อพิจารณาจากความนิยมจัดพิมพ์ “ชนชาติไทย” และ “ไทย” จะพบภาคส่วนอื่น ๆ ที่ไม่ใช่รัฐเข้ามามีส่วนร่วมด้วย ดังกรณีการแปล The Tai Race ลงในวารสารวิทยาสาร และเมื่อพิมพ์รวมเล่มก็เป็นการจัดพิมพ์โดยบุคคลทั่วไปควบคู่กับการพิมพ์โดยรัฐ เช่น การพิมพ์เป็นหนังสืองานศพใน พ.ศ.2474, 2478, 2511 และ 2512 เป็นต้น สะท้อนให้เห็นความกระตือรือร้นของกลุ่มคนต่าง ๆ แม้มีใช้นโยบายการบังคับจากรัฐ จึงน่าสนใจว่าการตอบสนองต่องานเขียนทางชาติพันธุ์วรรณานี้ มีใช่แค่เพียงกรณีของ The Tai Race เกิดขึ้นจากกระบวนการใด การศึกษาในกลุ่มสามัญชนจะทำให้เห็นพลวัตการเปลี่ยนแปลงความคิดและมโนทัศน์ของสังคม และเป็นประเด็นที่ควรศึกษาต่อไป

เอกสารอ้างอิง (References)

- คริส เบเกอร์ และผาสุก พงษ์ไพจิตร. (2563). *ประวัติศาสตร์ไทยร่วมสมัย*. กรุงเทพฯ: มติชน
- คำชี้แจงของสภาวัฒนธรรมแห่งชาติ เรื่องโทษของการกินหมาก. (2486). ใน *ประมวลวัฒนธรรมแห่งชาติ*. (หน้า 75-81). พระนคร: กรมโคสนาการ.
- ฉลอง สุนทรวาณิช. (2533). *ถิ่นกำเนิดชนชาติไทย : สมมติฐานของนักวิชาการตะวันตก*. เอกสารประกอบการประชุมวิชาการประจำปี 2533 เรื่อง ชนชาติไทย : คำถามที่ต้องช่วยกันตอบ วันที่ 18-19 ตุลาคม 2533 ณ ห้อง 116 ตึกอักษรศาสตร์ 1 คณะอักษรศาสตร์ และห้องประชุมสารนิเทศ หอประชุมจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. มปท.
- ชาลี เอื้อโพธิ์. (2555). *ความสัมพันธ์เชิงอำนาจระหว่างมิชชันนารีอเมริกันกับกลุ่มชนชั้นต่าง ๆ ในสังคมเชียงใหม่ พ.ศ. 2410-2484*. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาประวัติศาสตร์, มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. เชียงใหม่.
- เตือนใจ ไชยศิลป์. (2539). *ลัทธิในการรับรู้ของชนชั้นปกครองสยาม พ.ศ. 2437-2476*. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาประวัติศาสตร์, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. กรุงเทพฯ
- ทองแถม นาถจำนง. (2552). “ชนชาติไทย” ของหมอดื้อดัดในการรับรู้ของคนไทย. เอกสารประกอบการสัมมนาเรื่อง ภูมิภาคกลุ่มน้ำโขง : จดหมายเหตุ-ประวัติศาสตร์-นิเวศวิทยา-ชาติพันธุ์ วันที่ 26-27 กุมภาพันธ์ 2552 ณ โรงแรมเวียงอินทร์ จังหวัดเชียงราย. กรุงเทพฯ: มูลนิธิโครงการตำราสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์.
- ธงชัย วินิจจะกุล. (2552). อ่าน Imagined Communities ของ Benedict Anderson หรือ IC ของ “ครูเบ๊น”. *วารสารศิลปศาสตร์*. 9(1), 163-188.
- บุญยงค์ เกศเทศ. (2552). *จดหมายเหตุของหมอดื้อดัดในการรับรู้ของคนไทย*. เอกสารประกอบการสัมมนาเรื่อง ภูมิภาคกลุ่มน้ำโขง : จดหมายเหตุ-ประวัติศาสตร์-นิเวศวิทยา-ชาติพันธุ์ วันที่ 26-27 กุมภาพันธ์ 2552 ณ โรงแรมเวียงอินทร์ จังหวัดเชียงราย. กรุงเทพฯ: มูลนิธิโครงการตำราสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์.
- ประสิทธิ์ พงศ์อุดม. (2533). *การถ่ายทอดวิทยาการตะวันตกในสังคมไทย : ศักยภาพของมิชชันนารีโปรเตสแตนต์ระหว่าง พ.ศ. 2371-2411*. วิทยานิพนธ์ระดับมหาบัณฑิตบัณฑิต สาขาวิชาประวัติศาสตร์, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. กรุงเทพฯ.
- ประสิทธิ์ พงศ์อุดม. (2550). *มิชชันนารีอเมริกันกับการสร้างชุมชนชาวคริสต์ในล้านนาช่วงสมัยของการปรับเปลี่ยนทางสังคม พ.ศ.2410 – 2467*. วิทยานิพนธ์ระดับปริญญาโทบัณฑิต สาขาวิชาประวัติศาสตร์, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. กรุงเทพฯ.
- ประมวลเรื่องชนชาติไทย*. (2512). กรุงเทพฯ: กรุงเทพมหานคร.
- ปาฐกถาของผู้แทนราษฎรจังหวัดต่าง ๆ*. (2539). กรุงเทพฯ: สมาคมมิตรภาพญี่ปุ่น-ไทย.
- ปัญญานันทะ, พระ. (2498). คำโพธิ์. ใน *ชุมนุมปาฐกถาของภิกษุปัญญานันทะ เล่ม 2*. (หน้า 154-207). พระนคร: คลังวิทยา.
- แมคคิลวารี, เดเนียล. (2544). *กึ่งศตวรรษในหมู่คนไทยและคนลาว : อัตชีวประวัติของศาสตราจารย์เดเนียล แมคคิลวารี ดี.ดี*. กรุงเทพฯ: มติชน
- สายชล สัตยานุรักษ์. (2545). *ความเปลี่ยนแปลงในการสร้างชาติไทยและความเป็นไทยโดยหลวงวิจิตรวาทการ*. กรุงเทพฯ: มติชน

- หลวงนิเพทย์นิติสรณ์. (2467). ไทยในมณฑลเสฉวนและไกวเจา. *วิทยาสาร*, 25(3), 159-175.
- หลวงนิเพทย์นิติสรณ์. (2468). ไทยในมณฑลยูนนานและกวางซี (ต่อ). *วิทยาสาร*, 25(11), 784-814.
- หลวงนิเพทย์นิติสรณ์. (2474). *ชนชาติไทย*. มปท.
- หลวงนิเพทย์นิติสรณ์. (2482). *ไทย*. พระนคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- หลวงนิเพทย์นิติสรณ์. (2483). *ไทย*. พระนคร: กระทรวงการต่างประเทศ.
- หลวงนิเพทย์นิติสรณ์. (2520). *ชนชาติไทย*. กรุงเทพฯ: กรมวิชาการ.
- หลวงวิจิตรวาทการ. (2499). *งานค้นคว้าเรื่องชนชาติไทย: ทำสำหรับใช้ในราชการของกรมประมวล
ข่าวกลาง*. พระนคร: โรงพิมพ์ตำรวจ.
- หลวงวิจิตรวาทการ. (2504). *งานค้นคว้าเรื่องชนชาติไทย*. พระนคร: กรมประมวลข่าวกลาง.
- อนุสรณ์ครบรอบ ๑๐๐ ปี ๖๖๖ จอมพล ป. พิบูลสงคราม. (2540). กรุงเทพฯ: ศูนย์กลางทหารปืนใหญ่.
- อุ้นใจ ปฎิมาประกร. (2549). *บทบาทของมิชชันนารีอเมริกันในการจัดการศึกษาศรีไทย: กรณีศึกษา
โรงเรียนวัฒนาวิทยาลัย ระหว่าง พ.ศ. 2417-2500*. สารนิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต
สาขาวิชาประวัติศาสตร์, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. กรุงเทพฯ.
- Anderson, Benedict. (2006). *Imagined communities: reflections on the origin and spread
of nationalism*. London; Verso, 2006
- Chaisingkananont, Somrak. (2012). Notion of Ethnicity as State, Ethnology, and the
Zhuang. *Journal of Sociology and Anthropology*. 31(2), 13-52.
- Chaloemtiarana, Thak. (1979). *Thailand: The Politics of Despotic Paternalism*. Bangkok:
Thammasart University Press.
- Conroy-Krutz, Emily. (2015). *Christian Imperialism: Converting the World in the Early
American Republic*. Ithaca and London: Cornell University Press.
- Dodd, William Clifton. (1996). *The Tai Race -The Elder Brother of the Chinese*.
Bangkok: White Lotus.
- Ivarsson, Soren. (2008). *Creating Laos: The Making of a Lao Space Between Indochina and
Siam, 1860-1945*. Copenhagen: NIAS Press.
- Reynolds, Craig. (2005). "Nation and State in Histories of Nation Building, WITH Special
Reference to Thailand." in *Nation-Building: Five Southeast Asian Histories*.
(pp. 21-38). Singapore: Singapore University Press.
- Samudavanija, Chai-anan. (1991). "State-Identity Creation, State-Building and Civil Society." in
National Identity and Its Defenders: Thailand, 1939-1989. (pp.50-70). Clayton:
Centre of Southeast Asian Studies, Monash University.
- Swanson, Herbert. (1982). The Kengtung Question: Presbyterian Mission and Comity in
Eastern Burma, 1896-1913. *Journal of Presbyterian History* 60(1), 59-79.

“หลง” : การศึกษาเชิงประวัติ หน้าที่และความหมาย

อรัญย์ ชันโท

อาจารย์ ดร.

คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่

orataikhanto@gmail.com

บุษราคัม ยอดชะลูด

อาจารย์ ดร.

คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่

bussaraakham@hotmail.com

เบญจมาภรณ์ สุริยาวงศ์

อาจารย์ ดร.

คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่

benjamaporn.sur@rru.ac.th

รับบทความ: 8 สิงหาคม 2566

แก้ไขบทความ: 29 กันยายน 2566

ตอบรับบทความ: 30 ตุลาคม 2566

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้เป็นการศึกษาเชิงประวัติของคำว่า “หลง” เพื่อศึกษาด้านอักษร อักษรวิธี ของคำว่า “หลง” และศึกษาหมวดคำ หน้าที่ ความหมายคำว่า “หลง” ตั้งแต่สมัยสุโขทัยต่อเนื่องจนถึง สมัยรัตนโกสินทร์ตอนกลาง (รัชกาลที่ 5) โดยประยุกต์ใช้กรอบแนวคิดของทฤษฎีด้านวากยสัมพันธ์ การรวบรวมข้อมูลจากการศึกษาวิจัยตั้งแต่สมัยสุโขทัย สมัยอยุธยา และสมัยรัตนโกสินทร์ตอนกลาง (รัชกาลที่ 5) โดยช่วงเวลาที่เกี่ยวข้องในการศึกษาครั้งนี้อยู่ในระหว่าง พ.ศ. 1835 – 2468 ซึ่งการศึกษา ใช้วิธีการเลือกเอกสารตัวแทนในแต่ละสมัยที่เป็นบทร้อยแก้ว

ผลการวิจัยพบ ด้านมิติอักษรและอักษรวิธี “หลง” ปรากฏพบใช้มาตั้งแต่สมัยสุโขทัย ในด้านวิวัฒนาการของคำว่า “หลง” เมื่อแยกส่วนตามพยัญชนะต้น สระ และพยัญชนะสะกด พบว่า คำว่า “หลง” มีการเปลี่ยนแปลงด้านพยัญชนะต้นและสระไม่มากนัก แต่จะมีการเปลี่ยนแปลงด้านพยัญชนะ ตัวสะกด ๓ ด้านการลากเส้นหยักเป็นเส้นโค้งมากขึ้น ด้านอักษรวิธี สระจะเขียนติดกับพยัญชนะต้น ส่วนพยัญชนะสะกดวางอยู่ข้างหลังสระ โดยจะเขียนตัวสะกดห่างจากสระเล็กน้อยเพื่อให้รู้ว่าเป็นตัวสะกด สำหรับการประกอบรูปคำของคำว่า “หลง” พบว่า เป็นคำพยางค์เดียวแบบ (พพสนน4)

การสร้างคำว่า หลง สมัยสุโขทัย พบการสร้างคำประสม 3 วิธีคือ 1) การสร้างคำประสมแบบ ส่วนหลัก [คำเดียว] + ส่วนขยาย [คำเดียว] 2) การสร้างคำประสมแบบ ส่วนหลัก [คำเดียว] + ส่วนขยาย [ประสม] และ 3) การสร้างคำประสมแบบ ส่วนหลัก [คำประสม] + ส่วนขยาย [คำเดียว] สมัยอยุธยา

พบการสร้างคำ 2 วิธีคือ 1) การสร้างคำประสมแบบ ส่วนหลัก [คำเดียว] + ส่วนขยาย [คำเดียว] และ 2) การสร้างคำประสมแบบ ส่วนหลัก [คำประสม] + ส่วนขยาย [คำเดียว]

หน้าที่ของคำว่า “หลง” ในประโยค พบคำว่า “หลง” ทำหน้าที่เป็นส่วนสำคัญของประโยค ได้แก่ เป็น หน่วยประธาน หน่วยกรรมตรง หน่วยกรรมรอง หน่วยกรรมตามหลังบุพบท และส่วนขยายของประโยค

คำสำคัญ: หลง, ประวัติ, หน้าที่, ความหมาย

Luang: A Study of Diachrony, Function and Meaning

Oratai Khanto

Ph.D., Lecturer

Faculty of Humanities, Chiang Rai Rajabhat University

orataikhanto@gmail.com

Bussarakham Yodchalood

Ph.D., Lecturer

Faculty of Humanities, Chiang Rai Rajabhat University

bussaraakham@hotmail.com

Benjamaporn Suriyawong

Ph.D., Lecturer

Faculty of Humanities, Chiang Rai Rajabhat University

benjamaporn.sur@crru.ac.th

Received: August 8, 2023

Revised: September 29, 2023

Accepted: October 30, 2023

Abstract

This research is a diachronic study of the word "Luang". The aims of the study were 1) to investigate the appearance of the letters and the orthography of the word "Luang" and 2) to investigate the parts of speech, function and meaning of the word "Luang" from Sukhothai period to the early Rattanakosin period (Rama V). This research has a conceptual framework of syntactic theory. The researcher collects data from research studies from the Sukhothai, Ayutthaya, and early Rattanakosin periods (King Rama V). From the year of 1835 B.E. - 1925 B.E.

The results of the research showed that in terms of the dimensionality of letters and orthography, the word "Luang" appeared to have been used since Sukhothai period. In terms of the evolution of the word "Luang", when separated by initial consonants, vowel, and final consonant, it can be seen that the word "Luang" has not much change in initial consonants and vowels, but there were changes in the final consonants /ŋ/. In terms of drawing, there were more curve in the letters. Orthographically, The final consonant was placed behind the vowel and somewhat offset from the vowel so that it could be identified as the final

consonant. As for the word composition of the word “Luang”, it was a monosyllabic word with four components.

The word formation of "Luang" in Sukhothai period, there were 3 ways: 1) the formation of compound words consisting of the main part [single word] + complement part [single word] 2) main part [single word] + complement part [compound word] 3) main part [compound word] + complement part [single word]. The word formation of “Luang” in Ayutthaya period, there were 2 ways: 1) the formation of compound words consisting of the main part [single word] + complement part [single word] 2) main part [compound word] + complement part [single word].

The function of the word "Luang" in a sentence, the word "Luang" was found to function as an important part of the sentence: as the subject unit, the direct object unit, the indirect object unit, the object unit after the preposition, and the clause complement.

Keywords: Luang, Diachrony, Function, Meaning

บทนำ (Introduction)

ปรากฏการณ์ทางภาษาอย่างหนึ่งที่พบในภาษาไทย คือ คำบางคำมีหน้าที่ทางวากยสัมพันธ์ได้หลายหน้าที่ เช่น อาจปรากฏเป็นทั้งคำนาม คำกริยาและคำวิเศษณ์ ดังตัวอย่าง (1) (2) และ(3) ตามลำดับ

(1) ประวัติชีวิตตอนต้น**หลวง**วิจิตรวาทการ

(2) ด้วยการแผ่นดินนี้**ใหญ่หลวง**นัก

(3) สำหรับ**เมียหลวง**ใช้สอยในกิจการทั่วไป ส่วนเมียน้อยก็ไม่ต้องรับความลำบากร้อนใจมากขึ้น

จะเห็นได้ว่า คำว่า หลวง ในประโยคที่ (1) ใช้เป็นคำนามเรียกบรรดาศักดิ์ข้าราชการ ส่วนประโยคที่ (2) ใช้เป็นคำกริยา ในขณะที่ประโยคที่ (3) ใช้เป็นคำวิเศษณ์ จากตัวอย่างนักไวยากรณ์เรียกคำที่มีลักษณะนี้ว่า คำหลายหน้าที่ (polyseme) ในภาษาไทยมีคำประเภทนี้จำนวนไม่น้อย นอกจากนี้คำว่า “หลวง” ยังมีวิธีการสร้างคำแบบคำประสม และวิธีการสร้างแบบคำซ้อน เช่น วิธีการสร้างแบบคำประสมแบบส่วนหลัก(คำประสม) + ส่วนขยาย(คำเดียว) ดังตัวอย่าง

“มีบุตรขุนนาง 5 คน ซึ่งพระเจ้ากรุงสยามทรงฝากออกไปเรียนหนังสือฝรั่งแลวิชาต่าง ๆ ใน**โรงเรียนหลวง** สำหรับบุตรขุนนางและบุตรผู้มีตระกูลสูง”

ส่วนวิธีการสร้างแบบคำซ้อนแบบ คำซ้อนแบบ 2 หน่วย 4 พยางค์ ดังตัวอย่าง

“เมืองราชคฤห์นี้เป็น**เมืองหลวงเมืองใหญ่**หมู่ปักษีปัจจามิตรทั้งหลายครอบงำได้ เป็นอันยากยิ่งนัก”

ดังที่ได้แสดงตัวอย่างข้างต้น คำว่า หลวง มีหน้าที่ ความหมาย และรูปแบบการปรากฏที่หลากหลาย ผู้ศึกษาเห็นว่า คำว่า “หลวง” น่าจะมีแง่มุมที่สามารถศึกษาได้หลายประเด็น อีกทั้งตัวอย่างคำว่า หลวง ที่ได้กล่าวมาข้างต้นนั้น เป็นเพียงตัวอย่างจำนวนหนึ่งที่ปรากฏในภาษาไทยสมัยอยุธยา เป็นที่น่าสังเกตว่า ยังมีตัวอย่างคำว่า หลวง อีกมากมายที่มีความน่าสนใจและสามารถศึกษาในแง่มุมต่าง ๆ และสมัยต่าง ๆ ทั้งสมัยสุโขทัย สมัยอยุธยา และสมัยรัตนโกสินทร์ ในแง่มุมของการศึกษาคำศัพท์เชิงประวัติ มีผู้วิจัยศึกษาได้แก่ การศึกษาเชิงประวัติคำว่า “แล้ว” “อยู่” “อยู่แล้ว” (มิ่งมิตร ศรีประสิทธิ์, 2546) “อยาก”: การศึกษาเชิงประวัติ (ปิ่นกาญจน์ วัชรปาด, 2548) การศึกษาความหมายของคำว่า “เอา” ในภาษาไทย (จิรัชย์ หิรัญรัส, 2550) “ยัง” การศึกษาเชิงประวัติ (สุรีเนตร จรัสจรวงเกียรติ, 2551) พัฒนาการของคำว่า “เป็น” ในภาษาไทย (สุรีเนตร จรัสจรวงเกียรติ, 2555) และ “ถึง” การศึกษาเชิงประวัติ (กรองกานต์ รอดพันธ์, 2555)

ด้วยข้อมูลดังกล่าวมาข้างต้นเป็นการศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับคำศัพท์เชิงประวัติในช่วงที่ผ่านมา ซึ่งเป็นการศึกษาอย่างกว้างขวางตามวัตถุประสงค์ต่าง ๆ ทว่าการศึกษเกี่ยวกับคำศัพท์เชิงประวัติของคำว่า “หลวง” ทั้งด้านที่มาด้านอักษร อักษรวิธี ตลอดจน การปรากฏของคำว่า หลวง ในภาษาและวรรณกรรมต่าง ๆ แต่ละยุคสมัยเป็นเรื่องที่น่าสนใจแต่ยังไม่มีการศึกษา ก่อให้ผู้ศึกษาเกิดคำถามว่า คำว่า “หลวง” มีประวัติที่อย่างไร ปรากฏหน้าตาอย่างไรในดัตถภาษาและวรรณกรรม ด้วยเหตุนี้ผู้ศึกษาจึงสนใจวิเคราะห์ประเด็นดังกล่าว โดยเก็บรวบรวมข้อมูลด้านอักษร อักษรวิธี และการใช้คำว่า “หลวง” ตั้งแต่สมัยสุโขทัย จนถึงรัตนโกสินทร์รัตนโกสินทร์ตอนกลางโดยเก็บข้อมูลจากเอกสาร 3 แหล่ง ได้แก่ จากงานวิจัย เอกสารหนังสือ และเว็บไซต์รวบรวมหนังสือหายากต่าง ๆ ซึ่งการศึกษาจะก่อให้เกิดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับคำว่า หลวงในดัตถวรรณกรรมต่าง ๆ อันสะท้อนความคิด ทักษะคิด ค่านิยมประเพณีในถิ่นที่อยู่ รวมถึงเห็นถึงความงดงามของการใช้ภาษาในดัตถบทที่ผู้ประพันธ์ได้สร้างสรรค์ผลงานขึ้นด้วย

วัตถุประสงค์ของการศึกษา (Research Objectives)

1. เพื่อศึกษาด้านอักษร อักษรวิธี ของคำว่า “หลง” ตั้งแต่สมัยสุโขทัยต่อเนื่องมาจนถึงสมัยรัตนโกสินทร์ตอนกลาง (รัชกาลที่ 5)
2. เพื่อศึกษาหมวดคำ หน้าที่ ความหมายคำว่า “หลง” ตั้งแต่สมัยสุโขทัยต่อเนื่องมาจนถึงสมัยรัตนโกสินทร์ตอนกลาง (รัชกาลที่ 5)

วิธีการดำเนินการศึกษา (Research Methods)

การศึกษครั้งนี้ มีวิธีการดำเนินการดังต่อไปนี้

1. ศึกษาค้นคว้าแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ วากยสัมพันธ์ (Syntax) คำหลายความหมายในอดีต ของวิจิตร ณ ภาณุพงศ์ (2552)
2. ศึกษาคำว่า หลง ด้านอักษรและอักษรวิธีการสร้างคำ ตั้งแต่สมัยสุโขทัยจนถึงสมัยรัตนโกสินทร์ตอนกลาง (รัชกาลที่ 5)
3. เก็บข้อมูลคำว่า “หลง” จากเอกสาร 3 แหล่ง ได้แก่ จากงานวิจัย เอกสารหนังสือ และเว็บไซต์รวบรวมหนังสือหายากต่าง ๆ ตั้งแต่สมัยสุโขทัยจนถึงสมัยรัตนโกสินทร์ตอนกลาง (รัชกาลที่ 5) โดยคัดเลือกเอกสารในแต่ละประเภทที่แตกต่างกันและมีผู้แต่งที่หลากหลาย ซึ่งสามารถจำแนกประเภทได้เป็น 9 ประเภท ได้แก่ 1) จารึก 2) จดหมายเหตุ พงศาวดาร 3) ความเรียง 4) บันทึก คำให้การ ขาว 5) เอกสารราชการ สัญญา หนังสือออก 6) กฎหมาย 7) พระราชสาส์น 8) ประชุมหมายรับสั่ง และ 9) วรรณกรรม วรรณคดี ซึ่งผู้ศึกษาจึงใช้วิธีการเลือกเอกสารตัวแทนในแต่ละสมัยที่เป็นบทร้อยแก้ว
4. จำแนกหมวดคำของคำว่า “หลง” ที่ปรากฏในพุทธสมัย โดยใช้เกณฑ์ทางวากยสัมพันธ์และระเบียบวิธีทางจารึกภาษาไทย
5. วิเคราะห์ลักษณะทางวากยสัมพันธ์และระเบียบวิธีทางจารึกภาษาไทยของคำว่า “หลง” ที่ปรากฏในพุทธสมัย
6. วิเคราะห์หน้าที่ องค์ประกอบทางความหมายและปริบทการปรากฏของคำว่า “หลง” ตลอดจนลักษณะทางวากยสัมพันธ์ของความหมายแต่ละความหมาย
7. สรุปผลการศึกษา อภิปรายผล

ผลการศึกษา

จากการศึกษาค้นคว้าคำว่า “หลง” แล้วนำมาวิเคราะห์เกี่ยวกับอักษร อักษรวิธีและด้านภาษาและวรรณกรรม ตั้งแต่สมัยสุโขทัยถึงสมัยรัตนโกสินทร์ตอนกลาง (รัชกาลที่ 5) สรุปผลการศึกษาได้ดังต่อไปนี้

1. มิติอักษรและอักษรวิธี
2. มิติภาษาและวรรณกรรม

มิติของอักษรและอักษรวิธี

1. การศึกษา คำว่า หลง ในด้านอักษรสามารถศึกษาวิเคราะห์ได้ในมิติ ขนาดตัวอักษร มีรายละเอียด ดังนี้

ขนาดตัวอักษรของคำว่า “หลง” จัดว่าเป็นคำพยางค์เดียว (พพสน⁴) ซึ่งประกอบด้วย พยัญชนะสระ สมัยสุโขทัย คำว่า “หลง” ประกอบด้วยพยัญชนะและสระที่มีขนาดความสูงเท่ากันทุกตัว ดังตัวอย่าง

๒๑ อักษรนำที่มีพยัญชนะต้น ห ล
๒๒ อักษรนำที่มีพยัญชนะต้น ห ล

หรือ

๓๕ อักษรนำที่มีพยัญชนะต้น ห ล
๓๖ อักษรนำที่มีพยัญชนะต้น ห ล

ที่มา: ศิลาจารึกหลักที่ 1 ด้าน 2 บรรทัดที่ 21 และบรรทัดที่ 34

ในด้านวิวัฒนาการของขนาดตัวอักษรจะเห็นได้ว่า คำว่า “หลวง” ประกอบด้วยพยัญชนะต้น ห ล สระ ัว และพยัญชนะสะกด ง

พยัญชนะต้น ห ล เป็นอักษรนำที่มีพยัญชนะ 2 ตัว ร่วมอยู่ในสระเดียวกัน ซึ่งพยัญชนะต้นทั้ง 2 ตัว นี้ จากการศึกษาวิเคราะห์พบว่า เป็นพยัญชนะที่ไม่มีการเปลี่ยนแปลงด้านขนาดตัวอักษรตั้งแต่แรกจนถึงปัจจุบัน เพียงแต่อาจจะมึมแหลมหรือมึมน ซึ่งอาจจะเป็นเพราะความนิยมของแต่ละสมัยหรือเป็นที่ลายมืออาลักษณ์ที่แตกต่างกันไป

สระ ัว โดยใช้ตัว ว อยู่หลังพยัญชนะต้น ในด้านขนาดตัวอักษร พบว่า เป็นสระที่มีการเปลี่ยนแปลงด้านขนาดน้อย รูปสระจะใกล้เคียงกับปัจจุบัน แต่จะเปลี่ยนแปลงการลากเส้นเล็ก ๆ น้อย ๆ (รายละเอียดการใช้สระ ัว อยู่ในหน้าที่ 20-21)

พยัญชนะสะกด ง ผลการศึกษา พบว่า พยัญชนะที่เปลี่ยนแปลงมาก ดังนี้

๑๕๐๕	๑๕๐๖	๑๕๐๗	๑๕๐๘	๑๕๐๙	๑๕๑๐	๑๕๑๑	๑๕๑๒	๑๕๑๓	๑๕๑๔
ก	ก	ก	ก	ก	ก	ก	ก	ก	ก
ง	ง	ง	ง	ง	ง	ง	ง	ง	ง

ที่มา: อังอร สุพันธุ์วนิช, 2550, หน้า 677

ลักษณะการเปลี่ยนแปลงของพยัญชนะสะกด ง มีลักษณะการเปลี่ยนแปลงจากการลากเส้นหยักมาเป็นเส้นโค้ง

กล่าวโดยสรุปแล้ว ในด้านวิวัฒนาการของคำว่า “หลวง” เมื่อแยกส่วนตามพยัญชนะต้น สระ และพยัญชนะสะกดแล้วจะเห็นว่า คำว่า “หลวง” มีการเปลี่ยนแปลงด้านพยัญชนะต้นและสระไม่มากนัก แต่จะมีการเปลี่ยนแปลงด้านพยัญชนะตัวสะกด ง ด้านการลากเส้นหยักเป็นเส้นโค้งมากขึ้น

2. การศึกษา คำว่า “หลวง” ในด้านอักษรวิธียสามารถศึกษาวิเคราะห์ได้ในมิติ ตำแหน่งของพยัญชนะ การใช้อักษร และการประกอบรูปคำ มีรายละเอียด ดังนี้

2.1 ตำแหน่งของพยัญชนะ

พยัญชนะต้น คำว่า “หลวง” ประกอบด้วยอักษรนำ ห ล จะอยู่บรรทัดเดียวกับสระัว ส่วนตำแหน่งของสระจะอยู่ด้านหลังพยัญชนะต้น และตำแหน่งของพยัญชนะสะกดจะอยู่หลังสระ ในสมัยสุโขทัยพยัญชนะต้นและสระจะเขียนชิดกัน แต่พยัญชนะสะกดจะเขียนห่างออกจากพยัญชนะต้นและสระ ต่อมาในสมัยอยุธยาพยัญชนะต้น สระ และพยัญชนะสะกดจะเขียนเรียงชิดกันโดยไม่เว้นระยะห่าง มีรายละเอียดดังนี้

ตำแหน่งคำว่า “หลวง” ในสมัยสุโขทัย

ประตูลหลวง

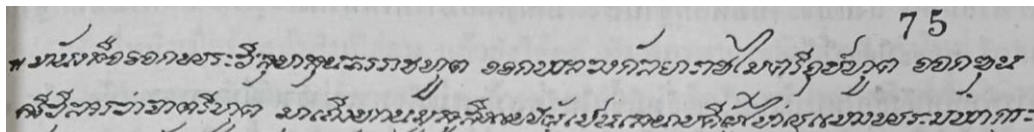
๒๑ อยุธยาตอนต้น ปรากฏว่า อยุธยาตอนต้น อยุธยาตอนต้น อยุธยาตอนต้น

๒๒ อยุธยาตอนต้น ปรากฏว่า อยุธยาตอนต้น อยุธยาตอนต้น อยุธยาตอนต้น

(ศิลาจารึกหลักที่ 1 ด้าน 2 บรรทัดที่ 21)

ตำแหน่งคำว่า “หลวง” ในสมัยอยุธยา

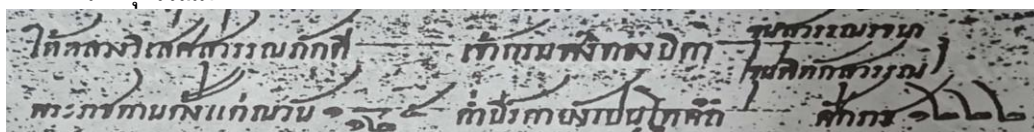
ออกหลวงกัลยาราชไมตรี

(หนังสือออกพระวิสุตรสุนทร ฉบับที่ 1)

ตำแหน่งคำว่า “หลวง” ในสมัยรัตนโกสินทร์

หลวงวิเศษสุวรรณภักดี

(กำธร สติกรุล, หน้า 116)

2.2 การใช้อักษร การใช้อักษรแบ่งออกเป็นการใช้พยัญชนะ สระ วรรณยุกต์ และเครื่องหมายต่าง ๆ ดังนี้

2.2.1 การใช้พยัญชนะต้น คำว่า “หลวง” จัดเป็นพยัญชนะประสมระหว่าง ห และ ล โดยพยัญชนะประสมนี้เป็นอักษรนำ ที่มีใช้ตั้งแต่สมัยสุโขทัย โดยมีลักษณะการใช้ ดังนี้

การใช้อักษรนำในจารึกหลักที่ 1 พ.ศ. 1835 จะเขียนเรียงกัน 2 ตัว โดยจะเขียนติดกันเหมือนอักษรควบเป็นส่วนใหญ่ แต่จะมีบางตัวที่เขียนไม่ติดกัน เช่น ลด ลน ษร และจะมีบางตัวที่อาจจะเขียนติดกันหรือห่างกันก็ได้ คือ คำว่า สถาบ อาจจะเขียน ลกบด หรือ ลกนบด ก็ได้ หลังจาก พ.ศ. 1835 ลงมาจนถึงปัจจุบันการเขียนอักษรนำก็จะเขียนเรียงกันโดยไม่ติดกัน

2.2.2 การใช้สระ คำว่า “หลวง” ปรากฏใช้สระอว ซึ่งในสมัยสุโขทัยจนถึงปัจจุบันมีลักษณะการใช้ ดังนี้

สระอว จากการศึกษาพบว่า มีใช้ตั้งแต่สมัยสุโขทัยจนถึงปัจจุบัน ลักษณะการใช้สระอวที่ไม่มีตัวสะกดและมีตัวสะกด จะมีการใช้แตกต่างกันเล็กน้อย

1) สระอวที่ไม่มีตัวสะกด มีลักษณะการใช้ 2 ประการคือ

1.1) อยู่หลังพยัญชนะ โดยจะใช้ ว อยู่หลังพยัญชนะ มีการใช้ตั้งแต่จารึกหลักที่ 1 พ.ศ. 1835 ถึงสมัยสุโขทัยประมาณ พ.ศ. 1960 เช่น คำว่า หว ดว วว เป็นต้น

1.2) อยู่บน-หลังพยัญชนะ โดยจะใช้ -ว, -ว, -ว, -ว จะใช้ตั้งแต่สมัยสุโขทัยในปี พ.ศ. 1922 ถึงสมัยรัตนโกสินทร์

๖ ปรากฏใช้ครั้งแรกในสมัยอยุธยา โดยปรากฏใช้ในพงศาวดารฉบับหลวงประเสริฐ พ.ศ.

วิว ปรากฏใช้ในจารึกหลักที่ 13 พ.ศ. 2053 ในคำว่า หวั

สระอวที่มีตัวสะกด จะใช้ ๖ ตามหลังพยัญชนะต้นมาตั้งแต่จารึกหลักที่ 1 พ.ศ. 1835

2.2.3 การใช้พยานะสะกด

การเขียนพยานชนะในสมัยสุโขทัย (จารึกหลักที่ 1 พ.ศ. 1835) จะแตกต่างจากสมัยหลังเล็กน้อย คือ การเขียนตัวสะกดทางออกมาจากพยานชนะหรือสระเพื่อให้รู้ว่าเป็นตัวสะกด เช่น คำว่า หลวง ก็ปรากฏลักษณะการเขียนที่ตัวสะกดจะห่างจากสระเล็กน้อย ดังอย่าง

[illegible]

(ศิลาจารึกหลักที่ 1 ด้าน 2 บรรทัดที่ 34)

ดังนั้นจากการศึกษาสรุปได้ว่า คำว่า “หลง” มีลักษณะการวางตำแหน่งพยัญชนะต้นด้วยอักษรนำ หล เรียงอยู่บรรทัดเดียวกับสระ สระจะเขียนติดกับพยัญชนะต้น ส่วนพยัญชนะสะกดวางอยู่ข้างหลังสระ โดยจะเขียนตัวสะกดห่างจากสระเล็กน้อยเพื่อให้รู้ว่าเป็นตัวสะกด

2.3 การประกอบรูปคำ

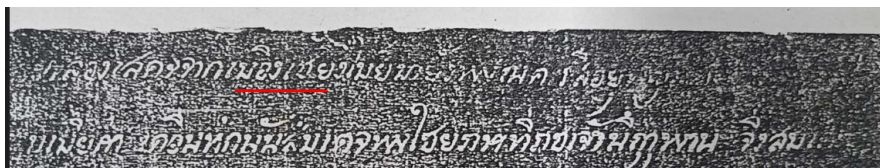
การประกอบรูปคำ คือการนำพยัญชนะ สระ วรรณยุกต์ และเครื่องหมายต่าง ๆ มาประกอบกันเข้าเป็นคำในภาษาไทย ตั้งแต่สมัยสุโขทัยจนถึงสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้นพบมีการประกอบรูปคำที่มาจากภาษาไทยและภาษาต่างประเทศ (อิงอร สุพันธุ์วนิช, 2550, หน้า 586) ลักษณะการประกอบรูปคำ สามารถแบ่งได้เป็น การประกอบรูปคำพยางค์เดียวและการประกอบรูปคำหลายพยางค์ ดังที่ได้กล่าวไว้ข้างต้น

สำหรับการประกอบรูปคำของคำว่า “หลวง” พบว่า เป็นคำพยางค์เดียวแบบ (พพสสน⁴) เป็นคำพยางค์เดียวที่มีองค์ประกอบ 4 ส่วน คือ ประกอบด้วยโครงสร้างหน่วยเสียงพยัญชนะต้น 2 เสียง ประสมกับหน่วยเสียงประสม “อัว” /ua/ และหน่วยเสียงวรรณยุกต์จัตวา สะกดด้วยหน่วยเสียงพยัญชนะ สะกดที่เป็นพยัญชนะนาสิก ง

ตัวอย่างการประกอบรูปคำ

สมัยสุโขทัย **เพลง ๖**

สมัยอยุธยา

(วาสนา แสงสิทธิ์, หน้า 41)

มิตินาษาและวรรณกรรม

การศึกษาคำว่า “หลวง” ในมิตินาษาและวรรณกรรม เป็นการศึกษาในด้านการประกอบสร้างคำว่า หลวงในสมัยสุโขทัย อยุธยา รัตนโกสินทร์ตอนต้น และการศึกษาหน้าที่และความหมายของคำว่า “หลวง” รายละเอียดดังนี้

1. การสร้างคำว่า “หลวง” จากการศึกษาวิธีการสร้างคำว่า “หลวง” ที่ใช้ตั้งแต่สมัยสุโขทัยจนถึงสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น ผู้ศึกษาพบว่า มีการสร้างที่มีลักษณะเด่นที่น่าสนใจ 2 แบบ คือ

1.1 การสร้างคำประสม

1.2 การสร้างคำซ้อน มีรายละเอียดดังนี้

1.1 การสร้างคำว่า “หลวง” สมัยสุโขทัย พบวิธีการสร้างคำทำหน้าที่เป็นส่วนสำคัญหลักของประโยคดังนี้

1.1.1 วิธีการประสมคำ ปรากฏการสร้างคำประสม 3 แบบ มีรายละเอียดดังนี้

การสร้างคำประสมแบบ ส่วนหลัก [คำเดียว] + ส่วนขยาย [คำเดียว]

การสร้างคำประสมแบบ ส่วนหลัก [คำประสม] + ส่วนขยาย [คำประสม]

การสร้างคำประสมแบบ ส่วนหลัก [คำประสม] + ส่วนขยาย [คำเดียว] มีรายละเอียดดังนี้

1) การสร้างคำประสมแบบ ส่วนหลัก [คำเดียว] + ส่วนขยาย [คำเดียว] เช่นคำว่า

ออกหลวง

ตัวอย่าง “ในเมืองราดเมืองลุมลุมลงเสนาข้างมาฝากรอม บ้านเมืองออกหลวงหลายแ่ก้ม เมื่อก่อนพ่อขุน”

(ศิลาจารึกวัดศรีชุม, ด้านที่ 1, บรรทัดที่ 21)

ประตูลอง

ตัวอย่าง “โหทัยนี้ มีสี่ปากประตูลอง เทียรย้อมคนเสียดกัน”

(ศิลาจารึกพ่อขุนรามคำแหงหลักที่ 1, ด้านที่ 2, บรรทัดที่ 21)

หลวงเจ้า

ตัวอย่าง “คำฟู เป็นเหลนแก่พญามังรายหลวงเจ้าท้าวนี้เมื่อสุดขมนานาปี ปีเดือนพ่อดน”

(ศิลาจารึกวัดพระยืน, ด้านที่ 1, บรรทัดที่ 4)

2) การสร้างคำประสมแบบ ส่วนหลัก [คำเดี่ยว] + ส่วนขยาย [ประสม]

เมืองสระหลวง คำว่า สระหลวง มีความหมายตามพจนานุกรมว่า เมืองแผดกับสองแคว คือ พิษณุโลก

ตัวอย่าง “อันหนึ่งมีในเมืองฝาง อันหนึ่งมีในเมืองสระหลวง”

(ศิลาจารึกวัดป่ามะม่วง, ด้านที่ 2, บรรทัดที่ 50)

นครสระหลวง

ตัวอย่าง “.....อาวาสแด่นนครสระหลวงมีพุทธปฏิมา พระศรีม...”

(จารึกวัดซากบ, ด้านที่ 2, บรรทัดที่ 11)

บ้านหนองบัวหลวง

ตัวอย่าง “200 บ้านวังคัต 20 บ้านป่าขาม 20 บ้านตาลโละ 20 บ้านหนองบัวหลวง 40 บ้านนาทับหอ”

(จารึกวัดศรีศักดิ์, ด้านที่ 1, บรรทัดที่ 29)

3) การสร้างคำประสมแบบ ส่วนหลัก [คำประสม] + ส่วนขยาย [คำเดี่ยว]

พระมหาธาตุหลวง

ตัวอย่าง “นเจ้าเอาคนเข้าเล็กไปก่อกระทำพระมหาธาตุหลวงคืนพระมหาธาตุด้วยสูงเกล้าสืบท้าวไม้ม”

(ศิลาจารึกวัดศรีชุม, ด้านที่ 2, บรรทัดที่ 20)

1.1.2 การสร้างคำซ้อนแบบ ส่วนหลัก [คำประสม] + ส่วนขยาย [คำประสม]

การวิเคราะห์ลักษณะการสร้างคำว่า “หลวง” ในสมัยสุโขทัย ผลการศึกษา ปรากฏวิธีการสร้างคำซ้อนแบบ การขยายคู่คำซ้อนที่เป็นนามคือ การที่คำซ้อนที่เป็นนามสามารถขยายคำคู่จาก 2 ออกเป็น 4 จังหวะ เท่าที่ค้นพบ คำว่า “หลวง” มีวิธีการสร้างคำซ้อนที่เป็น 2 หน่วยคำ แล้วแทรกคำหน้าหน่วยคำต้นและหน่วยคำท้าย เป็น 4 พยางค์ ซึ่งเป็นคำที่รูปเหมือนกัน คำที่นำมาแทรกเป็นคำวิเศษณ์ โดยโครงสร้างคำซ้อนแบบ 2 หน่วย 4 พยางค์ มีลักษณะคือ หน่วยที่ 1 [2พยางค์] + หน่วยที่ 2 [2พยางค์] ดังตัวอย่าง

ต้นใหญ่ต้นหลวง

ตัวอย่าง “หัง.....จึงขึ้นเป็นใบเขียวงามหนักหนาแก่กม เป็นต้นใหญ่ต้นหลวงสูงงามหนัก-”

(ศิลาจารึกวัดศรีชุม, ด้านที่ 1, บรรทัดที่ 56)

1.2 การสร้างคำว่า “หลวง” สมัยอยุธยา พบวิธีการสร้างคำทำหน้าที่เป็นส่วนสำคัญของประโยคดังนี้

1.2.1 วิธีการประสมคำ ปรากฏการสร้างคำประสม 2 แบบ มีรายละเอียดดังนี้

การสร้างคำประสมแบบ ส่วนหลัก [คำเดี่ยว] + ส่วนขยาย [คำเดี่ยว]

การสร้างคำประสมแบบ ส่วนหลัก [คำประสม] + ส่วนขยาย [คำเดี่ยว] มีรายละเอียดดังนี้

1) การสร้างคำประสมแบบ ส่วนหลัก [คำเดียว] + ส่วนขยาย [คำเดียว] เช่นคำว่า

ข้าหลวง

ตัวอย่าง “ขณะนั้นนายพลข้าหลวงเดิมคนหนึ่งเข้าไปเฝ้าเอนสมเด็จพระลูกเธอทั้งสองพระองค์
ในเรือนโทย”

(พงศาวดารกรมพระปรมหา, หน้า 190)

คำหลวง

ตัวอย่าง “พระองค์ก็แต่งศัพท์แสงเป็นคำหลวง”

(คำให้การขุนหลวงหาวัด, หน้า 22)

ส่วยหลวง

ตัวอย่าง “แลสงฆ์ทั้งหลายออกจากส่วยหลวง ให้เบี้ยจันหันแก่พระสงฆ์ทั้งหลาย”

(ประชุมพระตำรา, หน้า 72)

2) การสร้างคำประสมแบบ ส่วนหลัก [คำประสม] + ส่วนขยาย [คำเดียว] เช่นคำว่า

โรงเรียนหลวง

ตัวอย่าง “มีบุตรขุนนาง 5 คน ซึ่งพระเจ้ากรุงสยามทรงฝากออกไปเรียนหนังสือฝรั่งแลวิชาต่าง ๆ ใน
โรงเรียนหลวง สำหรับบุตรขุนนางและบุตรผู้มีตระกูลสูง”

(จดหมายเหตุกรุงศรีอยุธยา, หน้า 20)

หมอมือหลวง

ตัวอย่าง “เหตุที่ราชกัคดีเบิกหมอมือหลวง”

(กฎหมายตราสามดวง 1, หน้า 152)

1.2.2 วิธีการสร้างคำแบบซ้อนคำ ปรากฏการสร้างคำว่า “หลวง” ด้วยการซ้อนคำ 2 แบบ
มีรายละเอียดดังนี้

1. การสร้างคำซ้อนแบบ 2 หน่วย

1.1) การสร้างคำซ้อนแบบ 2 หน่วย 2 พยางค์

1.2) การสร้างคำซ้อนแบบ 2 หน่วย 4 พยางค์

2. การสร้างคำซ้อนแบบ 3 หน่วย 4 พยางค์ รายละเอียดดังนี้

1) การสร้างคำซ้อนแบบ 2 หน่วย

1.1) การสร้างคำซ้อนแบบ 2 หน่วย 2 พยางค์ โครงสร้างคำซ้อนแบบ 2 หน่วย 2
พยางค์ มีลักษณะคือ หน่วยที่ 1 [1พยางค์] + หน่วยที่ 2 [1พยางค์] ดังตัวอย่าง

ใหญ่หลวง

ตัวอย่าง “ด้วยการแผ่นดินครั้งนี้ใหญ่หลวงนัก”

(หมายรับสั่งธน, หน้า 6)

1.2) การสร้างคำซ้อนแบบ 2 หน่วย 4 พยางค์ โครงสร้างคำซ้อนแบบ 2 หน่วย 4 พยางค์ มีลักษณะคือ หน่วยที่ 1 [2พยางค์] + หน่วยที่ 2 [2พยางค์] ดังตัวอย่าง

เมืองหลวงเมืองใหญ่

ตัวอย่าง “เมืองราชคฤห์นี้เป็นเมืองหลวงเมืองใหญ่หมู่ปักษีปัจจามิตรทั้งหลายครอบงำได้ เป็นอันยากยิ่งนัก”

(ไตรภูมิโลก 1, หน้า 482)

2) การสร้างคำซ้อนแบบ 3 หน่วย 4 พยางค์

คำซ้อน 3 หน่วย ประกอบด้วยคำเดี่ยว 3 คำหรือคำเดี่ยว 1 คำกับคำประสม 1 คำ คำเดี่ยว 2 คำกับคำประกอบ 2 คำ คำเดี่ยว 1 คำกับคำประกอบ 3 คำ หรือคำประกอบ 4 คำมาซ้อนกัน นอกจากนี้แล้วบางหน่วยอาจปรากฏเป็นกลุ่มคำก็ได้ คำว่า “หลวง”

ในสมัยอยุธยา ที่ใช้วิธีการสร้างคำแบบคำซ้อน 3 หน่วย มีลักษณะโครงสร้าง คือ หน่วยที่ 1 [1พยางค์] + หน่วยที่ 2 [1พยางค์] + หน่วยที่ 3 [2พยางค์] ดังตัวอย่าง

ใหญ่หลวงนักหนา

ตัวอย่าง “เปนครูโทษอันใหญ่หลวงนักหนา”

(กฎหมายตราสามดวง 4, หน้า 167)

1.3 การสร้างคำว่า “หลวง” สมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น พบวิธีการสร้างคำทำหน้าที่เป็น ส่วนสำคัญของประโยคดังนี้

1.3.1 วิธีการประสมคำ ปรากฏการสร้างคำประสม 1 แบบ คือ

1) การสร้างคำประสมแบบ ส่วนหลัก [คำเดี่ยว] + ส่วนขยาย [คำเดี่ยว] ดังตัวอย่าง

บ้านหลวง

ตัวอย่าง “บ้านนี้เป็นบ้านหลวงใหญ่โตมาก”

(จดหมายเหตุฯ, หน้า 142-143)

บัวหลวง

ตัวอย่าง “ในท้องสระนั้นไปด้วยอิฐใหญ่ให้น้ำใสสะอาดปลูกบัวหลวง บัวเผื่อนที่ช่วยแหลมชายหลาดทุกแห่ง”

(พระราชวิจารณ์, หน้า 406)

ช่างหลวง

ตัวอย่าง “แต่ก่อน ๆ มากี่เคยนิมนต์มาช่วยช่างหลวง เขียน ปั้น พระอุโบสถ วิหาร”

(ประกาศ 4 พ.ศ. 2394-2400, หน้า 108)

2. การศึกษาหน้าที่ของคำว่า “หลง” ในประโยค

การศึกษาคำว่า “หลง” พบว่าหน้าที่ของคำว่า “หลง” ในประโยคนั้น สามารถสรุปได้เป็น 2 ประเด็น คือ

คำว่า “หลง” ทำหน้าที่เป็นส่วนสำคัญของประโยค

คำว่า “หลง” ทำหน้าที่เป็นส่วนขยายของประโยค

2.1 คำว่า “หลง” ทำหน้าที่เป็นส่วนสำคัญของประโยค คือ คำว่า “หลง” ที่สร้างด้วยวิธีคำประสม และคำซ้อนที่ทำหน้าที่เป็นส่วนสำคัญของประโยค ส่วนใดส่วนหนึ่ง ดังต่อไปนี้

หน่วยประธาน หน่วยกรรมตรง หน่วยกรรมรอง หน่วยกรรมตามหลังบุพบท ทั้งนี้ผลการวิเคราะห์พบว่า คำว่า “หลง” ในสมัยสุโขทัย จนถึงสมัยรัตนโกสินทร์ มีรายละเอียดดังนี้

2.1.1 สมัยสุโขทัย พบการใช้คำว่า “หลง” ดังต่อไปนี้

1) สร้างแบบคำประสมที่เป็นส่วนสำคัญของประโยคทำหน้าที่เป็นหน่วยประธาน ได้แก่ คำว่า ออกหลง หลงเจ้า บ้านหนองบัวหลง

2) สร้างแบบคำประสมที่เป็นส่วนสำคัญของประโยคทำหน้าที่เป็นหน่วยกรรมตรง ได้แก่ คำว่า เมืองสระหลง ประตูลอง ทะเลหลง นครสระหลง พระมหาธาตุหลง

3) สร้างแบบคำซ้อนที่เป็นส่วนสำคัญของประโยคทำหน้าที่เป็นหน่วยขยายในหน่วยกรรมตรง ได้แก่ คำว่า ต้นใหญ่ต้นหลง

2.1.2 สมัยอยุธยา พบการใช้คำว่า “หลง” ดังต่อไปนี้

1) สร้างแบบคำประสมที่เป็นส่วนสำคัญของประโยคทำหน้าที่เป็นหน่วยประธาน ได้แก่ คำว่า ข้าหลง คำหลง หลงเจ้าวัด เมียหลง

2) สร้างแบบคำประสมที่เป็นส่วนสำคัญของประโยคทำหน้าที่เป็นหน่วยกรรมตรง ได้แก่ คำว่า ส่วยหลง ใหญ่หลง โดยส่วนสำคัญของประโยคชนิดกรรม

3) สร้างแบบคำซ้อนที่เป็นส่วนสำคัญของประโยคทำหน้าที่เป็นหน่วยขยายในหน่วยกรรมตรง ได้แก่ คำว่า เมืองหลงเมืองใหญ่

2.1.3 สมัยรัตนโกสินทร์ตอนกลาง พบการใช้คำว่า “หลง” ดังต่อไปนี้

1) สร้างแบบคำประสมที่เป็นส่วนสำคัญของประโยคทำหน้าที่เป็นหน่วยกรรมตรง ได้แก่ คำว่า บ้านหลง บัวหลง ช่างหลง เมียหลง เมืองหลง

2.2 คำว่า “หลง” ทำหน้าที่เป็นส่วนขยายของประโยค คือ คำว่า “หลง” ที่สร้างด้วยวิธีคำประสม และคำซ้อนที่ทำหน้าที่เป็นส่วนขยายของประโยค คือ ทำหน้าที่ขยายคำนามหรือคำกริยา หรือเป็นส่วนหนึ่งของวลีหรืออนุพจน์ ที่ทำหน้าที่ขยายคำนามหรือคำกริยา แล้วร่วมกันทำหน้าที่ส่วนใดส่วนหนึ่งของประโยคต่อไปนี้ เป็นหน่วยประธาน หน่วยกรรมตรง หน่วยกรรมรอง หน่วยกรรมตามหลังบุพบท หน่วยกรรม หน่วยกรรม หน่วยวิกรรม และหน่วยเสริมเวลา มีรายละเอียดดังนี้

2.2.1 สมัยสุโขทัย จากตัวอย่างประโยคที่ใช้คำว่า “หลง” ไม่พบคำว่า “หลง” ที่ทำหน้าที่เป็นส่วนขยายประโยค

2.2.2 สมัยอยุธยา พบการสร้างคำประสมที่เป็นส่วนขยายของประโยค ดังนี้

1) แบบคำประสมที่ทำหน้าที่เป็นส่วนขยายของประโยคโดยทำหน้าที่เป็นหน่วยขยายคำนามที่เป็นหน่วยกรรมตรง ได้แก่ คำว่า หมอผีหลวง

2) แบบคำประสมที่เป็นส่วนขยายของประโยคทำหน้าที่เป็นหน่วยกรรมตามหลังบุพบท ได้แก่ วัดหลวง โรงเรียนหลวง ใหญ่หลวงนกหนา ทั้ง 3 คำ ทำหน้าที่เป็นส่วนขยายกรรมตรงตามหลังบุพบท

2.2.3 สมัยรัตนโกสินทร์ จากตัวอย่างประโยคที่ใช้คำว่า “หลวง” ไม่พบคำว่า “หลวง” ที่ทำหน้าที่เป็นส่วนขยายประโยค

3. การศึกษาความหมายของคำว่า “หลวง”

การศึกษาคำว่า “หลวง” ที่ใช้ในภาษาไทยตั้งแต่สมัยสุโขทัยจนถึงสมัยรัตนโกสินทร์ตอนกลาง ผู้ศึกษาจะจำแนกประเภททางวากยสัมพันธ์ของคำว่า “หลวง” ทั้งนี้เพราะคุณสมบัติในทางวากยสัมพันธ์ของคำว่า “หลวง” ส่งผลต่อลักษณะในทางอรรถศาสตร์ด้วย กล่าวคือ ความหมายบางความหมายจะปรากฏได้เฉพาะบางโครงสร้างเท่านั้น ผู้ศึกษาได้จำแนกประเภทของคำว่า “หลวง” ในภาษาไทยออกมาตามหน้าที่และตำแหน่งการปรากฏของคำในประโยคได้ทั้งหมด 3 ประเภท คือ 1) คำนาม 2) คำกริยา และ 3) คำวิเศษณ์

จากการศึกษาจะเห็นว่าคำว่า “หลวง” ที่ใช้ในภาษาไทยมีประเภทวากยสัมพันธ์ได้หลายประเภท โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1. คำว่า “หลวง” ที่ปรากฏเป็นคำนาม ปรากฏตั้งแต่สมัยสุโขทัย เช่น คำว่า ออกหลวง หลวงเจ้า เมืองสระหลวง สมัยอยุธยา เช่น คำว่า ข้าหลวง คำหลวง หลวงเจ้าวัด และสมัยรัตนโกสินทร์ เช่นคำว่า ช่างหลวง

2. คำว่า “หลวง” ที่ปรากฏเป็นคำกริยา ปรากฏตั้งแต่สมัยสุโขทัย เช่น คำว่า ประตูลอง ตันใหญ่ตันหลวง สมัยอยุธยา เช่น คำว่า ใหญ่หลวง ส่วนในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนกลางไม่ปรากฏใช้คำว่า หลวงเป็นคำกริยาตามเอกสารที่ได้ศึกษา

3. คำว่า “หลวง” ที่ปรากฏเป็นคำวิเศษณ์ พบว่า ใช้ทำหน้าที่เป็นคำวิเศษณ์มากที่สุดตั้งแต่สมัยสุโขทัย เช่น พระมหาธาตุหลวง สมัยอยุธยา เช่น คำว่า โรงเรียนหลวง หมอผีหลวง เมืองหลวงเมืองใหญ่ สมัยรัตนโกสินทร์ เช่น คำว่า บ้านหลวง บัวหลวง เมียหลวง เป็นต้น

ส่วนของการเปลี่ยนแปลงความหมายของคำว่า “หลวง” ตั้งแต่สมัยสุโขทัยจนถึงสมัยรัตนโกสินทร์ตอนกลาง พบว่า ความหมายของคำว่า “หลวง” ไม่เปลี่ยนแปลงไปจากเดิม คำใดคำหนึ่งมีใช้ในรูปแบบประโยคปัจจุบัน แต่จะมีคำที่เลิกใช้ (คำศัพท์สูญ) อาจเป็นคำโบราณ เช่น คำว่า ออกหลวง หลวงเจ้าวัด ซึ่งถือว่าเป็นคำมรดกที่คนไทยในสมัยก่อนใช้

นอกจากนี้ผลการศึกษายังพบว่า คำว่า “หลวง” ซึ่งแปลว่า ใหญ่ มาก ภายหลังจากสมัยสุโขทัยจะใช้กล่าวถึงสิ่งของที่เกี่ยวข้องเนื่องพระมหากษัตริย์ แสดงให้เห็นความสำคัญสูงค่า เช่น ลูกหลวง หลานหลวง ตำนกหลวง ในหลวง บางคำความหมายคลี่คลายไปเป็น “ของราชการ” เช่น ถนนหลวง ที่ดินหลวง อย่างไรก็ตามยังมีจำนวนหนึ่งที่แสดงความหมายเดิม (ใหญ่ มาก) เช่น ใหญ่หลวง ทะเลหลวง เขาหลวง เป็นต้น

สรุปและอภิปรายผล (Research Discussion)

การศึกษาคำว่า “หลวง” ด้านอักษรและอักขรวิธี เป็นคำที่ประดิษฐ์คิดค้นขึ้นมาตั้งแต่สมัยสุโขทัย โดยค้นพบการใช้ในศิลาจารึกหลักที่ 1 พ.ศ. 1835 จนถึงปัจจุบันนี้ ในด้านขนาดตัวอักษรพบว่ามีความสูงของพยัญชนะประกอบรูปเป็นคำว่า “หลวง” มีขนาดเท่ากันทั้งพยัญชนะ สระ ตัวสะกด ด้านอักขรวิธี พบว่า

คำว่า “หลง” มีการใช้อักษรนำเช่นเดียวกับปัจจุบันโดยไม่มีการเปลี่ยนแปลง จะเปลี่ยนแปลงบ้างเล็กน้อยคือพยัญชนะสะกดที่เขียนห่างจากสระเล็กน้อย ต่อมาในสมัยหลัง ๆ จนถึงสมัยรัตนโกสินทร์ตอนกลาง พบว่าคำว่า “หลง” มีอักษรวิธการใช้แตกต่างกันเล็กน้อยคือพยัญชนะ สระ พยัญชนะสะกด เรียงประกอบเป็นคำ โดยที่ไม่มีการเว้นระหว่างสระ กับพยัญชนะสะกด ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นซึ่งอาจจะเพราะความนิยมของแต่ละสมัยหรือเป็นที่ลายมืออาลักษณ์ที่แตกต่างกันไป

การสร้างคำว่า “หลง” พบว่ามีวิธีการสร้างแบบคำประสมและคำซ้อน จะเห็นได้ว่าผลการศึกษาวิธีการสร้างคำว่า “หลง” ในแต่ละสมัยตั้งแต่สมัยสุโขทัยถึงสมัยรัตนโกสินทร์มีวิธีการสร้างที่ไม่แตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ จุไรรัตน์ ลักษณะศิริ (2530) ที่ศึกษาเรื่องการสร้างคำในภาษาไทยสมัยสุโขทัย เบ็ญจมาศ บางอัน (2529) การสร้างคำในภาษาไทยสมัยอยุธยา และลินดา วิชาดากุล (2528) ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะว่า การสร้างคำว่า “หลง” มีลักษณะการสร้างคำแบบคำประสมและคำซ้อนเช่นเดียวกับคำอื่น ๆ ในภาษาไทยตามที่มีผู้ศึกษามาแล้ว ในด้านการศึกษานี้ที่และความหมายของคำว่า “หลง” ยังพบว่า เป็นคำหลายหน้าที่และหลายความหมาย ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ จิรัชย์ หิรัญรัตน์ (2550) ที่ศึกษาความหมายของคำว่า “เอา” ในภาษาไทย

จากการศึกษาคำว่า “หลง” ในมิติอักษร และอักษรวิธ และมิติภาษาและวรรณกรรมดังกล่าวนี้ ทำให้เห็นบทบาทหน้าที่ของคำว่า “หลง” ในฐานะที่เป็นคำภาษาไทยแต่ดั้งเดิมมาและใช้จนถึงปัจจุบัน ซึ่งเป็นความรู้เกี่ยวกับประวัติศาสตร์ สังคม วัฒนธรรม ตลอดจนวิถีชีวิตของคนในสมัยสุโขทัย อยุธยาและรัตนโกสินทร์ตอนกลาง ความรู้เหล่านี้มีส่วนช่วยให้เข้าใจด้าน อักษร อักษรวิธ การศึกษาด้านภาษาในด้าน การสร้างคำ โครงสร้าง หน้าที่ของคำ ความหมายของคำดั้งเดิม อันจะนำไปสู่แนวทางการศึกษาวิเคราะห์คำอื่น ๆ อย่างมีหลักเกณฑ์ต่อไป

เอกสารอ้างอิง (References)

- กฎหมายตราสามดวง เล่ม 1. (2537). กรุงเทพฯ: องค์การค้าของคุรุสภา.
- กรองกานต์ รอดพันธ์. (2555). *ถึง: การศึกษาเชิงประวัติ*. วิทยานิพนธ์ อ.ม., จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพมหานคร.
- กำธร สติกรกุล. (2527). *ลายสือไทย 700 ปี*. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: คุรุสภา
- จุไรรัตน์ ลักษณะศิริ. (2530). *การสร้างคำในภาษาไทยสมัยสุโขทัย*. วิทยานิพนธ์ อ.ม., มหาวิทยาลัยศิลปากร, กรุงเทพมหานคร.
- เบ็ญจมาศ บางอัน. (2529). *การสร้างคำในภาษาไทยสมัยอยุธยา*. วิทยานิพนธ์ อ.ม., มหาวิทยาลัยศิลปากร, กรุงเทพมหานคร.
- ปิ่นกาญจน์ วัชรปาล. (2548). *อยาก : การศึกษาเชิงประวัติ*. วิทยานิพนธ์ อ.ม., จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพมหานคร.
- มิ่งมิตร ศรีประสิทธิ์. (2546). *การศึกษาเชิงประวัติของคำว่า แล้ว อยู่ อยู่แล้ว*. วิทยานิพนธ์ อ.ม., จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพมหานคร.
- ลินดา วิชาดากุล. (2528). *การสร้างคำในภาษาไทยสมัยรัตนโกสินทร์*. วิทยานิพนธ์ อ.ม., มหาวิทยาลัยศิลปากร, กรุงเทพมหานคร.
- วาสนา แสงสิทธิ์. (2554). *เอกสารประกอบการสอนรายวิชาอักษรและเอกสารโบราณท้องถิ่น*. เชียงราย: มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงรายเชียงราย.

วิจินต์ ภาณุพงศ์และคณะ. (2552). *บรรทัดฐานภาษาไทยเล่ม 3: ชนิดของคำ วลี ประโยค และสัมพันธสาร*.

กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานกระทรวงศึกษาธิการ.

สุรีเนตร จรัสจรัสเกียรติ. (2551). “ยัง”การศึกษาเชิงประวัติ. วิทยานิพนธ์ อ.ม., จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพมหานคร.

สุรีเนตร จรัสจรัสเกียรติ. (2555). *พัฒนาการของคำว่า “เป็น” ในภาษาไทย*. วิทยานิพนธ์ อ.ด., จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพมหานคร.

สำนักหอสมุดแห่งชาติ. (2560). *ห้องสมุดดิจิทัลเพื่อการศึกษา*. สืบค้นเมื่อ 29 ธันวาคม 2560, จาก <http://dl.kids-d.org/handle/123456789/25>

อิงอร สุพันธุ์วนิช. (2550). *วิวัฒนาการอักษรและอักษรวิไทย*. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

มังรายสาร

MANGRAI SAAN

Journal of Humanities and Social Sciences

มังรายสาร วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

อาคาร 39 สถาบันภาษาและกิจการต่างประเทศ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่

80 หมู่ 9 ตำบลบ้านดู่ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ 57100 โทร. 053-776031